

โครงการวิจัย

เรื่อง

มาตรการการคุ้มครองพยานในประเทศไทย: ศึกษากรณีการคุ้มครองพยาน
โดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ

The Protection of Witness in Thailand: The Study of the Obligation of
the Witness Relocation in Foreign Country

จัดทำโดย

อาจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี

ประจำปี 2559

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อเรื่อง   มาตรการการคุ้มครองพยานในประเทศไทย: ศึกษากรณีการคุ้มครองพยาน
  โดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ
ชื่อผู้วิจัย   อาจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ
ปีที่แล้วเสร็จ   2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป 3) เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐตามกฎหมายไทย

ผลการวิจัยได้ศึกษามาตรการการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียนั้น พบว่าประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายอนุวัติการส่วนใหญ่ให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24 แต่อย่างไรก็ตาม ยังขาดมาตรการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงเสนอแนะว่าประเทศไทยควรเพิ่มเติมบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ให้มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่สามารถรับพยานต่างชาติเข้ามาคุ้มครองในประเทศไทย ประการต่อมาเสนอให้เพิ่มบทบัญญัติการนำมาตรการการคุ้มครองชั่วคราวมาใช้ในกรณีที่พยานต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเร่งด่วนในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และประการสุดท้ายประเทศไทยต้องพิจารณาทำข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐกับประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยทำเป็นรูปแบบความตกลงแบบทวิภาคหรือพหุภาคี โดยสามารถอาศัยข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานของสหภาพยุโรปมาเป็นต้นแบบในการพิจารณาและพัฒนาความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพที่เข้มแข็งในการคุ้มครองพยานและการบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในภาคีตามอนุสัญญานี้

คำสำคัญ : การคุ้มครองพยาน โยกย้ายถิ่นฐาน องค์กรอาชญากรรม

Title: The Protection of Witness in Thailand: The Study of Witness Relocation Cases in Foreign Country
Researcher: Dr. Wanwipa Muangtham
Year: 2018

Abstract

This research was conducted using qualitative research methodology. The purpose of this research were divided into three fields 1) to study the concept, theories of protection of witness under the United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000 ; 2) to review the legislative measures relating to witness protection by means of relocation in the United States, Australia and agreement on the cooperation in the area of witness protection in European Union 3) to propose a law reform for witness relocation between states under Thai witness protection law.

This research studied the concept, theories of protection of witness under the United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000 and agreement on the cooperation in the area of witness protection in European Union, United States and Australia. The researcher found that even though Thailand has mainly implemented the provisions of the Convention and agreement in its legislation to comply with article 24 of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000, the witness protection measures under Thai law still lack the provisions regarding relocation of witnesses to another country. The result of this research suggests that the Witness Protection Act B.E. 2546 (2003) should be amended to include the provisions enabling foreign witnesses to be protected in Thailand. Moreover, the temporary protection measures must be included in the Witness Protection Act B.E. 2546 in case when immediate protection is required. Lastly, Thailand shall consider entering into bilateral or multilateral agreements for witness protection by means of relocation with member countries of the Association of South-East Asian Nations. The agreement on the cooperation in the area of witness protection in European Union can be used as the example for the purpose of developing the witness protection cooperation in this region. This will result in strengthening the effectiveness of Thailand's witness protection and ensure consistent application of relevant legislation with the requirement of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000 as one of the state parties of this Convention.

Keywords: Witness Protection, Relocation, Organized Crime

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้อนุมัติเงินทุนอุดหนุนการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาการวิจัยทุกท่าน ซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์ และอาจารย์รัฐวิชัย อนันตวิทยานนท์ อีกทั้งที่ปรึกษาโครงการวิจัย ศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายต่อไป

อาจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ

กรกฎาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
3. ประโยชน์ที่ได้รับ	3
4. ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย	4
5. ระเบียบวิธีการวิจัย	7
6. นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 ความเป็นมาและแนวความคิดการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาฯ	11
1. ความเป็นมาและความสำคัญในการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติฯ	12
2. สิทธิของพยานตามอนุสัญญา	17
2.1 สิทธิของพยาน	17
2.2 สิทธิของผู้เสียหาย	19
3. บทบัญญัติตามอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน	21
3.1 การคุ้มครองพยาน	21
3.2 การคุ้มครองผู้เสียหายที่มีฐานะพยาน	23
3.3 การคุ้มครองพยานที่เป็นอาชญากรที่หันมาให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานรัฐ	26
4. มาตรการการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ	29
4.1 การทำข้อตกลงในระดับภูมิภาคแบบพหุภาคีหรือแบบทวิภาคี ในการคุ้มครองพยาน	31
4.2 การคุ้มครองพยานโดยการบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
มาตรการคุ้มครองพยานในต่างประเทศ	40
1. มาตรการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกา	40
1.1 ความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองพยาน	41
1.2 ประเภทและขอบเขตของพยานที่ได้รับการคุ้มครอง	42
1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน	44
1.4 การคุ้มครองพยานในระบบระยะสั้นและในระบบระยะยาว	47
1.5 การสิ้นสุดการคุ้มครองพยาน	61
1.6 การคุ้มครองเหยื่อหรือพยานหรือเจ้าหน้าที่รัฐ	62
2 มาตรการคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลีย	67
2.1 ความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองพยาน	67
2.2 ประเภทและขอบเขตของพยานที่ได้รับการคุ้มครอง	69
2.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน	70
2.4 การคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ	71
2.5 การสิ้นสุดการคุ้มครองพยาน	81
บทที่ 4	
มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาในประเทศไทย	85
1 ความเป็นมาและความสำคัญในการคุ้มครองพยานในประเทศไทย	85
2 สิทธิของพยานตามกฎหมายไทย	87
3 บทบัญญัติตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน	88
3.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546	88
3.2 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของ พนักงานอัยการ พ.ศ. 2547	111
3.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วม ในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556	113
3.4 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535	115

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 วิเคราะห์การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐ	124
1. การนำมาตรการคุ้มครองพยานแบบชั่วคราวมาใช้ในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ	124
2. การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐโดยการออกกฎหมายเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546	126
3. การทำความตกลงแบบรัฐต่อรัฐ (แบบทวิภาคี) หรือ การทำความตกลงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	133
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	137
1. บทสรุป	137
2. ข้อเสนอแนะ	138
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	162
ภาคผนวก ก. AGREEMENT ON THE COOPERATION THE AREA OF WITNESS PROTECTION ข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยาน	163
ภาคผนวก ข. สนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาระหว่างประเทศและประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศสหรัฐอเมริกา	172
ภาคผนวก ค. สนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาระหว่างประเทศออสเตรเลียและประเทศไทย	183
ภาคผนวก ง. รายชื่อบุคลากรที่ได้สัมภาษณ์	198
ประวัติผู้วิจัย	201

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่พยานมาให้การต่อเจ้าหน้าที่รัฐในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรซึ่งองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้มีเครือข่าย และอิทธิพลไม่เพียงแต่เฉพาะภายในรัฐใดรัฐหนึ่งเท่านั้น หากแต่มีเครือข่ายการดำเนินกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมไปทั่วโลก ส่งผลให้พยานและบุคคลผู้ที่ใกล้ชิดพยานมักจะถูกคุกคามหรือถูกข่มขู่ทำให้ได้รับอันตรายทั้งต่อร่างกายและบางกรณีอาจเป็นอันตรายร้ายแรงถึงแก่ชีวิต ดังนั้น ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 จึงได้เห็นความสำคัญในการคุ้มครองพยานที่มาให้การในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติโดยได้ออกบทบัญญัติที่เป็นมาตรการบังคับในการคุ้มครองแก่พยานที่ได้รับการคุกคามหรือข่มขู่จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไว้ในข้อ 24 ของอนุสัญญา ซึ่งตามบทบัญญัตินี้ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดให้มีการคุ้มครองพยานทางกายภาพ โดยมาตรการดังกล่าวได้แก่ การจัดหาที่อยู่ให้แก่พยาน และต้องมีการปกปิดหรือจำกัดข้อมูลที่เป็นการบ่งชี้ระบุตัวหรืออัตลักษณ์ของพยาน รวมถึงเมื่อพยานมาให้การแก่เจ้าหน้าที่รัฐ รัฐต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของพยาน ทั้งนี้ อาจนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยาน ยกตัวอย่างเช่น การนำการให้การผ่านการประชุมทางวิดีโอทัศน์มาใช้ ซึ่งมาตรการต่างๆที่เป็นการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานตามอนุสัญญาที่กล่าวมาข้างต้นมีการนำมาบังคับใช้ในประเทศไทยแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ตามบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 3 ยังได้กำหนดบทบัญญัติอันเป็นมาตรการบังคับต่อไปว่า รัฐภาคีตามอนุสัญญาต้องอนุวัติการมาตรการการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปคุ้มครองในอีกรัฐหนึ่งกรณีพยานถูกคุกคามหรือถูกข่มขู่อย่างร้ายแรงจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานภายในรัฐ กล่าวคือ การโยกย้ายถิ่นฐานพยานเฉพาะภายในประเทศไทยไม่เพียงพออีกต่อไป เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาณาเขตไม่กว้างขวางนัก อีกทั้งในหลายกรณีอาชญากรมักเป็นผู้มีอิทธิพลซึ่งบางครั้งเป็นบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐทำให้พยานย่อมไม่ได้รับความปลอดภัยต่อชีวิตอย่างแน่นอน และเมื่อมาพิจารณาตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ไม่มีบทบัญญัติใดที่สามารถรับพยานชาวต่างชาติให้โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาคุ้มครองพยานในฐานะพยานในประเทศไทยได้ ดังนั้น การศึกษากฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศออสเตรเลีย พบว่ามาตรการคุ้มครองพยานตามกฎหมายคุ้มครองพยานทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกาตาม U.S.C Title 18 Part II

Chapter 224 Section 3521 of Witness Relocation (a)(1) และกฎหมายคุ้มครองพยานประเทศออสเตรเลีย Section 10 of Witness Protection 1994 (Cth) ต่างมีบทบัญญัติตามกฎหมายคุ้มครองพยานของแต่ละประเทศที่ให้อำนาจแก่อัยการสูงสุดและผู้บัญชาการตรวจแห่งชาติตามลำดับที่สามารถอนุญาตให้มีการคุ้มครองพยานโดยการย้ายถิ่นฐานไปยังต่างประเทศได้ในกรณีพยานถูกคุกคามอย่างร้ายแรงในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อีกทั้งตามกฎหมายคุ้มครองพยานทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรียยังอนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานในโครงการคุ้มครองพยานทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรียได้ หากพยานผู้ร้องขอ นั้นได้ดำเนินการร้องขอตามเงื่อนไขที่อัยการสูงสุดหรือผู้บัญชาการตรวจแห่งชาติกำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองพยานของทั้ง 2 ประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรียถือว่าเป็นประเทศที่มีมาตรการการคุ้มครองพยานที่มีประสิทธิภาพและสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับประเทศไทยในการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานไปคุ้มครองในอีกรัฐหนึ่ง อีกทั้งกรณีที่มีเหตุเร่งด่วนเนื่องจากพยานอาจได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตหากต้องรอคำสั่งอนุมัติการคุ้มครองพยานจากอัยการสูงสุดหรือผู้บัญชาการตรวจแห่งชาติอาจเป็นการล่าช้าเกินไป ทั้งกฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศออสเตรียก็จะมีบทบัญญัติให้สามารถคุ้มครองแก่พยานโดยชั่วคราวก่อนได้ ดังนั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศไทยไม่มีการบัญญัติมาตรการพิเศษว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐซึ่งเป็นมาตรการบังคับที่รัฐภาคีตามอนุสัญญาและไม่มีกรณีเรื่องการคุ้มครองพยานชั่วคราวเอาไว้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่ต้องบัญญัติมาตรการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐซึ่งเป็นบทบังคับตามอนุสัญญาเป็นกฎหมายภายในในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีตามอนุสัญญา ดังนั้นผลการวิจัยจึงเสนอว่า ประเทศไทยต้องนำมาตรการการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมาบัญญัติเพิ่มเติมในกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศไทยให้สามารถรับพยานต่างชาติเข้ามาคุ้มครองในประเทศไทยและเพิ่มบทบัญญัติการนำมาตรการการคุ้มครองชั่วคราวมาใช้ในกรณีที่พยานต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเร่งด่วน โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ตามลำดับ อีกทั้งผลการวิจัยนี้ได้เสนอให้ประเทศไทยต้องทำความเข้าใจในความตกลงกับประเทศอื่นแบบทวิภาคีหรือแบบพหุภาคี โดยจากการศึกษาความตกลงในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรปอันถือเป็นต้นแบบความร่วมมือในภูมิภาคแรกทีประสบความสำเร็จในการคุ้มครองพยานซึ่งตามข้อตกลงดังกล่าวได้กำหนดความช่วยเหลือในการให้การคุ้มครองแก่พยานในด้านต่างๆไว้กล่าวคือ การโยกย้ายถิ่นฐานของพยานเพื่อไปคุ้มครองในฐานะพยานในอีกรัฐหนึ่ง การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพยาน การ

ให้แต่ละรัฐส่งตัวแทนบุคลากรในรัฐของตนที่มีหน้าที่ในการคุ้มครองพยานมาเข้ารับการฝึกฝนเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน การนำเทคโนโลยีการสืบสวนสอบสวนพิเศษเพื่อมาใช้ในการช่วยเหลือในการคุ้มครองพยาน เป็นต้น ดังนั้น ประเทศไทยต้องพิจารณาทำข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐกับประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยทำเป็นรูปแบบความตกลงแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีซึ่งสามารถอาศัยข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานของสหภาพยุโรปมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาแนวทางการความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในภูมิภาคนี้ต่อไปได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐตามกฎหมายไทย

3. ประโยชน์ที่ได้รับ

3.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

3.2 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป

3.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐตามกฎหมายไทย

4. ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

4.1 ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาแบ่งออกเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาและขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา รายละเอียดดังนี้

4.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องการคุ้มครองพยานในประเทศไทย: ศึกษากรณีการคุ้มครองพยาน โดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิจัยเอกสาร รวมถึงรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 งานวิจัย บทความต่างๆ ทั้งในรูปแบบข้อมูลเอกสารและข้อมูลเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดทำขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศและต่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานทั้งของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป และการสัมภาษณ์เจาะลึก และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องหลังจากที่ได้ศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร โดยการออกแบบเครื่องมือในการตั้งคำถามสัมภาษณ์และให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและคำถามการวิจัยที่ตั้งไว้ และนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามงานวิจัยและเสนอแนะแนวทางการออกกฎหมายเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐของพยานในประเทศไทย

4.1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

การวิจัยมีขอบเขตพื้นที่ศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนนทบุรี ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานโดยกำหนดประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองพยาน พนักงานอัยการ ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่เป็นนักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน เนื่องจากทั้งสามกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการบังคับใช้กฎหมาย มีความรู้ความเข้าใจ และเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน

4.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

มาตรการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้การคุ้มครองพยานที่ถูกคุกคามหรือข่มขู่อย่างร้ายแรงในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร อีกทั้งเป็นมาตรการบังคับตามอนุสัญญาข้อ 24 วรรค 3 ประเทศไทยในฐานะที่เป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 มีพันธกรณีในการออกกฎหมายภายในให้สามารถรองรับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับพยานชาวต่างชาติเข้ามาคุ้มครองภายใต้กฎหมายคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษของประเทศไทยได้

แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ
ที่เหมาะสมกับประเทศไทย

5. ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การคุ้มครองพยานในประเทศไทย: ศึกษากรณีการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ” ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) รวมถึงรายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานทั้งของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

5.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 งานวิจัย บทความต่างๆ ทั้งในรูปแบบเอกสารและข้อมูลเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดทำขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศและต่างประเทศ

5.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง โดยการออกแบบเครื่องมือในการตั้งคำถามสัมภาษณ์ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามงานวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ โดยใช้บทบัญญัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 กฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศออสเตรเลีย และข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป มาเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศไทยเพื่อเสนอแนะแนวทางการออกกฎหมายเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐของพยานในประเทศไทย

5.2.1 ประชากร

ผู้วิจัยกำหนดประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองพยาน พนักงานอัยการผู้มีความเชี่ยวชาญ

เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่เป็นนักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
 เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน
 เนื่องจากทั้งสามกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการบังคับใช้กฎหมาย มีความรู้ความเข้าใจ และ
 เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มภาครัฐ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ พนักงานอัยการผู้มีความเชี่ยวชาญ
 เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่เป็นนักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
 เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน และกลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน
 โดยตรง

2. กลุ่มภาคเอกชน 1 คน ได้แก่ นักวิจัยอิสระที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

3. กลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายการคุ้มครองพยานในระดับอุดมศึกษา

จำนวน 4 คน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง
 (Purposive Sampling) จากประชากร เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทำการ
 สัมภาษณ์เจาะลึกจากประชากรทุกกลุ่ม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างภาครัฐ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

1) พนักงานอัยการผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน จำนวน 2 คน

2) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่เป็นนักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
 เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน จำนวน 2 คน

3) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยตรง
 จำนวน 1 คน

2. กลุ่มตัวอย่างภาคเอกชน ประกอบด้วย 1 คน คือ นักวิจัยอิสระจำนวน 1 คน

3. กลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายการคุ้มครองพยานในระดับอุดมศึกษา

จำนวน 4 คน

6. นิยามศัพท์

6.1 องค์การอาชญากรรม หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่ง และร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม¹

6.2 องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ หมายถึง องค์การอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ

(2) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในอีกรัฐหนึ่ง

(3) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ

(4) ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง²

6.3 การคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 หมายถึง การคุ้มครองพยานผู้ให้การเป็นพยานหลักฐานตามฐานความผิดที่ของอนุสัญญาฯ กำหนดไว้ รวมถึงบุคคลผู้ใกล้ชิดพยานที่ถูกคุกคามหรือถูกข่มขู่จากองค์การอาชญากรรมด้วย พยานยังหมายถึงเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนั้นอนุสัญญาฯ ยังได้กำหนดขอบเขตคำว่าพยานไว้ให้รวมถึง พยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกล่าวคือ เป็นอาชญากรที่อยู่ในองค์การอาชญากรรมแต่ภายหลังหันมาให้ความร่วมมือในการให้การแก่เจ้าหน้าที่รัฐ รัฐก็ต้องจัดความคุ้มครองทางกายให้ในฐานะพยานด้วยเช่นกัน³

¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 3.

² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 3.

³ The term “witness” is not defined, but article 24 limits the witnesses to whom the obligations apply to “witnesses in criminal proceedings who give testimony concerning offences covered by this Convention and, as appropriate,... their relatives and other persons close to them” Witnesses can be either simple observers of a crime or victims of the crime. **Witnesses can also be individuals who belonged to an organized criminal group or who committed a crime and then decided to collaborate with the justice system.** United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). Legislative Guides for the Implementation of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto, United Nations, New York, Retrived 25 February 2017, From: https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf p.121.

บทที่ 2

ความเป็นมาและแนวคิดการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาฯ

การกระทำของกลุ่มอาชญากรข้ามชาติซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมักส่งผลกระทบต่อพยานซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือผู้เสียหายที่มีฐานะเป็นพยาน หรือแม้แต่อาชญากรซึ่งหันมาให้ความร่วมมือในการให้การต่อรัฐ โดยการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐที่จะเอาผิดกับอาชญากรตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ก็มีลักษณะพิเศษที่ได้ขยายการคุ้มครองพยานประเภทนี้ไว้ด้วย เนื่องจากเมื่อพยานเหล่านี้มาให้ความร่วมมือกับรัฐก็มักถูกข่มขู่และถูกคุกคามจากเหล่าอาชญากรผู้มีอิทธิพลเสมอทำให้มีความเกรงกลัวไม่กล้ามาให้การเพื่อเป็นพยานหลักฐานเอาโทษแก่ผู้กระทำผิด และอาจถูกทำร้ายเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของพยานเอง รวมถึงบุคคลผู้ใกล้ชิดพยาน โดยอาชญากรผู้มีอิทธิพลบางกรณีอาจเป็นเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งมีอิทธิพล อีกทั้งการหาพยานหลักฐานมาเอาผิดกับอาชญากรข้ามชาตินั้นเป็นการยาก เนื่องจากเป็นการกระทำ ความผิดที่ซับซ้อน อีกทั้งมักมีการซ่อนเร้นหรือทำลายพยานหลักฐาน ดังนั้น จึงต้องอาศัยอาชญากร ซึ่งหันมาให้ความร่วมมือในการให้การต่อรัฐโดยการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐ อีกทั้งต้องนำการ คุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษต่างๆมาใช้ โดยเฉพาะการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานระหว่างรัฐ ซึ่งตามเนื้อหาบทนี้จะได้กล่าวถึง การคุ้มครองพยานตามบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่า ด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ซึ่งได้กำหนดถึง สิทธิที่พยานสมควรได้รับการคุ้มครอง รวมถึงมาตรการที่เป็นบทบัญญัติในการคุ้มครองพยานตาม อนุสัญญา

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวอันเกิดจากเหล่าองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบ ไปทั่วโลก อีกทั้งเพื่อเป็นการหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานที่มีประสิทธิภาพ จึงได้มี แนวคิดที่อาศัยความร่วมมือของประชาคมระหว่างประเทศในกรอบสหประชาชาติเพื่อหาแนวทางที่ เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายร่วมกันเพื่อป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มีที่มาดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญในการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

แนวคิดเริ่มแรกในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาขององค์กรสหประชาชาติปรากฏครั้งแรกในร่างปฏิญญาสิทธิ 17 ประการของเหยื่ออาชญากรรม และสมัชชาใหญ่องค์กรสหประชาชาติได้ลงมติรับรองไว้ในปี ค.ศ. 1985 โดยองค์กรสหประชาชาติได้ประกาศหลักเกณฑ์เบื้องต้นในงานยุติธรรมสำหรับเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการใช้อำนาจในทางที่ผิด ทั้งนี้องค์กรสหประชาชาติได้เรียกร้องให้สมาชิกพิจารณาให้ความสำคัญในการตอบสนองกระบวนการบริหารและตุลาการต่อความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมโดยได้กำหนดให้ใช้มาตรการต่างๆ เพื่อลดความไม่สะดวกของเหยื่ออาชญากรรมให้เหลือน้อยที่สุด รวมถึงต้องปกป้องความเป็นส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมโดยให้หลักประกันต่อความปลอดภัยของเหยื่อและพยานให้พ้นจากการข่มขู่และการล้างแค้น ต่อมาในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติวาระพิเศษว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบการค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการร่างกฎหมาย UNDCP Model Witness Protection Bill 1988 ขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายแม่บทให้แต่ละประเทศสามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมภายในประเทศของตน ซึ่งร่างกฎหมายนี้มีหลักการที่สำคัญ คือ พยานบุคคลจะไม่ให้การโดยปราศจากการคุ้มครองจากภัยอันตรายหรือการตอบแทนที่เกี่ยวกับการกระทำทางอาญา อีกทั้งได้มีการศึกษาความผิดมูลฐานที่สมควรนำมาตราการคุ้มครองพยานมาใช้⁴

ต่อมาประชาคมโลกต่างตระหนักถึงภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อพยานที่ร้ายแรงมากขึ้นทุกที อีกทั้งเพื่อเป็นการแก้ปัญหาอันเกิดจากเหล่าองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อทั่วโลกจึงได้มีการดำเนินการของประชาคมระหว่างประเทศในกรอบสหประชาชาติ โดยเริ่มจากการหารือในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด (United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders) โดยในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice) ขึ้น เพื่อเป็นการหารือปัญหาอันเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งเป็นระเบียบวาระการประชุมที่คณะกรรมการฯ ได้หารือกันตลอดมา

ทั้งนี้ ในการประชุมครั้งที่ 1 ในปีพ.ศ. 2535 นาย Giovanni Falcone หัวหน้าคณะผู้แทนอิตาลีได้เสนอให้มีการจัดประชุมระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อ

⁴ มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 36

แก้ปัญหานี้ แนวความคิดดังกล่าวปรากฏผลเป็นรูปธรรมต่อมาโดยได้มีการจัดประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (World Ministerial Conference on Organized Transnational Crime) ที่เมืองเนเปิลส์ อิตาลี ระหว่างวันที่ 21-23 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ทั้งนี้ ที่ประชุมได้รับเอาแถลงการณ์ทางการเมืองและแผนดำเนินการระดับโลกเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Naples Political Declaration and Global Action Plan against Organized Transnational Crime) ซึ่งสมาชิกสหประชาชาติได้ลงมติรับเอาในเดือนธันวาคมในปีเดียวกันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แนวโน้มแนวความคิดที่จะจัดทำความตกลงระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ก่อกำเนิดขึ้นอย่างเป็นรูปเป็นร่างขึ้น⁵

อย่างไรก็ดีในระยะแรกแนวความคิดนี้ไม่ได้รับการยอมรับมากนักจากประเทศกว่า 150 ประเทศที่เข้าร่วมประชุม เพราะประเทศเหล่านั้นเห็นว่า ความตกลงดังกล่าวมีลักษณะเป็นความตกลงที่มีระดับพันธกรณีที่ต่ำเกินกว่าจะป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทว่าแนวความคิดนี้ก็ได้รับความสนับสนุนมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยการจัดประชุมระดับรัฐมนตรีในภูมิภาคต่าง ๆ กล่าวคือ ที่กรุงบูโนสไอเรสในปี พ.ศ.2538 ที่กรุงดาการ์ ในปี พ.ศ. 2540 ที่กรุงมะนิลา ในปี พ.ศ. 2541 และที่กรุงโรมและกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2543 ตามลำดับ

ต่อมาในปี พ.ศ.2539 ประธานาธิบดีโพลแลนด์ได้เสนอร่างความตกลงเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมต่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ หลังจากนั้นการพิจารณาเรื่องดังกล่าวจึงมีความจริงจังมากขึ้นโดยมุ่งการพิจารณาที่ตัวประเด็นต่างๆ เช่น คำนิยามขององค์กรอาชญากรรมแทนที่จะเป็นการอภิปรายทั่วไปอย่างกว้างๆ โดยไม่มีประเด็นให้พิจารณาอย่างจริงจังดังการประชุมครั้งก่อนๆ

การดำเนินการของประชาคมระหว่างประเทศเพื่อแก้ปัญหานี้ได้ก้าวไปอีกขั้นหนึ่งเมื่อสมัชชาสหประชาชาติได้มีข้อมติที่ 53/111 ลงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2541 จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจระหว่างรัฐบาลเพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม (Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime) เพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม และพิธีสารที่เกี่ยวข้องอีก 3 ฉบับ อันได้แก่ เรื่องการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Trafficking in Persons Especially Women and Children) เรื่องการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น (Smuggling

⁵ รุ่งกานต์ วัชรปรีดา, อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร, สารนิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547, หน้า 10

of Migrants) และเรื่องการลักลอบผลิตและค้าอาวุธ (Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms)⁶

คณะกรรมการเฉพาะกิจระหว่างรัฐบาลเพื่อพิจารณาข้อมติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมได้ดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2544 โดยการประชุม ณ สำนักงานสหประชาชาติกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย รวมทั้งหมด 13 ครั้ง ดังนี้ ครั้งแรกระหว่างวันที่ 18-29 มกราคม พ.ศ. 2542 ครั้งที่สองระหว่างวันที่ 8-12 มีนาคม พ.ศ. 2542 ครั้งที่สามระหว่างวันที่ 28 เมษายน - 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 (พร้อมกันกับการจัดประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice ครั้งที่ 8) ครั้งที่สี่ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน - 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ครั้งที่ห้าระหว่างวันที่ 4-15 ตุลาคม พ.ศ. 2542 ครั้งที่หกระหว่างวันที่ 6-17 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ครั้งที่เจ็ดระหว่างวันที่ 17-28 มกราคม พ.ศ. 2543 ครั้งที่แปดระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์-3 มีนาคม พ.ศ. 2543 ครั้งที่เก้า ระหว่างวันที่ 5-16 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ครั้งที่สิบระหว่างวันที่ 17-28 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ครั้งที่สิบเอ็ดระหว่างวันที่ 2-27 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ครั้งที่สิบสองระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม พ.ศ. 2544 และครั้งที่สิบสามระหว่างวันที่ 26 มกราคม - 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547⁷

ทั้งนี้ ในการประชุมครั้งที่สิบคณะกรรมการเฉพาะกิจระหว่างรัฐบาลเพื่อพิจารณาข้อมติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมได้จัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) จนแล้วเสร็จ และหลังจากนั้นได้รายงานต่อที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญที่ 55 ซึ่งได้มีการรับเอาอนุสัญญาดังกล่าวโดยข้อมติสมัชชาสหประชาชาติที่ 55/25 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543⁸ และให้จัดการประชุมทางการเมืองระดับสูง ณ เมืองปาเลร์โม ประเทศอิตาลี ระหว่างวันที่ 12-15 ธันวาคม พ.ศ. 2543 เพื่อการลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร ค.ศ. 2000 โดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร ค.ศ. 2000 นี้เป็นกรอบความร่วมมือทางกฎหมายซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีสามารถให้ความร่วมมือในแบบพหุภาคีโดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง

⁶ รุ่งกานต์ วัชรปรีดา, อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร, สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547, หน้า 6

⁷ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 11-12

⁸ United Nations office on drugs and Crime. General Assembly.

ในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อให้รัฐภาคีสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งด้านนโยบาย วัตถุประสงค์กฎหมาย แนวทางในการบริหาร และการบังคับใช้กฎหมายในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น⁹ กล่าวคือ

(1) จัดความเหลื่อมล้ำของมาตรฐานในทางกฎหมายอันเนื่องมาจากระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน และส่งเสริมความร่วมมือ และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางกฎหมายของประเทศต่างๆ

(2) กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการร่างกฎหมายภายในเพื่อดำเนินการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ โดยผลของอนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดให้การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร การฟอกเงิน การทุจริตประพฤติมิชอบ และการขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดตามอนุสัญญา¹⁰

นอกจากนั้น ยังมีมาตรการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถอายัดและยึดทรัพย์สิน และผลประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือการริบทรัพย์สิน มาตรการในการปราบปรามกระบวนการฟอกเงิน และมาตรการในการคุ้มครองพยาน กล่าวคือ มาตรการใหม่ๆ ได้ถูกกำหนดให้มีความชัดเจนมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างประเทศในการต่อต้านการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายที่มีลักษณะข้ามชาติโดยกลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เช่น การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน และมาตรการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายและพยาน เป็นต้น ในการนี้รัฐภาคีของอนุสัญญาจะมีพันธกรณีในการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคที่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อพัฒนามาตรการที่เป็นการเพิ่มศักยภาพของการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

แนวคิดการคุ้มครองพยานถือว่าประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งในการถูกหยิบยกขึ้นมาหารือของที่ประชุมของคณะกรรมการเฉพาะกิจระหว่างรัฐบาลเพื่อพิจารณากร่างอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม ระหว่างวันที่ 19-29 มกราคม พ.ศ. 2542 ที่ประชุมได้มีการกล่าวถึงหลักการคุ้มครองพยานไว้ในหัวข้อที่ 18 ter ซึ่งมีแนวคิดสำคัญ คือ การคุ้มครองพยาน

⁹ รุ่งกานต์ วัชรปรีดา, อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร, หน้า 15

¹⁰ ประธาน วัฒนวานิชย์ และวีรศักดิ์ แสงสารพันธ์, การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย ในรายงานการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนามาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2. สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, กรุงเทพมหานคร, 2548, หน้า 9

ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมจากการคุกคาม หรือแก่แค้น ทั้งนี้ ได้มีการถกถึงประเด็นขอบเขตนิยามของพยานที่สมควรได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าให้ครอบคลุมถึงบุคคลที่ตกอยู่ในอันตรายจากการถูกคุกคามหรือข่มขู่จากอาชญากรข้ามชาติ และให้คุ้มครองบุคคลผู้ใกล้ชิดกับพยานทั้งที่มีความสัมพันธ์เป็นญาติ และไม่ได้มีความสัมพันธ์เป็นญาติ แต่ตกอยู่ในอันตรายจากการถูกคุกคามข่มขู่ การให้ความคุ้มครองไปถึงพยานที่มีฐานะเป็นผู้เสียหาย เช่น เจ้าหน้าที่ทางกฎหมายที่มาให้การเป็นพยาน และขยายความคุ้มครองไปถึงอาชญากรที่หันมาให้ความร่วมมือในการให้การกับเจ้าหน้าที่รัฐก็จะได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานด้วยเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้น ในการยกร่างอนุสัญญายังให้ความสำคัญในการให้ความร่วมมือกันระหว่างรัฐภาคีในการคุ้มครองพยานที่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่ร้ายแรงที่ได้รับการคุ้มครองโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังรัฐอื่น¹¹

ต่อมาตามข้อมติประชุมสมัชชาสหประชาชาติที่ 55/25 ได้ขยายขอบเขตการคุ้มครองพยานหรือผู้เสียหายเพิ่มขึ้นโดยให้รวมถึงผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครองตามพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญา 2 ฉบับ ได้แก่ ผู้หญิงและเด็กตามพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 6 และ 7 และผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน ตามพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ข้อ 5 และ 16¹²

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2548 ภายหลังจากที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้แล้ว ในระหว่างวันที่ 10-21 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ได้มีการจัดการประชุมของภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ขึ้นที่กรุงเวียนนา เพื่อหารือเกี่ยวกับการให้รัฐภาคีต้องพิจารณา ทบทวนมาตรการการคุ้มครองพยานภายในรัฐของตน และต้องทำรายงานวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานเสนอต่อที่ประชุมโดยมีสำนักเลขาธิการสหประชาชาติจะเป็นฝ่ายที่เก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติที่ผ่านมารัฐภาคีเกี่ยวกับการนำมาตราการทั้งตามอนุสัญญาและพิธีสารมาคุ้มครองแก่พยานและผู้เสียหาย นอกจากนี้ ที่ประชุมยังมีการส่งเสริมให้มีการนำเอาเทคนิคที่

¹¹ *Travaux préparatoires*: art 18, Protection of witnesses and victims United Nations Convention against Transnational Organize Crime, 1stsess, UN DOC A/AC.254/4/Rev.1 (19-29 January 1999), retrived 25 February 2017.

¹² United Nations office on drugs and Crime, General Assembly resolution 55/25: Retrived 25 February 2017.from: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/travaux-preparatoireshtml>.

สามารถทำให้ช่วยเหลือคุ้มครองพยานและผู้เสียหายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมาใช้อีกด้วย อีกทั้งที่ประชุมยังให้ความสำคัญในประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายระหว่างรัฐด้วย¹³

2. สิทธิของพยานตามอนุสัญญา

การกระทำของกลุ่มอาชญากรข้ามชาติมักส่งผลกระทบต่อพยานซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ซึ่งยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการให้การในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือแม้แต่อาชญากรซึ่งหันมาให้ความร่วมมือในการให้การต่อรัฐเพื่อตนจะได้รับการผ่อนผันโทษก็ตาม อย่างไรก็ตามเมื่อพยานเหล่านี้มาให้ความร่วมมือรัฐก็สมควรจะให้ความคุ้มครอง เนื่องจากพยานนั้นมักถูกข่มขู่และถูกคุกคามจากเหล่าอาชญากรเสมอ¹⁴ นอกจากนี้พยานจะได้รับผลกระทบจากการกระทำของเหล่าองค์กรอาชญากรข้ามชาติแล้ว ผู้เสียหายเองก็ต้องตกเป็นเหยื่อจากการกระทำของเหล่าองค์กรอาชญากรข้ามชาติเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ หรือคนต่างด้าวที่ตกเป็นผู้ถูกระงับจากการถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐานโดยองค์กรอาชญากรก็ตาม ต่างก็ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเหล่าองค์กรอาชญากรข้ามชาติจากการถูกบังคับ ข่มขู่ทั้งสิ้น ดังนั้นตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาอีก 2 ฉบับ อันได้แก่พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ จึงได้ให้การคุ้มครองสิทธิของพยานผู้เสียหายในฐานะพยาน และพยานที่เป็นอาชญากรที่หันมาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่รัฐเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมดังต่อไปนี้

2.1 สิทธิของพยาน

การคุ้มครองสิทธิของพยานมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการคุ้มครองพยานบุคคลจะเป็นเครื่องมือในการรักษาพยานที่ดีที่สุดในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ดังนั้น ตามอนุสัญญา

¹³ United Nations office on drugs and Crime, *Report of the Conference of the Parties to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime on its third session* (CTOC/COP/2006/14, para,

1, decisions 3/3 and 3/4). Retrived 25 February 2017,

From: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/CTOC-COP-session3.html>.

¹⁴ United Nations office on drugs and Crime. *Witness protection: A key tool in the fight against crime*. Retrived 25 February 2017, From: <http://www.unodc.org/newsletter/en/200504/page004.html>. page 4.

ข้อ 24 จึงได้ให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่พยาน จึงให้รัฐภาคีจัดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมภายในรัฐของตนเพื่อการคุ้มครองพยาน โดยสิทธิของพยานตามอนุสัญญาที่ได้ให้การคุ้มครองสามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 สิทธิที่พยานจะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย จากการถูกกระทำต่างๆ เช่น การถูกคุกคาม การถูกทำร้าย การถูกข่มขู่ ทั้งนี้ เพื่อให้รัฐได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) ในการพิจารณาคดีซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยถือว่าพยานนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการมาให้การเกี่ยวกับความผิดที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ดังนั้น การคุ้มครองแก่พยานจึงควรจัดให้มีมาตรการคุ้มครองทางกายแก่พยาน โดยแบ่งเป็น 2 มาตรการ คือ มาตรการทั่วไป และมาตรการพิเศษ กล่าวคือ สำหรับมาตรการทั่วไป มักจะเป็นมาตรการที่ไม่ซับซ้อน เป็นกรณีที่พยานไม่ได้รับอันตรายร้ายแรงจนไปกระทบต่อความปลอดภัยเกินไปนัก เช่น การให้โทรศัพท์มือถือแก่พยาน ส่วนในกรณีที่พยานอาจได้รับอันตรายอย่างร้ายแรง จำเป็นต้องใช้มาตรการที่ซับซ้อนและมีความเข้มข้นมากขึ้นก็มักจะใช้มาตรการพิเศษซึ่งได้แก่ การย้ายที่อยู่ให้แก่พยานทั้งภายในและภายนอกประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ระบุบ่งชี้ตัวพยาน เป็นต้น¹⁵

สำหรับการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาได้กำหนดขอบเขตไว้ให้รวมถึงพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดแต่ภายหลังหันมาให้ความร่วมมือในการให้การแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกคุกคามหรือข่มขู่จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รัฐก็ต้องจัดความคุ้มครองทางกายให้ในฐานะพยานด้วยเช่นกัน โดยรูปแบบการคุ้มครองทางกายนี้จะพิจารณาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยมีมาตรการต่างๆ เช่น การให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้การคุ้มกันพยานในการเดินทางไปและกลับจากศาล การประกันความปลอดภัยในห้องพิจารณาคดี การคุ้มครองนี้รวมถึงการคุ้มครองต่อครอบครัวของพยานหรือบุคคลอื่นผู้ใกล้ชิดกับพยานด้วย เพราะในบางกรณีบุคคลผู้ใกล้ชิดพยานก็ถูกคุกคามหรือถูกข่มขู่จากองค์กรอาชญากรรมด้วยเช่นกัน¹⁶

นอกจากนั้นพยานต้องได้รับการคุ้มครองทางจิตใจด้วย ทั้งนี้ การคุ้มครองทางจิตใจของพยานนั้นรวมถึงการสร้างความมั่นคงทางจิตใจต่อสถานการณ์ และการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่กดดันเคร่งเครียด ยกตัวอย่างเช่น การทำให้พยานกลับคืนสู่สภาพจากความชอกช้ำทางจิตใจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางกฎหมาย โดยรูปแบบการให้ความคุ้มครองทางจิตใจจะแตกต่าง

¹⁵ Secretariat, *Review of the implement of United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto: expert consultation on protection of victims and witnesses*, Retrived 25 February 2017, From: <http://www.unodc.org/documents/treaties/cop2008-12-E.pdf>.

¹⁶ United Nations Office on Drugs and Crime, *United Nations Model Witness Protection Bill* , Retrived 25 February 2017, From: www.unodc.org/unodc/en/legal-tool/Model.html.

กันออกไปในแต่ละประเทศทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์และระเบียบการพิจารณาคดีของประเทศนั้นๆ โดยรูปแบบทั่วไป คือ การทำให้พยานทราบถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในห้องพิจารณาคดี การอนุญาตให้ที่ปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตามพยานไปศาลด้วย การฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวกับการตุลาการ เช่น ผู้พิพากษา เจ้าพนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับการพิจารณาคดี และตำรวจ เป็นต้น ให้รู้และเข้าใจถึงความรู้สึก ความต้องการของพยาน และการจัดให้มีการแยกห้องนั่งรอพิจารณาคดีของพยานในศาลเพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าของพยานกับจำเลยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยนอกศาล¹⁷

2.1.2 สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองคำให้การของบุคคลให้ได้รับการปกป้องจากปัจจัยภายนอกหรือการคุ้มครองเพื่อให้พยานบุคคลสามารถให้การได้โดยปราศจากปัจจัยต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อคำให้การของพยาน ซึ่งถือว่าเป็นการคุ้มครองในระดับที่สูงขึ้น โดยอาจมีเหตุปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อคำให้การของพยานบุคคลให้การบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงที่รับรู้ได้ เช่น อาจเกิดจากปัจจัยทางธรรมชาติ คือ อายุ วัย ความสามารถในการถ่ายทอดหรือความสามารถในการจดจำ การขัดขวางในรูปแบบต่างๆ หรือเกิดจากความเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี เช่น การให้การโดยต้องเผชิญหน้ากับอาชญากรโดยตรง การถูกซักถามจากคู่ความ ดังนั้นอนุสัญญาฯ จึงได้กำหนดมาตรการที่ให้รัฐภาคีนำกระบวนการพิจารณาความทางอาญาที่สามารถทำให้พยานสามารถให้การโดยปราศจากการขัดขวาง เช่น การอนุญาตให้มีการให้การผ่านวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Video Conference) หรือการนำการสืบพยานล่วงหน้ามาใช้ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานอาจถูกคุกคาม แต่การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในการคุ้มครองพยาน จะต้องไม่เป็นการกระทบถึงสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย ดังนั้นรัฐในฐานะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องหามาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองพยานให้สามารถมาให้การต่อศาลได้โดยปลอดภัย¹⁸

2.2 สิทธิของผู้เสียหาย

ผู้เสียหายก็ตกเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกคุกคาม ช่มชู้จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเช่นกัน ดังนั้นตามอนุสัญญาข้อ 25 ก็ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไว้ คือ

2.2.1 สิทธิที่พยานจะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายจากการถูกกระทำต่างๆ เช่น การถูกคุกคาม การถูกทำร้าย การถูกข่มขู่จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

¹⁷ Ibid.

¹⁸ วรณวิภา เมืองถ้ำ, การคุ้มครองพยานและผู้เสียหายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000: การปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายของประเทศไทย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551, หน้า 13-15

2.2.2 สิทธิที่ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาจากรัฐโดยกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนจากรัฐ อีกทั้งยังกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐทำให้ความเห็นและความกังวลของผู้เสียหายได้รับการนำเสนอและพิจารณาในการขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำผิด แต่ทั้งนี้ได้กำหนดไว้ว่าต้องกระทำในลักษณะที่ไม่กระทบต่อสิทธิของฝ่ายจำเลยด้วย

นอกจากนั้นการคุ้มครองผู้เสียหายตามอนุสัญญาข้อ 25 ยังรวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน ตามพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ¹⁹ ดังนี้

สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะได้รับคือ ได้รับการช่วยเหลือและปกป้องจากการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยรัฐภาคีต้องปกปิดข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่บ่งชี้ตัวบุคคลของเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมถึงการจัดให้มีการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นการลับ ต้องจัดให้ความปลอดภัยทางกายแก่ผู้เสียหายดังกล่าวขณะอยู่ในอาณาเขตของรัฐ²⁰ ต้องมีการคุ้มครองสถานะของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศผู้รับ โดยให้รัฐภาคีจัดให้มีมาตรการซึ่งอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถอยู่ในอาณาเขตของประเทศนั้นได้เป็นการชั่วคราวหรือถาวรตามความเหมาะสมแก่กรณี²¹ อีกทั้งต้องคำนึงถึงการกลับถิ่นฐานเดิมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รัฐภาคีซึ่งผู้เสียหายของการค้ามนุษย์เป็นบุคคลในสัญชาติของรัฐนั้นหรือเป็นบุคคลที่มีสิทธิในการพำนักเป็นการถาวรในเวลาที่เขาไปในอาณาเขตของรัฐภาคีที่ได้รับบุคคลนั้นพึงช่วยเหลือและยอมรับการกลับคืนของบุคคลนั้นโดยปราศจากความล่าช้าที่ไม่สมควรหรือไม่มีเหตุผลโดยชอบ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ผู้นั้นด้วย²² และสำหรับสิทธิของผู้เสียหายผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐานจะได้รับ คือ สิทธิที่ไม่ต้องรับผิดจากการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ตนตกเป็น

¹⁹ Secretariat. *Review of the implement of United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto: expert consultation on protection of victims and witness.* Retrived 25 February 2017, From: http://www.unodc.org/documents/treaties/cop2008/ctoc_cop2008-12E.pdf.

²⁰ พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 6.

²¹ พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 7.

²² พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 8.

ผู้ถูกระทำจากการถูกลักลอบขน²³ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ถูกระทำจากการถูกลักลอบขนมา ให้การเป็นพยานหลักฐานในการที่จะลงโทษแก่ผู้ลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน²⁴

3. บทบัญญัติตามอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน

3.1 การคุ้มครองพยาน

ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 นั้นได้มีการกล่าวถึงการคุ้มครองพยานไว้ในข้อ 24 ของอนุสัญญานี้ ซึ่งอนุสัญญาข้อนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เป็นการส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันและต่อต้านองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยให้รัฐภาคีใช้มาตรการคุ้มครองพยานที่มี ประสิทธิภาพอันเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการใช้ต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจาก องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติและสังคมโลกโดยรวมไม่ว่า ในทางการเมืองภายในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม ก่อให้เกิด ผลเสียอันใหญ่หลวงต่อความสงบสุขของประเทศชาติ และสังคมโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้หากไม่ได้รับการ แก่ไข ซึ่งอนุสัญญานี้ได้เล็งเห็นความสำคัญของพยานเนื่องจากคำให้การของพยานนั้นมีความสำคัญ อย่างมากต่อกระบวนการพิจารณาคดีทางอาญา ดังนั้นเมื่อพยานมาให้การต่อรัฐฯ จึงสมควรให้ความคุ้มครอง ในความปลอดภัยแก่พยานนั้น ดังนั้น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 จึงได้กำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณีตามอนุสัญญาอันเป็น มาตรการขั้นต่ำที่รัฐภาคีจะต้องบัญญัติให้ปรากฏอยู่ในกฎหมายภายในของตนและให้มีความสอดคล้องกับ อนุสัญญาโดยมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น 4 วรรค ดังนี้²⁵

²³ พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ข้อ 5.

²⁴ Secretariat. "Review of the implement of United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto: expert consultation on protection of victims and witness", Retrived 25 February 2017, From: http://www.unodc.org/documents/treaties/cop2008/ctoc_cop2008-12E.pdf.

²⁵ Article 24 of the United Nations Conventions against Transnational Organized Crime (Protection of witnesses)

"1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide effective protection from potential retaliation or intimidation for witnesses in criminal proceedings who give testimony concerning offences covered by this convention and, as appropriate, for their relatives and other persons close to them.

2. The measures envisaged in paragraph 1 of this article may include, inter alia, without prejudice to the rights of the defendant, including the right to due process:

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการทั้งหลายที่เหมาะสมภายในรัฐของตน เพื่อจัดให้มีการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่พยานบุคคลที่ได้มาให้การเกี่ยวกับความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ และในกรณีที่เหมาะสมควรให้แก่ญาติและบุคคลอื่นที่ใกล้ชิดพยานด้วยเพื่อให้ปลอดภัยจากการแก้แค้นหรือข่มขู่ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. มาตรการที่จะเป็นไปตามความในวรรค 1 ของข้อนี้ นอกจากโดยประการอื่น ๆ แล้ว อาจได้แก่มาตรการดังต่อไปนี้ ทั้งนี้จะต้องไม่ทำให้เสื่อมเสียต่อสิทธิของจำเลยซึ่งรวมถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามหลักนิติรัฐด้วย²⁶

(ก) การกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการให้ความคุ้มครองทางกายภาพแก่ตัวบุคคลดังกล่าว ได้แก่ การจัดหาที่อยู่ใหม่ให้แก่บุคคลดังกล่าวและในกรณีที่เหมาะสม อาจอนุญาตให้ปกปิดหรือจำกัดการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้ตัวและที่อยู่ของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ภายในขอบเขตที่จำเป็นและเป็นไปได้

(ข) การจัดให้มีกฎข้อบังคับทางพยานหลักฐานที่จะอนุญาตให้พยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญได้ให้การโดยที่มิเกิดการทำให้เกิดความแน่นอนถึงความปลอดภัยของบุคคลดังกล่าว ได้แก่ การอนุญาตให้มีการให้การผ่านวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น วิดีทัศน์ หรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม

3. รัฐภาคีจะต้องพิจารณาจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงกับรัฐอื่นเพื่อย้ายบุคคลที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ไปอยู่ที่อื่น

(a) Establishing procedures for the physical protection of such persons, such as, to the extent necessary and feasible, relocating them and permitting, where appropriate, non-disclosure or limitations on the disclosure of information concerning the identity and whereabouts of such persons;

(b) Providing evidentiary rules to permit witness testimony to be given in a manner that ensures the safety of the witness, such as permitting testimony to be given through the use of communications technology such as video links or other adequate means.

3. States Parties shall consider entering into agreements or arrangements with other States for the relocation of persons referred to in paragraph 1 of this article.

4. The provisions of this article shall also apply to victims insofar as they are witnesses.”

²⁶ นิติรัฐ (Legal State) คือ กฎหมายที่ตราขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือการปกครองที่ถือกฎหมายเป็นใหญ่ โดยไม่ได้จำกัดความสัมพันธ์เฉพาะแต่ระหว่างประชาชนด้วยกันเองเท่านั้นที่ต้องเป็นความสัมพันธ์ภายใต้กฎหมาย แต่รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐกับราษฎร ก็จะต้องเป็นความสัมพันธ์ภายใต้กฎหมายด้วยเช่นกัน; ไพรซ์ โทสวัสตีการ, *ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของปฏิบัติการทางปกครอง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2547, หน้า 7

4. บทบัญญัติของข้อนี้จะนำไปใช้กับผู้เสียหายเท่าที่บุคคลเหล่านั้นต้องเป็นพยานด้วย

3.2 การคุ้มครองผู้เสียหายที่มีฐานะเป็นพยาน

ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 25 ไม่ได้กล่าวถึงนิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้ แต่ได้กล่าวถึงขอบเขตของผู้เสียหายที่จะได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญานี้ไว้ ดังนี้

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินการมาตรการที่เหมาะสมแก่รัฐของตน เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้โดยเฉพาะในกรณีที่มีการคุกคามหรือข่มขู่ว่าจะแก้แค้นนั้น

2. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนและการชดเชยเยียวยา

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐ ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของรัฐนั้น พึงดำเนินการให้ความเห็นและความรู้สึกของผู้เสียหายได้รับการนำเสนอและพิจารณาในขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินคดีอาญาที่มีต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่กระทบต่อสิทธิของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา²⁷

จากบทบัญญัติข้างต้นของอนุสัญญาฯ ข้อ 25 ไม่ได้มีการกำหนดคำนิยามของคำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้ ย่อมเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐภาคีนั้นสามารถให้ตีความการนำไปใช้ได้เองตามความเหมาะสมในการปรับมาใช้ภายในรัฐของตนนั่นเอง แต่เมื่อพิจารณาจากพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญา 2 ฉบับ อันได้แก่ พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ผู้เสียหายจึงให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายที่เป็นเหยื่อค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และผู้เสียหายที่เป็นผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐาน นั้นเอง

สำหรับการคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นเหยื่อค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และผู้เสียหายที่เป็นผู้ถูกลักลอบขนย้ายถิ่นฐานมีสาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรการที่ให้การคุ้มครองดังต่อไปนี้

²⁷ Article 25 of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (The assistance and protection of victims)

“1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide assistance and protection to victims of offences covered by this Convention, in particular in cases of threat of retaliation or intimidation.

2. Each State Party shall establish appropriate procedures to provide access to compensation and restitution for victims of offences covered by this Convention.

3. Each State Party shall, subject to its domestic law, enable views and concerns of victims to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders in a manner not prejudicial to the right of the defense.”

การคุ้มครองผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองไว้อย่างชัดเจนในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 6 และข้อ 7 โดยให้ความสนใจโดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์²⁸ สำหรับเหยื่อหรือพยานจากการค้ามนุษย์อาจเป็นผู้หญิง ผู้ชาย หรือเด็ก คือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย หรือบุคคลใดก็ได้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์โดยได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องออกกฎหมายภายในรัฐโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์การช่วยเหลือและการคุ้มครองเหยื่อของการค้ามนุษย์ โดยกำหนดให้รัฐภาคีต้องคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและต้องระบุตัวบุคคลที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สำหรับการดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ต้องเป็นความลับ และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระหว่างกระบวนการพิจารณาในศาล ต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ความเห็นและความกังวลของผู้เสียหายได้รับการนำเสนอและพิจารณาในขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินคดีต่อผู้กระทำค่านิยมของคำว่า “ผู้เสียหาย” ในลักษณะที่ไม่ทำให้เสื่อมสิทธิของจำเลย ต้องจัดให้มีการฟื้นฟูสภาพทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางสังคมของผู้เสียหายให้กลับสู่สภาพปกติ ให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ ทางจิตวิทยา การศึกษา จัดให้มีที่พักที่ปลอดภัยและเหมาะสม นอกจากนี้พิธีสารข้อนี้ยังได้กำหนดให้นำมาตรการการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาฯ นำมาใช้ในการคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ที่อยู่ในฐานะพยานด้วย และตามพิธีสารข้อ 7 ยังได้กล่าวถึงมาตรการอันเป็นการส่งเสริมให้เหยื่อจากการค้ามนุษย์เข้ามาให้ความร่วมมือกับรัฐโดยการมาให้การในฐานะพยานในความผิดฐานค้ามนุษย์ ทั้งนี้ได้กำหนดให้ประเทศผู้รับพิจารณาจัดให้มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นที่เหมาะสม ซึ่งอนุญาตให้เหยื่อของการค้ามนุษย์สามารถอยู่ในอาณาเขตของประเทศผู้รับนั้นเป็นการชั่วคราวหรือถาวรแล้วแต่ความเหมาะสมแห่งปัจจัยด้านมนุษยธรรม

สำหรับผู้เสียหายที่ตกเป็นผู้ถูกกระทำจากการถูกลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานก็ได้รับการคุ้มครองในฐานะผู้เสียหายตามอนุสัญญาข้อ 25 เช่นกัน โดยกำหนดให้นำมาตรการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาข้อ 24 มาบังคับใช้โดยตามพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และ

---

²⁸ พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 3 การค้ามนุษย์ หมายถึง

“การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัยหรือการรับไว้ซึ่งบุคคล ด้วยวิธีการข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือด้วยการใช้สถานะความอ่อนแอต่อวัยของบุคคล หรือการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลหนึ่ง ผู้มีอำนาจควบคุมอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

ความยินยอมของผู้เสียหายในการค้ามนุษย์ที่ให้การแสวงหาประโยชน์โดยเจตนาไม่ถือว่าไม่มีผลเกี่ยวข้องกัน ในกรณีที่มีการใช้วิธีการใดๆนอกจากนี้ให้ถือว่าการจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งเด็ก เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์เป็นการค้ามนุษย์”

ทางอากาศ ข้อ 5 ได้กำหนดไว้ว่า ผู้โยกย้ายถิ่นฐานไม่ต้องรับผิดชอบจากการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาตามพิธีสารนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ตนตกเป็นผู้ถูกระงับจากการลักลอบโยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งตามพิธีสารข้อนี้เป็นบทบัญญัติในการรับประกันแก่ผู้ที่มาให้การเป็นหลักฐานในการเอาผิดกับผู้ก่อให้เกิดการลักลอบผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

นอกจากนั้นตามข้อ 16 ของพิธีสารได้กำหนดพันธกรณีพิเศษแก่รัฐภาคีให้ออกมาตรการอันเหมาะสมเพื่อการดังต่อไปนี้ โดยสอดคล้องกับพันธกรณีกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงการออกกฎหมายหากจำเป็นเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิของบุคคลต่างๆซึ่งตกเป็นผู้ถูกระงับตามพิธีสารนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลบลู่อื่น ๆ

(2) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะจัดให้ผู้โยกย้ายถิ่นฐานได้รับการคุ้มครองจากการที่ไม่ว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆอาจกระทำความรุนแรงต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

(3) ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจัดให้มีการช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้โยกย้ายถิ่นฐานซึ่งชีวิตและความปลอดภัยตกอยู่ในอันตราย

อย่างไรก็ตาม พิธีสารฯ ข้อ 16²⁹ ไม่ได้ให้คำนิยามถึงคำว่า ตกเป็นผู้ถูกระงับจากการกระทำตามข้อ 6 ไว้ ดังนั้นจึงต้องตีความหมายว่าคำดังกล่าวหมายถึงบุคคลใดบ้าง ซึ่งได้แก่³⁰

- 1) ผู้ถูกลักลอบขนเข้าเมืองโดยผู้ขึ้นสมครใจโดยแท้
- 2) บุคคลตาม 1) ซึ่งได้รับ ครอบครอง หรือใช้ “เอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม” ตามที่กล่าวถึงในข้อ 6 ตามพิธีสารฯนี้โดยรู้ถึงสถานะที่แท้จริงของเอกสารนั้น
- 3) บุคคลตาม 1) ซึ่งได้รับ ครอบครอง หรือใช้ “เอกสารเดินทางหรือเอกสารแสดงตนปลอม” ตามที่กล่าวถึงในข้อ 6 ตามพิธีสารฯนี้โดยไม่รู้ถึงสถานะที่แท้จริงของเอกสารนั้น
- 4) บุคคลตาม 1) ซึ่งถูกทำให้ตกอยู่ในสถานการณ์ตามที่กล่าวถึงในวรรค 3 ของพิธีสารฯนี้ ซึ่งได้แก่
  - (ก) สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย หรือน่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต และความปลอดภัยของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้อง หรือ

²⁹ พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ข้อ 16 บัญญัติว่า

“ 1. ในการอนุวัติการตามพิธีสารนี้ ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินมาตรการต่างๆโดยสอดคล้องกับพันธกรณีของตนตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงการออกกฎหมายหากจำเป็น เพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิของบุคคลต่างๆ ซึ่งได้ตกเป็นผู้ถูกระงับจากการกระทำตามที่ระบุไว้ในข้อ 6 ของพิธีสารนี้ตามที่พึงมีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในชีวิตและสิทธิที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลบลู่อื่น ๆ “

³⁰ พิศวาท สุขธนพันธ์ และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น, (พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ). สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2546, หน้า 61

(ข) สถานการณ์ที่นำมาซึ่งการปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรมหรือการย่ำยีศักดิ์ศรี รวมถึงการแสวงประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

ในส่วนของกลุ่มที่ 1) และ 2) นั้น บุคคลดังกล่าวอาจถูกลงโทษฐานเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต และหากมีการใช้เอกสารปลอมก็อาจให้ต้องรับโทษฐานใช้เอกสารปลอมด้วย ตามบทบัญญัติในวรรค 4 ของข้อ 6 แห่งพิธีสารนี้ที่กล่าวไว้ว่า “ไม่มีบทบัญญัติใดในพิธีสารนี้ห้ามรัฐภาคีดำเนินมาตรการต่อบุคคลใด บุคคลหนึ่งหากการกระทำของบุคคลนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายภายในของรัฐนั้น” แต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ถูกลงโทษในฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม และความผิดร้ายแรงตามที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรกล่าวถึง

สำหรับกลุ่ม 3) นั้นอาจต้องรับผิดชอบเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ไม่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับเอกสารปลอม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เอกสารปลอมเพราะขาดเจตนาที่จะกระทำผิด

และในกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มที่ 4) เท่านั้นที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญา ตามบทบัญญัติในพิธีสารข้อ 5 ที่ว่า “ผู้โยกย้ายถิ่นฐานไม่ต้องรับผิดชอบจากการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาตามพิธีสารนี้อันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ตนตกเป็นผู้ถูกกระทำจากการกระทำตามข้อ 6 ของพิธีสารนี้ ทั้งนี้ก็เพราะโดยเจตนาของพิธีสารนี้ ก็มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งเข้าเมืองอยู่แล้ว อีกทั้งในกรณีนี้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเข้าเมืองดังกล่าวก็ต้องตกเป็นเหยื่อจากการกระทำของบุคคลอื่นอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่เป็นการสมควรที่จะลงโทษบุคคลในกลุ่มนี้อีก ซึ่งในแนวความคิดนี้ได้มีนักกฎหมายท่านหนึ่งที่ได้ให้ความคิดเห็นอันสอดคล้องกับเรื่องนี้ไว้ คือ ศาสตราจารย์วิทิต มันทารุณ ซึ่งจะเห็นได้จากงานเขียนของท่านที่กล่าวไว้ว่า “The Protocol provides the following directives for action: migrants are not to be liable to criminal prosecution for the fact of having been smuggled.....”³¹

3.3 การคุ้มครองพยานที่เป็นอาชญากรที่หันมาให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานรัฐ

หากอาชญากรในองค์กรอาชญากรรมที่พบเห็นการกระทำผิดในองค์กร และมีความประสงค์จะเปิดเผยสิ่งที่ตนพบเห็นโดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษผู้กระทำความผิดจะได้รับประโยชน์ในการได้รับการคุ้มกัน (Immunity) มาเป็นพยานให้แก่รัฐ โดยแนวคิดนี้เกิดขึ้นตั้งแต่การร่างอนุสัญญาซึ่งมีสาระสำคัญ คือ สนับสนุนให้รัฐภาคีส่งเสริมให้มีวิธีการที่เหมาะสม เพื่อจะให้ได้มาซึ่งคำพยานของบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิด ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมีการกระทำความผิดที่มีลักษณะซับซ้อน

³¹ Vitit Muntarbhorn, “Combating Migrant Smuggling and Trafficking in Persons, especially Women: The Normative Framework Re-appraised Paper presented at The International Symposium on Migration, Geneva, 23-25 May 2002.

ยากแก่การหาพยานหลักฐานในการสืบสวนการกระทำความผิด อีกทั้งยากแก่การหาพยานหลักฐานมาลงโทษผู้กระทำความผิด โดยการที่รัฐใช้ประโยชน์จากพยานผู้ร่วมกระทำความผิด รัฐจะต้องให้ความคุ้มกันแก่พยานผู้มาให้ข้อมูลนั้น ซึ่งความคุ้มกันดังกล่าวหมายความว่า รัฐจะไม่นำคำให้การนั้นมาฟ้องผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งเป็นพยานในภายหลัง ทั้งนี้ในกรณีในคดีเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติหากมีรัฐตั้งแต่ 2 รัฐขึ้นไปเข้ามาเกี่ยวข้องในคดี รัฐอาจร่วมมือกันในการให้การคุ้มกันแก่พยานได้³² โดยตามอนุสัญญาข้อ 26 มีบทบัญญัติ ดังนี้

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนให้บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือได้มีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรม

(ก) ใต้ให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์แก่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น เช่น

- (1) รูปพรรณสัณฐาน ลักษณะ องค์ประกอบ โครงสร้าง ที่อยู่หรือกิจกรรมขององค์การอาชญากรรม
- (2) ความเกี่ยวข้องขององค์การอาชญากรรม ซึ่งรวมทั้งความเกี่ยวข้องในระหว่างประเทศ
- (3) ความผิดต่างๆที่องค์การอาชญากรรมได้กระทำหรืออาจกระทำ

(ข) ใต้ให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะตามความเป็นจริงแก่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจช่วยในการติดตามเอาสิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นจากผู้กระทำความผิดและเอาคืนซึ่งสิ่งนั้น

2. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณากำหนดเพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในกรณีที่เหมาะสม เพื่อการลดหย่อนโทษให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่ได้ให้ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณากำหนดเพื่อให้เกิดความเป็นไปได้โดยสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของการฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้

4. การคุ้มครองบุคคลดังกล่าวในข้อ 24 ของอนุสัญญานี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

5. ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรค 1 ของข้อนี้ซึ่งอยู่ในรัฐภาคีรัฐหนึ่งสามารถให้ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องของรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่ง รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวอาจพิจารณาจัดทำข้อตกลงหรือแนวทางปฏิบัติโดยสอดคล้องกับกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้นในเรื่องเกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐภาคีว่าด้วยการปฏิบัติดังกล่าวในวรรค 2 และ 3 ของข้อนี้³³

³² *Travaux préparatoires*: art 18, Protection of witnesses and victims *United Nations Convention against Transnational Organize Crime*, 1stsess, UN DOC A/AC.254/4/Rev.1 (19-29 January 1999). Retrived 25 February 2017, From: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/travaux-preparatoireshtml>.

³³ Article 26 of the United Nations Conventions against Transnational Organized Crime (Measures to enhance cooperation with law enforcement authorities)

จากบทบัญญัติข้างต้นแสดงถึงลักษณะพิเศษของการให้ความคุ้มครองตามอนุสัญญาข้อนี้ คือ ในกรณีทั่วไปการคุ้มครองกันแก่พยานจะมีผลเฉพาะเพียงในรัฐใดรัฐหนึ่งเท่านั้น แต่ตามอนุสัญญาข้อนี้ได้วางมาตรการที่ให้รัฐภาคีตั้งแต่ 2 รัฐขึ้นไปสามารถทำการตกลงร่วมกันในการคุ้มครองกันระหว่างรัฐแก่พยานที่ให้การอันเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งนี้รัฐที่ตกลงที่จะใช้พยานร่วมกันจะต้องไม่ใช่พยานหลักฐานที่ได้จากพยานผู้ร่วมกระทำผิดนั้นมาฟ้องโทษพยานผู้นั้น³⁴

-
1. Each State Party shall take appropriate measures to encourage persons who participate or who have participated in organized criminal groups:
    - (a) To supply information useful to competent authorities for investigative and evidentiary purposes on such matters as:
      - (i) The identity, nature, composition, structure, location or activities of organized criminal groups;
      - (ii) Links, including international links, with other organized criminal groups;
      - (iii) Offences that organized criminal groups have committed or may commit;
    - (b) To provide factual, concrete help to competent authorities that may contribute to depriving organized criminal groups of their resources or of the proceeds of crime.
  2. Each State Party shall consider providing for the possibility, in appropriate cases, of mitigating punishment of an accused person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.
  3. Each State Party shall consider providing for the possibility, in accordance with fundamental principles of its domestic law, of granting immunity from prosecution to a person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.
  4. Protection of such persons shall be as provided for in article 24 of this Convention.
  5. Where a person referred to in paragraph 1 of this article located in one State Party can provide substantial cooperation to the competent authorities of another State Party, the States Parties concerned may consider entering into agreements or arrangements, in accordance with their domestic law, concerning the potential provision by the other State Party of the treatment set forth in paragraphs 2 and 3 of this article.

³⁴ วรณวิภา เมืองถ้ำ, การคุ้มครองพยานและผู้เสียหายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000: การปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายของประเทศไทย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551, หน้า 21.

4. มาตรการการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ

ตามบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 3 ได้กำหนดไว้ว่า ให้รัฐภาคีต้องพิจารณาการจัดทำข้อตกลงหรือแนวทางปฏิบัติกับประเทศอื่นๆ ในเรื่องการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ให้แก่พยาน ซึ่งการใช้มาตรการการโยกย้ายพยานไปยังรัฐอื่นได้นั้นถือว่าเป็นมาตรการขั้นสูงสุดที่โครงการคุ้มครองพยานในประเทศผู้รับจะให้ความคุ้มครองแก่พยานที่ถูกคุกคามอย่างร้ายแรงจนกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของพยาน กล่าวคือ มีระดับการคุกคามพยานที่สูงมาก ในกรณีดังกล่าวพยานจะได้รับการคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานของรัฐที่รับพยานไปคุ้มครอง รวมถึงได้รับอัตลักษณ์ใหม่และได้รับการเปลี่ยนแปลงเอกสารข้อมูลส่วนตัวใหม่³⁵ ทั้งนี้ การให้ความร่วมมือกันระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายพยานโดยทั่วไปมักมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) มาตรการการติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐ กล่าวคือ เมื่อมีการเตรียมการอย่างเป็นทางการในการร้องขอให้มีการโยกย้ายถิ่นฐานของพยาน การรักษาความลับในการดำเนินการนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก กล่าวคือ การติดต่อนั้นจะต้องจำกัดเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับคำร้องขอการคุ้มครองพยานของรัฐผู้รับเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นระดับรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม เจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการรับคนเข้าเมืองในรัฐผู้รับ เป็นต้น

(2) มาตรการการเปิดเผยข้อมูล กล่าวคือ ก่อนที่จะยื่นคำร้องการโยกย้ายถิ่นฐานของพยาน รัฐผู้ร้องขอจะต้องเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดของพยานต่อรัฐผู้รับ กล่าวคือ ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรม สถานะทางการเงิน ความรับผิดชอบทางแพ่ง และข้อมูลอื่นใดอันอาจมีผลต่อการที่รัฐผู้รับการร้องขออาจปฏิเสธการรับพยานมาคุ้มครองในประเทศของตน แม้แต่ในคดีที่มีความรุนแรงในการที่พยานถูกคุกคามอย่างสูงก็ตาม การเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดของพยานก็เป็นหลักเกณฑ์ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในการรับพยานมาคุ้มครองในอีกรัฐหนึ่ง

(3) หลักต่างตอบแทน คือ รัฐที่รับการร้องขอของประเทศอาจมีคำสั่งอนุญาตรับคุ้มครองพยานให้สามารถโยกย้ายถิ่นฐานในประเทศตนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่ารัฐที่ร้องขอจะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ต้องมีการอนุญาตให้พยานของรัฐผู้รับคำขอสามารถโยกย้ายถิ่นฐานไปยังรัฐที่ร้องขอได้เช่นเดียวกัน โดยการดำเนินการตามหลักต่างตอบแทนนี้รัฐที่ร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานต้องทำรายงานเพื่อแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้ต่อรัฐผู้รับ ได้แก่ การร้องขอให้มีการคุ้มครองพยาน ความร้ายแรงหรือระดับที่พยานได้รับการข่มขู่หรือคุกคาม สถานะและความต้องการของพยานรวมถึง ประวัติ และอาชีพของพยาน สภาวะทางจิตใจของพยาน ความสามารถในการปรับตัวของพยาน สถานะทางการเงิน

³⁵ United Nations Office on Drugs and Crime, *Good Practices for the Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime*, New York: United Nations, Retrived 25 February 2017, From: https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf.

ของพยาน และจำนวนคนที่ต้องการโยกย้ายถิ่นฐานมาพร้อมกับพยาน ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศแคนาดาตาม Article 14 of the Witness Protection Program ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจของ Royal Canadian Mounted Police (RCMP) สามารถทำข้อตกลงในการโยกย้ายพยานมาคุ้มครองในประเทศแคนาดาได้ โดยประเทศหรือรัฐที่ทำความตกลงกับประเทศแคนาดาในการคุ้มครองพยานต้องยึดหลักการต่างตอบแทนหรือถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติกับประเทศแคนาดาด้วย กล่าวคือต้องสามารถรับพยานของประเทศแคนาดาไปคุ้มครองในฐานะพยานในประเทศนั้นได้ด้วยเช่นกัน (Reciprocal agreement)³⁶

(4) การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับคนเข้าเมือง กล่าวคือ ถึงแม้ว่าโดยปกติมาตรการในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังอีกรัฐหนึ่งจะเป็นมาตรการที่ใช้เวลาสั้นๆก็ตาม แต่โดยส่วนใหญ่เกือบทุกคดีก็จะมี ความต่อเนื่อง มีความจำเป็นในการที่ต้องให้การคุ้มครองพยานต่อไปอีก ดังนั้น ในบางกรณีพยานอาจต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวกับคนเข้าเมืองในประเทศที่ตนจะถูกย้ายถิ่นฐานไปเพื่อรับการคุ้มครอง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่พยานผู้นั้นเอง โดยในบางประเทศกฎหมายคนเข้าเมืองเปิดโอกาสให้พยานผู้อยู่ภายใต้การคุ้มครองพยานได้รับโอกาสในการทำงานในรัฐผู้รับโดยออกใบอนุญาตในการทำงานชั่วคราวให้ นอกจากนี้ยังมีบางกรณีที่หากคุณสมบัติของพยานผู้นั้นมีแนวโน้มที่จะเข้าเงื่อนไขหลักเกณฑ์ที่สามารถร้องขอพำนักเป็นการถาวรในรัฐผู้รับ พยานผู้นั้นก็จะได้รับการอาศัยอย่างถาวรในรัฐผู้รับ

(5) ประวัติอาชญากร สำหรับประวัติอาชญากรถือเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งในการพิจารณาว่าจะรับพยานเข้าสู่การคุ้มครองในประเทศของตนหรือไม่ โดยแต่ละประเทศจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องนี้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับค่านิยมทางสังคมของประเทศนั้น ยกตัวอย่างเช่น ในบางประเทศมองว่าการรับพยานที่มีประวัติทางอาชญากรเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น กัญชาถือว่ารับได้เพราะไม่เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง แต่ในทางตรงกันข้ามขณะที่อีกหลายๆประเทศกลับไม่ยอมรับให้การคุ้มครองแก่อาชญากรที่มีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะถือว่าเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงประเภทหนึ่ง เป็นต้น³⁷

สำหรับการดำเนินการในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมีนั้นค่าใช้จ่ายสูงในการดำเนินการ อีกทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อทั้งพยานและบุคคลที่ใกล้ชิดพยาน และยังมีคามยุ่งยากและซับซ้อนในเรื่องกระบวนการขั้นตอนระหว่างประเทศในการรับพยานไปคุ้มครองในอีกประเทศหนึ่ง

³⁶ Yvon Dandurand and Kristin Farr, *A Review of Selected Witness Protection Programs. Research and National Coordination Organized Crime Division Law Enforcement and Policy Branch Public Safety Canada.* Report No.001, 2010, p. 58

³⁷ United Nations Office on Drugs and Crime, *Good Practices for the Council of the European Union New Transatlantic Agenda. EU-US meeting on Justice and Home Affairs,* Dublin 23 February 2004 (Follow-Up to the Brussels Conference on Witness Protection in the Western Balkans Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime, p.83.

อีกทั้งการที่ประเทศผู้รับต้องจัดให้พยานมีชื่อ นามสกุลหรือเอกสารส่วนตัวที่เป็นสิ่งบ่งชี้รูปพรรณสัณฐานของพยานใหม่ เนื่องจากความแตกต่างกันของกฎหมายในแต่ละรัฐ³⁸ อย่างไรก็ตาม มาตรการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมีความสำคัญอย่างมากในการให้ความคุ้มครองทั้งแก่พยานผู้บริสุทธิ์และพยานที่เป็นผู้กระทำผิดในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากหากรัฐไม่ให้ความคุ้มครองแก่พยานก็จะมี ความเกรงกลัวที่จะมาให้การต่อรัฐ อีกทั้งในคดีเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติเป็นคดีที่ยากจะหาพยานหลักฐาน เนื่องจากอาชญากรมักจะปกปิดซ่อนเร้นพยานหลักฐาน และการที่จะนำตัวหัวหน้าองค์การอาชญากรรมมาลงโทษได้นั้นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากอาชญากรที่อยู่ในองค์การอาชญากรรมมาให้ความร่วมมือในการให้การแก่เจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากปราศจากคำให้การของพยานซึ่งเป็นกุญแจสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว กระบวนการในการนำตัวผู้กระทำผิดทางอาญามาลงโทษโดยเฉพาะการนำตัวผู้กระทำผิดระดับหัวหน้าองค์การอาชญากรรมก็แทบจะไม่มีโอกาสเลย³⁹ ดังนั้น มาตรการในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และถือเป็นการมาตรการบังคับที่ได้มีการกำหนดไว้ในอนุสัญญา เพื่อให้รัฐภาคีต้องนำมาตราการตามอนุสัญญานี้ไปอนุวัติการเป็นกฎหมายภายใน โดยแนวทางการปฏิบัติในปัจจุบันในการให้การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ กล่าวคือ

4.1 การทำข้อตกลงในระดับภูมิภาคแบบพหุภาคีหรือแบบทวิภาคีในการคุ้มครองพยาน

การทำข้อตกลงที่เป็นทางการในระดับภูมิภาคแบบพหุภาคีหรือแบบระดับทวิภาคีที่การให้ความคุ้มครองแก่พยานถือเป็นรูปแบบที่เป็นกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคและจำเป็นต้องมีการให้สัตยาบันระหว่างรัฐภาคี หรือทำเป็นข้อตกลงพิเศษ หรืออาจทำเป็นบันทึกข้อตกลงที่ทำความตกลงโดยตรงกับหน่วยงานตำรวจ พนักงานอัยการ หน่วยงานที่ให้การคุ้มครองพยาน หรือเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมในประเทศที่ได้รับการร้องขอโดยข้อตกลงในรูปแบบนี้ไม่ต้องอาศัยการให้สัตยาบัน⁴⁰

³⁸ Ibid p. 82.

³⁹ Arcadio Diaz Tejera (Committee on Legal Affairs and Human Rights). *Witness Protection as an Indispensable Tool in the Fight against Organised Crime and Terrorism in Europe*. p.8, Retrived 25 February 2017, From: <http://assembly.coe.int>.

⁴⁰ United Nations Office on Drugs and Crime, *Good Practices for the Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime*, United Nations, New York, p. 83, Retrived 25 February 2017, From: https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf. retrived 25 February 2017.

การปราบปรามองค์การอาชญากรรมนั้นกระทำได้ยาก ต้องอาศัยความร่วมมือในระดับภูมิภาค จำเป็นต้องใช้วิธีการในการสืบสวน สอบสวนที่ซับซ้อนเพื่อทำลาย ถอนรากถอนโคนองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมขององค์การอาชญากรรมมีลักษณะเป็นความลับยากแก่การแกะรอยได้แก่ ความร่วมมือดังต่อไปนี้:

- 1) การร่วมมือกันของหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภูมิภาคนั้นๆ
- 2) การให้ข้อมูลขององค์การอาชญากรรมจากบุคคลผู้นำข้อมูลภายในขององค์กร เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมาย การใช้อำนาจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การทุจริต การใช้เงินอย่างไม่ถูกต้อง การทุจริต หรือการกระทำที่เป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของสังคม ออกมาเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อให้มีการสอบสวนหาข้อเท็จจริง หรือนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้อง
- 3) การใช้เทคนิคการสืบสวน สอบสวนพิเศษ ยกตัวอย่างเช่น การสะกดรอยทางอิเล็กทรอนิกส์ การใช้มาตรการอำพรางโดยแทรกซึมเข้าไปในองค์การอาชญากรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานการกระทำความผิดขององค์การอาชญากรรม
- 4) ความสามารถในการชักจูงให้อาชญากรที่อยู่ในองค์การอาชญากรรมหันมาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐได้ โดยลดโทษให้อาชญากรผู้กระทำความผิดเป็นการตอบแทน
- 5) ความสามารถในการให้การคุ้มกันพยานโดยการใช้นโยบายการโยกย้ายถิ่นฐานของพยาน และการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของพยาน

สำหรับต้นแบบของความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในระดับภูมิภาค คือ ความร่วมมือกันในการให้ความคุ้มครองพยานและสิทธิของพยานของคณะกรรมการรัฐมนตรี (The Committee of Ministers)⁴¹ เป็นองค์กรตัดสินของคณะมนตรีแห่งยุโรป⁴² (The Council of Europe or COE) เป็นตัวอย่างที่มีความเข้มแข็งและเป็นกลุ่มประเทศแรกของประชาคมโลกที่มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐต่างๆ

⁴¹ เป็นองค์กรตัดสินใจของคณะมนตรีแห่งยุโรป (COE) ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิก คณะกรรมการรัฐมนตรีมีบทบาท 3 ประการ คือ (1) เป็นการแสดงออกซึ่งปัญหาระดับชาติที่รัฐบาลประเทศสมาชิกยุโรปกำลังเผชิญอยู่อย่างเท่าเทียมกัน (2) เป็นเวทีของส่วนรวม (collective forum) ที่ยุโรปใช้ในการดำเนินการในการตอบสนองต่อความท้าทายต่างๆ และ (3) เป็นผู้พิทักษ์ (guardian) คำนึงถึงต่างๆ ที่คณะมนตรีแห่งยุโรปยอมรับ เช่นเดียวกับสมัชชารัฐสภา ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายทั่วไป จัดทำข้อเสนอต่างๆแก่รัฐบาลประเทศสมาชิก โดยการลงคะแนนเสียงแบบมติเอกฉันท์ ซึ่งโครงสร้างและการลงคะแนนเสียงนั้นเป็นไปตามข้อเสนอของประเทศอังกฤษ, ขจิต จิตตเสวี, *องค์การระหว่างประเทศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557, หน้า 314

⁴² คณะมนตรีแห่งยุโรป (COE) เป็นองค์การความร่วมมือทางการเมืองในภูมิภาคยุโรปองค์การแรกที่ถูกจัดตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายใต้ ธรรมนูญคณะมนตรีแห่งยุโรป (Statute of the Council of Europe) ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1949 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 3 สิงหาคมของปีเดียวกัน โดยสำนักงานใหญ่ของคณะมนตรีแห่งยุโรปตั้งอยู่ที่เมืองสตราสบูร์ก ประเทศฝรั่งเศส. “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 313.

ในการให้การคุ้มครองแก่พยานโดยคณะมนตรีแห่งยุโรปได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองพยานร่วมกันระหว่างรัฐภาคีโดยมีหน่วยงาน คือ ตำรวจของสหภาพยุโรป (European Police Office or Europol) เป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ ตามข้อตกลงของสหภาพยุโรปได้เน้นให้ความสำคัญในการให้การคุ้มครองแก่พยานอันเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการต่อต้านกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพราะพยานมักจะถูกข่มขู่และคุกคามจนเกรงกลัวไม่กล้ามาให้การต่อเจ้าหน้าที่รัฐโดยได้แบ่งประเภทของพยานที่ให้การคุ้มครองออกเป็น 2 ประเภท คือ พยานผู้บริสุทธิ์ (Innocent Witness) และพยานที่เป็นผู้กระทำผิดหรืออาชญากรในองค์กรอาชญากรรมแต่หันมาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ (Pentiti)⁴³ แต่ทั้งนี้ มาตรการในการให้การคุ้มครองพยานจะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของจำเลยด้วย เมื่อพิจารณาถึงหลักการในการร่วมมือในการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐของประเทศภาคีในยุโรปมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญอยู่ 2 เรื่อง คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศภาคีอย่างสม่ำเสมอ และการหาแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงกฎหมายภายในแต่ละรัฐของตนให้มีความสอดคล้องกันเพื่อใช้ในการคุ้มครองพยาน และการทำข้อตกลงในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยาน ทั้งนี้ เพื่อลดความแตกต่างในระบบกฎหมายภายในที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานของแต่ละประเทศ รวมถึงมาตรฐานการคุ้มครองพยานในแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้การนำมาตรการการคุ้มครองพยานไปปฏิบัติในแต่ละประเทศในยุโรปมีความเหลื่อมล้ำกัน นอกจากนั้น เพื่อให้บรรล่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มีการดำเนินการจัดทำความตกลงความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในประเทศคณะมนตรีแห่งยุโรป⁴⁴ ในระยะแรกของการดำเนินการประกอบด้วยตัวแทนจากประเทศต่างๆ ในยุโรป และองค์กรระหว่างประเทศอีกจำนวน 12 องค์กรซึ่งเป็นองค์ในประเทศต่างๆ ในยุโรป รวมถึงยังมีการขยายจำนวนประเทศที่เป็นสมาชิกไปถึงประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่ประเทศในยุโรปซึ่งถือเป็นประเทศที่มีการคุ้มครองพยานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ประเทศออสเตรเลีย

⁴³ Council of Europe, *Terrorism: Protection of Witnesses and Collaborators of Justice*, Council of Europe Publication, 2006, p. 5.

⁴⁴ ความท้าทายประการหนึ่งในการร่วมกันระหว่างรัฐภาคีต่างๆ ในการคุ้มครองพยานก็คือ มาตรฐานและระบบของกฎหมายของแต่ละประเทศในสหภาพยุโรปมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการประชุมประเทศโครเอเชีย มอนเตเนโก และโปแลนด์ จึงได้เสนอให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันในระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการขจัดความแตกต่างดังกล่าว Arcadio Diaz Tejera (Committee on Legal Affairs and Human Rights), "Witness Protection as an Indispensable Tool in the Fight against Organised Crime and Terrorism in Europe", paragraph 56, p.8. <http://assembly.coe.int>. Retrieved 25 February 2017.

ประเทศแคนาดา ประเทศนิวซีแลนด์ ประเทศแอฟริกาใต้ และประเทศสหรัฐอเมริกา⁴⁵ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สูงสุดในการให้การคุ้มครองแก่พยานโดยจากการหารือในที่ประชุมทำให้ได้บทสรุปของการทำข้อตกลงในเรื่องการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐว่าสมควรมีมาตรการดังต่อไปนี้

- การร่วมมือในการประเมินภัยที่อาจคุกคามพยานหรือเหยื่อ
- การให้ข้อมูลความช่วยเหลือแก่พยานที่ได้รับความเสี่ยงจากการถูกข่มขู่อย่างทันท่วงที
- การร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างประเทศในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปคุ้มครองยังอีกประเทศหนึ่ง
- การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือพยานที่มาให้การในการส่งกลับสู่ภูมิลำเนาอย่างปลอดภัย
- การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสืบพยานทั้งนี้การสืบพยานดังกล่าวต้องคำนึงถึงสิทธิของจำเลยด้วย
- การทำช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันระหว่างผู้บริหารโครงการคุ้มครองพยานในรัฐภาคีต่างๆ
- การฝึกฝนเจ้าหน้าที่โดยการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการส่งเสริมและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองพยาน เพื่อลดความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการนำมาตรการคุ้มครองพยานไปปฏิบัติในแต่ละประเทศ
- การทำข้อตกลงร่วมกันในการแลกเปลี่ยนตัวพยานที่เป็นนักโทษระหว่างรัฐภาคี⁴⁶

ตัวอย่างของการนำการคุ้มครองพยานมาใช้ระหว่างรัฐภาคีของคณะมนตรีแห่งยุโรป ได้แก่ การประชุมเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2547 ณ กรุงบรัสเซล ประเทศเบลเยียม ได้มีความร่วมมือในการทำข้อตกลงในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐ กรณีที่พยานเป็นอาชญากรในองค์การอาชญากรรมแต่หันมาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเป็นความร่วมมือกันระหว่างสหภาพยุโรปประเทศสหรัฐอเมริกา

⁴⁵ United Nations Office on Drugs and Crime, *Good Practices for the Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime*, United Nations, New York, p. 84, Retrived 25 February 2017, From: https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf.

⁴⁶ Council of Europe, *Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on the Protection of Witnesses and Collaborators of Justice*, Explanatory Strasbourg, Council of Europe Publishing, 2005, p. 15

และอัยการจากกลุ่มประเทศในภูมิภาคบอลข่านตะวันตก⁴⁷ โดยมีอัยการสูงสุดจากประเทศเซอร์เบียทำหน้าที่เป็นประธาน มีจำนวนประเทศผู้เข้าประชุมทั้งหมด 12 ประเทศ ข้อตกลงดังกล่าวเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแก่พยานซึ่งเป็นสมาชิกองค์กรอาชญากรรมซึ่งขณะนั้นกำลังถูกลงโทษอยู่ในที่คุมขังแต่กลับใจมาร่วมให้การเป็นพยานกับเจ้าหน้าที่รัฐ จึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการคุ้มครองโดยการโยกย้ายถิ่นไปอีกรัฐหนึ่งเพราะพยานดังกล่าวถูกคุกคามต่อสวัสดิภาพทางร่างกายอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ รูปแบบการคุ้มครองจะเป็นการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายพยานไปอีกรัฐหนึ่งในช่วงระยะเวลาอันสั้นๆ เช่น 40 วัน เป็นต้น โดยมาตรการที่นำมาเป็นรูปแบบในการให้การคุ้มครองแก่พยาน คือนำรูปแบบการคุ้มครองพยานของประเทศในยุโรปมาเป็นพื้นฐาน และให้ตัวแทนรัฐภาคีจากคณะรัฐมนตรียุโรปจะเป็นผู้ดำเนินในฐานะหัวหน้าของโครงการคุ้มครองพยานนี้ และประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้ให้การสนับสนุนและประสานความร่วมมืออย่างดีในการดำเนินโครงการ⁴⁸

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือในการคุ้มครองพยานระหว่างกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป⁴⁹ ก็คือ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ในการประชุมที่เรียกว่า Salzburg Forum ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนระดับรัฐมนตรีจากประเทศต่างๆ อันได้แก่ ออสเตรีย บัลแกเรีย โครเอเชีย เช็ก ฮังการี โปแลนด์ โรมาเนีย สโลวัก และสโลวีเนีย ได้ทำข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือในการคุ้มครองพยานขึ้นมา 1 ฉบับ คือ Agreement on the Cooperation in the Area of Witness Protection โดยมีหน่วยงานคณะรัฐมนตรียุโรป เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการร่างข้อตกลงให้รัฐภาคีสามารถนำบทบัญญัติตามข้อตกลงนี้ไปเป็นต้นแบบในการทำสนธิสัญญาพหุภาคีระหว่างกันได้ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของข้อตกลงดังกล่าวมีการนำบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองพยานมาเป็นกรอบพื้นฐานในการร่างเนื้อหาในข้อตกลง โดยข้อตกลงนี้มีบทบัญญัติทั้งหมด 17 ข้อ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่รัฐภาคีในการเพิ่มความเข้าใจ

⁴⁷ ประเทศที่เป็นภาคีในสหภาพยุโรปบริเวณบอลข่านตะวันตก ได้แก่ ประเทศมาเซโดเนีย ประเทศมอนเตเนโกร ประเทศเซอร์เบีย ประเทศแอลเบเนีย ประเทศบอสเนีย ประเทศเฮเซอร์โกวีนา ประเทศโคโซโว ประเทศโครเอเชีย.

⁴⁸ Council of the European Union, *New Transatlantic Agenda*. EU-US meeting on Justice and Home Affairs. Dublin 23 February 2004 (Follow-Up to the Brussels Conference on Witness Protection in the Western Balkans). p. 7.

⁴⁹ สหภาพยุโรป (European Union: EU) เป็นการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาคที่มีพัฒนาการและรูปแบบของการรวมกลุ่มที่พิเศษกว่าองค์การระดับภูมิภาคแห่งอื่น ทั้งยังเป็นแบบอย่างของประชาคมที่มีลักษณะเหนือรัฐ (supranational) เป็นแห่งแรก สหภาพยุโรปประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 27 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก เดนมาร์ก ไอร์แลนด์ กรีซ โปรตุเกส สเปน ออสเตรีย ฟินแลนด์ สวีเดน เอสโตเนีย ลิทัวเนีย ลัตเวีย โปแลนด์ สโลวีเนีย สาธารณรัฐเช็ก ฮังการี สโลวีเนีย มอลตา ไชปรัส โรมาเนีย บัลแกเรีย และโครเอเชีย. ขจิต จิตตเสวี. องค์การระหว่างประเทศ. หน้า 319.

ในการให้การคุ้มครองพยาน อีกทั้งยังเป็นแนวทางเพื่อให้รัฐภาคีนำไปปฏิบัติเพื่อให้มีความสอดคล้อง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีบทบัญญัติของข้อตกลงที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐดังต่อไปนี้

ข้อ 1 วัตถุประสงค์ของข้อตกลงนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐภาคี

ข้อ 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ให้มีการจัดตั้งหน่วยประสานงานแห่งชาติในแต่ละรัฐเพื่อให้ความร่วมมือในการรับคำร้องขอจากรัฐที่ส่งคำร้องขอคุ้มครองพยานโดยตรงซึ่งหน่วยงานนี้จะประสานงานเพื่อดำเนินการตามกฎหมายในแต่ละรัฐนั้นต่อไป

(2) กำหนดให้มีความร่วมมือกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานของพยาน การคุ้มครองพยาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน การบริหารจัดการ เทคนิคและการฝึกฝนเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานคุ้มครองพยาน

(3) บุคคลผู้ได้รับการคุ้มครองโดยถูกโยกย้ายถิ่นฐานจะอยู่ภายใต้โครงการคุ้มครองของรัฐที่รับคำร้องขอ หากเป็นกรณีเร่งด่วนรัฐที่ร้องขอจะต้องแจ้งล่วงหน้าไปยังรัฐที่ถูกร้องขอ ในกรณี หากต้องใช้มาตรการที่สนับสนุนในการคุ้มครองพยานเพิ่มเติมให้ใช้กฎหมายคุ้มครองพยานของรัฐที่รับคำร้องขอหนึ่ง บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองนั้นก็ยังคงอยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองพยานของรัฐที่ร้องขอด้วย

(4) รัฐที่ร้องขอจะต้องให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดเกี่ยวกับพยานกับรัฐที่ถูกร้องขอเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินใจให้บุคคลดังกล่าวเข้าสู่การคุ้มครอง

(5) การยอมรับบุคคลผู้ตกอยู่ในอันตรายเข้าสู่การคุ้มครองพยานก็ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายของรัฐที่ร้องขอทุกประการมาแล้ว ดังนั้น รัฐที่ถูกร้องขออาจจะใช้เป็นเหตุผลในการไม่ต้องประณามบุคคลนั้นซ้ำอีกก็ได้

(6) กรณีมีเหตุผลร้ายแรงประการใดและได้หลังจากได้มีการแจ้งไปยังรัฐที่ร้องขอแล้ว รัฐที่รับคำร้องขออาจหยุดให้การคุ้มครองบุคคลนั้น และกรณีนี้รัฐที่ร้องขอจะต้องนำบุคคลนั้นกลับคืนประเทศตน

ข้อ 3 ข้อกำหนดที่ตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐาน การช่วยเหลือ และการคุ้มครองบุคคลในแต่ละกรณี สามารถทำเป็นเอกสารแยกแต่ละกรณีได้โดยผ่านความเห็นชอบจากหน่วยประสานงานแห่งชาติ หากกรณีมีสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อบุคคลที่ถูกคุ้มครองก็อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเอกสารนั้น หรืออาจแยกเป็นเอกสารใหม่ก็ได้

ข้อ 4 เจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยประสานงานแห่งชาติที่ทำคำร้องขอในการคุ้มครองพยานในอีกรัฐหนึ่งอาจเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในอาณาเขตของรัฐภาคีที่รับคำร้องได้ หากมีข้อตกลงที่ยอมรับการปฏิบัติหน้าที่ในรัฐเจ้าบ้านที่รับคำร้องขอ

จากบทบัญญัติตามข้อตกลงข้างต้นสามารถสรุปถึงสาระสำคัญโดยสังเขปของข้อตกลงการคุ้มครองพยานนี้ได้ว่า ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดให้มีการตั้งศูนย์ประสานงานแห่งชาติในการรับคำร้องขอจากรัฐภาคีอื่นเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยตรง อีกทั้งกำหนดว่าในการทำข้อตกลงพหุภาคีระหว่างรัฐภาคีในเรื่องความร่วมมือในการให้ความคุ้มครองแก่พยานในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐาน ระหว่างการดำเนินการในการโยกย้ายถิ่นฐาน รัฐที่ร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานจะต้องส่งข้อมูลที่ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับตัวพยานให้แก่รัฐที่รับการร้องขอด้วย อีกทั้งต้องมีการร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพยาน กระบวนการในการคุ้มครองพยานต้องเป็นความลับ การสนับสนุนให้มีการฝึกฝนเกี่ยวกับเทคนิคที่ใช้ในการคุ้มครองพยานแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองพยานสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการคุ้มครองพยานให้รัฐที่ร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย⁵⁰

และต่อมาในปีพ.ศ. 2556 สหภาพยุโรปได้ดำเนินการออกเอกสารขึ้น 2 ฉบับ คือ หลักการพื้นฐานของตำรวจแห่งสหภาพยุโรปในการดำเนินการในความร่วมมือในการคุ้มครองพยาน (Basic Principle of European Union Police Co-operation in the Field of Witness Protection) และกฎเกณฑ์ทั่วไปในการรับพยานเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน (Common Criteria for Taking a Witness into a Protection Programme) พร้อมกับการสนับสนุนให้มีการฝึกฝนเจ้าหน้าที่ในเรื่องการให้การคุ้มครองพยานเป็นประจำทุกปี⁵¹

จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองพยานโดยความร่วมมือกันระหว่างรัฐต่างๆในสหภาพยุโรป ได้ให้ความสำคัญกับการร่วมกันในการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐนี้เป็นมาตรการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจากการผลการวิจัยที่ทำโดยคณะมนตรียุโรปเรื่อง “Report on Witness Protection (Best Practice Survey)” ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศที่มีดินแดนขนาดเล็กมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการโยกย้ายพยานระหว่างรัฐในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพราะในประเทศที่มีดินแดนขนาดเล็กพยานมักถูกคุกคาม หรือถูกข่มขู่จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้น ลำพังเพียงการโยกย้ายพยานภายในรัฐไม่สามารถประกันความปลอดภัยของพยานได้อีกต่อไป⁵² จึงสามารถ

⁵⁰ Agreement on the Cooperation in the Area of Witness Protection article 1, 2, 3, 10.

⁵¹ Yvon Dandurand and Kristin Far, A Review of Selected Witness Protection Programs. Research and National Coordination Organized Crime Division Law Enforcement and Policy Branch Public Safety Canada. Report No.001. 2010, p.76.

⁵² International cooperation in this area, as noted by a best practice survey conducted by the Council of Europe, “is highly important, since many Member States are too small to guarantee safety for witnesses at risk who are relocated within their borders” Council of Europe, Report on Witness Protection (Best Practice Survey). Strasbourg: European Committee on Crime Problems, Committee of Experts on Criminal Law and Criminological Aspects of Organized Crime. March, 24 1999 p. 15.

สรุปได้ว่าประเทศต่างๆในยุโรปได้มีการทำข้อตกลงระหว่างกันในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานเฉพาะในคดีที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาเป็นแนวทางในการบัญญัติความร่วมมือระดับพหุภาคีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามจากการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเช่นกัน ซึ่งการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของพยานทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างร้ายแรงซึ่งบางกรณีพยานอาจได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต

4.2 การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานโดยการบัญญัติเป็นกฎหมายภายใน

ตามบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ข้อ 24 วรรค 3 ได้กำหนดมาตรการบังคับให้รัฐภาคีต้องบัญญัติกฎหมายภายในของตนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานที่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่ร้ายแรงจากการถูกคุกคามหรือถูกข่มขู่จากอาชญากรข้ามชาติให้ได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปคุ้มครองตามโครงการคุ้มครองพยานยังรัฐอื่น⁵³ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กฎหมายภายในเปิดช่องให้สามารถมีความร่วมมือกันในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานระหว่างรัฐได้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น⁵⁴ และเพื่อประโยชน์ในการประสานความร่วมมือในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีพยานถูกคุกคาม ถูกข่มขู่อย่างร้ายแรงจนอาจส่งผลกระทบเป็นอันตรายต่อชีวิตของพยาน เนื่องจากเฉพาะมาตรการการโยกย้ายถิ่นฐานภายในรัฐไม่เพียงพออีกต่อไปในการคุ้มครองสวัสดิภาพทั้งทางร่างกาย ชีวิต และจิตใจของพยาน รวมถึงกฎหมายภายในรัฐควรมีการบัญญัติให้พยานที่เป็นชาวต่างชาติสามารถได้รับการคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานของรัฐที่รับคำร้องขอการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานด้วย โดยปัจจุบันมีกฎหมายคุ้มครองพยานของหลายๆประเทศที่ได้เห็นความสำคัญและบัญญัติบทบัญญัติที่ให้พยานสามารถโยกย้ายถิ่นฐานได้ ยกตัวอย่างเช่น

กฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาตาม Section 3521 of Witness Relocation and Protection (a) (1) และกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียก็มีบทบัญญัติที่ให้การ

⁵³ *Travaux préparatoires*: art 18, Protection of witnesses and victims United Nations Convention against Transnational Organize Crime, 1stsess, UN DOC A/AC.254/4/Rev.1 (19-29 January 1999).

⁵⁴ United Nations Office on Drugs and Crime. (2008). Good Practices for the Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime, United Nations, New York, p. 84, Retrived 25 February 2017, From: https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf.

คุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐไว้เช่นกัน กล่าวคือ ตามกฎหมายคุ้มครองพยานของออสเตรเลีย คือ The Commonwealth's Witness Protection Act 1994 ตาม Section 10

ดังนั้น ในเนื้อหาบทต่อไปจะกล่าวถึงแนวคิดการคุ้มครองพยานในต่างประเทศของประเทศที่มีความก้าวหน้าและมีความเข้มแข็งในการคุ้มครองพยาน อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ตามลำดับ อีกทั้งกฎหมายคุ้มครองพยานของทั้ง 2 ประเทศนี้ยังมีบทบัญญัติในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐอันมีความสำคัญอย่างยิ่ง

บทที่ 3

มาตรการคุ้มครองพยานในต่างประเทศ

การศึกษาถึงมาตรการคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากระบบกฎหมายคุ้มครองพยานทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย มีมาตรการที่เข้มแข็งสามารถคุ้มครองพยานที่ได้รับการคุกคาม การข่มขู่จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้ได้รับความปลอดภัยภายใต้โครงการคุ้มครองพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อพยานมีความมั่นใจว่าตนได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการถูกคุกคาม ข่มขู่แล้ว ก็ทำให้พยานสามารถให้การเพื่อเป็นพยานหลักฐานในดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ ซึ่งตามกฎหมายคุ้มครองพยานของทั้ง 2 ประเทศดังกล่าว มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษที่ให้การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐด้วย มาตรการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร แต่มาตรการนี้ยังไม่มีในกฎหมายไทย ดังนั้น การศึกษากฎหมายคุ้มครองพยานของทั้ง 2 ประเทศจึงจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยในการปรับปรุงกฎหมายต่อไป โดยรายละเอียดของกฎหมายคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียมีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. มาตรการคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกา

มาตรการการคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกาคือเป็นโครงการคุ้มครองพยานที่เกิดขึ้นเป็นประเทศแรกในโลก และยังเป็นกฎหมายแม่แบบให้แก่อีกหลายประเทศที่รับมาเป็นตัวอย่างในการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองพยานภายในของตน เช่น ประเทศออสเตรเลีย หรือแม้แต่ประเทศไทยเองก็นำกฎหมายคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกามาเป็นแม่แบบในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานเช่นเดียวกัน⁵⁵ เนื่องจากมาตรการคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกามีระบบที่ก้าวหน้าและซับซ้อนที่สุด โดยมาตรการการคุ้มครองพยานของสหรัฐอเมริกาในระยะแรกได้ให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองแก่พยานที่เป็นอาชญากรอยู่ในองค์กรอาชญากรรมและหันมาให้ความร่วมมือกับรัฐแต่ถูกคุกคาม ข่มขู่ จนมีความเกรงกลัวต่อความปลอดภัยของตนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ เนื่องจากลักษณะการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรมมีการกระทำความผิดที่ซับซ้อนและพยานหลักฐาน

---

⁵⁵ Yvon Dandurand and Kristin Farr, *A Review of Selected Witness Protection Programs. Research and National Coordination Organized Crime Division Law Enforcement and Policy Branch Public Safety Canada. Report No.001. 2010, p.76*

ส่วนใหญ่อยู่กับอาชญากร ยากแก่การหาพยานหลักฐานมาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด และสืบสาวถึงหัวหน้าองค์กรอาชญากรรม จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากพยานที่อยู่ในองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมาตรการการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จอย่างมากในขณะนั้น กล่าวคือ พยานเองก็ได้รับการคุ้มกันความปลอดภัย และได้รับการลดหย่อนโทษ ส่วนรัฐเองก็ได้พยานหลักฐานจากคำให้การของพยานอันเป็นกุญแจสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญานำไปสู่การลงโทษขององค์กรอาชญากรรมได้ในที่สุดดังปรากฏตามความเป็นมาในการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

1.1 ความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองพยาน

แนวความคิดในการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อประมาณต้น ค.ศ. 1960 ซึ่งมองว่าพยานมีบทบาทสำคัญในการนำตัวผู้กระทำความผิดในองค์กรอาชญากรรมมาลงโทษได้ โดยเฉพาะอาชญากรที่อยู่ในองค์กรอาชญากรรมแต่หันมาให้ความร่วมมือในการให้การเป็นพยานต่อรัฐ โดยคดีที่มีชื่อเสียงทำให้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา คือ คดีของนาย Joseph Valachi

ข้อเท็จจริงตามคดีนี้ คือ นาย Valachi เป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมที่เป็นมาเพีย ซึ่งอพยพมาอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยองค์กรอาชญากรรมนี้มีเครือข่ายอยู่ทั่วโลก ชื่อว่า Cosa Nostra โดย Cosa Nostra ถือเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะโดดเด่นและแตกต่างจากองค์กรอาชญากรรมอื่น กล่าวคือ สามารถเข้าไปสร้างเครือข่ายในสภาพแรงงานและใช้อำนาจทางการเมืองในการบังคับกลุ่มฝูงชนในองค์กรต่างๆ ให้เคลื่อนไหวเพื่อองค์กรอาชญากรรมของตนได้ โดยในปี ค.ศ. 1960 นาย Valachi ถูกจำคุกข้อหาค้ายาเสพติด ส่วนนาย Vito Genovese ซึ่งเป็นหัวหน้าองค์กรอาชญากรรม Cosa Nostra ก็ถูกจำคุกข้อหาค้ายาเสพติดในเรือนจำเดียวกับนาย Valachi นาย Genovese และนาย Valachi มีความสัมพันธ์รู้จักกันมานาน นาย Genovese แม้ขณะจำคุกก็ยังมีอิทธิพลและอำนาจในการบัญชาการองค์กรอาชญากรรม Cosa Nostra ได้ กล่าวคือ สามารถบังคับบัญชาองค์กรอาชญากรรมผ่านจากในเรือนจำเพื่อสั่งการให้คนในองค์กรอาชญากรรมของตนซึ่งอยู่ข้างนอกเรือนจำทำงานตามคำสั่งของนาย Genovese ได้ นาย Genovese มองว่านาย Valachi น่าจะเป็นภัยคุกคามต่อองค์กรอาชญากรรม ดังนั้นจึงต้องการลอบสังหารนาย Valachi เสีย⁵⁶ ในวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1962 นาย Valachi เกรงว่าตนจะถูกฆาตกรรม จึงร้องทุกข์ต่อหน่วยความมั่นคงในนิวยอร์ก โดยขอให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ตน ในฐานะพยาน และนาย Valachi จะให้การสารภาพและเปิดเผยข้อมูลขององค์กรอาชญากรรมเป็นการตอบแทน นาย Valachi ได้รับการคุ้มครองทันทีโดยได้ย้ายจากเรือนจำในนิวยอร์กในวันนั้น

⁵⁶ Federal Bureau of Investigation (FBI). Italian Organized Crime, Retrived 25 February 2017, From: http://www.fbi.gov/about-us/investigate/organizedcrime/italian_mafia..

และได้ถูกย้ายไปจำคุกที่ Westchester County Jail ได้รับการแยกขังเดี่ยวตามคำร้องขอ อีกทั้งเป็นผู้ทำอาหารของตนเองเพราะกลัวถูกลอบสังหารโดยการวางยาพิษ เนื่องจากนาย Valachi เป็นพยานสำคัญในการนำองค์การอาชญากรรม Cosa Nostra มาลงโทษ และได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ FBI ให้เข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน (The Witness Security Program) ขณะที่นาย Valachi เดินทางไปให้การต่อคณะกรรมการรัฐสภาของสหรัฐอเมริกาจะมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน The United States Marshals จำนวนถึง 200 คนคอยให้การคุ้มกัน⁵⁷ พยานหลักฐานจากคำให้การของนาย Valachi เปิดเผยถึงข้อมูลเชิงลึกในองค์การอาชญากรรมทั้งรายชื่อ ตำแหน่ง ลำดับชั้นบังคับบัญชาภายในองค์การอาชญากรรมกว่าหลายร้อยคน รวมทั้งพยานหลักฐานจากการสืบคดีของ FBI ส่งผลให้คดีนี้สามารถคลี่คลายลงได้โดยใช้เวลาทั้งสิ้นกว่า 30 ปีในการดำเนินคดี⁵⁸ จากคดีนี้ส่งผลให้มีการตั้งหน่วยงานคุ้มครองพยานและออกกฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นอย่างเป็นทางการซึ่งจากเดิมนั้นเจ้าหน้าที่ FBI ทำหน้าที่คุ้มครองพยานเป็นกรณีๆไปหรือเป็นเพียงการดำเนินงานเฉพาะกิจอย่างเช่นในคดีของนาย Valachi เท่านั้น อีกทั้งในคดีนี้ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการนำมาตราการพิเศษมาใช้ในคดีเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ กล่าวคือ การดักฟัง (Wiretapping) และเป็นครั้งแรกที่มีการนำระบบการกันเป็นพยาน (Witness Immunity) มาใช้ ทำให้มีการใช้มาตรการทั้ง 2 มาตรการอย่างแพร่หลายในคดีที่เกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติในเวลาต่อมาด้วยซึ่งส่งผลให้กระบวนการในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีประเภทนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น⁵⁹

1.2 ประเภทและขอบเขตของพยานที่ได้รับการคุ้มครอง

ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดขอบเขตการคุ้มครองพยานไว้ โดยได้กำหนดให้บุคคลผู้มีสิทธิได้รับการคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานได้แก่ ตัวพยานผู้จะให้การเป็นพยาน รวมถึงสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพยานและได้รับผลกระทบจากการข่มขู่ คุกคาม หรืออาจจะได้รับอันตรายอันเนื่องมาจากการที่ให้ความร่วมมือกับทางการเป็นพยาน ทั้งนี้ ตามกฎหมายกำหนดให้อัยการสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งในการให้ความคุ้มครองแก่พยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานหรืออาจใช้มาตรการอื่นที่เหมาะสมในการ

⁵⁷ United Nations Office on Drugs and Crime, *Good Practices for the Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime*, United Nations, New York, 2008, p. 82, Retrived February 25, 2017, From: https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf.

⁵⁸ John Madinger, *Confidential Informal: law enforcement's most valuable tool*, CRC Press, 1999, p. 160-164

⁵⁹ Jay S. Albanese, *Organized Crime in Our Times*, Oxford: Anderson Publishing, 2011, p. 144-145.

คุ้มครองพยานจากการถูกคุกคาม⁶⁰ อีกทั้งตามกฎหมายยังให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงผู้เสียหายในฐานะพยานด้วย⁶¹

นอกจากนั้น ตามกฎหมาย The Organized Crime Control Act of 1970 (P.L.91-452) Title II ได้ให้การคุ้มครองพยานที่เคยเป็นผู้กระทำผิดอยู่ในองค์กรอาชญากรรมแต่หันมาให้ความร่วมมือกับรัฐนั้น โดยให้มีการนำระบบการกันไว้เป็นพยาน (Witness Immunity) มาใช้⁶² ซึ่งเป็นประเทศแรกของโลก กล่าวคือ การกันไว้เป็นพยานจะมีการกำหนดเงื่อนไขว่าการให้การเป็นพยานจะต้องมีเงื่อนไขข้อตกลงว่า ผู้ที่ถูกกันเป็นพยานจะได้รับการลดโทษ หรือบางครั้งอาจไม่ถูกดำเนินคดีอาญา โดยอัยการจะทำหน้าที่ในการขออนุญาตต่อศาลในการกันไว้เป็นพยานโดยทำเป็นสัญญาข้อตกลงร่วมกันในการเจรจาต่อรอง คำสารภาพร่วมกับพนักงานอัยการ และการให้การในชั้นศาลจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องโดยมีเงื่อนไขในการลดโทษแก่ผู้กระทำผิดของศาล ศาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของการลดโทษ ซึ่งแนวทางการกันไว้เป็นพยานดังกล่าวเรียกว่า Crown Witness ถึงแม้จะไม่มีข้อกำหนดในประมวลกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่มีการนำการกันไว้เป็นพยานอย่างแพร่หลาย การกันไว้เป็นพยานนี้เป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ต้องหาผู้เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้หันมาให้ความร่วมมือกับอัยการในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ⁶³

---

⁶⁰ United States Code Title (U.S.C) Title 18 Part II Chapter 224 มาตรา 3521(a) (1) The Attorney General may provide for the relocation and other protection of a witness or a potential witness for the Federal Government or for a State government in an official proceeding concerning an organized criminal activity or other serious offense, if the Attorney General determines that an offense involving a crime of violence directed at the witness with respect to that proceeding, an offense set forth in chapter 73 of this title directed at the witness, or a State offense that is similar in nature to either such offense, is likely to be committed. The Attorney General may also provide for the relocation and other protection of the immediate family of, or a person otherwise closely associated with, such witness or potential witness if the family or person may also be endangered on account of the participation of the witness in the judicial proceeding.

⁶¹ Section 10607 (c) (4) of U.S.C Title 42 Chapter 112 Victim compensation and assistance.

⁶² Jay S.Albanese, *Organized Crime in Our Times*, Oxford: Anderson Publishing, 2011, p. 291.

⁶³ สุมนทิพย์ จิตสว่าง, นันทิ จิตสว่าง, อุดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2559, หน้า 50

จะเห็นได้ว่าบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกา มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กรซึ่งให้การคุ้มครองพยาน รวมถึงบุคคลที่ใกล้ชิดพยานที่ได้รับผลกระทบจากการที่ พยานมาให้การกับรัฐ อีกทั้งความคุ้มครองยังรวมไปถึงผู้เสียหายในฐานะพยานด้วย และให้ความคุ้มครอง แก่พยานที่เคยเป็นผู้กระทำผิดอยู่ในองค์กรอาชญากรรมแต่หันมาให้ความร่วมมือกับรัฐ

1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน

โครงการของรัฐบาลกลางในการคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1970 มีชื่อเรียกว่า Witness Security Program (WITSEC) ซึ่งโครงการดังกล่าวจะอยู่ภายใต้ การควบคุมของอัยการสูงสุด (US Attorney General) มีหน่วยงาน คือ The United States Marshals Service (U.S. Marshals) เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน โดยหน่วยงานนี้มีที่มาจาก The United States Code Title 28, part II Chapter 37 Section 561 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจในการ สั่งการโดยตรงไปยังผู้อำนวยการสำนักงาน U.S. Marshals โดยผู้อำนวยการสำนักงาน U.S. Marshals ได้รับการแต่งตั้งมาจากประธานาธิบดี ซึ่งจะต้องผ่านการเห็นชอบจากรัฐสภา แต่สำหรับ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้อำนวยการสำนักงาน U.S. Marshals จะมีวาระในการทำงานทั้งหมด 4 ปี หลังจากครบกำหนด 4 ปีแล้ว หากเจ้าหน้าที่ไม่ประสงค์ที่จะลาออกหรือไม่ถูกประธานาธิบดีถอดถอน เจ้าหน้าที่คนนั้นก็สามารทำงานต่อไปได้จนกว่าจะมีบุคคลอื่นมาแทน และหน้าที่อีกประการที่สำคัญ ของเจ้าหน้าที่ U.S. Marshals คือมีหน้าที่โดยตรงในการคุ้มครองกิจกรรมของศาล

สำหรับ U.S. Marshals หรือตำรวจศาลมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นหัวหน้า ฝ่ายบริหารร่วมกับกระทรวงการคลัง โดย U.S. Marshals เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายภายในส่วนที่ เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะให้ความคุ้มครองพยานคนใดจะอยู่ใน ดุลพินิจของหน่วยงานดังกล่าว และอยู่ในความควบคุมของศาล U.S. Marshals มีหน้าที่หลักคือ ตาม จับกุมผู้กระทำผิด เช่น ผู้หลบหนีการประกันตัว รักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล (ตำรวจศาล)⁶⁴ นอกจากนี้ U.S. Marshals จะมีหน้าที่ในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาในศาล ร่วมกับพนักงานอัยการ⁶⁵

⁶⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส, รายงานผลการศึกษาระดับสัมบูรณ์เรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยาน ในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. คณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2546, หน้า 5

⁶⁵ United States Code Title 42 Chapter 112 section 10607 (c) (4).

U.S. Marshals แบ่งความรับผิดชอบออกเป็นหน่วยงานย่อยอีก 3 ระดับ คือ⁶⁶

1.3.1 สำนักงานใหญ่ (Marshals Service Headquarters)

1.3.2 สำนักงานภาค/สำนักงานเขต (Regional Offices) ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 12 แห่ง และแบ่งแยกเป็นสาขาย่อยอีก 95 แห่ง

1.3.3 หน่วยงานกลาง (Metro Units)

หน่วยงานทั้ง 3 ระดับข้างต้นจะมีหน้าที่ในการทำการตรวจสอบการให้การคุ้มครองพยาน โดยเจ้าพนักงานเหล่านั้นจะได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่พยาน และยังทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น (Local Marshal) ในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานอีกด้วย⁶⁷

U.S. Marshals มีสายการบังคับบัญชาสูงขึ้นไปในการตัดสินใจโดยแยกบุคคลเหล่านี้ ออกจากกระทรวงยุติธรรม อัยการสูงสุดอาจมอบหมายหน้าที่บางอย่างให้ U.S. Marshals โดยอัยการสูงสุดจะเป็นผู้ที่เข้ามาดูแลผู้เข้ามาอยู่ในโครงการคุ้มครองพยานในแบบระยะยาวด้วย⁶⁸

กล่าวโดยสรุป คือ มีหน่วยงานหลัก 2 หน่วยงานที่เข้ามาบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ กระทรวงการคลังจะรับผิดชอบเรื่องการเงิน ส่วนอีกหน่วยงาน คือ U.S. Marshals เป็นผู้ที่มีหน้าที่คุ้มครองพยานในการช่วยเหลือพยาน โดยจะมีหน่วยงานเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือแก่พยาน และคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายรวมถึงครอบครัวของผู้เสียหายโดยเน้นการให้ความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ โครงการคุ้มครองพยานออกภายใต้กฎหมายระดับสหพันธรัฐ คือ พระราชบัญญัติควบคุมองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 1970 (The Organized Crime Control Act 1970) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขมาจากกฎหมาย The Comprehensive Crime Control Act of 1984⁶⁹ พยานที่จะได้รับการคุ้มครองตามโครงการคุ้มครองพยานต่อเมื่อสามารถให้ข้อมูลพยานหลักฐานสำคัญและถูกข่มขู่ หรือถูกคุกคามต่อความปลอดภัยของชีวิต ทั้งนี้ โครงการคุ้มครองพยานมีหน้าที่สำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่พยานที่ร้องขอโดยการให้ความช่วยเหลือในการย้ายที่อยู่และเปลี่ยนแปลงตัวตนของพยานที่ได้รับความเสี่ยงอันเนื่องจากการมาให้

⁶⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส, รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ์เรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546, หน้า 54.

⁶⁷ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 54

⁶⁸ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 54

⁶⁹ The Witness Security Program was authorized in 1970 by the Organized Crime Control Act of 1970 and the Comprehensive Crime Control Act of 1984.

การเป็นพยาน และบางกรณีบุคคลในครอบครัวของพยานได้รับผลกระทบจากการมาให้การของพยาน ทำให้มีความเสี่ยงจะถูกคุกคามก็จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยด้วย หรือการจัดหาที่อยู่อาศัยที่เป็นการลดความเสี่ยงของพยาน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการจ้างงานพยาน⁷⁰ โดยการดำเนินการจะเป็นความลับห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพยานหากไม่ได้รับอนุญาตจาก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงาน U.S. Marshals จะเป็นผู้ดำเนินการในการสัมภาษณ์ ประเมินสุขภาพจิต บุคคลผู้ร้องเข้ารับการคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยาน⁷¹และเพื่อเป็นการป้องกันอันตรายจากการที่หาพยานพบ พยานจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งเป็นข้อจำกัดสิทธิบางประการของพยาน แต่พยานจำเป็นต้องปฏิบัติตามทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยในสวัสดิภาพของพยานเอง ซึ่งได้แก่เงื่อนไขดังนี้คือ พยานจะต้องไม่พบกับเพื่อนเก่าและญาติ เว้นแต่คู่สมรสและบุตรของตน เท่านั้น หากได้รับการคุ้มครองภายใต้โครงการคุ้มครองพยาน พยานจะสามารถนำเอาอัลบั้มรูปส่วนตัวของพยานไปได้เพียง 1 อัลบั้ม หากกรณีมีจดหมายใดๆส่งถึงพยาน พยานจะต้องทำลายจดหมายนั้นทันทีเมื่ออ่านจบ พยานจะต้องไม่รับโทรศัพท์เอง แต่สามารถโทรศัพท์ไปหาครอบครัวได้ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยเหลือติดต่อโทรศัพท์ให้ และจะมีการฝึกอบรมอาชีพให้แก่พยาน หรือหางานใหม่ให้ เมื่อพยานได้ทำงานมีรายได้แล้ว รัฐบาลจะจ่ายเงินช่วยเหลือ ผลการดำเนินงาน “ภายใต้การดูแลของ U.S. Marshals นั้นไม่มีพยานที่เข้าร่วมโครงการคนใดที่ปฏิบัติตามแนวทางเพื่อความปลอดภัยแล้วจะได้รับอันตรายเลย” แต่ในกรณีที่พยานได้รับอันตรายนั้นมีสาเหตุมาจากการไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่หน่วยงาน U.S. Marshals ให้ปฏิบัติอย่างเต็มที่ กล่าวคือ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการติดต่อบุคคลภายนอกที่ตนรู้จักในขณะที่อยู่ภายใต้โครงการคุ้มครองพยาน หรือออกจากโครงการคุ้มครองพยานไปเอง

ส่วนอีกหน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยานอีกหน่วยงานหนึ่ง คือ ทัณฑสถานแห่งรัฐบาลกลาง (The Federal Bureau of Prisons : BOP) ทำหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลที่เป็นผู้ต้องขัง กล่าวคือ เป็นการให้การคุ้มครองแก่พยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำผิดเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแต่หันมาให้ความร่วมมือกับรัฐจะได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมเช่นเดียวกับพยานทั่วไปที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้โครงการคุ้มครองพยานตาม U.S.

⁷⁰ วีระพงษ์ บุญโญภาส, รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณเรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546, หน้า 53.

⁷¹ สุมนทิพย์ จิตสว่าง, นัทธี จิตสว่าง, อุดุลย์ ณรงค์ศักดิ์, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2559, หน้า 50.

Marshals โดยการคุ้มครองพยานที่เป็ผู้ต้องขังก็จะมีมาตรการการคุ้มครองอย่างกรณีคดีนาย Valachi ที่ยกตัวอย่างแล้วข้างต้น กล่าวคือ การย้ายพยานที่เป็ผู้ต้องขังนั้นออกจากบริเวณที่มี อันตรายและบุคคลที่จะทำร้ายพยานที่เป็ผู้ต้องขังผู้นั้นโดยให้ไปอยู่ที่อื่นตราบนานเท่าที่อันตรายยังมี อยู่ โดยหากผู้ต้องขังรู้จักกับใครที่ทำให้เกิดอันตราย ก็จะแยกผู้ต้องขังนั้นไปอยู่ในส่วนอื่นๆของ เรือนจำ หรือย้ายผู้ต้องขังไปที่เรือนจำอื่นและเปลี่ยนชื่อผู้ต้องขังนั้น⁷² ต่อมาหากบุคคลดังกล่าวพัน โทษและต้องการเข้าโครงการคุ้มครองพยานจะเป็หน้าที่ของ U.S. Marshals ต่อไป แต่ในระหว่าง การพิจารณา U.S. Marshals จะให้ความคุ้มครองความปลอดภัยด้านการคมนาคมระหว่างเรือนจำกับ การปรากฏตัวต่อศาล⁷³ ในกรณีที่มีการซักค้ำในศาลโดยทนายจำเลย เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจในการเป็น พยานแล้ว U.S. Marshals จะรีบพาตัวพยานออกไป เพื่อไม่ให้พยานตกอยู่ในภาวะที่ต้องทำหน้าที่ที่ ไม่จำเป็นสำหรับพยาน⁷⁴

1.4 การคุ้มครองพยานในระบบระยะสั้นและในระบบระยะยาว

พยานที่สามารถร้องขอการเข้ารับการคุ้มครองพยานตามโครงการคุ้มครองพยานได้ต้อง เป็นพยานที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำเร็จลุล่วงไป กล่าวคือ คำให้การของพยานต้องน่าเชื่อถือและจะต้องไม่เปลี่ยนคำให้การในภายหลัง อีกทั้งชีวิตของพยานหรือ ครอบครัวพยานตกอยู่ในความเสี่ยง สำหรับการเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยานมีกระบวนการขั้นตอน ดังนี้คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจมลรัฐหรือสหรัฐเป็นผู้ส่งคำร้องขอความคุ้มครองต่อ The Office of Enforcement Operations (OEO)⁷⁵ ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยมีอัยการสูงสุดเป็น ผู้บังคับบัญชาและเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจให้พยานเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน โดยการ ยื่นคำร้องนี้ต้องมีระบุถึงคำให้การเป็นพยาน ภัยอันตรายที่พยานได้รับการข่มขู่หรือความเสีงใด ๆ ที่

⁷² วีระพงษ์ บุญโญภาส, รายงานผลการศึกษาลบัสสมบูรณเรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยาน ในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546, หน้า 58-59

⁷³ ประยุทธ์ แก้วภักดี, การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2542, หน้า 70

⁷⁴ ศิระ รัตตานุกุล, การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เพื่อให้ สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, เมือง, 2549, หน้า 47-51

⁷⁵ ณรงค์ ใจหาญ. อุทโยาติเวช และปกป้อง ศรีสนิท, รายงานฉบับสมบูรณ์ของสถาบันวิจัยและให้ คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “โครงการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรการพิเศษการคุ้มครองพยานตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา (10)3 ปี 2550”, 2551, (พฤษภาคม 2551)

อาจเกิดขึ้นแก่ชุมชนใหม่ที่พยานเข้าไปอยู่ เมื่อได้รับคำร้องขอแล้ว OEO จะประสานให้พยานได้สัมภาษณ์จาก U.S. Marshals Service โดย U.S. Marshals จะเป็นผู้เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เบื้องต้น อีกทั้งแจ้งให้พยานทราบว่าชีวิตพยานจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหากเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน และ U.S. Marshals จะประสานงานเพื่อให้พนักงานอัยการได้สัมภาษณ์พยานโดยตรง และเสนอต่ออัยการว่าควรให้พยานเข้าสู่โครงการหรือไม่ และส่งคำแนะนำไปยัง OEO แต่ก่อนที่อัยการสูงสุดจะพิจารณาอนุมัติให้มีการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานจะต้องมีการดำเนินการดังนี้⁷⁶

---

⁷⁶ United States Code Title (U.S.C) Title 18 Part II Chapter 224 section 3521 (a)(1) The Attorney General may provide for the relocation and other protection of a witness or a potential witness for the Federal Government or for a State government in an official proceeding concerning an organized criminal activity or other serious offense, if the Attorney General determines that an offense involving a crime of violence directed at the witness with respect to that proceeding, an offense set forth in chapter 73 of this title directed at the witness, or a State offense that is similar in nature to either such offense, is likely to be committed. The Attorney General may also provide for the relocation and other protection of the immediate family of, or a person otherwise closely associated with, such witness or potential witness if the family or person may also be endangered on account of the participation of the witness in the judicial proceeding.

(2) The Attorney General shall issue guidelines defining the types of cases for which the exercise of the authority of the Attorney General contained in paragraph (1) would be appropriate.

(3) The United States and its officers and employees shall not be subject to any civil liability on account of any decision to provide or not to provide protection under this chapter.

(b) (1) In connection with the protection under this chapter of a witness, a potential witness, or an immediate family member or close associate of a witness or potential witness, the Attorney General shall take such action as the Attorney General determines to be necessary to protect the person involved from bodily injury and otherwise to assure the health, safety, and welfare of that person, including the psychological well-being and social adjustment of that person, for as long as, in the judgment of the Attorney General, the danger to that person exists. The Attorney General may, by regulation—

(A) provide suitable documents to enable the person to establish a new identity or otherwise protect the person;

(B) provide housing for the person;

(C) provide for the transportation of household furniture and other personal property to a new residence of the person;

(D) provide to the person a payment to meet basic living expenses, in a sum established in accordance with regulations issued by the Attorney General, for such times as the Attorney General determines to be warranted;

(E) assist the person in obtaining employment;

(F) provide other services necessary to assist the person in becoming self-sustaining;

(G) disclose or refuse to disclose the identity or location of the person relocated or protected, or any other matter concerning the person or the program after weighing the danger such a disclosure would pose to the person, the detriment it would cause to the general effectiveness of the program, and the benefit it would afford to the public or to the person seeking the disclosure, except that the Attorney General shall, upon the request of State or local law enforcement officials or pursuant to a court order, without undue delay, disclose to such officials the identity, location, criminal records, and fingerprints relating to the person relocated or protected when the Attorney General knows or the request indicates that the person is under investigation for or has been arrested for or charged with an offense that is punishable by more than one year in prison or that is a crime of violence;

(H) protect the confidentiality of the identity and location of persons subject to registration requirements as convicted offenders under Federal or State law, including prescribing alternative procedures to those otherwise provided by Federal or State law for registration and tracking of such persons; and

(I) exempt procurement for services, materials, and supplies, and the renovation and construction of safe sites within existing buildings from other provisions of law as may be required to maintain the security of protective witnesses and the integrity of the Witness Security Program.

The Attorney General shall establish an accurate, efficient, and effective system of records concerning the criminal history of persons provided protection under this chapter in order to provide the information described in subparagraph (G).

(2) Deductions shall be made from any payment made to a person pursuant to paragraph (1)(D) to satisfy obligations of that person for family support payments pursuant to a State court order.

(3) Any person who, without the authorization of the Attorney General, knowingly discloses any information received from the Attorney General under paragraph (1) (G) shall be fined \$5,000 or imprisoned five years, or both.

(c) Before providing protection to any person under this chapter, the Attorney General shall, to the extent practicable, obtain information relating to the suitability of the person for inclusion in the program, including the criminal history, if any, and a psychological

1.4.1 ก่อนที่จะได้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลใดตามบทบัญญัตินี้หากเป็นการเหมาะสม อัยการสูงสุดจะต้องได้รับแจ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมของบุคคลนั้น อันจะต้องระบุไว้ในแผน รวมถึงประวัติอาชญากรรม (หากมี) และผลการประเมินสภาวะทางจิตใจของบุคคลนั้น

1.4.2 อัยการสูงสุดจะต้องจัดทำ การประเมินไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในแต่ละคดีที่มีการสอบสวนอย่างเข้มงวด (Possible Risk Of Danger) โดยประเมินถึงความสำคัญในการสอบสวนหรือคดีที่พยานจะไปเบิกความว่าข้อมูลของบุคคล หรือคำเบิกความได้ก่อให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินหรือบุคคลอื่นในชุมชนที่บุคคลดังกล่าวจะย้ายเข้าไปอยู่หรือไม่ หากอัยการสูงสุดเห็นว่าพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจได้รับอันตรายอย่างเร่งด่วน ซึ่งการจัดให้มีการประเมินด้วยลายลักษณ์อักษร กระบวนการตัดสินใจ และการจัดทำบันทึกข้อตกลงนั้นอาจจะไม่ทัน่วงที่ อัยการสูงสุดอาจสั่งให้มีมาตรการคุ้มครองพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นการชั่วคราวก่อนได้ ซึ่งภายหลังจากสั่งให้มีการคุ้มครองชั่วคราวแล้วอัยการสูงสุดจะต้องจัดให้มีการประเมินด้วยลายลักษณ์อักษร กระบวนการตัดสินใจและจัดทำบันทึกข้อตกลงโดยไม่ชักช้า⁷⁷

1.4.3 จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในการที่จะให้บุคคลนั้นให้การว่ามีความสำคัญว่าอันตรายที่เกิดขึ้นแก่สาธารณะหรือไม่ โดยพิจารณาถึงประวัติอาชญากรรมของบุคคลนั้น ทางเลือกในการคุ้มครองภายใต้บทบัญญัตินี้ ความเป็นไปได้ในการได้คำให้การจากแหล่งอื่น ความจำเป็นในการคุ้มครอง ความสำคัญของคำเบิกความของบุคคลนั้น กรณีพยานเด็กต้องพิจารณาว่าการเข้ามาอยู่ใน

---

evaluation of, the person. The Attorney General shall also make a written assessment in each case of the seriousness of the investigation or case in which the person's information or testimony has been or will be provided and the possible risk of danger to other persons and property in the community where the person is to be relocated and shall determine whether the need for that person's testimony outweighs the risk of danger to the public. In assessing whether a person should be provided protection under this chapter, the Attorney General shall consider the person's criminal record, alternatives to providing protection under this chapter, the possibility of securing similar testimony from other sources, the need for protecting the person, the relative importance of the person's testimony, results of psychological examinations, whether providing such protection will substantially infringe upon the relationship between a child who would be relocated in connection with such protection and that child's parent who would not be so relocated, and such other factors as the Attorney General considers appropriate. The Attorney General shall not provide protection to any person under this chapter if the risk of danger to the public, including the potential harm to innocent victims, outweighs the need for that person's testimony. This subsection shall not be construed to authorize the disclosure of the written assessment made pursuant to this subsection.

⁷⁷ Ibid.

โครงการจะล่วงละเมิดต่อความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองหรือไม่ หากเด็กถูกเปลี่ยนชื่อ สกุล และที่อยู่องค์ประกอบอื่นที่เห็นสมควรผลการตรวจสภาพจิต และปัจจัยอื่น ๆ อัยการสูงสุดเห็นสมควร ถ้าหากเกิดอันตรายต่อสาธารณะรวมทั้งอันตรายแก่ผู้บริสุทธิ์ (Innocent Victim) มีมากกว่าความจำเป็นในการให้บุคคลนั้นเข้าเบิกความ อัยการสูงสุดจะไม่ให้ความคุ้มครอง

1.4.4 หลังจากที่พิจารณาให้พยานเข้าสู่โครงการแล้ว อัยการสูงสุดจะจัดให้พยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องทำข้อตกลงเบื้องต้น (Memorandum Of Understanding) กับผู้ขอรับความคุ้มครองเสียก่อน รวมทั้งบทกำหนดโทษสำหรับพยานบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตาม รวมทั้งบุคคลอื่นที่นำเอาข้อมูลเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานไปเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนี้⁷⁸

---

⁷⁸ USC. Title18 part II chapter 224 section 3521 (d) (1) before providing protection to any person under this chapter, the Attorney General shall enter into a memorandum of understanding with that person. Each such memorandum of understanding shall set forth the responsibilities of that person, including—

(A) the agreement of the person, if a witness or potential witness, to testify in and provide information to all appropriate law enforcement officials concerning all appropriate proceedings;

(B) the agreement of the person not to commit any crime;

(C) the agreement of the person to take all necessary steps to avoid detection by others of the facts concerning the protection provided to that person under this chapter;

(D) the agreement of the person to comply with legal obligations and civil judgments against that person;

(E) the agreement of the person to cooperate with all reasonable requests of officers and employees of the Government who are providing protection under this chapter;

(F) the agreement of the person to designate another person to act as agent for the service of process;

(G) the agreement of the person to make a sworn statement of all outstanding legal obligations, including obligations concerning child custody and visitation;

(H) the agreement of the person to disclose any probation or parole responsibilities, and if the person is on probation or parole under State law, to consent to Federal supervision in accordance with section 3522 of this title; and

(I) the agreement of the person to regularly inform the appropriate program official of the activities and current address of such person.

Each such memorandum of understanding shall also set forth the protection which the Attorney General has determined will be provided to the person under this chapter, and the procedures to be followed in the case of a breach of the memorandum of understanding, as

- 1) จะต้องให้การและให้ข้อมูลแก่เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
- 2) จะต้องไม่ก่ออาชญากรรมใด ๆ เสียเอง
- 3) ข้อตกลงที่พยานจะหลีกเลี่ยงการถูกตรวจพบจากผู้อื่นทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองพยานเอง
- 4) จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับหรือคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมาย (Legal Obligation) และคำพิพากษาของศาล (Civil Judgment)
- 5) จะต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานและข้าราชการผู้ซึ่งจัดให้มีการให้ความคุ้มครอง
- 6) ข้อตกลงที่จะมอบให้บุคคลใดเป็นตัวแทนเพื่อปฏิบัติการตามกระบวนการให้ลู่วง
ไป
- 7) จะต้องสาบานว่าจะปฏิบัติตามกฎหมายอันสำคัญทุกประการอันรวมถึงหน้าที่อัน
เกี่ยวเนื่องกับอำนาจปกครองเด็กและสิทธิการเข้าเยี่ยมเยียน
- 8) จะต้องเปิดเผยการได้รับการให้ประกันทัณฑ์บน และคุมประพฤติใดๆหากบุคคล
นั้นอยู่ระหว่างคุมประพฤติ หรือให้ประกันภายใต้กฎหมายมลรัฐใด และต้องให้ความยินยอมในการเข้า
สู่การกำกับของรัฐบาลกลาง
- 9) ต้องรายงานถึงกิจกรรมและที่อยู่ปัจจุบันให้เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครอง
พยานทราบตลอดเวลา

---

such procedures are established by the Attorney General. Such procedures shall include a procedure for filing and resolution of grievances of persons provided protection under this chapter regarding the administration of the program. This procedure shall include the opportunity for resolution of a grievance by a person who was not involved in the case.

(2) The Attorney General shall enter into a separate memorandum of understanding pursuant to this subsection with each person protected under this chapter who is eighteen years of age or older. The memorandum of understanding shall be signed by the Attorney General and the person protected.

(3) The Attorney General may delegate the responsibility initially to authorize protection under this chapter only to the Deputy Attorney General, to the Associate Attorney General, to any Assistant Attorney General in charge of the Criminal Division or National Security Division of the Department of Justice, to the Assistant Attorney General in charge of the Civil Rights Division of the Department of Justice (insofar as the delegation relates to a criminal civil rights case), and to one other officer or employee of the Department of Justice.

สำหรับรูปแบบของพยานที่จะได้รับการคุ้มครองพยานตามโครงการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกา มี 2 รูปแบบ กล่าวคือ

(1) การคุ้มครองพยานในระบบระยะสั้น

การให้การคุ้มครองพยานในโครงการคุ้มครองพยานโดยอาศัยความสมัครใจในกรณีที่พยานจะได้รับอันตรายจากการถูกคุกคาม ถูกข่มขู่ แต่ไม่ได้เป็นอันตรายอันร้ายแรงหรือกรณีที่ร้ายแรงที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งนี้ จะดำเนินมาตรการโดยการโยกย้ายพยานบุคคลออกจากบริเวณซึ่งคาดว่าจะมีอันตรายหรือมีบุคคลที่จะเข้ามาทำร้าย จนกว่าจะแน่ใจว่าพยานบุคคลดังกล่าวปลอดภัย เช่น ทำการย้ายจนกว่าบุคคลผู้ทำอันตรายต่อพยานนั้นถูกพิพากษาให้จำคุก และมีการประเมินว่าบุคคลนั้นพ้นจากภาวะอันตรายแล้วหรือไม่ หากมีภาวะอันตรายเกิดขึ้นใหม่ ก็สามารถทำการร้องขอให้มีการคุ้มครองอีกได้ในกรณีผู้ต้องหาที่กั้นไว้เป็นพยานอยู่ในเรือนจำ จะมีการร่วมมือระหว่างตำรวจและหน่วยงานต่างๆของรัฐบาลและสหพันธรัฐเพื่อคุ้มครองพยานให้มีความปลอดภัยในการดำเนินคดี

ในการหาที่อยู่ U.S. Marshals จะจ่ายเงินให้ในการที่จะให้พยานมาช่วยเหลือในการดำเนินคดี เป็นต้น โครงการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้มาตรการคุ้มครองในระบบระยะสั้นมากกว่าระบบระยะยาว โดยจะให้การคุ้มครองพยานตลอดจนกระบวนการพิจารณาของศาลเสร็จสิ้น ทั้งนี้ จะพิจารณาว่าการคุกคามยังมีอยู่หรือไม่⁷⁹

(2) การคุ้มครองพยานในระบบระยะยาว

ในคดีความผิดเกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมหรือความผิดร้ายแรงเป็นคดีที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้มาตรการพิเศษซึ่งเป็นมาตรการที่มีความเข้มงวด เพื่อให้การคุ้มครองแก่พยาน เพราะลำพังเพียงมาตรการในระบบระยะสั้นหรือมาตรการธรรมดาไม่เพียงพอที่จะประกันความปลอดภัยของพยานที่ตกอยู่ในความเสี่ยงว่าจะได้รับอันตรายร้ายแรงถึงชีวิต โดยประเภทความผิดร้ายแรงที่อนุญาตให้มีการนำมาตรการพิเศษมาใช้ได้แก่ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรม หรือความผิดร้ายแรงอื่นๆ ดังต่อไปนี้⁸⁰

⁷⁹ วีระพงษ์ บุญโญภาส. รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณเรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546, หน้า 57.

⁸⁰ ชัยชนะ วิบูลย์พันธ์, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกระทำโดยผู้มีอิทธิพล. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539, หน้า 42- 43. 18 United States Code Chapter 96 section 1961 “racketeering activity means (A) any act or threat involving murder, kidnapping, gambling, arson, robbery, bribery, extortion, dealing in obscene matter, or dealing in a controlled substance or listed chemical (as defined in section 102 of the Controlled Substances Act), which is chargeable under State law and punishable by

---

imprisonment for more than one year; (B) any act which is indictable under any of the following provisions of title 18, United States Code: Section 201 (relating to bribery), section 224 (relating to sports bribery), sections 471, 472, and 473 (relating to counterfeiting), section 659 (relating to theft from interstate shipment) if the act indictable under section 659 is felonious, section 664 (relating to embezzlement from pension and welfare funds), sections 891–894 (relating to extortionate credit transactions), section 1028 (relating to fraud and related activity in connection with identification documents), section 1029 (relating to fraud and related activity in connection with access devices), section 1084 (relating to the transmission of gambling information), section 1341 (relating to mail fraud), section 1343 (relating to wire fraud), section 1344 (relating to financial institution fraud), section 1351 (relating to fraud in foreign labor contracting), section 1425 (relating to the procurement of citizenship or naturalization unlawfully), section 1426 (relating to the reproduction of naturalization or citizenship papers), section 1427 (relating to the sale of naturalization or citizenship papers), sections 1461–1465 (relating to obscene matter), section 1503 (relating to obstruction of justice), section 1510 (relating to obstruction of criminal investigations), section 1511 (relating to the obstruction of State or local law enforcement), section 1512 (relating to tampering with a witness, victim, or an informant), section 1513 (relating to retaliating against a witness, victim, or an informant), section 1542 (relating to false statement in application and use of passport), section 1543 (relating to forgery or false use of passport), section 1544 (relating to misuse of passport), section 1546 (relating to fraud and misuse of visas, permits, and other documents), sections 1581–1592 (relating to peonage, slavery, and trafficking in persons),^[1] sections 1831 and 1832 (relating to economic espionage and theft of trade secrets), section 1951 (relating to interference with commerce, robbery, or [extortion](#)), section 1952 (relating to racketeering), section 1953 (relating to interstate transportation of wagering paraphernalia), section 1954 (relating to unlawful welfare fund payments), section 1955 (relating to the prohibition of illegal gambling businesses), section 1956 (relating to the laundering of monetary instruments), section 1957 (relating to engaging in monetary transactions in property derived from specified unlawful activity), section 1958 (relating to use of [interstate commerce](#) facilities in the commission of murder-for-hire), section 1960 (relating to illegal money transmitters), sections 2251, 2251A, 2252, and 2260 (relating to sexual exploitation of children), sections 2312 and 2313 (relating to interstate transportation of stolen motor vehicles), sections 2314 and 2315 (relating to interstate transportation of stolen property), section 2318 (relating to trafficking in counterfeit labels for phone records, computer programs or computer program documentation or packaging and copies of motion pictures or other audiovisual works), section 2319 (relating to criminal infringement of a copyright), section 2319A (relating to unauthorized fixation of and trafficking in sound recordings and music videos of live musical performances),

- ก. การลักลอบค้ายาเสพติด
- ข. การพนันในลักษณะมีเครือข่ายโยงใย (Syndicated Gambling)
- ค. การกรรโชก ฉ้อโกง
- ง. การให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- จ. การฟอกเงิน
- ฉ. การใช้อิทธิพลครอบงำเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ช. การกระทำความผิดในคดีสำคัญโดยเฉพาะการก่อการร้ายหรือการ

จารกรรมข้อมูล

- ซ. การลักลอบผลิตและค้าอาวุธ
- ฌ. การลักลอบขนคนต่างชาติเข้าประเทศ
- ญ. การฉ้อราษฎร์บังหลวง
- ฎ. การขัดขวางความยุติธรรมในส่วนสำคัญ

---

section 2320 (relating to trafficking in goods or services bearing counterfeit marks), section 2321 (relating to trafficking in certain motor vehicles or motor vehicle parts), sections 2341–2346 (relating to trafficking in contraband cigarettes), sections 2421–24 (relating to white slave traffic), sections 175–178 (relating to biological weapons), sections 229–229F (relating to chemical weapons), section 831 (relating to nuclear materials), (C) any act which is indictable under title 29, United States Code, section 186 (dealing with restrictions on payments and loans to labor organizations) or section 501(c) (relating to embezzlement from union funds), (D) any offense involving fraud connected with a case under title 11 (except a case under section 157 of this title), fraud in the sale of securities, or the felonious manufacture, importation, receiving, concealment, buying, selling, or otherwise dealing in a controlled substance or listed chemical (as defined in section 102 of the Controlled Substances Act), punishable under any law of the United States, (E) any act which is indictable under the Currency and Foreign Transactions Reporting Act, (F) any act which is indictable under the Immigration and Nationality Act, section 274 (relating to bringing in and harboring certain aliens), section 277 (relating to aiding or assisting certain aliens to enter the United States), or section 278 (relating to importation of alien for immoral purpose) if the act indictable under such section of such Act was committed for the purpose of financial gain, or (G) any act that is indictable under any provision listed in section 2332b(g)(5)(B);

ในการคุ้มครองในระบบระยะยาวจะดำเนินการดังต่อไปนี้

- ก) รัฐจะจัดการให้มีการย้ายถิ่นที่อยู่ของพยานและครอบครัวให้พ้นจากเขตอันตราย (Danger Area) ไปยังเขตที่ปลอดภัย (Secure Area)
- ข) รัฐจะร้องขอคำสั่งศาลให้เปลี่ยนชื่อสกุลตามที่ตั้งใหม่ให้พยานและครอบครัว พร้อมจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Identity) ทั้งหมดขึ้นแทนของเดิม
- ค) รัฐจะจัดหาบ้านพัก การรักษาพยาบาล การฝึกงาน สถานที่ศึกษาของบุตรและจัดหางานให้ใหม่ตามความรู้ความถนัดของพยาน
- ง) รัฐให้ค่าครองชีพเบื้องต้นจนกว่าพยานจะช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้
- จ) รัฐจะให้ความคุ้มกันพยานตลอด 24 ชั่วโมง ขณะเมื่อพยานไปให้การหรือไปเบิกความต่อศาล

สำหรับการดำเนินการในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานจะสามารถดำเนินการได้ทั้งในระดับสหพันธรัฐและระดับมลรัฐในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรม หรือความผิดร้ายแรงอื่นๆ ที่กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยอัยการสูงสุดจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่หลักในการพิจารณาคำสั่งในการโยกย้ายที่อยู่พยาน กรณีที่ต้องมีการโยกย้ายพยานไปยังเมืองอื่นหรือรัฐอื่น หากพบว่ามีความเสี่ยงสูงต่อความปลอดภัยของพยานจึงจำเป็นต้องมีการนำมาตรการพิเศษในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานมาใช้ รวมถึงในกรณีบุคคลที่ใกล้ชิดกับพยานได้รับอันตรายก็จะได้รับการคุ้มครองด้วย โดยรูปแบบการคุ้มครองพยานจะทำการย้ายที่อยู่พยานไปยังเมืองใหม่หรือรัฐใหม่ พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อที่อยู่ใหม่ เอกสารระบุตัวใหม่ อาชีพใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้พยานสามารถเริ่มชีวิตใหม่และต้องแน่ใจว่าพยานจะต้องพ้นจากการถูกคุกคามจริงๆ⁸¹ ซึ่งได้แก่ การย้ายที่อยู่ถาวร เป็นการโยกย้ายให้พยานไปอยู่ในที่ใหม่โดยจัดเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้พยานเหมือนจัดให้พยานอยู่ในบ้านหลังใหม่ ซึ่งจะดำเนินการโดย U.S. Marshals ภายใต้โครงการคุ้มครองพยาน จะมีการดำเนินการในการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุลและหลักฐานทางทะเบียน โดยพยานต้องให้สัญญาว่าจะไม่ติดต่อกับเพื่อนหรือครอบครัวในอดีตและจะไม่กลับไปยังภูมิลำเนาเดิมอีก⁸²

กรณีการให้ความคุ้มครองผู้ต้องขังนั้นจะใช้มาตรการการย้ายผู้ต้องขังดังกล่าวออกจากบริเวณที่มีอันตรายและบุคคลที่จะทำร้ายเขาโดยให้ไปอยู่ที่อื่นตราบนานเท่าที่อันตรายยังมีอยู่ในกรณีผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำ หากผู้นั้นรู้จักกับใครหรือผู้ใดที่ทำให้เกิดอันตราย ก็จะจับแยกไปอยู่ส่วน

⁸¹ สุทธิพล ทวีชัยการ และอารยะ ธีรภัทรานันท์, *การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย*, ในรายงานการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2. สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, กรุงเทพมหานคร, 2545, หน้า 104.

⁸² USC. Title18 part II chapter 224 section 3521 Witness Relocation and Protection (a) (1).

อื่นๆของเรือนจำ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ต้องขังนั้นต้องสมัครใจในการให้ข้อมูลแก่รัฐ โดยเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานจะเป็นผู้ให้การคุ้มครองดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ

“สำหรับการโยกย้ายพยานไปคุ้มครองยังต่างประเทศหรือรัฐอื่น ปกติ U.S. Marshals จะไม่ทำการคุ้มครองพยานในรัฐต่างประเทศ แต่หากมีความจำเป็นต้องดำเนินการในเรื่องนี้ก็จะมีความพร้อมในการดำเนินการโดยการเก็บไว้เป็นความลับซึ่งอาจจะดำเนินการในประเทศที่มีอาณาเขตอยู่ในความปกครอง เช่น เกาะกวม เป็นต้น แต่หากจะต้องดำเนินการให้พยานไปอยู่ในรัฐอื่นก็ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ”⁸³ ตัวอย่างการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานระหว่างรัฐนั้น ได้แก่ การให้การคุ้มครองแก่พยานชาวอเมริกันที่ถูกคุกคามและถูกข่มขู่อย่างร้ายแรงจากองค์กรอาชญากรรมไปยังประเทศเม็กซิโก⁸⁴

ในกรณีหากพยานได้รับอันตรายอย่างเร่งด่วนตามกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีบทบัญญัติเรื่องการให้ความคุ้มครองแก่พยานชั่วคราวได้ โดยมีหลักเกณฑ์ว่าหากอัยการสูงสุดเห็นว่าพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจได้รับอันตรายอย่างเร่งด่วน ซึ่งการจัดให้มีการประเมินด้วยลายลักษณ์อักษร กระบวนการตัดสินใจ และการจัดทำบันทึกข้อตกลงนั้นอาจจะไม่ทันเวลาที่ อัยการสูงสุดอาจสั่งให้มีมาตรการคุ้มครองพยานนั้นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นการชั่วคราวก่อนได้ ซึ่งภายหลังจากสั่งให้มีการคุ้มครองชั่วคราวแล้ว อัยการสูงสุดจะต้องจัดให้มีการประเมินเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจและจัดทำบันทึกข้อตกลงโดยไม่ชักช้า⁸⁵

นอกจากนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกายังมีกฎหมายที่เป็นมาตรการทางอาญาในการลงโทษบุคคลที่ยุ่งเหยิงกับพยานซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายหมวด 18 โดยใช้ชื่อว่า “Witness

⁸³ วีระพงษ์ บุญโญภาส, รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณเรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546, หน้า 58.

⁸⁴ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

⁸⁵ USC. Title18 part II chapter 224 section 3521 (e) “If the Attorney General determines that harm to a person for whom protection may be provided under section 3521 of this title is imminent or that failure to provide immediate protection would otherwise seriously jeopardize an ongoing investigation, the Attorney General may provide temporary protection to such person under this chapter before making the written assessment and determination required by subsection (c) of this section or entering into the memorandum of understanding required by subsection (d) of this section. In such a case the Attorney General shall make such assessment and determination and enter into such memorandum of understanding without undue delay after the protection is initiated.

tampering” กำหนดความผิดและโทษไว้ในมาตรา 1503, 1505 และ 1510 ต่อมาในปี ค.ศ. 1982 ได้มีการบัญญัติกฎหมายในส่วนของการคุ้มครองพยานบุคคลและผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ใน The Federal Victim And Witness Protection Act 1982 (VWPA)⁸⁶ ความผิดทางอาญาได้ขยายฐานความผิดในส่วนที่มีการกระทำความผิดในลักษณะที่มีการข่มขู่ คุกคาม การรบกวน การทำร้ายร่างกาย รวมทั้งแก๊งค์กับพยานบุคคลทั้งก่อน ระหว่างและภายหลังจากที่ให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาล ถือว่าเป็นความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (Obstruction of Justice) เช่น การขจัดการกระทำใด ๆ ที่มีขอบ โดยวิธีการข่มขู่ คุกคาม การก่อกวน ทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความวิตกกังวล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกำหนดความผิดแก่ผู้ได้ทำร้ายหรือทำให้บุคคลผู้มาเป็นพยานเสียชีวิตอันเนื่องจากสาเหตุการเป็นพยานให้รัฐ⁸⁷ ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายสหรัฐอเมริกายังได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการแสวงหาพยานหลักฐานในการเข้าถึงข้อมูล เช่น การดักฟังโทรศัพท์ โดยมีมาตรการเพื่อระงับขัดขวางการแทรกแซงหรือคุกคามพยานบุคคล โดยอัยการอาจร้องขอต่อศาล เมื่อศาลพิจารณามีเหตุผลเชื่อได้ว่ามีการรบกวนหรือข่มขู่พยานในคดีของรัฐบาล ศาลออกคำสั่งให้ระงับการข่มขู่ได้โดยมีต้องแจ้งทางวาจา หรือมีหนังสือแก่คู่กรณี หรือทนายความของคู่กรณี หากศาลพบว่าการแจ้งนั้นไม่จำเป็นและมีเหตุผลเป็นไปได้ว่ารัฐมีพยานหลักฐานที่ออกคำสั่งนั้น ซึ่งคำสั่งให้ระงับการข่มขู่จะมีระยะเวลาไม่เกินกว่า 10 วัน และก่อนครบกำหนดศาลอาจขยายระยะเวลาไปอีกไม่เกิน 10 วันหรือนานกว่านั้น โดยต้องระบุเหตุผลพร้อมทั้งอธิบายถึงการห้ามกระทำการใด ๆ หรืองดเว้นการกระทำใดๆ โดยมีคำสั่งคุ้มครองเท่าที่ศาลเห็นว่าจำเป็น เพื่อป้องกันการยุ่งเหยิงพยาน แต่ไม่เกินกว่า 3 ปี⁸⁸

นอกจากการคุ้มครองพยานแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะได้รับการคุ้มครองว่าเป็นพยานบุคคลด้วย⁸⁹ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การประทุษร้ายพยานหรือผู้เสียหายหรือสายลับกำหนดไว้ในมาตรา 1512 ดังนี้

(ก) (1) ผู้ใดฆ่าหรือพยายามฆ่าผู้อื่นเพื่อ

- ป้องกันมิให้บุคคลใดเข้าร่วมในกระบวนการดำเนินคดีหรือมิให้มีการเบิกความ
- ป้องกันมิให้มีการรวบรวมหรือจัดทำบันทึก เอกสาร หรือวัตถุอื่นใดใน

กระบวนการดำเนินคดี

⁸⁶ ปัญญา สุทธิบดี, *เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ, 2547, หน้า 5

⁸⁷ USC. Title18 part I Chapter 73 section 1513.

⁸⁸ สุทธิณี ธัมวิสุทธิวารการ, *การเปลี่ยนชื่อและย้ายที่อยู่ของพยาน*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2550, หน้า 30-32.

⁸⁹ United States, 1973, V. De Stefano, 476 F.2 d324.

- ป้องกันมิให้บุคคลใดติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือผู้พิพากษาของศาลแห่งรัฐบาลกลางเกี่ยวกับข้อมูลในการก่อหรือการที่อาจจะก่ออาชญากรรมตามกฎหมายแห่งรัฐบาลกลางหรือการละเมิดเงื่อนไขคุมประพฤติ ทัณฑ์บน หรือการปล่อยชั่วคราวในระหว่างรอการพิจารณาจะต้องได้รับโทษตามที่ระบุใน (2)

(2) โทษตามอนุมาตรานี้ได้แก่

(2.1) ในกรณีที่เป็นการฆาตกรรม (ตามนิยามมาตรา 1111) ต้องโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต และในกรณีที่เป็นการประทุษร้ายต่อชีวิตในกรณีอื่นๆต้องได้รับโทษตามมาตรา 1112 และ

(2.2) ในกรณีที่เป็นการพยายามฆ่าต้องโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี

(ข) ผู้ใดคุกคาม หรือใช้กำลัง ช่มชู้ หรือจูงใจโดยมิชอบ หรือพยายามกระทำการดังกล่าวหรือกระทำการล่อลวงบุคคลอื่น เพื่อ

(1) แทรกแซงทำให้เกิดความล่าช้าในการเบิกความ หรือขัดขวางการเบิกความในกระบวนการดำเนินคดี

(2) ทำให้ผู้อื่นหรือชักนำผู้อื่นให้

(2.1) เว้นเสียที่จะเบิกความที่ให้บันทึกหลักฐาน เอกสาร หรือพยานวัตถุอื่นใดในกระบวนการดำเนินคดี

(2.2) เปลี่ยนแปลง ทำลาย ทำให้เสียหาย หรือปกปิดซ่อนเร้นวัตถุเพื่อทำให้เสื่อมคุณค่าในฐานะที่เป็นพยานหลักฐานหรือหายไปจากการดำเนินคดี

(2.3) หลีกเลี่ยงกระบวนการตามกฎหมายที่เรียกให้บุคคลนั้นมาปรากฏตัวในฐานะพยาน หรือมามอบบันทึกหลักฐาน เอกสาร หรือวัตถุอื่นใด ในกระบวนการดำเนินคดี หรือ

(2.4) หายไปจากกระบวนการดำเนินคดีที่บุคคลนั้นต้องถูกเรียกให้เข้าร่วมตามขั้นตอนแห่งกฎหมาย หรือ

(3) กีดกัน ก่อให้เกิดความล่าช้า หรือป้องกันมิให้มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือผู้พิพากษาแห่งรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการกระทำ หรืออาจจะกระทำความผิดตามกฎหมายแห่งรัฐบาลกลาง หรือการฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมประพฤติ ทัณฑ์บน หรือการปล่อยชั่วคราวในระหว่างรอการพิจารณา ต้องได้รับโทษปรับตามอัตราในกฎหมายลักษณะนี้หรือโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ค) ผู้ใดประทุษร้ายผู้อื่นอันเป็นการกีดกันก่อก่อให้เกิดความล่าช้า ป้องกันหรือเบี่ยงเบนให้บุคคลใดไปเสียจาก

(1) การเข้าร่วม หรือเบิกความในกระบวนการดำเนินคดี

(2) การรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย หรือผู้พิพากษาแห่งศาลกลาง เกี่ยวกับการกระทำ หรืออาจจะกระทำความผิดตามกฎหมายแห่งศาลกลางหรือการฝ่าฝืนเงื่อนไข คุมประพฤติ ทัศนคติบ่น หรือการปล่อยชั่วคราวในระหว่างรอการพิจารณา

(3) การจับกุม หรือตามจับกุมในความผิดตามกฎหมายแห่งศาลกลาง

(4) การดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญา การพิจารณายกเลิกทัศนคติบ่นหรือการคุมประพฤติ หรือการช่วยในการดำเนินคดี หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าว หรือพยายามกระทำการ ดังกล่าวต้องได้รับโทษปรับตามอัตราในกฎหมายลักษณะนี้หรือโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้ง ปรับ

(ง) ในการฟ้องคดีในข้อหาความผิดภายใต้มาตรานี้ จำเลยสามารถยกข้อต่อสู้ในเชิงยืนยัน ความบริสุทธิ์ของตน โดยต้องพิสูจน์จนน่าเชื่อว่าการกระทำของตนชอบด้วยกฎหมายและกระทำไป โดยมีเพียงเจตนาที่จะสนับสนุนเพื่อเป็นการกระตุ้น ส่งเสริมให้มีการเบิกความตามความจริง

(จ) ตามเจตนารมณ์ของมาตรานี้

(1) การกระทำความผิดต่อกระบวนการดำเนินคดี ไม่จำเป็นต้องเป็นกรณีที่กระบวนการ ดำเนินคดีกำลังดำเนินอยู่ หรือกำลังจะมีการดำเนินคดีในขณะที่ความผิดเกิดขึ้นและ

(2) คำเบิกความหรือบันทึกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่จำเป็นต้องเป็นพยานหลักฐานที่รับ ฟังได้ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ปลอดภัยจากการอ้างเอกสิทธิ์คุ้มครอง

(ฉ) ในการฟ้องคดีในข้อหาความผิดภายใต้มาตรานี้ ในกรณีต่อไปนี้อาจต้องมีการพิสูจน์ถึง เจตนาว่าจำเลยรู้

(1) ในกรณีที่เป็นกระบวนการดำเนินคดีต่อหน้าผู้พิพากษา ศาลผู้พิพากษาได้สวน คณะ ลูกขุนใหญ่ หรือหน่วยงานราชการว่าเป็นกระบวนการวิธีพิจารณาคดีที่ดำเนินโดยผู้พิพากษา ศาลผู้ พิพากษาได้สวน คณะลูกขุนใหญ่ หรือหน่วยราชการของศาลกลาง

(2) ผู้พิพากษาเป็นผู้พิพากษาแห่งศาลกลางหรือว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเป็น เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของศาลกลาง หรือเป็นบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจให้กระทำการแทน หรือใน นามของศาลกลางหรือทำงานให้กับศาลกลางในฐานะผู้แนะนำ หรือที่ปรึกษา

(ช) มาตรานี้ใช้บังคับกับความผิดที่กระทำในต่างประเทศด้วย

(ซ) ให้ฟ้องคดีตามมาตรานี้ หรือมาตรา 1503 ได้ในเขตซึ่งกระบวนการดำเนินคดี (ไม่ว่า กระบวนการดำเนินคดีกำลังดำเนินอยู่ หรือกำลังจะดำเนินขึ้นหรือไม่) ที่เป็นเป้าหมายของการกระทำ หรือในเขตที่อ้างว่า มีการกระทำเกิดขึ้น

(ฌ) หากความผิดพลาดตามมาตรานี้เกิดขึ้นเกี่ยวโยงกับการดำเนินคดีอาญา โทษจำคุก สูงสุดจะเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในกรณีธรรมดา หรือเทียบเท่าโทษสูงสุดที่จะลงได้ในบรรดาฐาน ความผิดทั้งหลายที่ถูกฟ้องในคดีนั้น

2. การโต้ตอบล้างแค้นพยานผู้เสียหายหรือสายลับกำหนดไว้ในมาตรา 1513 ดังนี้

(ก) (1) ผู้ใด ชำหรือพยายามฆ่าผู้อื่นเพื่อตอบโต้ล้างแค้นบุคคลใดเพราะเหตุ

(1.1) ที่ได้เป็นพยาน หรือคู่ความในกระบวนการดำเนินคดีหรือที่ได้เบิกความ จัดทำบันทึกเอกสารหรือมอบวัตถุพยานในกระบวนการดำเนินคดี หรือ

(1.2) ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการกระทำ หรืออาจจะกระทำความผิดตามกฎหมายแห่งรัฐบาลกลาง หรือการฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมประพฤติ ทัณฑ์บน หรือการปล่อยชั่วคราวแก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

(2) โทษสำหรับความผิดภายใต้มาตรานี้คือ

(2.1) ในกรณีฆ่าต้องได้รับโทษตามมาตรา 1111 และ 1112 และ

(2.2) ในกรณีพยายามฆ่า ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี

(ข) ผู้ใดกระทำการใดอันเป็นการทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หรือชู้ว่าจะทำดังกล่าว เพื่อตอบโต้ล้างแค้นบุคคลใดเพราะเหตุ

(1) ที่ได้เป็นพยานหรือคู่ความในกระบวนการดำเนินคดี หรือที่ได้เบิกความ จัดทำบันทึกเอกสาร หรือมอบวัตถุพยานในกระบวนการดำเนินคดี หรือ

(2) ที่ได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการกระทำ หรืออาจจะกระทำความผิดตามกฎหมายแห่งรัฐบาลกลาง หรือการฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมประพฤติ ทัณฑ์บน หรือการปล่อยชั่วคราวแก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายหรือพยายามกระทำการดังกล่าวต้องได้รับโทษปรับตามอัตราในกฎหมายลักษณะนี้ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(ค) หากการตอบโต้ล้างแค้นเกิดขึ้นเพราะการที่ได้เป็นพยานหรือคู่ความในคดีอาญา โทษจำคุกสูงสุดจะเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในกรณีธรรมดา หรือเทียบเท่าโทษสูงสุดที่จะลงได้ในบรรดาฐานความผิดทั้งหลายที่ผูกฟ้องในคดีนั้นมาตรานี้ใช้บังคับกับความผิดที่กระทำในต่างประเทศด้วย⁹⁰

1.5 การสิ้นสุดการคุ้มครองพยาน

อัยการสูงสุดอาจสั่งยุติการคุ้มครองพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หากพยานผู้ที่ได้รับความคุ้มครองฝ่าฝืนบันทึกความตกลง พยานผู้ได้รับความคุ้มครองให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ แต่ก่อนที่จะสั่ง

⁹⁰ ศิระ รัตตานุกุล, การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ, 2549, หน้า 51-57

ยุติ อัยการสูงสุดจะต้องส่งหนังสือแจ้งการยุติการคุ้มครองไปยังผู้ที่ได้รับความคุ้มครองพร้อมทั้งเหตุผลของการยุติการคุ้มครองนั้น โดยคำสั่งยุติการคุ้มครองพยานไม่อาจถูกฟ้องร้องต่อศาลได้⁹¹

1.6 การคุ้มครองเหยื่อหรือพยานหรือเจ้าหน้าที่รัฐ

นอกจากกฎหมายคุ้มครองพยานที่กล่าวข้างต้นแล้ว กระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดทำ Attorney General Guideline for Victim and Witness Assistance 2005 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่ในชั้นสืบสวนถึงชั้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาต่อเหยื่อและพยาน โดยมีสาระสำคัญเพื่อรองรับสิทธิของเหยื่อตามรัฐธรรมนูญ แต่มีเนื้อหาบางส่วนที่ได้กำหนดถึงผู้ที่จะมาเป็นพยานในคดี นอกเหนือจากที่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองพยาน เช่น⁹²

1.6.1 เมื่อพยานร้องขอเจ้าหน้าที่ที่ต้องแจ้งให้แก่นายจ้างของพยานทราบถึงความจำเป็นในการต้องขาดงานในช่วงที่พยานต้องมาให้ปากคำทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและในชั้นศาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ของพยาน หากการมาให้ปากคำหรือรูปคดีส่งผลให้พยานต้องชำระหนี้ล่าช้า

1.6.2 จัดให้มีการอำนวยความสะดวกต่างๆให้แก่พยาน เช่น ยานพาหนะในการรับส่งพยาน ที่จอดรถ การดูแลบุตรให้แก่พยานในเวลาที่พยานต้องมาให้ปากคำ ล่าม และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

1.6.3 จัดให้มีการรักษาความปลอดภัยให้แก่พยานในขณะที่เดินทางมาให้ปากคำ หากกรณีจำเป็นอัยการควรแจ้งให้ทราบถึงระดับความเสี่ยงและที่มาของภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่พยานให้ศาลทราบ

⁹¹ USC. Title18 part II chapter 224 section 3521 (f) “The Attorney General may terminate the protection provided under this chapter to any person who substantially breaches the memorandum of understanding entered into between the Attorney General and that person pursuant to subsection (d), or who provides false information concerning the memorandum of understanding or the circumstances pursuant to which the person was provided protection under this chapter, including information with respect to the nature and circumstances concerning child custody and visitation. Before terminating such protection, the Attorney General shall send notice to the person involved of the termination of the protection provided under this chapter and the reasons for the termination. The decision of the Attorney General to terminate such protection shall not be subject to judicial review.”

⁹² วีระพงษ์ บุญญะภาส, รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณณ์เรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546, หน้า 48-49

1.6.4 ในขณะที่รอให้ปากคำ ควรจัดที่พักของพยานแยกต่างหากจากฝ่ายโจทก์และจำเลย

1.6.5 พยานควรได้รับการรายงานสถานะหรือความคืบหน้าของคดีอย่างต่อเนื่อง

1.6.6 จัดให้มีการดูแลสภาพจิตใจและความรู้สึกของพยานโดยหน่วยงาน Victim/Witness Unit ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่พยานต้องเผชิญอาจจะส่งผลกระทบต่อจิตใจพยาน เช่น ความโกรธ ความตื่นตกใจ โรคนอนไม่หลับหรือนอนฝันร้าย ความรู้สึกผิด ความหวาดระแวง เป็นต้น

นอกจากนี้ ตาม Attorney General Guideline for Victim and Witness Assistance 2005 ในส่วนหมวดที่ 4 ได้กล่าวถึงมาตรการสำหรับเหยื่อและพยาน (Services to Victims and Witnesses) ในขั้นตอนการสอบสวน (Investigation State) ไว้เป็นการเฉพาะ โดยได้วางหลักว่าความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านการสืบสวนสอบสวนซึ่งหมายถึงพนักงานสืบสวนสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มตั้งแต่การรายงานเกี่ยวกับอาชญากรรมและจนถึงการดำเนินคดีอาญาในศาล รวมทั้งในกรณีที่ถูกระบุไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายให้เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านการสอบสวน จนเมื่อมีการยื่นฟ้องต่อศาล ภารกิจและอำนาจหน้าที่บางอย่างจึงจะโอนไปยังหน่วยงานดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง

1) การระบุชื่อของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

กำหนดเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ เป็นผู้ใช้มาตรการสำหรับเหยื่อและพยานในขั้นตอนของการสืบสวนสอบสวน

(1) ในกระบวนการสอบสวนคดีของสหพันธ์ (FBI) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคือเจ้าหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายประจำแผนก

(2) ในสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (DEA) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคือเจ้าหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายประจำสำนักงานผู้มีความรับผิดชอบหลักในการดำเนินการสืบสวนสอบสวน

(3) ในทบวงควบคุมสุรา ยาสูบ อาวุธปืน และวัตถุระเบิด (ATF) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ คือ เจ้าหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายประจำสำนักงาน ผู้มีความรับผิดชอบหลักในการดำเนินการสืบสวนสอบสวน

(4) ในสำนักงานบังคับคดีอาญาของสหรัฐ (U.S. Marshals) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ คือ เจ้าหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายประจำสำนักงาน ผู้ซึ่งอยู่ในท้องที่แห่งมูลคดีเกิด

(5) ในสำนักงานผู้ตรวจการทั่วไป เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ คือ ผู้ตรวจการทั่วไป
 ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอาจมอบหมายความรับผิดชอบตามแนวทางการปฏิบัติที่แนะนำโดยสำนักงานอัยการสูงสุดฉบับนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ในสังกัดตามความเหมาะสมของ

สถานการณ์ แต่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบยังคงมีหน้าที่ต้องประกันว่า การมอบหมายความรับผิดชอบเช่น
ว่าได้ถูกดำเนินการต่อไป

2) ข้อมูลรูปพรรณสัณฐานและตัวตนของเหยื่อและพยาน

การปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการใช้มาตรการต่อเหยื่อและพยานนั้น ในโอกาส
แรกหลังจากพบการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานสืบสวนสอบสวนจะต้องระบุ
รูปพรรณสัณฐานและตัวตนของเหยื่ออาชญากรรมนั้นก่อนที่จะยื่นฟ้องคดีอาญาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ
หน้าที่ในระบบการแจ้งเตือนเหยื่อ (Victim Notification System หรือ VNS) จะต้องลงชื่อและ
ข้อมูลการติดต่อเท่าที่มีของเหยื่อที่ทราบตัวแล้วในระบบ และเจ้าหน้าที่ผู้ไม่ได้มีส่วนร่วมจะจัดทำ
รายชื่อที่ประกอบด้วยชื่อและข้อมูลการติดต่อเท่าที่มีของเหยื่อที่ทราบตัวให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีความ
รับผิดชอบในการดำเนินคดีในกรณีที่มีเหยื่อจำนวนมาก หากทำได้รายชื่อนั้นจะถูกจัดทำให้รูปแบบ
ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถลงบันทึกในระบบ VNS ได้ทันที

3) ลักษณะของมาตรการ

(1) ข้อมูล การแจ้งเตือน และการส่งต่อ

ก. ข้อมูลและการแจ้งต่อเบื้องต้น

เหยื่อและพยานจะได้รับแผ่นพับและบัตรที่อธิบายสิทธิและบริการที่เขา
หรือเธอถึงจะได้รับและระบุถึงผู้จัดทำบริการในท้องที่ รายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้
ประสานงานเรื่องเหยื่อและพยาน หรือของผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่คนสำคัญอื่น ๆ และแบบของ
แผ่นพับเช่นว่าจะต้องจัดทำในหลายภาษาและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะต้องแจ้งให้เหยื่อและพยาน
ทราบเกี่ยวกับเรื่องต่อไปในโอกาสแรก

ก) สิทธิต่าง ๆ ของเหยื่อและพยานตามกฎหมาย

ข) สิทธิต่าง ๆ ที่เหยื่อและพยานพึงร้องขอได้

ค) ชื่อ ตำแหน่งที่อยู่ติดต่อและหมายเลขโทรศัพท์ของเจ้าหน้าที่
ผู้รับผิดชอบ

ง) สถานที่ซึ่งเหยื่อและพยานอาจรับบริการด้านการแพทย์หรือด้านสังคม
เป็นการฉุกเฉินได้

จ) การชดเชยและการเยียวยาที่มีให้ซึ่งอาจมีสิทธิได้รับตามกฎหมายนี้หรือ
ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และในลักษณะที่การเยียวยานั้นอาจกระทำได้

ฉ) โครงการของภาครัฐและเอกชนที่พร้อมให้คำปรึกษา การบำบัด และ
การสนับสนุนเหยื่อและพยานในด้านอื่น ๆ

ช) สิทธิในการให้ถ้อยคำเกี่ยวกับการปล่อยตัวจำเลยก่อนการพิจารณาใน
คดีเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง การสะกดรอยตามที่มี

ลักษณะข้ามมลรัฐ ในโอกาสแรกสุดหลังจากการสืบสวนพบการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือ การกระทำความผิดฐานสะกดรอยตาม หรือการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองที่มีลักษณะข้ามมลรัฐ เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบของหน่วยที่ทำการสอบสวนจะแจ้งเหยื่อหรือพยานทราบว่ายื่อหรือพยานมีสิทธิที่จะให้ ถ้อยคำเกี่ยวกับอันตรายที่กระทำโดยจำเลย เพื่อวัตถุประสงค์ของการวินิจฉัยเรื่องการปล่อยตัวจำเลย ก่อนพิจารณาคดี หรือเงื่อนไขของการปล่อยตัวจำเลย

ซ) การจ่ายเงินที่มีให้สำหรับการทดสอบ หรือให้คำปรึกษาในคดีต่าง ๆ เกี่ยวกับการประทุษร้ายทางเพศ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะแจ้งเรื่องเหยื่อเกี่ยวกับหน้าที่ของสำนักงาน อัยการสูงสุดในการให้ค่าใช้จ่ายสำหรับการทดสอบที่ไม่เปิดเผยชื่อและเป็นความลับได้ถึงสองครั้งแก่ เหยื่อเพื่อตรวจหาโรคติดต่อทางเพศภายในระยะเวลา 12 เดือนหลังจากการกระทำผิดผ่านไป และ ค่าใช้จ่ายสำหรับการให้คำปรึกษาโดยผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์เกี่ยวกับความแม่นยำของผล และความเสี่ยงของการติดเชื้อติดต่อทางเพศซึ่งเป็นผลจากการประทุษร้ายนั้น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ควรแนะนำเหยื่อการประทุษร้ายทางเพศที่ก่อ “ความเสี่ยงด้านการติดเชื้อ” จากเชื้อ AIDS เกี่ยวกับ สถานการณ์ที่ศาลอาจสั่งให้จำเลยถูกตรวจตามเงื่อนไขนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรอธิบายว่าคำสั่งดังกล่าวจะมีได้เฉพาะหลังจากที่จำเลยถูกยื่นฟ้องแล้ว

ฌ) บริการที่มีให้สำหรับเหยื่อที่เกิดจากการกระทำความรุนแรงใน ครอบครัวการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง การสะกดรอยตาม ด้านความช่วยเหลือที่อาจมีให้พวกเขาตาม โครงการซึ่งได้รับอนุญาตจากสำนักงานอัยการสูงสุด อย่างเช่น บริการความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่ ได้รับทุนสนับสนุน ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัยของเด็กที่เป็นเหยื่อการกระทำความรุนแรงใน ครอบครัว การฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง การสะกดรอยตามและบริการอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน

ญ) ทางเลือกกว่าให้ถูกใส่ชื่อรวมอยู่ใน VNS เหยื่อและพยานจะต้องได้รับการแจ้งเกี่ยวกับสิทธิที่จะรับการแจ้งเกี่ยวกับคดีผ่านทาง VNS เช่นเดียวกันกับสิทธิที่จะปฏิเสธการถูก ใส่ชื่อรวมอยู่ในฐานข้อมูลของ VNS

ฎ) การคุ้มครองจากการถูกข่มขู่และคุกคาม เพื่อความเหมาะสม เหยื่อ และพยานควรได้รับการแจ้งเตือนเกี่ยวกับการคุ้มครองและการเยียวยาตามกฎหมาย (รวมถึงคำสั่ง คุ้มครอง)

ข. การส่งต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะให้ความช่วยเหลือเหยื่อและพยานใน การติดต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดทำบริการและการเยียวยาและเมื่อข้อหาถูกส่ง ฟ้องความรับผิดชอบดังกล่าวจะถูกโอนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในสำนักงานอัยการ

ค. การแจ้งเตือนระหว่างการสืบสวนสอบสวน ระหว่างการสืบสวนสอบสวน คดีอาญา เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องแจ้งข้อมูลต่อไปนี้ให้แก่เหยื่อและพยานในโอกาสแรกที่เป็นไปได้

ก) สถานะของการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา โดยตลอดเท่าที่จะเหมาะสม และจะไม่เป็นการรบกวนการสืบสวนสอบสวนนั้น

ข) การจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิด

(2) ความคุ้มกันจากการถูกคุกคามถูกข่มขู่

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานสืบสวนสอบสวนจะต้องดำเนินการให้เหยื่อและพยานได้รับการคุ้มกันที่เหมาะสมจากผู้ต้องสงสัยและบุคคลอื่นที่ร่วมมือ หรือช่วยเหลือผู้ต้องสงสัย การดำเนินการเช่นนี้อาจทำได้หลายทาง เช่น การช่วยเหลือเหยื่อและพยานในการเปลี่ยนหมายเลขโทรศัพท์จนถึงมาตรการสูงสุดในการเสนอให้เหยื่อและพยานเข้าร่วมโครงการคุ้มครองพยานระดับสหพันธ์ ซึ่งมีให้แต่เฉพาะพยานบางประเภทและเป็นไปตามกรอบการรับพยานเข้าสู่โครงการที่เคร่งครัด โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะใช้ดุลพินิจและพิจารณาอนุญาตของตนเองในการให้ความคุ้มกันเหยื่อและพยาน ทั้งนี้ พิจารณาจากภัยคุกคามที่คาดว่าจะมีขึ้นเพื่อแสวงหามาตรการการรักษาความปลอดภัยแก่เหยื่อและพยาน

(3) การคืนทรัพย์สินซึ่งถูกยึดไว้เป็นหลักฐาน

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องประกันว่าทรัพย์สินของเหยื่อและพยานซึ่งถูกยึดไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นหลักฐานจะถูกรักษาในสภาพดีและถูกส่งคืนให้แก่เหยื่อและพยานในทันทีที่วัตถุประสงค์ของการใช้เป็นหลักฐานนั้น ไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปอย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์ทรัพย์สินของเหยื่อและพยานอาจเสื่อมค่าลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือถูกทำให้เสียหายไปตามการใช้สอยที่ชอบด้วยกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องแจ้งให้เหยื่อและพยานทราบถึงเหตุนี้ และทรัพย์สินที่มีไว้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีไว้เป็นความผิดจะไม่ถูกส่งคืนให้แก่เหยื่อและพยาน

(4) การแจ้งเตือนนายจ้างและเจ้าหน้าที่ของเหยื่อและพยาน

ตามคำร้องขอโดยเหยื่อหรือพยาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรช่วยเหลือในการแจ้งให้บุคคลเหล่านี้ทราบ

ก. เจ้าหน้าที่ของเหยื่อหรือพยานหากการให้ความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทำให้เหยื่อพยานต้องขาดงาน

ข. เจ้าหน้าที่ของเหยื่อหรือพยาน เมื่อเป็นการอันสมควร หากการให้ความร่วมมือในการสอบสวนส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ที่ตรงเวลาของเหยื่อหรือพยาน

(5) การชำระเงินเป็นค่าตรวจสอบทางนิติเวชเกี่ยวกับการประทุษร้ายทางเพศ

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือหัวหน้าของแผนก หรือหน่วยงานที่ทำการศึกษาสอบสวนในเรื่องการประทุษร้ายทางเพศจะต้องจ่ายค่าการตรวจร่างกายของเหยื่อและคำวิสตุฎุพกรณ์ที่ถูกใช้ในการเก็บหลักฐาน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยการใช้คืนให้แก่เหยื่อ แผนกหรือหน่วยงานที่ทำการศึกษา

สอบสวนในเรื่องการประทุษร้ายทางเพศ จะต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายในการตรวจร่างกายนั้น นอกเสียจากการชำระเงินถูกจัดทำโดยวิธีอื่น

(6) ข้อมูลทางธุรกรรม

เหยื่อและพยานควรจะได้รับข้อมูลหรือความช่วยเหลือเกี่ยวกับบริการด้านการขนส่ง สถานที่จอดรถ การดูแลเหยื่อและพยานที่เป็นเด็กการใช้ล่ามภาษาและบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน

กรณีที่มีการยื่นฟ้องต่อศาลโดยหน่วยงานดำเนินคดีอาญา ความรับผิดชอบนี้ จะถูกส่งต่อไปยังเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานดำเนินคดีอาญานั้น ๆ

เมื่อได้ศึกษาถึงมาตรการคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในลำดับต่อไปจำเป็นต้องมาศึกษาถึงมาตรการในการคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีกฎหมายคุ้มครองพยาน และโครงการคุ้มครองพยานที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งประเทศออสเตรเลียได้อิทธิพลของกฎหมายคุ้มครองพยานมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองพยานที่เคยเป็นผู้กระทำผิดในองค์กรอาชญากรรมแต่หันมาให้ความร่วมมือกับรัฐ อีกทั้งมีกฎหมายภายในที่ให้การคุ้มครองพยานที่โยกย้ายถิ่นฐานมาจากรัฐอื่นในกรณีที่พยานได้รับอันตรายร้ายแรงมารับการคุ้มครองภายใต้โครงการคุ้มครองของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2. มาตรการคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลีย

2.1 ความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองพยาน

ประเทศออสเตรเลียได้มีการถกถึงประเด็นในการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการวิลเลียม (The Williams Royal Commission) และคณะกรรมการสจิวต์ (Stewart Royal Commission) ซึ่งคณะกรรมการวิลเลียมได้เสนอให้มีการขยายขอบเขตการคุ้มครองพยานในระดับรัฐบาลกลางโดยให้รวมถึงคดีเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย แต่ข้อเสนอดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับเมื่อต้นปีค.ศ.1980⁹³ ต่อมาในปีค.ศ.1983 คณะกรรมการได้เห็นถึงความสำคัญของประเทศออสเตรเลียในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมซึ่งจำเป็นต้องอาศัยค่าให้การจากพยานที่เป็นอาชญากรในองค์กรอาชญากรรม จึงได้มีการสร้างแรงจูงใจในการให้การคุ้มครองแก่พยานประเภทนี้ ซึ่งมาตรการคุ้มครองพยานขณะนั้นมีการดำเนินการในการคุ้มครองโดยตำรวจใช้มาตรการ

⁹³ Office of the Police Integrity Victoria, *Review of the Victoria Police Witness Protection Program*, July 2005, P.5

ที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ บางพื้นที่เน้นการให้การคุ้มครองแบบคุ้มกันตลอด 24 ชั่วโมง ในขณะที่อีกพื้นที่หนึ่งพึงพอใจกับการใช้มาตรการโยกย้ายถิ่นฐานพยานและเปลี่ยนชื่อ นามสกุลที่บ่งชี้ลักษณะอัตลักษณ์ของพยาน

ในปีค.ศ. 1988 คณะกรรมาธิการของรัฐสภา ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1.1 มีการจัดตั้งโครงการคุ้มครองพยานแห่งชาติขึ้นเรียกว่า The National Witness Protection Program (NWPP) และมีการกำหนดเงื่อนไขของบุคคลที่สามารถจะได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานตามโครงการคุ้มครองพยานนี้

2.1.2 มอบอำนาจให้หน่วยงานตำรวจ (The Australian Federal Police) เป็นผู้ดูแลเรื่องต่างๆดังนี้ คือ ดูแลพยานที่ถูกถอดออกจากโครงการคุ้มครองพยาน (NWPP) การลงนามในบันทึกข้อตกลงของพยาน การสร้างข้อมูลที่ระบุบ่งชี้พยานใหม่ และการเก็บรักษาข้อมูลเก่าดั้งเดิมของพยาน

2.1.3 บังคับให้พยานต้องลงทะเบียนก่อนเข้ารับการคุ้มครองจากโครงการคุ้มครองพยาน (NWPP) ซึ่งพยานต้องให้ข้อมูลชื่อ ข้อมูลที่แสดงอัตลักษณ์พยานใหม่ รายละเอียดข้อมูลอาชญากรรมของพยานที่ได้เคยต้องโทษ

2.1.4 เลขประจำตัวผู้เสียภาษี หนังสือเดินทาง จะไม่ออกให้แก่พยานที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้การคุ้มครองพยาน หากว่ากฎหมายคุ้มครองพยานเสริมและกฎกระทรวงไม่อนุญาตหรือรับรอง

2.1.5 ต้องมีการวางมาตรการที่บังคับพยานว่าจะไม่ใช่ข้อมูลอัตลักษณ์ใหม่ของตนเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาของตน มิฉะนั้นพยานผู้นั้นจะไม่สามารถเข้าคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยาน

2.1.6 การกำหนดฐานความผิดสำหรับพยานที่เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการคุ้มครองพยาน⁹⁴

ต่อมาได้มีการแนะนำร่างกฎหมายคุ้มครองพยานในระดับรัฐบาลกลาง คือ The Witness Protection Act 1994⁹⁵ ส่วนแต่ละมลรัฐก็มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานของแต่ละมลรัฐเอง มีการบริหารจัดการโครงการคุ้มครองพยานของตนเอง และมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการให้

⁹⁴ Australia Parliamentary Joint Committee on the National Crime Authority. *Witness Protection: Report by the Parliamentary Joint Committee on the National Crime Authority*, Parliamentary paper No. 193/88 (Canberra, Australian Government Publishing Service, 1998, p.6.

⁹⁵ Witness Protection Act 1994 (Cth) เริ่มบังคับในประเทศออสเตรเลียเมื่อ 18 เมษายน ค.ศ. 1995

ความคุ้มครองพยานที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ Complementary Witness Protection Law โดยแต่ละมลรัฐได้ออกกฎหมายเสริมดังนี้⁹⁶

มลรัฐออสเตรเลียแคปปิตอลเทอร์ริทอรี: Witness Protection Act 1996

มลรัฐนิวเซาท์เวล: Witness Protection Act 1995

มลรัฐนอร์เทิร์นเทอร์ริทอรี: Witness Protection (Northern Territory) Act 2002

มลรัฐควีนแลนด์: Witness Protection Act 2000

มลรัฐเซาท์ออสเตรเลีย: Witness Protection Act 1996

มลรัฐแทสมเนีย: Witness Protection Act 2000

มลรัฐวิกตอเรีย: Witness Protection Act 1999

มลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย: Witness Protection (Western Australia) Act 1996

ในส่วนแรกจะขอกล่าวถึงการคุ้มครองพยานในระดับรัฐบาลกลาง คือ The Witness Protection Act 1994 ก่อน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.2 ประเภทและขอบเขตของพยานที่ได้รับการคุ้มครอง

ตามกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียได้ให้คำจำกัดความคำว่า “พยาน” ว่าหมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้⁹⁷

2.2.1 บุคคลใดซึ่งได้ให้หรือตกลงที่จะให้พยานหลักฐานในนามของราชมณฑล ภายใต้อำนาจแห่งจักรภพหรือแห่งมลรัฐหรือแห่งราชอาณาจักรอาณานิคมเกี่ยวกับ

1) กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือ

2) การไต่สวน หรือการพิจารณาต่อเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ โดยรัฐมนตรีในราชกิจจานุเบกษาตามที่บทบัญญัตินั้นจะใช้บังคับ หรือ

2.2.2 บุคคลใดซึ่งได้ให้ หรือตกลงที่จะให้พยานหลักฐานอย่างอื่นใดนอกจากที่ระบุไว้ในวรรค (ก) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการก่อหรือมีพฤติการณ์ว่าจะก่ออาชญากรรมอันเป็นความผิดต่อกฎหมายแห่งเครือจักรภพหรือกฎหมายแห่งมลรัฐหรือราชอาณาจักรอาณานิคม

⁹⁶ United Nations Office on Drugs and Crime, *Good Practices for the Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime*, United Nations, New York, retrieved 25 February 2017, From: https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf.

⁹⁷ ผู้แต่ง, พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งโครงการคุ้มครองและความช่วยเหลือพยานและบุคคลบางประเภท (ประเทศออสเตรเลีย). แปลโดย พัทธรังษุ์ เกตุกัลด้อย, สืบค้นจาก www.institute.go.th/text/tran_17.doc.

2.2.3 บุคคลใดผู้ซึ่งได้ทำคำให้การต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งรัฐบาลกลาง หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อกฎหมายแห่งเครือจักรภพหรือกฎหมายแห่งมลรัฐหรือแห่งราชอาณาจักรนิวซีแลนด์ หรือ

2.2.4 บุคคลใดผู้ซึ่งร้องขอความคุ้มครอง หรือความช่วยเหลืออื่นใดภายใต้โครงการคุ้มครองพยานแห่งชาติไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม

2.2.5 บุคคลใดผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลที่อาจร้องขอความคุ้มครอง หรือช่วยเหลือภายใต้โครงการคุ้มครองพยานแห่งชาติ

จากบทบัญญัติข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า พยานที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียในโครงการคุ้มครองพยานให้หมายถึง พยานและบุคคลผู้ใกล้ชิดกับพยานที่มาให้การต่อรัฐแล้วได้รับการข่มขู่ การคุกคาม

2.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งประเทศออสเตรเลีย (The Commissioner of the Australian Federal Police) เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและเป็นผู้พิจารณาว่าบุคคลใดจะได้เข้ารับการคุ้มครองตามโครงการคุ้มครองพยานแห่งชาติ⁹⁸ (The National Witness Protection Program) รวมถึงเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดรูปแบบการป้องกันและให้ความช่วยเหลืออันเหมาะสมแก่บุคคลผู้ขอรับความคุ้มครองและยังเป็นผู้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of understanding) โดยพยานผู้ร้องขอที่จะได้รับการคุ้มครองภายใต้โครงการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษนั้นมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลต่างๆของตน เช่น หน้าที่ต่างๆตามกฎหมายที่พยานมีอยู่⁹⁹ หนี้สินที่พยานมีอยู่ รวมถึงหนี้ตามความรับผิดชอบทางภาษีอากร¹⁰⁰ ประวัติอาชญากรรมของพยานคดีแพ่งทั้งปวงที่พยานเป็นโจทก์หรือจำเลยอยู่ในศาลซึ่งถ้าให้ข้อมูลไม่เพียงพอ ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจสั่งไม่อนุมัติการพิจารณาพยานผู้นั้นเข้ารับการคุ้มครอง¹⁰¹

⁹⁸ Section 8 of Witness Protection Act 1994.

⁹⁹ Section 7 (2) (a) of Witness Protection Act 1994.

¹⁰⁰ Section 7 (2) (b) of Witness Protection Act 1994.

¹⁰¹ Section 7 (2) (c) of Witness Protection Act 1994.

2.4 การคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ

เงื่อนไขที่จะให้ความคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียได้มีการกำหนดวิธีพิจารณาการออกคำสั่งไว้โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้¹⁰²

2.4.1 หน้าที่ของพยานต้องเปิดเผยข้อมูลก่อนที่ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติจะประเมินว่าพยานควรเข้าสู่โครงการหรือไม่นั้น พยานจะต้องเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นทุกประการ เพื่อให้ประกอบการประเมินซึ่งต้องเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติว่าพยานได้เปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว โดยข้อมูลที่พยานต้องเปิดเผย เช่น หน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมายที่พยานมีอยู่ หนี้สินที่พยานมีอยู่ รวมทั้งหนี้ตามความรับผิดชอบภาษีอากร ประวัติอาชญากรรมของพยานคดีแพ่งทั้งปวงที่พยานเป็นโจทก์หรือจำเลยอยู่ในศาล ซึ่งถ้าข้อมูลไม่เพียงพอกฎหมายก็บัญญัติห้ามมิให้สั่งคุ้มครองพยาน

2.4.2 หลักเกณฑ์การพิจารณาเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยานผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติอาจสั่งให้มีการคุ้มครองพยานได้ต่อเมื่อครบองค์ประกอบทั้ง 3 ประการดังนี้

1) ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติให้พยานไปตรวจสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต รวมทั้งให้มีการสืบสวน สอบสวนในทางใด ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นก่อนก็ได้ ปัจจัยที่นำมาพิจารณาประกอบก่อนจะตัดสินใจเข้ามาในความคุ้มครอง คือ

(1) พยานมีประวัติการกระทำผิดหรือไม่โดยเฉพาะความผิดร้ายแรง และหากพยานเข้าโครงการจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม สาธารณะ หรือไม่

(2) มีการตรวจทางจิต หรือจิตวิเคราะห์โดยผู้ชำนาญว่าพยานเหมาะที่จะเข้าโครงการหรือไม่

(3) ความร้ายแรงของการทำความผิดซึ่งมีพยานหลักฐานหรือเอกสารเชื่อมโยงเกี่ยวข้อง

(4) รูปแบบและความสำคัญของพยานหลักฐานหรือเอกสารที่เชื่อมโยง

(5) มีวิธีการอื่นที่จะให้ความคุ้มครองพยานหรือไม่

(6) ลักษณะของภัยอันตรายอาจเกิดจากพยาน

(7) ลักษณะความสัมพันธ์ของพยานกับพยานอื่นที่จะเข้ามาอยู่ในโครงการ

2) โดยพยานผู้นั้นจะต้องให้ความยินยอมในการเข้ามาอยู่ในโครงการด้วย

¹⁰² วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, *โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการระบบงานคุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยาน” กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546*, กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2537, หน้า 68-72

3) พยานจะต้องทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นด้วย ซึ่งถ้าพยานมีอายุไม่ถึง 18 ปี หรือมีความบกพร่องเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้แทนโดยชอบธรรมจะเป็นผู้ลงนามแทน อีกทั้งยังให้อำนาจผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติ จะพิจารณาจับบุคคลต่างด้าวเข้ามาในโครงการคุ้มครองพยาน เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานของต่างประเทศด้วย

สำหรับการทำบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding) ¹⁰³ จะทำหลังจากที่มีการพิจารณาให้พยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าสู่การคุ้มครองพยานแล้ว กฎหมายกำหนดให้มีการทำบันทึกข้อตกลง เพื่อที่จะอธิบายหลักการพื้นฐานที่พยานเข้าสู่การคุ้มครองพยาน กำหนดรายละเอียดการให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือต่าง ๆ และกำหนดหน้าที่ให้พยานต้องปฏิบัติตาม รวมทั้งจัดให้พยานทราบล่วงหน้าว่าการฝ่าฝืนเงื่อนไขในการตกลงดังกล่าวอาจนำไปสู่การยกเลิกการคุ้มครองพยาน ซึ่งในบันทึกข้อตกลงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เงื่อนไขต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองพยานหรือช่วยเหลือพยาน และการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่นำไปสู่การเพิกถอนโครงการให้ความคุ้มครอง เช่น การกระทำความผิดอาญาหรือการกระทำใด ๆ ที่บันทึกความเข้าใจระบุห้ามไว้ หรือการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อโครงการคุ้มครองพยาน

2) ความตกลงของพยานที่จะไม่กระทำการใด ๆ เป็นการทำให้เกิดความเสียหายต่อมาตรการให้ความปลอดภัยของพยาน

3) ความตกลงของพยานที่จะทำตามคำแนะนำของผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับความคุ้มครองพยาน

4) ความตกลงของพยานที่จะยอมเข้ารับการตรวจร่างกายหรือจิตใจ เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติ และรายงานผลการตรวจให้ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติทราบ รวมทั้งการยินยอมเข้าสู่มาตรการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

5) รายละเอียดหน้าที่ตามกฎหมายพยาน รวมทั้งหน้าที่ในครอบครัวและหนี้ในทางภาษี หน้าที่อื่น ๆ ของพยาน รวมทั้งสัญญาต่าง ๆ ในนามพยาน

6) รายงานทางการเงินของพยาน

7) ความตกลงพยานที่จะเปิดเผยให้ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติทราบถึงคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีล้มละลาย ของพยานที่อาจเกิดขึ้นหลังจากที่พยานเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยานแล้ว

เมื่อพยานได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะยอมแสดงว่าพยานเริ่มเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยานแล้ว

¹⁰³ สุทธิณี ธัมวิสุทธิวารการ, การเปลี่ยนชื่อและย้ายที่อยู่ของพยาน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, 2550, หน้า 36-40.

เมื่อพยานเข้าสู่การคุ้มครองพยาน พยานจะได้รับการคุ้มครองที่จำเป็นเพื่อความปลอดภัยต่อชีวิตหรือทรัพย์สินความเป็นอยู่ ซึ่งการคุ้มครองดังกล่าวได้แก่¹⁰⁴

- 1) ทำการเปลี่ยนแปลงเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้พยานได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่
- 2) อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ พนักงานที่ได้รับใช้ชื่อ สกุล ในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้ถือเอกสารต่าง ๆ ในชื่อ สกุลที่เปลี่ยนไปด้วย
- 3) เปลี่ยนแปลงที่อยู่ของพยาน
- 4) จัดหาที่พัก และอาหารแก่พยาน
- 5) จัดหาพาหนะในการขนย้ายทรัพย์สินแก่พยาน
- 6) จัดหาค่าใช้จ่ายในการครองชีพ รวมทั้งเงินช่วยเหลืออื่นๆ
- 7) จัดหาค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงที่อยู่พยาน
- 8) จัดให้พยานได้มีอาชีพและได้รับการศึกษา
- 9) จัดหาความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อให้พยานสามารถช่วยเหลือตัวเองหรือทำให้มั่นใจว่าพยานจะได้รับความปลอดภัย

10) กระทำการใด ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อให้พยานได้รับความปลอดภัย

สำหรับการให้ความคุ้มครองพยานในเรื่องการย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักให้พยานใหม่ การดำเนินการย้ายที่อยู่ให้พยาน บัญญัติไว้ใน Section 13 (ค) (ง) (จ) (ฉ) (ช) ดังนี้

- (ค) จัดหาที่พักให้กับพยานใหม่
- (ง) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่พยาน
- (จ) จัดหาเรื่องการขนย้ายสำหรับทรัพย์สินของพยานไปอยู่ในที่อยู่ใหม่
- (ฉ) จัดหาในเรื่องค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตชุมชนใหม่ของพยานอย่างเหมาะสม รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของครอบครัวพยานด้วย และช่วยเหลือด้านการเงินอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยตรง หรือโดยอ้อมกับพยาน

(ช) จัดการชำระหนี้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายอื่นของการย้ายที่อยู่ใหม่ให้พยาน

สำหรับการโยกย้ายพยานในประเทศออสเตรเลียจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กรณีการโยกย้ายพยานภายในประเทศออสเตรเลีย อีกประเภทหนึ่งคือ การโยกย้ายถิ่นฐานพยานไปยังอีกรัฐหนึ่ง

ประเภทแรกการโยกย้ายพยานภายในประเทศออสเตรเลีย เป็นกรณีที่มีอันตรายคุกคามไม่ร้ายแรงมากนักยังสามารถโยกย้ายถิ่นฐานพยานไปยังอีกรัฐหนึ่งได้ ตัวอย่างเช่น การโยกย้ายถิ่นฐานของพยานในรัฐ Victoria สำนักงานตำรวจของเมือง Victoria จะประเมินวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากพยานได้เข้าสู่โครงการแล้ว รวมทั้งให้พบกับนักจิตวิทยาเป็นการส่วนตัว พยานจะได้รับ

¹⁰⁴ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 37-40

คำแนะนำเพื่อที่พวกเขาจะสามารถรับมือกับความกดดันได้ กรณีที่พยานได้รับการพิจารณาว่ามีความเสี่ยงสูง ตัวพยานและครอบครัวจะได้รับการรักษาความปลอดภัยโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ 24 ชั่วโมง และ จะทำการโยกย้ายพยานไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะโยกย้ายพยานระหว่างรัฐโดยให้พยานพักอาศัยใน motel หรือ Apartment และหลังจากพยานได้ให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลแล้วพยานจะได้รับการย้ายที่อยู่อย่างถาวรภายใต้เอกสารระบุตัวใหม่ โดยปกติจะให้พยานพักอาศัยในเคหะสาธารณะ (Public housing) ซึ่งรัฐส่วนใหญ่จะให้การคุ้มครองพยานผู้มีสิทธิพิเศษสูงสุด พยานจะได้รับการช่วยเหลือตอบแทนด้านการเงินโดยช่วยให้สามารถสร้างตัวเองขึ้นมาใหม่ในการดำรงชีวิตใหม่ของพยาน

ประเภทที่ 2 คือ กรณีที่พยานถูกคุกคามข่มขู่อย่างร้ายแรง อย่างเช่น พยานในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กรณีนี้ความจำเป็นต้องย้ายพยานไปคุ้มครองยังต่างประเทศหรือรัฐอื่นโดยรูปแบบการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐในประเทศออสเตรเลียเป็นมาตรการที่ถูกนำมาใช้บ่อยครั้งในทางปฏิบัติ¹⁰⁵ ขั้นตอน คือ รัฐบาลออสเตรเลียจะทำการเจรจาเรื่องขอย้ายถิ่นของพยานกับประเทศที่ต้องการให้พยานถูกโยกย้ายถิ่นไปยังประเทศนั้น และประเทศออสเตรเลียก็ยอมรับการนำพยานต่างชาติเข้ามาคุ้มครองในประเทศออสเตรเลียด้วย โดยมีหลักการ คือ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้รับการร้องขอจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในต่างประเทศให้มีการพิจารณาให้มีการรับบุคคลจากประเทศอื่นหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้นเพื่อเข้าร่วมโครงการคุ้มครองพยานในประเทศออสเตรเลีย รัฐมนตรีจะพิจารณาว่าคำร้องขอดังกล่าวมีเนื้อหาสาระหรือมีมูลเหตุจำเป็นเพียงพอที่บุคคลดังกล่าวจะได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานภายใต้โครงการคุ้มครองของประเทศออสเตรเลียหรือไม่โดยรัฐมนตรีจะเสนอคำร้องขอดังกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป¹⁰⁶ โดยให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติที่จะ

¹⁰⁵ Yvon Dandurand and Kristin Farr. A Review of Selected Witness Protection Programs. Research and National Coordination Organized Crime Division Law Enforcement and Policy Branch Public Safety Canada Report No.001. p. 58.

¹⁰⁶ Section 10 of Witness Protection Act 1994. Inclusion of foreign nationals or residents in NWPP at the request of foreign law enforcement agencies

(1) If:

(a) the Minister receives a request from an appropriate authority of a foreign country (the *agency*) for the inclusion of a person (the *nominated person*) who is a citizen or a resident of that country in the NWPP; and

(b) the Minister is satisfied that:

(i) the agency has provided all material that is necessary to support the request; and

พิจารณารับบุคคลต่างชาติเข้ามาในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลีย เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานของต่างประเทศด้วย ซึ่งการดำเนินการจะเป็นการย้ายที่อยู่แก่พยานโดยการจัดหาที่พักให้กับพยานใหม่ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่พยาน จัดหาเรื่องการขนย้ายทรัพย์สินของพยานไปอยู่ในที่อยู่ใหม่ จัดการเรื่องค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในชุมชนใหม่ของพยานอย่างเหมาะสมรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของครอบครัวพยาน และช่วยเหลือด้านการเงินอย่างเหมาะสมไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมกับพยาน จัดการชำระหนี้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายอื่นของการย้ายที่อยู่ใหม่ให้พยานโดยจะประเมินวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากพยานได้เข้าสู่โครงการแล้ว รวมถึงให้พยานพบกับนักจิตวิทยาเป็นการส่วนตัว พยานจะได้รับคำแนะนำเพื่อที่จะสามารถรับมือกับความกดดันที่อาจเกิดขึ้นกับพยาน ในกรณีที่พยานอาจได้รับความเสี่ยงสูงในการคุกคามความ

(ii) it is appropriate to do so in all the circumstances; the Minister is to refer the request to the Commissioner.

(2) The Commissioner is to consider including the nominated person in the NWPP in the same way as the Commissioner would consider including another person in the NWPP.

(3) The Commissioner may, if he or she thinks it appropriate to do so, seek further information about the nominated person from the agency.

(4) If:

(a) the Commissioner decides that the nominated person is suitable for inclusion in the NWPP; and

(b) the Minister, after considering a report from the Commissioner recommending the inclusion of the person in the NWPP, has decided that it is appropriate in all the circumstances that the person be included in the NWPP; and

(c) the Commissioner has entered into an arrangement with the agency for the purpose of making services under the NWPP available to the agency; and

(d) the nominated person has been granted a visa for entry to Australia; the Commissioner is to include the nominated person in the NWPP.

(5) An arrangement referred to in paragraph (4)(c) must include procedures under which the agency pays the costs associated with providing protection for the nominated person and any associated persons, including:

(a) the costs of travel by those persons and the costs of associated travel by members; and

(b) any costs that will be incurred if protection and assistance under the NWPP to the nominated person is terminated; and

(c) such other costs as the Commissioner determines.

ปลอดภัยพยาน พยานจะได้รับการคุ้มครองจากการถูกข่มขู่ทำร้ายและได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจตลอด 24 ชั่วโมง¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Section 13 of Witness Protection Act 1994. Action to protect witnesses, participants and former participants etc.

(1) If a witness is included in the NWPP, or is being assessed for inclusion in the NWPP, the Commissioner is to take such action as the Commissioner considers necessary and reasonable to protect the witness's safety and welfare while also protecting the safety of the Commissioner, a Deputy Commissioner, AFP employees and special members of the Australian Federal Police.

(2) That action may include:

- (a) applying for any documents necessary:
  - (i) to allow the witness to establish a new identity; or
  - (ii) otherwise to protect the witness; and
- (b) permitting persons who hold or occupy designated positions to acquire and use assumed identities in accordance with Part IAC of the Crimes Act 1914; and
- (c) relocating the witness; and
- (d) providing accommodation for the witness; and
- (e) providing transport for the witness's property; and
- (f) providing payments to the witness for the purpose of meeting the reasonable living expenses of the witness (including, where appropriate, living expenses of the witness's family) and providing, whether directly or indirectly, other reasonable financial assistance; and
- (g) providing payments to the witness for the purpose of meeting costs associated with relocation; and
- (h) providing assistance to the witness in obtaining employment or access to education; and
- (i) providing other assistance to the witness with a view to ensuring that the witness becomes self-sustaining; and
- (j) doing other things that the Commissioner considers to be necessary to ensure the safety of the witness.

(3) The Commissioner must not obtain documentation for a witness that represents the witness:

- (a) to have qualifications that the witness does not have; or
- (b) to be entitled to benefits to which the witness would not otherwise be entitled.

(4) A Commonwealth officer must not prepare documentation relating to the establishment of a new identity for a participant unless the officer has a national security

อีกกรณีหนึ่งคือ การคุ้มครองพยานในกรณีที่ได้รับการร้องขอจากศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) ซึ่งมีขั้นตอนคือ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้รับการร้องขอจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในต่างประเทศให้ทำการพิจารณาจับกุมบุคคลจากประเทศอื่นหรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศนั้น (citizen or a resident of that country) เพื่อเข้าร่วมโครงการคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลีย รัฐมนตรีจะเป็นผู้พิจารณาว่าคำร้องขอดังกล่าวมีเนื้อหาสาระและข้อสนับสนุนในการร้องขอที่สมเหตุสมผลหรือไม่ในการพิจารณาจับกุมบุคคลจากนั้น รัฐมนตรีจะเสนอคำร้องนี้ไปยังผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อพิจารณา นอกจากนี้กฎหมายได้กำหนดให้ศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถยื่นคำร้องขอให้บุคคลเข้าโครงการคุ้มครองพยานโดยทำการร้องขอมาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเช่นกัน สำหรับการสมัครเข้าโครงการขององค์กรระหว่างประเทศสามารถสมัครได้ที่ศาลอาญาระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างประเทศ โดยใบสมัครต้องได้รับการลงนามรับรอง และเกณฑ์ในการพิจารณาต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของตำรวจสากลยุโรป (Europol Common Criteria) ในการรับพยานเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน การยื่นใบสมัครจะต้องเป็นไปในลักษณะความตกลงระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล ไปยังกระทรวงยุติธรรมของประเทศออสเตรเลียจากหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สำหรับการประเมินโดยการสัมภาษณ์นั้นจะรวมการประเมินในประเทศของพยานด้วย โดยใบสมัครที่มาจากต่างประเทศทุกฉบับ

---

clearance at the level of “secret” or “top secret” or a position of trust clearance at the level of “highly protected”.

(5) The Commissioner may take the actions referred to in subsections (1) and (2) in respect of a former participant, or any other person whose relationship with the former participant is such that the Commissioner is satisfied that it is appropriate to take those actions, as if the former participant or other person were a witness included in the NWPP, if:

(a) the Commissioner considers the actions necessary and reasonable for the protection of the former participant or the other person; and

(b) the Commissioner has assessed the suitability of taking the actions in respect of the former participant or the other person.

(6) If the Commissioner takes action under subsection (5) in respect of a person other than a former participant, this Act applies to the person as if the person were a former participant.

(7) When the Commissioner first takes action under subsection (5) in respect of a former participant who was a participant under section 10 or 10A, the Commissioner must give the Immigration Secretary, or an officer nominated by that Secretary, written notice that he or she has taken that action.

ต้องได้รับการอนุมัติจากกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง (Australian Ministerial) ก่อนที่จะเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน¹⁰⁸

---

¹⁰⁸ Section 10 A of Witness Protection Act 1994. Inclusion of persons in NWPP at the request of International Criminal Court

(1) If:

(a) the Minister receives a request from the International Criminal Court for the inclusion of a person (the nominated person) in the NWPP; and

(b) the Minister is satisfied that:

(i) the Court has provided all material that is necessary to support the request; and

(ii) it is appropriate to do so in all the circumstances;

the Minister is to refer the request to the Commissioner.

(2) The Commissioner is to consider including the nominated person in the NWPP in the same way as the Commissioner would consider including another person in the NWPP.

(3) The Commissioner may, if he or she thinks it appropriate to do so, seek further information about the nominated person from the Court.

(4) If:

(a) the Commissioner decides that the nominated person is suitable for inclusion in the NWPP; and

(b) the Minister, after considering a report from the Commissioner recommending the inclusion of the person in the NWPP, has decided that it is appropriate in all the circumstances that the person be included in the NWPP; and

(c) the Commissioner has entered into an arrangement with the Court for the purpose of making services under the NWPP available to the Court; and

(d) if the person is not an Australian citizen—the nominated person has been granted a visa for entry to Australia; the Commissioner is to include the nominated person in the NWPP.

(5) An arrangement referred to in paragraph (4)(c) must include procedures under which the Court pays the costs associated with providing protection for the nominated person and any associated persons, including:

(a) the costs of travel by those persons and the costs of associated travel by members; and

(b) any costs that will be incurred if protection and assistance under the NWPP to the nominated person is terminated; and

(c) such other costs as the Commissioner determines.

ก่อนที่ใบสมัครจะถูกส่งไปยังโครงการคุ้มครองพยานเพื่อพิจารณา หน่วยงานภายในประเทศต้องรับผิดชอบดังนี้

- 1) ให้ความละเอียดเกี่ยวกับการประเมินภัยคุกคาม
- 2) ให้ความละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ รวมถึงข้อมูลมัดทางศาล สถานการณ์ทางการเงินและความรับผิดชอบทางแพ่ง
- 3) ต้องตระหนักทราบว่า การติดต่อใด ๆ กับพยานในอนาคตต้องผ่านโปรแกรมคุ้มครอง
- 4) บุคคลที่อยู่ในประเทศออสเตรเลียที่ถือสัญชาติอื่น และคนสัญชาติออสเตรเลียที่พักอาศัยในต่างประเทศสามารถขอเข้าร่วมในโครงการคุ้มครองพยานได้
- 5) พยานสามารถย้ายที่อยู่ใหม่ นอกประเทศออสเตรเลียได้
- 6) ค่าใช้จ่ายทั้งหมดขึ้นอยู่กับภาระจ่าต่อรองและรายละเอียดที่ได้ตกลงกันไว้ในบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างตัวแทนของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างประเทศ สำหรับกรณีการให้ความคุ้มครองในเรื่องการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุลและหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยานได้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนนั้นจะต้องพิจารณาจากระดับความรุนแรงของภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวพยานที่ต้องการได้รับการคุ้มครอง โดยจัดให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนขึ้นอยู่กับว่าเข้ามาตราฐานเบื้องต้นที่กำหนดไว้ในโครงการคุ้มครองพยาน อีกทั้งยังให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ที่จะพิจารณารับบุคคลต่างชาติเข้ามาในโครงการคุ้มครองพยาน โดยต้องแสดงเอกสารดังต่อไปนี้

- 1) หนังสือเดินทางออสเตรเลีย หรือเอกสารแสดงตน (บัตรประชาชน)
- 2) บัตรประกันสุขภาพ
- 3) หมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี
- 4) หนังสือรับรองการเป็นพลเมืองและเอกสารที่แสดงทางทะเบียนของรัฐ
- 5) ใบขับขี่
- 6) สูติบัตร
- 7) ใบแสดงคุณสมบัติทางอาชีพ
- 8) เอกสารแสดงคุณวุฒิทางการศึกษา

---

(6) In this section: International Criminal Court has the same meaning as in the International Criminal Court Act 2002.

ก่อนที่พยานจะได้รับความคุ้มครองให้เปลี่ยนหลักฐานทางทะเบียนจะต้องได้รับการสนับสนุนโดยการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อขอรับความช่วยเหลือ ระหว่างผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (Australian Federal Police or AFP) กับหน่วยงานของรัฐ การดำเนินการจะจัดการให้เป็นความลับและจะเข้าสู่ข้อมูลของบุคคลผู้ได้รับการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนทุกอย่างที่จำกัดโดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในการจัดทำข้อตกลงมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุเหตุผลในการคุ้มครองช่วยเหลือ และตามบทบัญญัติที่ทำให้การคุ้มครองสิ้นสุดลงเมื่อมีการเข้าร่วมโครงการคุ้มครองพยานแล้วกฎหมายได้กำหนดให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้เก็บรักษาทะเบียนข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ชื่อตัว ชื่อสกุล หรือทั้งชื่อตัวและชื่อสกุลใหม่ รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของผู้เข้าร่วมโครงการ วันสิ้นสุดการคุ้มครอง นอกจากนี้ยังรวมถึงต้นฉบับบันทึกความเข้าใจ สำเนาสูติบัตรใบใหม่ที่ออกตามโครงการคุ้มครองพยานด้วย โดยมาตรการคุ้มครองในเรื่องการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยานได้ใน Section 13 (2) (a) บัญญัติว่า “การดำเนินการคุ้มครองพยานนั้นอาจรวมถึงการออกเอกสารที่จำเป็นในการออกชื่อตัว ชื่อสกุลใหม่ให้กับพยาน หรือเพื่อกระทำการอื่นใดเพื่อคุ้มครองพยาน แต่ทั้งนี้เอกสารที่ออกใหม่จะต้องไม่เพิ่มคุณลักษณะของพยานที่ไม่มีอยู่จริง เช่น ไม่เพิ่มวุฒิการศึกษาที่สูงกว่าเดิม หรือไม่ทำให้พยานได้รับผลประโยชน์ซึ่งพยานไม่สมควรได้หากไม่มีการเข้าร่วมโครงการคุ้มครองพยาน โดยผู้ที่เข้าถึงข้อมูลพยานได้มีเพียงผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจหรือได้รับอนุญาตให้สามารถเข้าถึงได้เท่านั้น การดำเนินการเรื่องการจัดการหนี้สินของพยานนั้นกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติ จะเป็นผู้ประสานเกี่ยวกับการชำระหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ และเปลี่ยนชื่อ นามสกุลที่บ่งชี้ลักษณะอัตลักษณ์ของพยานในโครงการคุ้มครองพยาน

ในการกลับคืนสู่ฐานะเดิมนั้น ในกรณีที่พยานได้รับการเปลี่ยนชื่อใหม่ หากปรากฏว่าการคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือแก่พยานสิ้นสุดลง ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอาจดำเนินการที่เห็นว่าจำเป็นที่จะนำชื่อแสดงตัวเดิมของผู้ที่เคยเข้าร่วมเป็นพยานในโครงการกลับมาใช้ หากเห็นว่าสมควรที่จะต้องดำเนินการดังกล่าวและหากผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติเสนอแนะให้มีการนำชื่อเดิมของผู้เคยเข้าร่วมโครงการมาใช้ ผู้นั้นอาจอุทธรณ์เป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อพิจารณาทบทวนคำสั่ง และในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติดำเนินการเปลี่ยนกลับให้แจ้งแก่พยานทราบเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้คืนเอกสารทั้งหลายที่เกี่ยวกับการแสดงชื่อและตัวตนใหม่ภายใต้โครงการคุ้มครองพยานแห่งชาติ และผู้เป็นพยานจะต้องไม่ปฏิเสธหรือละเลยไม่ส่งเอกสารดังกล่าวคืนแก่ผู้บัญชาการตำรวจภายใน 7 วันนับแต่รับแจ้ง

ในกรณีถ้าประธานพิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลนั้นต้องได้รับการคุ้มครองโดยเร่งด่วนภายใต้โครงการนี้ และประธานยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะรับเข้าสู่โครงการหรือไม่ ประธานอาจพิจารณาให้

ความคุ้มครองแก่บุคคลนั้นเป็นการชั่วคราวก่อนก็ได้โดยการทำเป็นข้อตกลงคุ้มครองชั่วคราวขึ้น ประหนึ่งว่าประธานได้ตัดสินใจที่จะรับบุคคลนั้นเข้าสู่โครงการแล้ว และจะต้องพิจารณาตัดสินใจให้ เร็วเท่าที่จะทำได้หลังจากที่ให้ความคุ้มครองชั่วคราวว่าจะรับบุคคลนั้นเข้าร่วมโครงการหรือไม่ หาก ประธานตัดสินใจรับบุคคลนั้นเข้าร่วมโครงการจะต้องรีบทำบันทึกข้อตกลงในการคุ้มครองบุคคลนั้น เพื่อทดแทนข้อตกลงชั่วคราวนั้น แต่ถ้าหากประธานตัดสินใจไม่รับผู้นั้นเข้าสู่โครงการ ประธานจะต้อง สิ้นสุดการให้ความคุ้มครองภายใต้ข้อตกลงชั่วคราวทันที แล้วแจ้งให้บุคคลนั้นทราบ¹⁰⁹

2.5 การสิ้นสุดการคุ้มครองพยาน

การสิ้นสุดการคุ้มครองพยานตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียมี 2 กรณี ดังนี้¹¹⁰

¹⁰⁹ วรรณพร สิทธิกรวงศ์, *การคุ้มครองพยาน : ศักยภาพในการนำมาตราการฉุกเฉินมาใช้*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, 2552, หน้า 29-30

¹¹⁰ Section 18 of Witness Protection Act 1994. Termination of inclusion in NWPP and other protection and assistance

Termination of inclusion in NWPP

(1) A participant's inclusion in the NWPP:

(a) must be terminated by the Commissioner if the participant requests in writing that it be terminated; or

(b) may be terminated by a Deputy Commissioner if:

(i) the participant deliberately breaches a term of the memorandum of understanding; or

(ii) the Deputy Commissioner discovers that the participant had knowingly given information to the Commissioner that is false or misleading in a material particular; or

(iii) the participant's conduct or threatened conduct is, in the opinion of the Deputy Commissioner, likely to compromise the integrity of the NWPP; or

(iv) the circumstances that gave rise to the need for the participant's inclusion in the NWPP cease to exist; or

(v) the participant deliberately breaches an undertaking, including an undertaking to give evidence, given to the Commonwealth, a State or Territory in relation to a matter relevant to the NWPP; or

(vi) the participant refuses or fails to sign a new memorandum of understanding when required to do so under subsection 8(5); or

(vii) there is, in the opinion of the Deputy Commissioner, no reasonable justification for the participant to remain included in the NWPP; and the Deputy Commissioner is

---

of the opinion that, in the circumstances of the case, the participant's inclusion in the NWPP should be terminated.

(2) If a Deputy Commissioner makes a decision under paragraph (1)(b) that a participant's inclusion in the NWPP be terminated (the termination decision), the Deputy Commissioner must:

- (a) take reasonable steps to notify the participant of the decision; and
- (b) notify the relevant approved authority of the decision.

Termination of protection and assistance to former participants etc.

(2A) Protection and assistance provided under subsection 13(5) to a person (including a former participant):

(a) must be terminated by the Commissioner if the person requests in writing that it be terminated; or

(b) may be terminated by a Deputy Commissioner if:

(i) the Deputy Commissioner discovers that the person had knowingly given information to the Commissioner that is false or misleading in a material particular; or

(ii) the person's conduct or threatened conduct is, in the opinion of the Deputy Commissioner, likely to compromise the integrity of the NWPP; or

(iii) the circumstances that gave rise to the need for protection and assistance for the person cease to exist; or

(iv) the person deliberately breaches an undertaking given to the Commonwealth, a State or a Territory that is relevant to the provision of that protection and assistance; or

(v) there is, in the opinion of the Deputy Commissioner, no reasonable justification for protection and assistance to continue to be provided to the person; and the Deputy Commissioner is of the opinion that, in the circumstances of the case, the protection and assistance should be terminated.

(2B) If a Deputy Commissioner makes a decision under paragraph (2A)(b) that protection and assistance provided to a person be terminated (the termination decision), the Deputy Commissioner must take reasonable steps to notify the person of the decision.

Review

(3) A person who receives notification of a termination decision may, within 28 days after receiving the notice, apply in writing to the Commissioner for a review of the decision of the Deputy Commissioner.

(4) If an application is made, the Commissioner:

(a) must review the decision of the Deputy Commissioner, and confirm, reverse or vary it; and

(b) before making that decision, must give the person a reasonable opportunity to state his or her case; and

(c) after making that decision, must inform the person in writing of the decision.

When termination decisions take effect

(5) A termination decision that relates to a person:

(a) if:

(i) the person's whereabouts are not known; and

(ii) the Deputy Commissioner has taken reasonable steps to notify the person of the decision but has been unable to do so;

takes effect at the end of the period of 28 days after those steps were commenced; or

(b) if the person does not apply for a review of the decision in accordance with subsection (3)—takes effect at the end of the period of 28 days after the person receives the notification; or

(c) if the person applies for a review of the decision in accordance with subsection (3) and the Commissioner notifies the person that he or she has reversed the decision—has no effect; or

(d) if the person applies for a review of the decision in accordance with subsection (3) and the Commissioner notifies the person that he or she has confirmed the decision—takes effect when the Commissioner notifies the person of the decision on the review; or

(e) if the person applies for a review of the decision in accordance with subsection (3) and the Commissioner notifies the person that he or she has varied the decision—takes effect on the day specified by the Commissioner.

Notification of Immigration Secretary

(6) If:

(a) a Deputy Commissioner makes a termination decision in relation to a person; and

(b) the person was at any time a participant under section 10 or 10A; the Commissioner must give the Immigration Secretary, or an officer nominated by that Secretary, written notice of that decision.

(7) In this section: participant does not include a former participant.

2.5.1 ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติสั่งยุติการคุ้มครองเมื่อพยาน หรือผู้ที่ได้รับความคุ้มครองแสดงความจำนงขอยุติการได้รับความคุ้มครองเป็นลายลักษณ์อักษรว่าประสงค์ให้หยุดการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือ

2.5.2 ผู้ช่วยผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติจะสั่งยุติการคุ้มครองเมื่อมีเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ได้รับความคุ้มครองจงใจฝ่าฝืนเงื่อนไขในบันทึกข้อตกลง
- 2) ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจงใจให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ
- 3) การกระทำของพยานหรือผู้ที่ได้รับความคุ้มครองเป็นอันตรายต่อการคุ้มครองพยาน
- 4) ภัยอันตรายที่เป็นเหตุแห่งการคุ้มครองหมดไป
- 5) พยานไม่ให้การเป็นพยาน
- 6) พยานปฏิเสธจะลงนามในบันทึกข้อตกลงฉบับใหม่ เมื่อพยานอายุ 18 ปีบริบูรณ์
- 7) ผู้ช่วยผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะให้ความคุ้มครองอีก

อย่างไรก็ตาม การออกคำสั่งให้มีการสิ้นสุดการคุ้มครองพยานของผู้ช่วยผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติยังไม่ถึงที่สุดพยานหรือผู้ที่ได้รับความคุ้มครองอาจอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติ ภายใน 28 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งการสิ้นสุดการคุ้มครอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดจะเห็นได้ว่า มาตรการการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ถือเป็นมาตรการที่วางแนวทางข้อกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานให้รัฐต่างๆรับนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตน ซึ่งอนุสัญญานี้มีความพิเศษในการกำหนดให้มีการร่วมมือระหว่างรัฐภาคีในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานโดยการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองพยานภายในรัฐของตนให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับพยานต่างชาติเข้ามาคุ้มครองในอีกรัฐหนึ่ง หรือการส่งคนชาติของตนไปคุ้มครองยังรัฐหรือประเทศอื่น โดยบทนี้ได้นำเสนอกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา และการคุ้มครองพยานในประเทศออสเตรเลียไว้ตามลำดับ เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการคุ้มครองพยานที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอนุสัญญา ในบทต่อไปจะกล่าวถึงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในประเทศไทย

บทที่ 4

มาตรการคุ้มครองพยานในคดีอาญาในประเทศไทย

1. ความเป็นมาและความสำคัญในการคุ้มครองพยานในประเทศไทย

ความเป็นมาในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาในประเทศไทยเริ่มจากก่อนปี พ.ศ. 2540 เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่มีทุกฉบับในขณะนั้น ไม่มีกฎหมายใดที่ให้อำนาจรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา อีกทั้งไม่มีการรองรับสิทธิของพยานบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยไว้เป็นการเฉพาะ “ทำให้พยานมักได้รับการคุกคามและข่มขู่จากอาชญากรส่งผลให้ไม่กล้ามาให้การเพื่อเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับอาชญากรเพราะเกรงว่าตนเองหรือบุคคลที่ใกล้ชิดตนจะเป็นอันตราย ส่งผลให้ในแต่ละปีมีคดีอาญาประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ถูกจำหน่ายออกจากศาลเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด”¹¹¹ ยิ่งไปกว่านั้น มักพบว่าพยานมักถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งจากตัวบุคคลที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมหรือบุคคลที่มีอิทธิพลหรือ “การที่ไม่สามารถนำตัวอาชญากรผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้จะทำให้พยานไม่มีความมั่นใจในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งจะส่งผลให้เกิดความล้มเหลวทั้งในระดับสังคมหรือแม้แต่ความล้มเหลวในระดับชาติ”¹¹² ทั้งนี้ เนื่องจากคำให้การของพยานถือเป็นกุญแจซึ่งเป็นพยานหลักฐานอันสำคัญยิ่งที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมสามารถคล่องไปได้

ด้วยเหตุดังกล่าวต่อมาจึงได้เกิดแนวคิดเพื่อการเรียกร้องสิทธิของพยานในคดีอาญาซึ่งแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนขึ้น กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่มีการกล่าวถึงสิทธิของพยานในคดีอาญาไว้ในมาตรา 244 ความว่า “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ต่อมาจากการประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ที่ประชุมได้พิจารณาและรับหลักการพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาที่คณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่างๆ เป็นผู้เสนอหลักการเนื้อหาของร่างกฎหมายแต่ละฉบับคล้ายคลึงกัน คงมีรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้นที่แตกต่างกันแต่ก็ได้ขัดกันแต่อย่างใด ดังนี้ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานใน

---

¹¹¹ Sittipong Tanyapongpruch. *Transnational Organized Crime in Thailand 59 Resource material of UNAFEI* 601, Tokyo: UNAFEI, 2002, P. 606.

¹¹² Kerati Kankaew, *Thailand's Witness Protection Programme*, www.unafei.or.jp/.../Fourth-GGSeminar_p92-97.pdf. “If a state cannot enforce the law by bringing criminal to justice, its citizens will not believe and trust in the state’s governing power, resulting in a failure socially or even nationally.”,

คดีอาญาจึงถูกผลักดันออกมา โดยนำรูปแบบมาจาก Witness Security Program ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในระยะแรกเป็นการใช้บังคับกับคดียาเสพติดและคดีค้าหญิงและค้าเด็กเป็นหลัก โดยกำหนดให้พยานที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานการคุ้มครองพยานอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานคุ้มครองพยาน สังกัดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งจะตั้งขึ้นภายใน 5 ปีนับแต่วันที่กฎหมายฉบับนี้บังคับใช้โดยในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองพยานก็ให้ภารกิจคุ้มครองพยานเป็นหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ¹¹³

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2546 จึงได้มีการประกาศร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา ในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 120 ตอนที่ 58 ลงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2546 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2546 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ

1.1 เนื่องจากคุณลักษณะของพยานบุคคลมีความแตกต่างจากพยานหลักฐานประเภทอื่นซึ่งพยานเอกสารและพยานวัตถุถือเป็นสิ่งของที่ไม่มีชีวิต ไม่มีเลือดเนื้อหรือจิตใจ โดยพยานประเภทนี้จะถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีตั้งแต่ชั้นสอบสวน แต่พยานบุคคลสภาพทางกายภาพเป็นพยานที่ง่ายต่อการรบกวนความมั่นใจ และความกล้าของพยานในการเบิกความต่อศาล

1.2 ปัจจุบันนานาอารยประเทศต่างสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ควรได้รับความคุ้มครองคือ สิทธิในการดำรงชีพอย่างผาสุกปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ที่มาคุกคาม ดังนั้นรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขในสังคม จึงมีหน้าที่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

1.3 การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ย่อมส่งผลต่อการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือพยานบุคคลเป็นกลไกหนึ่งที่จะนำไปสู่การค้นหาความจริง และสร้างความยุติธรรมให้แก่สังคม ดังนั้น การทำลายพยานบุคคลจึงส่งผลกระทบต่อระบบกระบวนการยุติธรรม ทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดไว้ซึ่งประสิทธิภาพและเสรีภาพ

1.4 การได้มาซึ่งพยานบุคคลที่ดีมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรม การได้มาซึ่งพยานดังกล่าวที่ว่ามานั้น รัฐจำเป็นต้องหามาตรการที่แข็งแกร่งพอที่จะทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจว่าตนจะได้รับการดูแลและคุ้มครองจากรัฐเมื่อตนได้เข้ามาเป็นพยานในคดีอาญา

1.5 การคุ้มครองพยานบุคคลเป็นเครื่องมือในการรักษาพยานที่ดีที่สุดในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม เนื่องจากการกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรม มักมีการปกปิดหลักฐานและมีการดำเนินคดีที่มีความซับซ้อนยากแก่การติดตามเสาะหาพยานหลักฐาน ดังนั้น การได้มาซึ่งบุคคลผู้เป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมซึ่งรู้เรื่องภายในองค์กรเป็นอย่างดี จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการปราบปรามอาชญากรรมที่เป็นองค์กร แต่ก็เป็นไปได้ยาก เนื่องจากสมาชิกที่กลับตัว

¹¹³ รายงานพิเศษกฎหมายคุ้มครองพยาน: ความฝันที่อยู่ไกลจากกระบวนการยุติธรรมไทย, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 6-12, 48, 6, (กรกฎาคม 2544), หน้า 33

กลับใจจะออกจากองค์กรมักถูกฆ่าปิดปาก หรือเกิดความเกรงกลัวในการมาให้การเป็นพยานเพราะว่าองค์กรอาชญากรรมเป็นที่รวบรวมของบรรดาผู้ที่มีอิทธิพล ดังนั้น การให้ความคุ้มครองแก่พยานบุคคลประเภทนี้ จึงต้องมีความรัดกุมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้บุคคลดังกล่าวมาเป็นพยานได้¹¹⁴

1.6 การคุ้มครองพยานบุคคลย่อมสร้างความน่าเชื่อถือต่อความร่วมมือกันในทางอาญาระหว่างประเทศ เนื่องจากปัจจุบันลักษณะของการกระทำความผิดข้ามชาติได้แพร่กระจายอย่างแพร่หลายการกระทำความผิดของรัฐหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของรัฐนั้น และหากผู้กระทำความผิดได้ไปกระทำความผิดในรัฐหนึ่ง หรือการกระทำความผิดมีความต่อเนื่องในอีกรัฐหนึ่ง และมีพยานรู้เห็นการกระทำนั้น ก็อาจจะขอความร่วมมือในทางอาญาระหว่างประเทศเพื่อขอให้ส่งพยานมาเบิกความต่อศาลของรัฐผู้เสียหายได้ แต่หากการคุ้มครองพยานบุคคลของรัฐไม่ดีพอ รัฐเจ้าของสัญชาติของพยานก็ไม่อาจส่งคนชาติของเขามาได้ ดังนั้น การคุ้มครองพยานบุคคลจึงมีความจำเป็นเพื่อให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือกันในทางอาญาระหว่างประเทศต่อไป¹¹⁵

2. สิทธิของพยานตามกฎหมายไทย

เมื่อย้อนกลับไปปีพ.ศ. 2540 สิทธิของพยานในคดีอาญานั้นเพิ่งมีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (ซึ่งถูกยกเลิกไปแล้ว) โดยได้ให้ความสำคัญต่อพยานหลักฐานในคดีอาญา “...โดยที่บทบัญญัติมาตรา 244 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรองรับสิทธิของพยานบุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญาให้ได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ และเนื่องจากปัจจุบันพยานยังไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร ทั้งที่พยานมีความสำคัญยิ่งต่อการพิสูจน์ความจริงในทางอาชญากรรม เป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น เพื่อเพิ่มความคุ้มครองพยานให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

นอกจากนั้นพยานยังมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามที่กำหนดไว้ตามประกาศรับรองสิทธิของบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานได้จัดทำขึ้น อันได้แก่สิทธิในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้¹¹⁶

¹¹⁴ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 20 มิถุนายน 2546.

¹¹⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2549). แนวคิดในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. วารสารกฎหมาย (จุฬา). ฉบับพิเศษ. 25: 278.

¹¹⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, มาตรา 7, 11

2.1 สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย หากได้รับการข่มขู่ คุกคาม อันเป็นผลจากการที่จะมาหรือได้มาเป็นพยาน

2.2 สิทธิที่จะร้องขอให้คุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลใกล้ชิด หากได้รับการข่มขู่ คุกคาม อันเป็นผลจากการที่ตนเองจะมาเป็นพยาน

2.3 สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนจากการมาให้ข้อเท็จจริงกับพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือ ศาล

2.4 สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายกรณีเกิดความเสียหาย แก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน

2.5 สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายกรณีเข้าสู่มาตรการคุ้มครองพยานทั้งมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ

3. บทบัญญัติตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

การบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ก็เพื่อให้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติมีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime) ที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในข้อ 24 เรียกร้องให้รัฐภาคีตรากฎหมายหรือจัดให้มีมาตรการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาภายในรัฐของตนโดยต้องจัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการกำหนดให้มีการตกลงร่วมกันระหว่างรัฐภาคีในการคุ้มครองพยาน โดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปคุ้มครองในอีกรัฐหนึ่งได้ โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มีสาระสำคัญดังนี้

3.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

เนื่องจากพยานบุคคลในคดีอาญามีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติให้การรับรองสิทธิของพยานบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น โดยต่อมาได้มีการออกกฎหมายอนุบัญญัติต่างๆเพื่อรองรับหลักการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ดังนี้

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 อันประกอบด้วยระเบียบต่างๆดังนี้

- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ พ.ศ. 2548

- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยานสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญาพ.ศ. 2547 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

- ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการให้ความคุ้มครองแก่พยานในคดียาเสพติด พ.ศ. 2547 และพ.ศ. 2550
- ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2554
- ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการแจ้งวิธีการที่เจ้าหน้าที่ให้ความคุ้มครองแก่พยานและการสิ้นสุดซึ่งการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2549
- ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวทางในการปฏิบัติต่อพยาน พ.ศ. 2548
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548
- ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นผู้ถูกคุมขังหรือผู้ถูกกักกันในคดีอาญาในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2549
- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2550
- ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปแก่พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551
- ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการให้ความคุ้มครองพยานในคดีพิเศษ พ.ศ. 2554
- ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน พ.ศ. 2554

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้

3.1.1 ประเภทและขอบเขตของพยานที่ได้รับการคุ้มครอง

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ให้คำจำกัดความถึงบุคคลที่จะมาเป็นพยานไว้ กล่าวคือ พยานที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง บุคคลใดก็ตามซึ่งจะมาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิได้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานโดยไม่จำกัดเชื้อชาติและสัญชาติ

จะเห็นได้ว่าพยานที่อาจได้รับการคุ้มครองจะจำกัดเฉพาะพยานบุคคลซึ่งจะมาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพยาน พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษ แต่มิได้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงในกรณีที่สามมี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือ บุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพิจารณานำมาตรการในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ตามความจำเป็นที่เห็นสมควร เว้นแต่บุคคลดังกล่าวไม่ให้ความยินยอม

เมื่อมาพิจารณาถึงนิยามของคำว่า “พยาน” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ที่ไม่ให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานนั้น ย่อมทำให้นิยามดังกล่าวมีความไม่สมบูรณ์หรือไม่ครอบคลุมในการให้การคุ้มครองพยานอย่างแท้จริง กล่าวคือ ประการแรก ไม่เป็นธรรมกับจำเลยในแง่ที่บางกรณีจำเลยอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดแต่เป็นผู้บริสุทธิ์ที่ถูกคุกคาม โดยมีผู้ให้ความเห็นในประเด็นนี้ไว้ว่า “การจำกัดสิทธิของพยานในการได้รับการคุ้มครองเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และประการสำคัญในการดำเนินคดีกับจำเลยซึ่งเป็นผู้ถูกดำเนินคดีนั้นมิมีพื้นฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลว่าจำเลยกระทำความผิดซึ่งชี้ให้เห็นว่าการดำเนินคดีอาญาเป็นไปเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นบุคคลที่ได้กระทำความผิดหรือไม่และต้องปฏิบัติต่อจำเลยเช่นเดียวกับพยาน”¹¹⁷

อย่างไรก็ตาม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ตามมาตรา 103/6 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2554 ได้มีการบัญญัติเรื่องการกันบุคคลไว้เป็นพยานซึ่งคุณสมบัติของบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่อาจถูกกันไว้เป็นพยานจะถูกกำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 4 ระบุว่า บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่อาจถูกกันไว้เป็นพยาน ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) เป็นผู้ที่มีเหตุการณณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง

2) เป็นผู้ที่ได้ให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญจนสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นที่เป็นตัวการสำคัญนั้น

¹¹⁷มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 239.

3) เป็นผู้ที่เต็มใจที่จะให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลตาม ข. และรับรองว่าจะไปเบิกความเป็นพยานในชั้นศาลตามที่ให้การหรือให้ถ้อยคำไว้

นอกจากนั้น การกันไว้เป็นพยานยังปรากฏตามบทบัญญัติข้อ 5 แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ระบุว่า การกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้กระทำได้ในระหว่างขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ¹¹⁸

ส่วนข้อ 11 แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ระบุว่า เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติให้กันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหารายใดไว้เป็นพยานแล้วย่อมถือว่าบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นอยู่ในฐานะพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในคดีที่ได้รับไว้พิจารณานั้น และอาจได้รับการคุ้มครองหรือจัดให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือตามกฎหมายหรือระเบียบว่าด้วยการนั้นสำหรับบุคคลเหล่านั้นด้วย¹¹⁹ ทั้งนี้ ตามประกาศดังกล่าว พยาน หมายความว่า บุคคลผู้ซึ่งยังมิได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหารายใดที่ได้ให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กันไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

นอกจากนั้น เพื่อความสอดคล้องกับขอบเขตการให้การคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24 ที่ได้ให้ความหมายในการคุ้มครองพยานในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่

¹¹⁸ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 5 “การกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้กระทำได้ในขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) การตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 103/18 (3)
- (2) การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามหมวด 4
- (3) การไต่สวนข้อเท็จจริงตามหมวด 4”

¹¹⁹ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 11

จัดตั้งในลักษณะองค์กรให้ขยายขอบเขตไปถึงพยานที่เคยเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นสมาชิกในองค์กรอาชญากรรม ปัจจุบันประเทศไทยจึงได้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) โดยตามข้อ 2.2.10 ได้เสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยานโดยมีหลักการและเหตุผลว่า “ ในคดีสำคัญๆ หรือคดีที่ผู้กระทำความผิดใช้แผนประทุษกรรมที่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นที่จะนำไปสู่การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด หรือตัวการใหญ่ หรือผู้ต้องหาสำคัญและเพิ่มประสิทธิภาพการสืบพยานโจทก์ในชั้นศาล กรณีนี้ไม่มีบทบัญญัติรองรับจึงจำเป็นต้องเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อรองรับมาตรการอันสำคัญนี้ ซึ่งกรณีนี้มีบัญญัติไว้แล้วใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542” ซึ่งตามร่างได้เสนอให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 134/5 ดังนี้ “ผู้ต้องหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด หากได้ให้อภัยค่าหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญเพื่อการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาสำคัญ ตัวการหรือผู้สนับสนุนในคดีนั้น และพนักงานสอบสวนเห็นสมควรจะกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขและวิธีการที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหากมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามร่างที่กล่าวข้างต้น ก็จะส่งผลให้การคุ้มครองพยานของประเทศไทยมีความครอบคลุมตามขอบเขตความมุ่งหมายในการคุ้มครองพยานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24

3.1.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยาน

สำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน คือ สำนักงานคุ้มครองพยาน สังกัดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

โดยตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษดังต่อไปนี้

- 1) ดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา
- 2) ประสานงานกับพนักงานสอบสวนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองพยาน
- 3) พัฒนาระบบและมาตรการคุ้มครองพยานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
- 4) เสนอแนะปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบหรือข้อบังคับตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ในการคุ้มครองพยาน
- 5) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการคุ้มครองพยาน

6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยาน¹²⁰

นอกจากจะมีสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานอีก 7 หน่วยงาน คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม กรมการปกครอง กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน และสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ทั้งนี้ หน่วยงานทั้ง 7 หน่วยงานดังกล่าวได้จัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาร่วมกับสำนักงานคุ้มครองพยาน โดยสาระสำคัญที่มีเนื้อหาสาระสำคัญที่เหมือนกันในบันทึกข้อตกลงที่ลงนามร่วมกับหน่วยงานทั้ง 7 หน่วยงานมีดังนี้

ประการแรก กรณีที่ต้องประสานงานการให้ความคุ้มครองพยานหากเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองพยาน ให้สำนักงานคุ้มครองพยานประสานไปยังหน่วยงานได้โดยทางโทรศัพท์ โทรสารหรือเครื่องมือสื่อสารอื่นใดเพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการคุ้มครอง

ประการที่สอง ให้มีการเบิกจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานด้วยมาตรการพิเศษจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยานสามี ภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญาพ.ศ. 2547

ประการที่สาม หน่วยงานจะให้ความร่วมมือกับสำนักงานคุ้มครองพยานในการรายงานผลและสถิติเกี่ยวกับการดำเนินการให้ความคุ้มครองพยาน รวมถึงตลอดถึงข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณในส่วนที่ได้ดำเนินการไปแล้วให้สำนักงานคุ้มครองพยานทราบทุก 6 เดือน

ประการที่สี่ หากปรากฏในภายหลังว่าพยานไม่มา ไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่เบิกความเป็นพยานโดยไม่เหตุอันสมควร หรือมีคำพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่บุคคลนั้นเป็นพยานให้หน่วยงานแจ้งให้สำนักงานคุ้มครองพยานทราบโดยเร็ว เพื่อจะได้ดำเนินการเรียกให้พยานนั้นคืนหรือชดใช้ค่าตอบแทน หรือคืนหรือชดใช้ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานและบุคคลอื่นแล้วแต่กรณี ตามที่รัฐได้จ่ายไปจริง

ในส่วนรายละเอียดที่แตกต่างกันของการปฏิบัติและการประสานงานการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาของหน่วยงานทั้ง 7 หน่วยงาน มีดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีที่พยานไม่ได้รับความปลอดภัยโดยสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นเองก็ดี หรือกรณีพยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีความเกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อ

¹²⁰ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. ร่างคู่มือการประสานการส่งต่อพยานให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจในการคุ้มครองพยาน, ไม่ได้ตีพิมพ์. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2550, หน้า 3

สำนักงานคุ้มครองพยานเพื่อขอให้มีการคุ้มครองพยาน เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานได้รับเรื่องจะดำเนินการสอบสวนเพื่อขอให้อนุมัติตามขั้นตอน และหากพยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง หรือสำนักงานคุ้มครองพยานต้องการให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการให้ความคุ้มครองพยาน ให้สำนักงานคุ้มครองพยานมีหนังสือแจ้งไปยังหน่วยประสานงานคุ้มครองพยานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขอให้จัดส่งเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อดำเนินการในการให้ความคุ้มครองแก่พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องตามที่มีการร้องขอ

2) กระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองพยานที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ทั้งนี้ จะให้ความร่วมมือตามความจำเป็นและเหมาะสม ในการย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม และการให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็นเท่านั้น กรณีที่สำนักงานคุ้มครองพยานต้องการขอความร่วมมือกับกระทรวงกลาโหมเพื่อร้องขอให้ดำเนินการในการให้การคุ้มครองพยาน สำนักงานคุ้มครองพยานจะต้องทำคำขอไปยังผู้อำนวยการกองนิติธรรมทหารในฐานะเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองพยานกระทรวงกลาโหมตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา และให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมแจ้งยืนยันเป็นหนังสือโดยไม่ชักช้า เมื่อผู้อำนวยการกองนิติธรรมทหารในฐานะเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองพยานกระทรวงกลาโหมได้รับคำขอดังกล่าวแล้วก็จะดำเนินการตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา แล้วแจ้งผลการพิจารณาให้สำนักงานคุ้มครองพยานทราบว่าจะให้ความคุ้มครองหรือไม่เพียงใด

3) กรมการปกครอง มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญา ในคดีที่ไม่ใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ โดยจะให้ความร่วมมือในการดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยาน กรณีที่สำนักงานคุ้มครองพยานต้องการขอความร่วมมือกับกรมการปกครองในการให้ความคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ สำนักงานต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวเป็นหนังสือไปยังสำนักงานสอบสวนและนิติกร กรมการปกครอง เพื่อร้องขอให้ดำเนินการคุ้มครองพยาน

4) กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญานอกจากคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กรณีสำนักงานคุ้มครองพยานต้องการให้พยานอยู่ในความคุ้มครองของหน่วยงานคุ้มครองพยานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากเป็นพยานสำคัญในคดีสำคัญ สำนักงานคุ้มครองพยานจะต้องประสานขอความร่วมมือเป็นหนังสือไปยังหน่วยงานคุ้มครองพยานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อขออนุมัติจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายในการดำเนินการคุ้มครองพยานด้วยมาตรการพิเศษ โดยจะกำหนดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองหรือไม่ก็ได้ หากเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนและเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองพยาน ให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองพยานหรือผู้

ซึ่งได้รับมอบหมายประสานไปยังหน่วยงานคุ้มครองพยานของกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยทางโทรศัพท์ โทรสารหรือเครื่องมือสื่อสารอื่นใด เพื่อขอความร่วมมือให้ดำเนินการคุ้มครองพยาน และให้แจ้งยืนยันความต้องการเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษในโอกาสแรกที่สามารถทำได้

5) กรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่ในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาที่ผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง หรือผู้ต้องกักกันเป็นพยาน อันไม่ใช่คดีอาญาที่ผู้ต้องขัง ผู้ต้องกักขัง หรือผู้ต้องกักกันถูกกล่าวหาหรือถูกดำเนินคดี เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานต้องการขอความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ขอความร่วมมือในการให้ความคุ้มครองพยาน สำนักงานคุ้มครองพยานต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวเป็นหนังสือไปยังเรือนจำ กรมราชทัณฑ์ สถานกักขัง หรือสถานกักกัน หรืออาจจะประสานกับกองนิติการ กรมราชทัณฑ์อีกทางหนึ่งด้วยก็ได้ เพื่อร้องขอให้พิจารณาอนุมัติการดำเนินการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ต้องกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดการให้ความคุ้มครองพยานดังกล่าวไว้ด้วย

6) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีหน้าที่ในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ โดยต้องไม่ใช่คดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาหรือถูกดำเนินคดี เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานต้องการขอความร่วมมือกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อขอความร่วมมือในการให้ความคุ้มครองพยาน สำนักงานคุ้มครองพยานต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวเป็นหนังสือไปยังกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์อบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยประสานงานคุ้มครองพยานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยตรง หรืออาจประสานงานกับสำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชนอีกทางหนึ่งด้วยก็ได้ เพื่อขอให้ดำเนินการคุ้มครองพยานตามระเบียบกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการแจ้งวิธีการให้ความคุ้มครองแก่พยานและการสิ้นสุดซึ่งการคุ้มครองพยาน

7) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ มีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นคดีที่มีความสำคัญหรือเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติเห็นสมควรและเจ้าพนักงานในสังกัดสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติได้ดำเนินการสืบสวนเองหรือร่วมดำเนินการสืบสวนกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่พนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดซึ่งอยู่ในสังกัดหน่วยงานอื่น เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานต้องการขอความร่วมมือกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติเพื่อขอความร่วมมือในการให้ความคุ้มครองพยาน สำนักงานคุ้มครองพยานต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวเป็นหนังสือไปยังกองกฎหมายและคดียาเสพติดซึ่งเป็นหน่วยประสานงานคุ้มครองพยานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ

3.1.3 การคุ้มครองพยานตามมาตราทั่วไปและมาตรการพิเศษ

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 นี้ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยานไว้ออกเป็น 2 มาตรการ คือ มาตรการทั่วไป และ มาตรการพิเศษ ซึ่งมาตรการทั้ง 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การคุ้มครองพยานตามมาตราทั่วไป

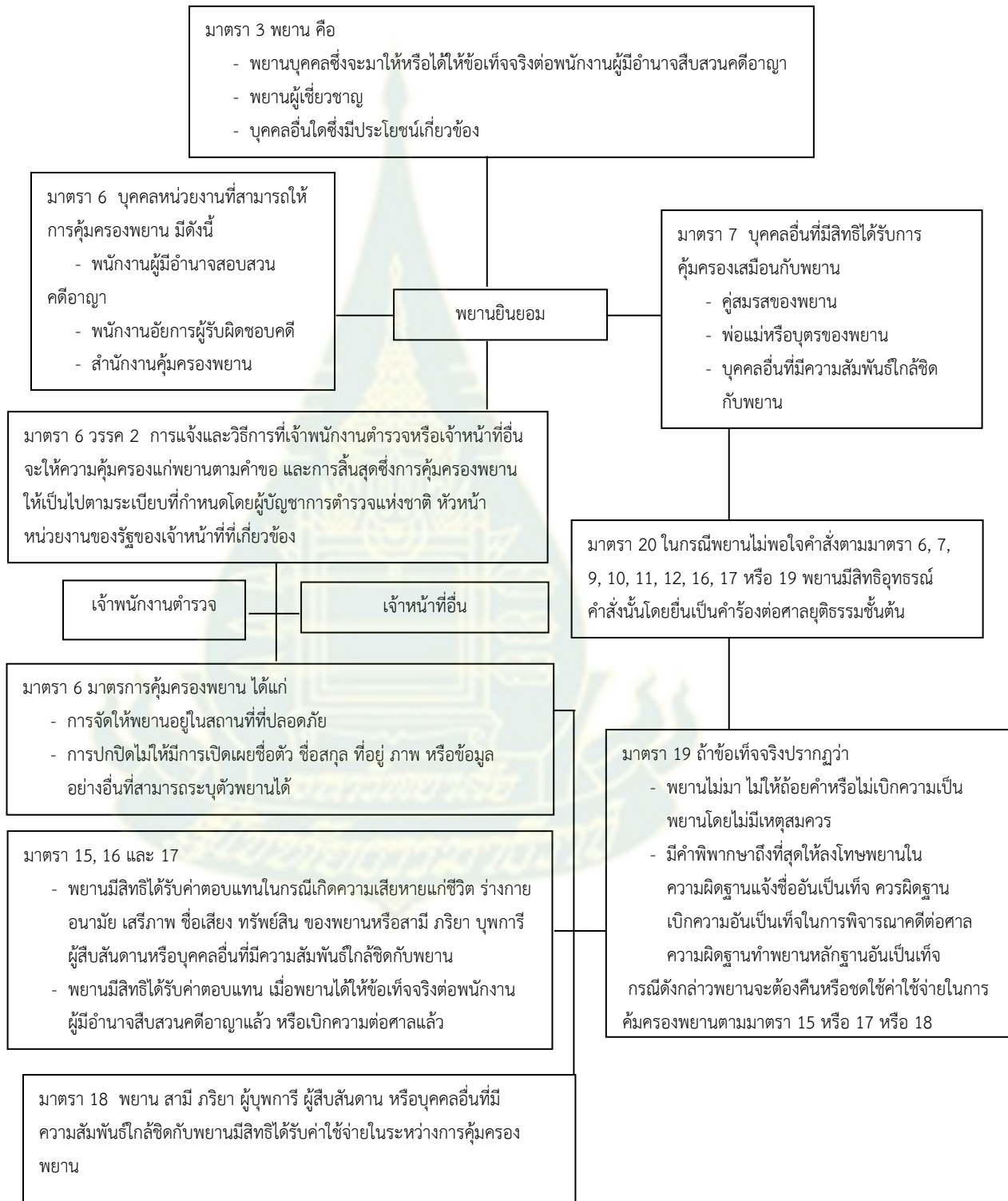
การคุ้มครองพยานตามมาตราทั่วไปนี้ในทางปฏิบัติจะนำมาใช้ในการคุ้มครองพยานมากที่สุด โดยประเภทคดีที่มีการเรียกร้องให้มีการคุ้มครองมากที่สุด คือ คดีที่เกี่ยวกับความผิดต่อชีวิต ร่างกาย เช่น ในคดีฆาตกรรม รองลงมาคือ คดีที่เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น คดีข่มขืน กระทำชำเรา การค้าหญิง เป็นต้น และในอันดับถัดมาก็คือ คดีในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การลักทรัพย์ และการฉ้อโกง เป็นต้น ซึ่งในท้องที่ที่มีการยื่นขอความคุ้มครองมากที่สุด คือ ภาคใต้ โดยเฉพาะ 3 จังหวัดชายแดน รองลงมาคือ ภาคกลาง¹²¹

โดยมาตรการทั่วไปนี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 และมาตรา 7 กล่าวคือ กรณีเกิดข้อเท็จจริงขึ้นว่า พยานบุคคลซึ่งจะมาให้การหรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนในคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาหรือศาลในการดำเนินคดีอาญา รวมทั้งผู้ชำนาญการพิเศษอาจไม่ได้รับความปลอดภัย หรือถูกข่มขู่คุกคามในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยานทั้งก่อน ขณะ หรือหลังการมาเป็นพยานบุคคลดังต่อไปนี้อาจจัดให้พยานดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นสมควรได้

¹²¹ ขนิษฐา คล้ายฉำ, เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยาน, สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 5 กันยายน 2559

แผนผังแสดงการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไป

ที่มา : กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์. “การประเมินโครงการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2550)

2) การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

ในคดีบางประเภทเป็นคดีที่มีความสำคัญและความร้ายแรงมากกว่าคดีปกติธรรมดา ซึ่งมีความสำคัญและมีความเสี่ยงสูงเป็นอย่างยิ่งว่าอาจเกิดภัยอันตรายร้ายแรงกับพยานได้ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการคุ้มครองที่เข้มงวดเป็นพิเศษไปจากมาตรการทั่วไป อาทิเช่น คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คดีเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เป็นต้น เชื่อว่าพยานบุคคลอาจไม่ได้รับความปลอดภัยต่อชีวิตและร่างกายของตัวพยานเนื่องจากตัวจำเลยเป็นผู้มีอิทธิพลมาก ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในองค์กรอาชญากรรม การใช้มาตรการทั่วไปอาจไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองความปลอดภัยของตัวพยานอย่างแน่นอน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา โดยมาตรการพิเศษ คือ มาตรการพิเศษที่ใช้กับพยานเฉพาะคดีที่กฎหมายกำหนดไว้ เนื่องจากเป็นคดีสำคัญและพยานต้องได้รับความคุ้มครองเป็นการเฉพาะ โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้

นอกจากนั้นการพิจารณาว่าคดีประเภทใดจะสามารถร้องขอให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาจะต้องมีการพิจารณาถึงลักษณะคดีอาญา ลักษณะความร้ายแรงของคดี ลักษณะสถานะและสภาพของพยานในแต่ละคดี¹²²

คดีที่พยานบุคคลอาจได้รับความคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้แก่¹²³

(1) คดีความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(2) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามกฎหมายอาญา

(3) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและเป็นความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการณการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(4) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา และให้ความหมายรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำ

¹²² สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม, *คู่มือหลักเกณฑ์การใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546*. กรุงเทพมหานคร, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2553, หน้า 3-4.

¹²³ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, มาตรา 8.

ร่วมกันโดยกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางเครือข่ายเป็นกระบวนการ หรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน

(5) คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป หรือโทษที่หนักกว่านั้น

(6) คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยาน

ดังจะเห็นได้ว่าคดีที่พยานสามารถร้องขอให้มีการคุ้มครองตามมาตราการพิเศษได้นั้น ต้องเป็นคดีที่มีความสำคัญและมีโทษทางอาญาที่ร้ายแรงกระทบต่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม จึงได้มีการระบุในลักษณะที่เปิดกว้างไว้ในมาตรา 8 (6) ว่าให้หมายรวมถึงคดีที่สำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยานด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสำนักงานคุ้มครองพยาน ถ้าเห็นว่าพยานไม่ได้รับความปลอดภัยอย่างร้ายแรงก็สามารถนำมาตราการพิเศษมาบังคับใช้ได้แม้จะไม่ใช่คดีที่ระบุไว้เฉพาะเจาะจงตาม (1) - (5)

ส่วนบุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษ คือ พยานอาจร้องขอด้วยตนเอง หรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เสียหายในคดี พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวน สอบสวนคดีอาญา หรือมีอำนาจฟ้องคดีอาญา เมื่อปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานในคดีดังกล่าวจะไม่ได้รับความปลอดภัย ให้ยื่นคำร้องขอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย แต่ต้องได้รับความยินยอมจากพยานด้วย¹²⁴ ถ้าพยานไม่ให้ความยินยอมบุคคลอื่นก็ไม่อาจยื่นคำร้องขอใช้มาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยานได้ เมื่อได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วถ้ามีเหตุอันควรเชื่อให้สั่งการให้ใช้มาตราการพิเศษ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 โดยกำหนดรายละเอียดดังนี้¹²⁵

(1) ขั้นตอนการยื่นคำร้องเพื่อขอใช้มาตราการพิเศษของผู้มีสิทธิยื่นคำร้องให้ยื่นผ่านสำนักงานคุ้มครองพยาน พร้อมด้วยหลักฐานและข้อเท็จจริงที่คาดว่าพยานจะไม่ได้รับความ

¹²⁴ มาตรา 9 พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย พยานหรือบุคคลอื่นใดที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา หรือ พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจากพยานด้วย”

¹²⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 6 และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548

ปลอดภัย¹²⁶ หลังจากยื่นคำร้องแล้ว สำนักงานคุ้มครองพยานจะตรวจสอบคำร้องโดยจะตรวจสอบความถูกต้องของคำร้อง สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อทราบข้อมูลที่แสดงว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบสิทธิและผลกระทบ รวมทั้งความรับผิดชอบเนื่องจากการใช้มาตรการพิเศษออกใบรับรองไว้เป็นหลักฐาน¹²⁷ ซึ่งหากสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นว่ายังขาดหลักฐานใดให้แจ้งไปยังผู้ยื่นพยานหลักฐานและรายละเอียดเพิ่มเติมโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบ ให้สำนักงานคุ้มครองพยานรวบรวมหลักฐานเท่าที่มีและจัดทำรายงานและความเห็นประกอบคำร้องเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาต่อไป

ในกรณีที่หน่วยงานที่รับคำร้องเพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานมิใช่สำนักงานคุ้มครองพยาน ให้หน่วยงานดังกล่าวเสนอคำร้องผ่านสำนักงานคุ้มครองพยานเมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานตรวจสอบคำร้อง พยานหลักฐานและรายละเอียด แล้วให้สำนักงานคุ้มครองพยานเสนอคำร้องดังกล่าวพร้อมความเห็นประกอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งเป็นการด่วน¹²⁸ เพื่ออนุมัติการให้ความคุ้มครองพยานด้วยมาตรการพิเศษ

¹²⁶ กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 4 “การยื่นคำร้องตามข้อ 2 ให้ยื่นผ่านสำนักงานพร้อมด้วยพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริงที่คาดว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย”

¹²⁷ กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 5 “เมื่อสำนักงานได้รับคำร้องตามข้อ 4 แล้วให้ดำเนินการในเบื้องต้นดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบความถูกต้องตามคำร้อง

(2) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อทราบข้อมูลที่แสดงว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย และหากเห็นว่ามียละเอียดเพิ่มเติมที่เป็นข้อสำคัญ ให้จัดทำบันทึกประกอบคำร้อง โดยให้ผู้ยื่นคำร้องลงลายมือชื่อในบันทึกดังกล่าว

(3) แจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบสิทธิและผลกระทบ รวมทั้งความรับผิดชอบเนื่องจากการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

(4) ออกใบรับรองไว้เป็นพยานหลักฐาน”

¹²⁸ กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 7 “ในกรณีที่สำนักงานตรวจสอบคำร้อง พยานหลักฐาน และรายละเอียดที่ยื่นตามข้อ 5 หรือพยานหลักฐานและรายละเอียดที่ยื่นเพิ่มเติมตาม ข้อ 6 แล้ว ให้สำนักงานเสนอคำร้องดังกล่าวพร้อมความเห็นประกอบให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งการโดยด่วน

การเสนอคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือตามข้อ 6 วรรคสอง หากหน่วยงานที่เสนอคำร้องมิใช่สำนักงานคุ้มครองพยาน ให้เสนอผ่านสำนักงานคุ้มครองพยาน

(2) ผู้มีอำนาจในการพิจารณาสั่งการให้ใช้มาตรการพิเศษเพื่อคุ้มครองพยาน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้รับคำร้องจากสำนักงานคุ้มครองพยานแล้วให้พิจารณาเป็นการด่วนแต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง ถ้าเห็นว่าไม่ควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานให้ส่งไม่รับคำร้องแล้วแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไปให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้อง โดยเร็ว ถ้าเห็นว่าควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานก็จะสั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามความเหมาะสมต่อไป หากรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไม่พิจารณาให้เสร็จภายในกำหนด 30 วัน ให้ถือว่าส่งไม่รับคำร้อง

กรณีที่รัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสั่งไม่รับคำร้องหรือกรณีที่ถือว่าส่งไม่รับคำร้องผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิอุทธรณ์ได้¹²⁹

(3) การเข้าสู่ระบบการให้ความคุ้มครองพยานด้วยมาตรการพิเศษ ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสั่งการให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ก่อนที่จะดำเนินการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้นั้น พยานจะต้องลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมในหนังสือยินยอมทุกครั้ง พยานไม่อาจให้ความยินยอมด้วยวาจาหรือพฤติการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดได้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้พยานต้องให้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น เมื่อพยานลงลายมือชื่อแล้วก็จะมีการจัดให้มีการคุ้มครองตามรูปแบบที่เหมาะสมต่อไปซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวปรากฏอยู่ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 หากพยานบุคคลใดจะขอความคุ้มครองโดยวิธีการใช้

เมื่อสำนักงานคุ้มครองพยานได้รับคำร้องตามวรรคสองแล้ว ให้เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการของรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายโดยด่วน พร้อมทั้งแจ้งให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้องทราบถึงวันที่รัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้รับคำร้อง”

¹²⁹ กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 8 “เมื่อรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้รับคำร้องตามข้อ 6 หรือข้อ 7 แล้วให้พิจารณาสั่งการโดยด่วน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากสำนักงานคุ้มครองพยาน ถ้าเห็นว่าไม่ควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานให้ส่งไม่รับคำร้องแล้วแจ้งคำสั่งพร้อมเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้องทราบโดยเร็ว

ถ้าเห็นว่าควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานให้สั่งใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามความเหมาะสมต่อไป

หากรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไม่พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าส่งไม่รับคำร้อง

กรณีที่รัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสั่งไม่รับคำร้องหรือกรณีที่ถือว่าส่งไม่รับคำร้อง ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546”.

มาตรการพิเศษจะต้องยื่นคำร้องตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวข้างต้น เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาก่อนว่าพยานคนดังกล่าวควรได้รับความคุ้มครองหรือไม่จึงจะนำวิธีการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษที่ระบุไว้ในมาตรา 10 มาบังคับใช้ได้

(4) วิธีการให้ความคุ้มครอง เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมสั่งการให้พยานเข้าสู่การใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้¹³⁰

(4.1) ย้ายที่อยู่ หรือจัดการที่พักที่ปลอดภัยแก่พยาน

(4.2) กรณีที่พยานไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและผู้อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูของพยานได้ ให้สำนักงานคุ้มครองพยานจ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยาน หรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายครั้งละไม่เกิน 3 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี

(4.3) ดำเนินการเปลี่ยนตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยานได้ในระหว่างที่ได้รับความคุ้มครอง และดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงให้กลับสู่ฐานะเดิมตามคำขอพยานด้วย โดยประสานงานกับหน่วยงานอื่น เช่น กรมการปกครอง

(4.4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพ หรือการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใด เพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามความเหมาะสม

(4.5) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ เช่น การใช้สิทธิต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้แก่ประชาชนของรัฐ การใช้สิทธิทางศาล เป็นต้น ซึ่งสามารถเบิกค่าใช้จ่ายในการเรียกร้องได้เท่าที่จ่ายจริงตามระเบียบ ข้อ 23 (5)

(4.6) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น

(4.7) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

สำหรับการที่มาตรา 10 กำหนดไว้ว่า “ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้” ซึ่งคำว่า “อย่างหนึ่งอย่างใด” ทำให้เกิดปัญหาในการตีความ โดยฝ่ายหนึ่งเห็นว่า กฎหมายให้เลือกวิธีการคุ้มครองเพียงวิธีการเดียวจากหลายวิธีการตามที่กำหนดไว้ ในขณะที่อีกฝ่ายเห็นว่า สามารถเลือกวิธีการอย่างเดียวหรือหลายอย่างในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษก็ได้ ซึ่งปัญหาในการตีความลักษณะดังกล่าวนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยให้ความเห็นไว้แล้วว่า สำนักคุ้มครองพยานจะเลือกวิธีการอย่างเดียวหรือหลายอย่างในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษก็ได้ ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า สำนักงาน

¹³⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 10.

คุ้มครองพยานจะกำหนดวิธีการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ ตามมาตรา 10 โดยวิธีการเดียว หรือหลายวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เพื่อใช้ในการคุ้มครองพยานให้ได้รับความปลอดภัย¹³¹

การคุ้มครองในเรื่องการย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักที่เหมาะสมบัญญัติอยู่ในมาตรา 10 (1) โดยมีสำนักงานคุ้มครองพยานเป็นผู้ประสานงานไปยังกระทรวงกลาโหม กองอาสารักษาดินแดน (กระทรวงมหาดไทย) หรือหน่วยงานอื่นตามที่เห็นสมควร ในการจัดหาพยานให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย ไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ที่พยานเคยอยู่ สามารถขอออกไปนอกพื้นที่ในเขต safe house ได้ แต่ทั้งนี้พยานต้องยินยอมทุกครั้ง ซึ่งการนำมาตรการพิเศษมาบังคับใช้นั้นต้องปรากฏว่าพฤติการณ์ความเสี่ยงต้องสูงกว่าคดีทั่วไปจึงจะสามารถใช้มาตรการการโยกย้ายถิ่นฐานพยานภายในประเทศไทยได้

- การย้ายที่อยู่พยานภายในประเทศไทยต้องเป็นกรณีที่พยานได้รับการข่มขู่หรือคุกคาม ซึ่งวิธีการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานภายในประเทศไทยมีแนวทางการปฏิบัติ คือ อาจจะย้ายไปอยู่ใน safe house โรงแรม หรือบ้านพัก บ้านเช่า โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างเข้มงวดตลอดระยะเวลาที่พยานเข้าสู่โปรแกรมคุ้มครองพยาน ตั้งแต่ก่อนที่จะมาเป็นพยานในชั้นสอบสวนจนกระทั่งมาเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดี รวมทั้งเสร็จสิ้นการพิจารณา

- กรณีที่พยานไม่ประสงค์จะอยู่ที่เดิมหรือพยานได้เปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องย้ายที่อยู่ไปด้วย เพราะเท่ากับเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นบุคคลใหม่

อย่างไรก็ตามการทำให้พยานย้ายไปอยู่ในที่ปลอดภัยนั้นต้องดูวัฒนธรรม ประเพณี และการดำรงชีพของพยานเหล่านั้นด้วยว่าเหมาะสมที่จะย้ายไปหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้พยานรู้สึกแปลกแยกในชุมชน และเจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาว่าพยานจะไม่ถูกคุกคามหรือมีภัยอันตรายอื่น ๆ ทั้งนี้ยังต้องพิจารณาด้วยว่าหลังจากการคุ้มครองพยานเสร็จสิ้นแล้ว พยานต้องสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง

ในส่วนของค่าใช้จ่ายเรื่องการย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักที่เหมาะสมนั้นเบิกจ่ายได้เท่าที่จ่ายจริง โดยสำนักงานคุ้มครองพยานเป็นผู้จ่าย รวมตลอดไปถึงสามี ภรรยา บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

- การคุ้มครองในเรื่องการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่ระบุตัวพยาน

โดยหลักของการคุ้มครองนั้นจะไม่ลบประวัติเดิมของพยานออกไป แต่จะทำพยานหลักฐานขึ้นมาใหม่ โดยต้องไม่สามารถเชื่อมระหว่างข้อมูลเก่าและข้อมูลใหม่ได้ ในส่วนของข้อมูลเก่าจะต้องไม่ถูกเปิดเผยโดยเด็ดขาด การคุ้มครองในเรื่องการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และ

¹³¹ สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม, คู่มือหลักเกณฑ์การใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2553, หน้า 11-12

หลักฐานทางทะเบียนที่ระบุตัวพยานนั้น ถือเป็นกุญแจสำคัญของการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ มักเป็นวิธีการในการคุ้มครองพยานที่นำมาใช้เป็นมาตรการสุดท้าย เนื่องจากมีข้อจำกัดมาก เช่น ในเรื่องความยินยอมของพยานที่จะต้องปรับเปลี่ยนการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อม ความไม่สะดวกในการใช้สิทธิต่าง ๆ ในการรับสวัสดิการในชื่อเดิมของพยาน จึงมีข้อจำกัดในการดำเนินการ เพราะจะต้องสมมติข้อมูลขึ้นมาใหม่ อีกทั้งยังต้องรักษาข้อมูลเดิมไว้ให้เป็นความลับไม่ให้บุคคลใดสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเดิมและข้อมูลใหม่ได้¹³²

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษโดยการย้ายถิ่นฐานของพยานของประเทศไทยนั้นจะจำกัดอยู่เฉพาะการโยกย้ายถิ่นฐานภายในประเทศไทยเท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายมาตราใดของไทยที่ให้อำนาจในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังประเทศอื่นดังที่ได้ศึกษามาแล้ว อย่างไรก็ตามเนื้อหาในบทที่ 2 ได้กล่าวถึงกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียที่มีบทบัญญัติที่สามารถโยกย้ายถิ่นฐานของพยานที่ได้รับการคุกคามอย่างร้ายแรงไปยังประเทศอื่นได้ และในทางตรงข้ามหากมีการร้องขอจากประเทศอื่นมายังประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศออสเตรเลีย เพื่อร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศออสเตรเลียก็สามารถทำได้ ซึ่งมาตรการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานระหว่างรัฐนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งอาชญากรเป็นผู้มีอิทธิพล และลำพังเพียงการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานภายในอาณาเขตประเทศไทยอาจไม่เพียงพอที่จะหลีกเลี่ยงภัยอันตรายที่คุกคามพยานได้ ทำให้พยานอาจได้รับภัยคุกคามร้ายแรงจนเป็นอันตรายถึงชีวิต รวมถึงประเทศไทยเองมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกกฎหมายที่สามารถทำให้ชาวต่างชาติสามารถเข้ามารับการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ เนื่องจากพยานต่างชาติเองอาจได้รับอันตรายร้ายแรงจากอิทธิพลของเหล่าอาชญากรข้ามชาติเช่นกัน และลำพังเพียงการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานในประเทศของผู้ร้องขอไม่สามารถประกันความปลอดภัยของพยานได้ อีกทั้งประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงมีพันธกรณีที่จะต้องออกกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาข้อ 24 วรรค 3 ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีต้องมีการจัดทำความตกลงในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังรัฐอื่น ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการออกกฎหมายภายในเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญา

¹³² มนสิการ สุระชิต, พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546: ศึกษากรณีการบังคับใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2557, หน้า 52.

(5) การประสานการปฏิบัติงานกับสำนักงานคุ้มครองพยาน เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายสั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานสำนักงานคุ้มครองพยานจะดำเนินการประสานไปยังหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษซึ่งในการปฏิบัติภารกิจงานคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษจะต้องมีการดำเนินการดังนี้¹³³

ก. หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายต้องดำเนินการออกคำสั่งแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยแก่พยาน

ข. สำนักงานคุ้มครองพยานและหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่คุ้มครองพยานจะร่วมกันปฐมนิเทศให้กับพยานโดยการทำ ความเข้าใจและแจ้งให้พยานทราบถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านสิทธิของพยานเมื่อเข้าสู่มาตรการพิเศษวิธีการคุ้มครองและวิธีปฏิบัติตนของพยานเมื่ออยู่ในมาตรการการคุ้มครอง

ค. เมื่อดำเนินการปฐมนิเทศเสร็จแล้วจะร่วมกันดำเนินการให้พยานตามมาตรการพิเศษลงนามยินยอมรับการคุ้มครองตามวิธีการที่ได้รับอนุมัติ

ง. ระหว่างการคุ้มครองความปลอดภัยพยานพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้คุ้มครองความปลอดภัยพยานตามมาตรการพิเศษจะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานรวมทั้งปัญหาอุปสรรคให้สำนักงานคุ้มครองพยานทราบเป็นระยะทุก 15 วันจนกว่าจะปฏิบัติภารกิจแล้วเสร็จ

จ. สำนักงานคุ้มครองพยานจะเป็นหน่วยงานดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้คุ้มครองความปลอดภัยโดยจะดำเนินการเบิกจ่ายเงินด้วยวิธีการโอนเงินงบประมาณเบิกจ่ายแทนกันในระบบ GFMS ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้คุ้มครองความปลอดภัยซึ่งหน่วยงานที่ได้รับโอนเงินงบประมาณจะต้องดำเนินการเบิกจ่ายเงินและเก็บหลักฐานการเบิกจ่ายเงินไว้สำหรับสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบและสำเนาหลักฐานการเบิกจ่ายเงินให้สำนักงานคุ้มครองพยานทราบด้วย

ฉ. ในระหว่างการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษสำนักงานคุ้มครองพยานจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยานเป็นผู้ร่วมปฏิบัติงานและประสานการปฏิบัติงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้คุ้มครองพยานอย่างใกล้ชิดจนกว่าจะเสร็จสิ้นภารกิจ

¹³³ มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 230-231

(6) การปฏิบัติตนของพยานเมื่ออยู่ในมาตรการพิเศษ เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายสั่งการให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานแล้วพยานหรือสามีภริยาผู้บุพการีผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอให้นำมาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวต้องปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

ก. พยานต้องให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่และปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข. พยานต้องไม่ปฏิบัติตัวที่อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง

ค. กรณีที่พยานจะติดต่อหรือสื่อสารกับบุคคลภายนอกจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน

ง. กรณีมีการย้ายที่อยู่หรือที่พักอาศัยพยานต้องไม่กระทำการหรือมีพฤติกรรมซึ่งอาจเปิดเผยให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทราบได้ว่าตนอยู่ที่ใด

จ. พยานต้องหลีกเลี่ยงไม่กระทำการใดๆซึ่งอาจเปิดเผยสถานะของตนเอง

ฉ. พยานต้องยินยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบที่พักอาศัยของพยานได้ตามสมควร

ช. พยานต้องปฏิบัติตามข้อปฏิบัติอื่นที่สำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควร

แนวทางการปฏิบัติตนของพยานและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ใกล้ชิดพยานที่อยู่ในมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานดังกล่าวแล้วข้างต้นหากพยานและผู้ใกล้ชิดที่อยู่ในมาตรการคุ้มครองกระทำการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติก็จะเป็นเหตุให้นำไปสู่การสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษสิ้นสุดลงได้เช่นกัน ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ พ.ศ. 2548¹³⁴

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองพยานในสำนักงานคุ้มครองพยานโดยตรงพบว่า นับแต่มีการตั้งสำนักงานคุ้มครองพยานขึ้นมาก็มีการนำมาตรการพิเศษมาใช้ในการคุ้มครองพยานเพียงคดีเดียวเท่านั้น ซึ่งการใช้มาตรการคุ้มครองพยานโดยใช้มาตรการพิเศษเป็นคำสั่งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมโดยตรง ซึ่งปัจจุบันพบว่า คดีที่มีการร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานนั้น ส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย และเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น ในทางปฏิบัติยังไม่มีคดีใดที่มีผลกระทบกับพยาน

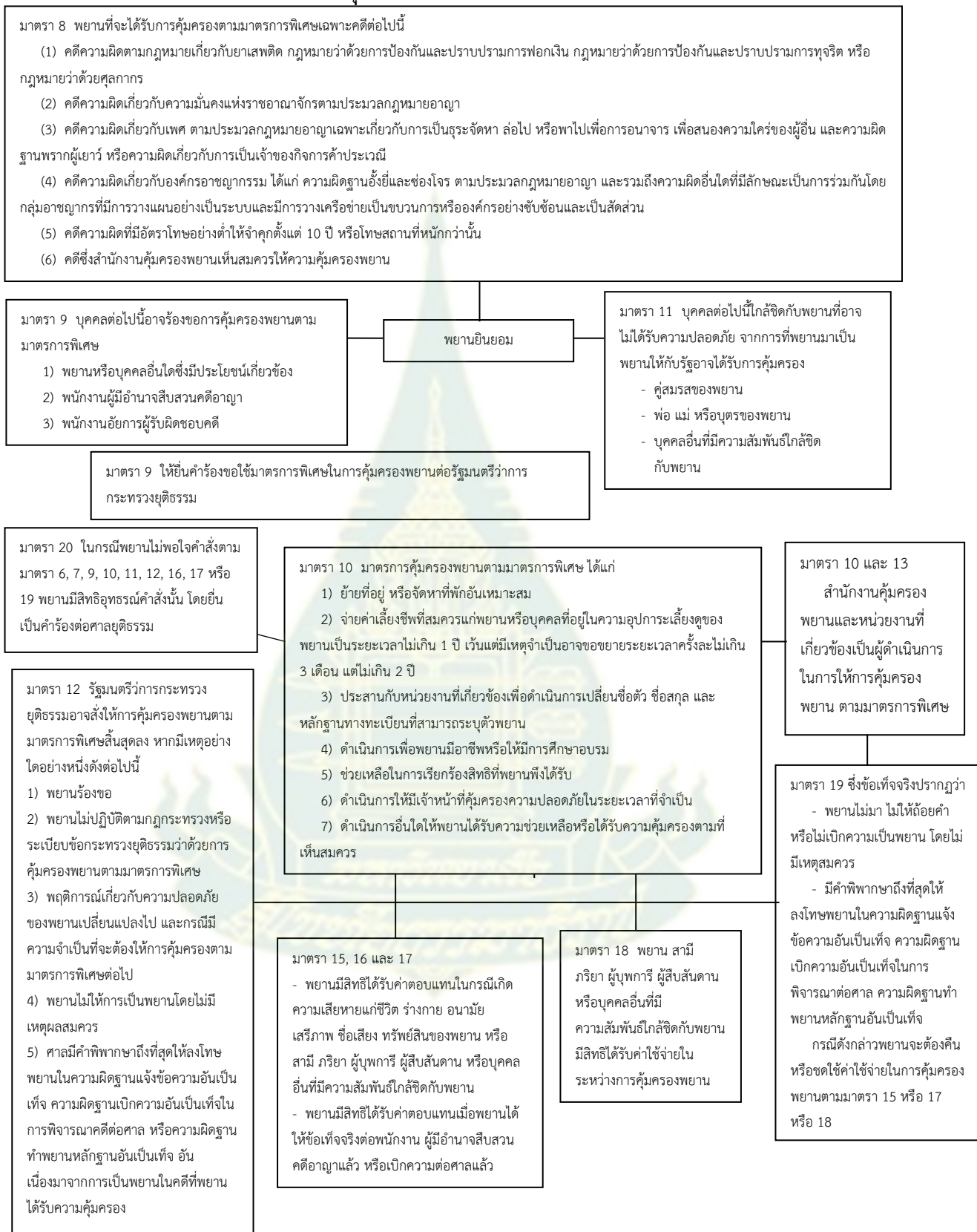
¹³⁴ มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 231

อย่างร้ายแรงจนถึงกระทั่งต้องใช้มาตรการพิเศษในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานไปยังรัฐอื่น แต่ในอนาคตอันใกล้นี้สำนักงานคุ้มครองพยานได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำมาตราการพิเศษในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานมาใช้ กล่าวคือ การทำความเข้าใจในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานที่เป็นคนไทยที่ได้รับอันตรายในคดีองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไปประเทศอื่น หรือการรับชาวต่างชาติเข้ามารับการคุ้มครองพยานในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศไทย ทั้งนี้ มีหลายประเทศที่เสนอขอความร่วมมือทำความเข้าใจในการคุ้มครองพยานกับประเทศไทย อันได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศมาเลเซีย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศอังกฤษ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของประเทศอังกฤษเคยเดินทางมาประเทศไทยเพื่อขอทำความเข้าใจในการนำพยานที่เป็นชาวอังกฤษเข้ามาคุ้มครองภายใต้โครงการคุ้มครองพยานของประเทศไทย แต่ไม่สามารถดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายไทยให้อำนาจไว้¹³⁵

---

¹³⁵ ไพฑูรย์ สว่างกมล, ที่ปรึกษาด้านการคุ้มครองพยานในคดีอาญา, สถานที่สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561

แผนผังแสดงการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษของประเทศไทย

3.1.4 การสิ้นสุดการคุ้มครองพยาน

การสิ้นสุดการให้ความคุ้มครองตามมาตราการพิเศษ¹³⁶ รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายอาจสั่งให้ยุติการคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษได้รวมถึง สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลที่มีความใกล้ชิด ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังต่อไปนี้

- 1) พยานร้องขอให้ยุติการใช้มาตราการพิเศษดังกล่าว
- 2) พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ระเบียบ รวมทั้งบันทึกข้อตกลง
- 3) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีพฤติการณ์ที่พยานจะไม่สามารถได้รับความปลอดภัยอีกต่อไป

4) พยานไม่ให้ความร่วมมือโดยไม่มีเหตุอันสมควร

5) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งความเท็จหรือเบิกความเท็จ หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ อันเนื่องจากการเป็นพยาน

แม้พยานจะได้รับความคุ้มครองตามมาตราการพิเศษแล้ว หากพบว่าเข้าเกณฑ์ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ไม่ว่าจะเกิดจากตัวพยานเอง เช่น พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ระเบียบ รวมทั้งบันทึกข้อตกลง พยานไม่ให้ความร่วมมือโดยไม่มีเหตุอันสมควร พยานกระทำความผิดฐานแจ้งความเท็จหรือเบิกความเท็จ หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ หรือเกิดจากเหตุปัจจัยอื่น เช่น พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีพฤติการณ์ที่พยานจะไม่สามารถได้รับความปลอดภัยอีกต่อไป สำนักงานคุ้มครองพยานโดยคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีคำสั่งให้สิ้นสุดการให้ความคุ้มครองพยานโดยใช้มาตราการพิเศษแก่พยานคนดังกล่าวได้

เมื่อปรากฏเหตุในการสั่งให้สิ้นสุดการคุ้มครองสำนักงานคุ้มครองพยานจะจัดทำรายงานพร้อมระบุเหตุผลแห่งการสิ้นสุดการคุ้มครองเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเพื่อพิจารณาสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษสิ้นสุดลง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายสั่งให้การคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษสิ้นสุดลงแล้ว สำนักงานคุ้มครองพยานจะออกคำสั่งสิ้นสุดการคุ้มครองและจะแจ้งให้พยานและหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้คุ้มครองพยานทราบโดยเร็ว

คำสั่งสิ้นสุดการคุ้มครองที่สำนักงานคุ้มครองพยานออกนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือและต้องมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ชื่อตัวชื่อสกุลของผู้ร้องและผู้รับการคุ้มครอง
- 2) วันเดือนปีที่มีคำสั่ง
- 3) เหตุผลที่มีคำสั่ง
- 4) สิทธิและเงื่อนไขในการอุทธรณ์คำสั่ง

¹³⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546, มาตรา 12

3.1.5 การกำหนดค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายต่อพยาน

หลักเกณฑ์การให้ค่าตอบแทนพยาน แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก เมื่อพยานได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจแล้ว พยานพึงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและตามสมควร ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง ในกรณีความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายเป็นโจทก์หรือเป็นพยานจำเลย ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะมีคำสั่งให้จ่ายค่าตอบแทนดังกล่าว แต่ไม่เกินอัตราตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

กรณีที่สอง ในกรณีความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของพยาน หรือสามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน เพราะมีการกระทำความผิดอาญาโดยเจตนา เนื่องจากการที่พยานจะมาหรือได้มาเป็นพยาน บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร

ค่าตอบแทนให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง หากบุคคลดังกล่าวปฏิเสธการได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 แล้วแต่กรณี บุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอรับค่าตอบแทนทั้งสองกรณี กำหนดไว้ในมาตรา 16 บัญญัติว่า “ให้บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนตามมาตรา 15 หรือ ทายาทยื่นคำขอต่อสำนักงานคุ้มครองพยานตามแบบที่สำนักงานคุ้มครองพยานกำหนดภายใน 1 ปี นับแต่วันที่บุคคลนั้นได้รับรู้ถึงการกระทำความผิด”¹³⁷

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสำนักงานคุ้มครองพยาน ภายใต้การดูแลของกระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักเพียงหน่วยงานเดียวที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน ประสานการปฏิบัติงานและข้อมูลกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการ

¹³⁷ มาตรา 18 ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน สามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง.

มาตรา 19 หากปรากฏในภายหลังว่าพยานไม่มา ไม่ให้ถ้อยคำหรือเบิกความเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่บุคคลนั้นเป็นพยาน ให้บุคคลนั้นคืนหรือชดใช้ค่าตอบแทน ตามมาตรา 15 หรือ มาตรา 17 หรือคืน หรือชดใช้ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานและบุคคลอื่นตามมาตรา 18 แล้วแต่กรณี ที่รัฐได้จ่ายไปจริงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งจากสำนักงานคุ้มครองพยาน

ให้หน่วยงานที่ได้จ่ายค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายประสานงานกับสำนักงานคุ้มครองพยาน ในการเรียกเก็บหรือเรียกให้ชดใช้ค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่ง.

คุ้มครองความปลอดภัยของพยานเป็นสิ่งสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม สำนักงานคุ้มครองพยานยังขาดเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานอีกจำนวนมาก โดยปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองพยานจำนวน 30 คน และมีเจ้าหน้าที่ที่เป็นหน่วยรบเฉพาะกิจ (commando)¹³⁸ จึงจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายขาดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญถึงวิธีการให้ความคุ้มครองพยาน จึงทำให้พยานไม่ได้รับความคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

3.1.6 บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 21 กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่เปิดเผยความลับที่เกี่ยวกับสถานะ ที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยาน สามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตามมาตรา 6, 7, 10, 11 โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัย ได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัส หรือการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษหนักขึ้น

มาตรา 22 บัญญัติว่า ถ้าการกระทำตามมาตรา 21 เป็นการกระทำเพื่อให้บุคคลตามมาตรา ดังกล่าวไม่ได้รับความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นกึ่งหนึ่ง และมาตรา 23 บัญญัติบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอาญาต่อบุคคลใด เพราะเหตุที่บุคคลนั้น สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นมา หรือได้มาเป็นพยาน ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง

3.2 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ได้วางหลักการการคุ้มครองพยานของพนักงานอัยการไว้ว่า การให้การคุ้มครองพยานในเรื่องความปลอดภัยอันมีผลต่อการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีและประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ดังนั้นพนักงานอัยการจึงควรใช้ดุลพินิจพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบ และด้วยความระมัดระวัง รวมทั้งการดำเนินการในเรื่องการคุ้มครองพยานต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้มาตรการคุ้มครองพยานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ¹³⁹ และในกรณีที่ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

¹³⁸ ไพฑูรย์ สว่างกมล. ที่ปรึกษาด้านการคุ้มครองพยานในคดีอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 21 กุมภาพันธ์ 2561

¹³⁹ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 5.

ไม่ได้กล่าวไว้ ให้นำระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการมาใช้เป็นการอุดช่องว่าง¹⁴⁰

มาตรการการคุ้มครองพยานของระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ได้แบ่งมาตรการคุ้มครองพยานออกเป็น 2 มาตรการเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 กล่าวคือ มาตรการทั่วไป และมาตรการพิเศษ

สำหรับการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปมีการให้การคุ้มครองออกเป็น 2 ช่วง คือ การคุ้มครองพยานในระหว่างพิจารณาสำนวน¹⁴¹ และการให้การคุ้มครองพยานระหว่างที่พยานเดินทางมาเบิกความที่ศาล ในระหว่างเบิกความในศาล หรือระหว่างเดินทางกลับจากศาล หากพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนพบว่าพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาแจ้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีนั้นให้คุ้มครองพยานตามสมควรแก่กรณี¹⁴² นอกจากนี้ยังให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวน หรือพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีใช้ดุลพินิจสั่งจ่ายค่าตอบแทนพยานตามอัตราและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงยุติธรรม¹⁴³

ส่วนการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษจะดำเนินการตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในระหว่างพิจารณาสำนวนการสอบสวนหรือดำเนินคดี หากมีเหตุปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรว่า พยานควรได้รับความคุ้มครองตามมาตรการพิเศษ ให้พนักงานอัยการรวบรวมพยานหลักฐานในประเด็นที่เกี่ยวข้องรวมทั้งคำยินยอมของพยานเสนอต่อหัวหน้าพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วรายงานให้อธิบดีทราบ และหากกรณีพยานร้องขอให้ใช้มาตรการพิเศษเพื่อคุ้มครองสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานที่มีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานและเมื่อบุคคลดังกล่าวยินยอม ให้พนักงานอัยการดำเนินการเหมือนกรณีข้างต้น¹⁴⁴

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ได้รับมอบหมายมีคำสั่งให้คุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษแล้ว ให้พนักงานอัยการแจ้งพยานให้ทราบและประสานการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่ง แล้วบันทึกการดำเนินการไว้

¹⁴⁰ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 6

¹⁴¹ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 8

¹⁴² ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 9

¹⁴³ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 10

¹⁴⁴ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 11

ในสารบบ โดยการดำเนินการนี้จะต้องทำเป็นความลับ ส่วนกรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือ ผู้ได้รับมอบหมายสั่งยกคำร้อง ให้พนักงานอัยการแจ้งผู้ร้องทราบ แล้วสั่งยุติการดำเนินการ¹⁴⁵ และ หากกรณีที่มีการยกคำร้องขอของพยาน ต่อมาพยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ยื่น คำสั่งอุทธรณ์นั้นต่อศาล เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ได้รับมอบหมายได้ร้องขอ ก็ให้ พนักงานอัยการพิจารณารับแก้ต่างให้¹⁴⁶

3.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

ในกรณีการกันบุคคลไว้เป็นพยานซึ่งใช้กับกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำการสืบหา พยานหลักฐานไม่สามารถหาพยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ จึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งในการกันตัวผู้ต้องหาเป็นพยานเพื่อจะให้ได้พยานหลักฐานมาลงโทษผู้กระทำความผิดนี้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้อ 26 (3) ซึ่งได้มีการกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าอยู่ในขอบเขตของพยานที่ต้อง ได้รับการคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองพยานตามอนุสัญญาด้วย แต่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ให้คำนิยามของพยานไว้โดยไม่ให้รวมถึงจำเลยที่ต้องอ้าง ตนเองเป็นพยานดังกล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งมีผลให้พยานที่เป็นผู้กระทำความผิดที่ถูกกันตัวมาเป็นพยานไม่ได้ รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น จึงต้องมาพิจารณาถึงกฎหมายไทยฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องกับ การกันพยานมีดังนี้ คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 23 ได้วางหลักการการกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยานว่า ในระหว่างการ สอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หากผู้ต้องหาให้ข้อมูลเองโดย สมัยใจต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ และเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับกิจกรรมและการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่ง สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อหัวหน้าหรือผู้บงการสำคัญในองค์กรอาชญากรรม ข้ามชาติ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอสำนวนการ สอบสวนต่ออัยการสูงสุด ถ้าอัยการสูงสุดเห็นว่าข้อมูลที่ได้รับจากผู้ต้องหาเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็น ประโยชน์อย่างยิ่ง ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจใช้ดุลพินิจออกคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหานั้นทุกข้อหาหรือบาง ข้อหากก็ได้และในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว หากการให้ข้อมูลดังกล่าวได้กระทำการระหว่างการพิจารณา คดีของศาล ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกคำสั่งถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ ถอนฎีกา หรือไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ในความผิดนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่กรณี

¹⁴⁵ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 12

¹⁴⁶ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 13

นอกจากนั้นหลักการการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานจะปรากฏอยู่ในแนวทางหรือวิธีปฏิบัติ เรื่องการกันตัวไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวน¹⁴⁷ ชั้นพนักงานอัยการ¹⁴⁸ และชั้นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ¹⁴⁹ และมีการจำกัดเรื่องการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานเฉพาะในคดีที่ถูกกำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ต้องดำเนินคดี พ.ศ. 2554 ข้อ 4 ระบุว่า บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่อาจถูกกันไว้เป็นพยาน ต้องมีลักษณะ คือ

1) เป็นผู้ที่มีเหตุการณณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือระหว่างการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง

2) เป็นผู้ที่ได้ให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญจนสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นที่เป็นตัวการสำคัญนั้น และ

3) เป็นผู้ที่มีเจตนาที่จะให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลตาม ข. และรับรองว่าจะไปเบิกความเป็นพยานในชั้นศาลตามที่ให้การหรือให้ถ้อยคำไว้

อีกทั้งปัจจุบันเพื่อเป็นการขยายขอบเขตการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานจึงมีการจะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธีพิจารณาความอาญาโดยเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน “ ในคดีสำคัญๆ หรือคดีที่ผู้กระทำความผิดใช้แผนประทุษกรรมที่ยุ่ยากซับซ้อน ไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นที่จะนำไปสู่การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด หรือตัวการใหญ่ หรือผู้ต้องหาสำคัญและเพิ่มประสิทธิภาพการสืบพยานโจทก์ในชั้นศาล กรณีนี้ไม่มีบทบัญญัติรองรับ จึงจำเป็นต้องเพิ่มบทบัญญัติเพื่อรองรับมาตรการอันสำคัญนี้ ซึ่งกรณีนี้มีบัญญัติไว้แล้วใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542” ซึ่งตามร่างการแก้ไขประมวล

¹⁴⁷ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 8 เรื่องการสอบสวนบทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานบางคดี ข้อ 257-259 มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน หนังสือกรมตำรวจที่ มท 0606.6/614 ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2541 เรื่องการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน และหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0001(ป)/124 ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2542 เรื่องแนวปฏิบัติการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

¹⁴⁸ การกันตัวไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานอัยการปรากฏตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 79 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน

¹⁴⁹ การกันตัวไว้เป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่มีระเบียบกำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 79 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน และคำชัดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิดหรือผู้ต้องหานั้น กฎหมายมิได้ห้ามรับฟังแต่อย่างใด

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้เสนอให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 134/5 ดังนี้ “ผู้ต้องหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด หากได้ให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อการที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาสำคัญ ตัวการหรือผู้สนับสนุนในคดีนั้น และพนักงานสอบสวนเห็นสมควรจะกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีก็ได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขและวิธีการที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด”

ดังนั้น หากร่างการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีผลบังคับใช้เมื่อไหร่ การกักกันผู้ต้องหาไว้เป็นพยานตามกฎหมายของประเทศไทยก็就会有ความสอดคล้องดังเจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้อ 26 (3)

3.4 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือทางอาญาในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การสืบพยานบุคคลและการสอบพยานบุคคล การจัดหาให้ซึ่งเอกสาร บันทึก และพยานหลักฐาน การส่งเอกสาร การปฏิบัติตามคำร้องขอในการค้นและยึด การโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังเพื่อการสืบพยานบุคคล การสืบหาตัวบุคคล การเริ่มกระบวนการทางอาญาตามคำร้องขอ การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการดำเนินการริบทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา¹⁵⁰ มาปรับใช้กับกรณีการร้องขอหรือรับการคุ้มครองพยาน โดยตามพระราชบัญญัติมีหลักเกณฑ์ทั่วไปในการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศดังต่อไปนี้

กรณีมีสนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศไทย และประเทศผู้ร้องขอ ประเทศผู้ร้องขอสามารถขอความช่วยเหลือจากประเทศไทยโดยทำเป็นคำร้องขอไปยังผู้ประสานงานกลางโดยตรงโดยคำร้องขอความช่วยเหลือให้ทำตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ผู้ประสานงานกลางกำหนด¹⁵¹ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีสนธิสัญญาความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับ 14 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา ประเทศฝรั่งเศส ประเทศนอร์เวย์ ประเทศจีน ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศอินเดีย ประเทศโปแลนด์ ประเทศศรีลังกา ประเทศเปรู ประเทศเบลเยียม ประเทศออสเตรเลีย และประเทศยูเครน¹⁵² สำหรับ

¹⁵⁰ พิรพงศ์ เกิดมงคล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาในอาเซียน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2556, หน้า 78.

¹⁵¹ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 10

¹⁵² Poonpol Ngeamdee. Mutual legal Assistance and Extradition in Thailand

http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_GG6_Seminar/05-7_Thailand.pdf. P. 156. retrived 25 February 2017.

ประเทศไทย ผู้ประสานงานกลาง คือ อัยการสูงสุด หรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมาย¹⁵³ เมื่อผู้ประสานงานกลางได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ผู้ประสานงานกลางจะพิจารณาและวินิจฉัยว่า คำร้องขอนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้ความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ อีกทั้งพิจารณาและวินิจฉัยว่าคำร้องขอจากต่างประเทศนั้นได้ดำเนินการตามขั้นตอนและมีเอกสารหลักฐานถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องขอนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้ความช่วยเหลือได้ และได้ดำเนินการตามขั้นตอนและมีเอกสารหลักฐานถูกต้องครบถ้วน ผู้ประสานงานกลางก็จะส่งคำร้องขอนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการต่อไป แต่กรณีที่คำร้องขอนั้นไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้ความช่วยเหลือได้ หรืออาจให้ความช่วยเหลือได้ภายใต้เงื่อนไขที่จำเป็นบางประการ หรือไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือมีเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องครบถ้วน ผู้ประสานงานกลางก็จะแจ้งปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือพร้อมด้วยเหตุผลหรือแจ้งเงื่อนไขที่จำเป็นหรือเหตุขัดข้องให้ประเทศผู้ร้องขอทราบ หรือหากกรณีที่ผู้ประสานงานกลางเห็นว่าดำเนินการตามคำร้องขอนั้นจะเป็นการแทรกแซง การสืบสวน การสอบสวน การฟ้องคดี หรือการดำเนินการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในประเทศไทย ผู้ประสานงานกลางจะเลื่อนการดำเนินการตามคำร้องขอนั้นหรือดำเนินการตามคำร้องขอนั้นโดยกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นก็ได้ แล้วแจ้งให้ประเทศผู้ร้องขอทราบ คำวินิจฉัยของผู้ประสานงานกลางเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือให้ถือเป็นยุติ เว้นแต่นายกรัฐมนตรีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น¹⁵⁴

สำหรับกรณีที่ผู้ประสานงานกลางเห็นว่าคำร้องขอนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะให้ความช่วยเหลือได้ ผู้ประสานงานกลางจะส่งคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้ เพื่อดำเนินการต่อไป

1) คำร้องขอให้สอบปากคำพยานหรือจัดทำให้ซึ่งเอกสารหรือสิ่งของอันเป็นพยานหลักฐานซึ่งเป็นการดำเนินการนอกศาล คำร้องขอให้จัดส่งเอกสาร คำร้องขอให้ค้น คำร้องขอให้สืบหาบุคคลและคำร้องขอให้อายัดหรือยึดเอกสารหรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ให้ส่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

2) คำร้องขอให้สืบพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุซึ่งเป็นการดำเนินการในศาลคำร้องขอให้อายัดหรือยึดทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการริบทรัพย์สินหรือในการบังคับบุคคลใด

¹⁵³ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 6.

¹⁵⁴ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 11.

ให้ชำระเงินแทนการริบทรัพย์สิน และคำร้องขอให้อายัด ยึด หรือริบทรัพย์สิน หรือบังคับชำระเงินแทนการริบทรัพย์สินตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลต่างประเทศ ให้ส่งพนักงานอัยการ

3) คำร้องขอให้โอนหรือรับโอนตัวบุคคลซึ่งถูกคุมขังเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงานหรือชั้นศาล ให้ส่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์

4) คำร้องขอให้เริ่มกระบวนการคดีทางอาญา ให้ส่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือพนักงานอัยการ

ในกรณีที่เห็นสมควร ผู้ประสานงานกลางอาจส่งคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้แก่เจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำร้องขอข้างต้นได้¹⁵⁵

เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากผู้ประสานงานกลางแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามที่มีการร้องขอนั้น เมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้ส่งผลการดำเนินการตลอดจนเอกสารและสิ่งของที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ประสานงาน หากกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพบอุปสรรค หรือไม่อาจดำเนินการตามคำร้องขอนั้นได้ ให้แจ้งเหตุขัดข้องให้ผู้ประสานงานกลางทราบด้วย¹⁵⁶ เมื่อผู้ประสานงานกลางทราบผลการดำเนินการตลอดจนได้รับเอกสารและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง และผู้ประสานงานกลางจะเป็นผู้มีหน้าที่จัดการส่งผลการดำเนินการตลอดจนเอกสารและสิ่งของที่เกี่ยวข้องให้แก่ประเทศผู้ร้องขอต่อไป¹⁵⁷

อีกกรณีคือ กรณีที่ไม่มีสนธิสัญญาความช่วยเหลือพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ผู้ร้องขอต้องแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ประเทศไทยว่าจะให้ความร่วมมือในการทำงานเดียวกันแก่ประเทศไทย หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์หลักต่างตอบแทนหรือหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ (Reciprocity) เมื่อประเทศไทยได้รับคำร้องขอความร่วมมือจากประเทศผู้ร้องขอ ในกรณีนี้ประเทศไทยอาจให้ความร่วมมือแก่ประเทศผู้ร้องขอนั้นได้¹⁵⁸

สำหรับหลักต่างตอบแทนหรือหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ (Reciprocity) หมายความว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ โดยรัฐหนึ่งให้สิทธิพิเศษแก่คนในบังคับของอีกรัฐหนึ่งภายใต้เงื่อนไขว่าคนในบังคับของรัฐแรกนั้นจะได้รับสิทธิพิเศษในการทำงานเดียวกัน (Similar) จากอีกรัฐหนึ่ง หลักนี้เป็นหลักพื้นฐานในเรื่องการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาโดยเป็นการที่รัฐหนึ่งยอมรับในการบังคับให้ตามคำร้องขอของรัฐอื่นภายใต้เงื่อนไขว่า หากรัฐตนได้ร้องขอให้รัฐอื่นนั้นดำเนินการ

¹⁵⁵ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 12 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559.

¹⁵⁶ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 13.

¹⁵⁷ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 14.

¹⁵⁸ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 9 (1).

เช่นเดียวกันแล้ว รัฐนั้นจะยอมปฏิบัติตามเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นข้อผูกมัดตามกฎหมาย (Legal obligation) หลักต่างตอบแทนหรือหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัตินี้ทำให้รัฐทั้งสองต่างมีความผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศมากกว่าหลักไมตรีจิต (Comity) ซึ่งรัฐจะไม่มีข้อผูกมัดทางกฎหมายมาเป็นตัวบังคับ¹⁵⁹

เพราะฉะนั้นเมื่อพิจารณาถึง“หลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 จึงหมายความว่า ถ้ารัฐ ก. ซึ่งไม่มีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญากับประเทศไทยต้องการจะขอความช่วยเหลือกับประเทศไทย รัฐ ก. ก็จะต้องแจ้งมาในคำร้องนั้นว่าตนยินดีจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องทางอาญาแก่ประเทศไทยในอนาคตด้วย ซึ่งการให้ความช่วยเหลือนั้นประเทศไทยอาจจะไม่มีกรณีที่จะต้องขอความช่วยเหลือดังกล่าวเลยก็ได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยว่าต้องขอความช่วยเหลือจากประเทศนั้นๆหรือไม่ ถ้ามีเมื่อใด ประเทศนั้นก็ควรให้ความช่วยเหลือตามที่มันพันธกรณีไว้ อนึ่ง การที่รัฐ ก. ระบุว่าปฏิบัติตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อไทยในกรณีนั้นแม้ถ้อยแถลงดังกล่าวจะไม่เป็นสนธิสัญญาแต่ก็เป็นถ้อยแถลงฝ่ายเดียว (Unilateral act) ที่มีผลผูกพันทางสนธิสัญญา¹⁶⁰ หมายความว่ารัฐ ก. นั้น ผูกพันตามถ้อยแถลงดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ผูกพันประเทศไทยในอนาคต จะต้องให้ความช่วยเหลือทางอาญาแก่รัฐ ก. นั้นอีกในอนาคต และหากประเทศนั้นจะขอความช่วยเหลือมายังประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง ก็คงไม่จำเป็นต้องระบุในคำร้องขอความช่วยเหลืออีกว่าจะถือหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะเคยได้มอบหลักการนี้ไว้แล้ว ยังมีประเด็นต่อไปอีกว่าในเรื่องหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติว่าการให้ความช่วยเหลือทางอาญานั้นคงไม่จำกัดขอบเขตเฉพาะเรื่องที่เคยขอความช่วยเหลือกัน เช่น ดังกรณีของรัฐ ก. ขอความช่วยเหลือจากประเทศไทยให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน หากในอนาคตประเทศไทยต้องการขอความช่วยเหลือจากรัฐ ก. นั้นให้ฟ้องคดีหรือริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ดังนี้ ก็ย่อมทำได้ แต่ปัญหาว่าจะทำได้เพียงใดนั้นย่อมเป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละรัฐ”¹⁶¹

¹⁵⁹ พีรพงศ์ เกิดมงคล, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาในอาเซียน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2556, หน้า 78.

¹⁶⁰ Ian Brownlie. (1979) Principles of Public International Law. Oxford: Oxford University Press. p. 634-635; Paul Reuter, Introduction to the Law of Treaties, London: Printer Publishers, 1989, p. 23.

¹⁶¹ พรชัย ด่านวิวัฒน์, “หลักเกณฑ์บางประการในการให้ความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535”. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 25,2, หน้า 287.

นอกจากนี้ ตามมาตรา 10 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ยังบัญญัติว่า ในกรณีประเทศที่ร้องขอไม่มีสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ร้องขอกับประเทศไทย ก็ให้ส่งคำร้องขอโดยวิธีทางการทูต (Diplomatic channels) “ในทางปฏิบัติจะส่งผ่านสถานเอกอัครราชทูตของประเทศที่ร้องขอมายังกระทรวงต่างประเทศ หรืออาจจะส่งกระทรวงต่างประเทศของประเทศที่ร้องขอมายังสถานเอกอัครราชทูตไทยที่ประจำอยู่ในประเทศนั้นๆก็ได้”¹⁶²

1) ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือกับต่างประเทศก็ต่อเมื่อการกระทำซึ่งเป็นมูลกรณีของความช่วยเหลือทางอาญานั้น เป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายไทย ซึ่งเรียกตามหลักสากลว่า (Double Criminality or Dual Criminality) เว้นแต่จะมีการระบุไว้เป็นอย่างอื่นในสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาระหว่างประเทศไทยและประเทศที่ร้องขอ¹⁶³ กล่าวคือ การร่วมมือระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อการกระทำมูลฐานที่ร้องขอความช่วยเหลือนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายทั้งในประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำขอ

2) ประเทศไทยอาจปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือ หากคำร้องนั้นกระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคง หรือสาธารณประโยชน์ที่สำคัญอื่นๆ ของประเทศไทย หรือเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมืองหรือการทหาร¹⁶⁴ ในทางปฏิบัตินั้นผู้ประสานงานกลางจะเป็นผู้มีอำนาจในเบื้องต้นในการวินิจฉัยว่า คำร้องขอที่ส่งเข้ามานั้นมีเหตุที่จะปฏิเสธคำร้องได้หรือไม่¹⁶⁵

เมื่อมาพิจารณาถึงประเด็นกฎหมายไทยที่จะนำมาปรับใช้เกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินการเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐจึงต้องนำพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาพิจารณา ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายในประเทศไทยในขณะนี้ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการร่วมมือในการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐโดยตรง และเมื่อในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการคุ้มครองพยานในต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียตามลำดับ ดังนั้น ในบทนี้ ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงเฉพาะสนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียตามลำดับ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐ ได้แก่ Treaty Between the Government of the United States of America and the Government of the Kingdom of

¹⁶² “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 287

¹⁶³ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 9 (2)

¹⁶⁴ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 9 (3) – มาตรา 9 (4)

¹⁶⁵ พรชัย ตำนวิวัฒน์, *หลักเกณฑ์บางประการในการให้ความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา*. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 25,2, หน้า 289

Thailand on Mutual Assistance in Criminal matters¹⁶⁶ และ Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters, Australia-Thailand ตามลำดับ

สำหรับสนธิสัญญาที่เป็นความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาที่เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย ที่เรียกว่า Treaty Between the Government of the United States of America and the Government of the Kingdom of Thailand on Mutual Assistance in Criminal matters ได้มีการลงนามที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2529 โดยสนธิสัญญานี้เป็นความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาเกี่ยวกับการสืบสวน การพิจารณาคดี หรือความช่วยเหลืออื่นใดระหว่างกันทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้พยานหลักฐาน คำให้การ พยานหลักฐานที่เป็นเอกสาร บันทึกคำให้การ หรือการดำเนินการตามคำร้องขอเพื่อขอค้นหาพยานหลักฐาน การจับกุม หรือการโอนตัวผู้ต้องขัง การสืบหาตัวบุคคล การดำเนินการต่างๆตามคำร้องขอ การช่วยเหลือในการริบทรัพย์สิน เป็นต้น¹⁶⁷ ซึ่งตามสนธิสัญญานี้เพียงแต่ได้ยกตัวอย่างความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาไว้ แต่ไม่ได้จำกัดประเภทการร้องขอความช่วยเหลือไว้เฉพาะดังที่กล่าวแล้วข้างต้นเท่านั้น ดังนั้น สามารถนำสนธิสัญญานี้มาเพื่อนำมาปรับใช้ในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานได้ด้วย

ส่วนประเทศออสเตรเลียและประเทศไทยก็ได้ทำสนธิสัญญาความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือทางอาญาระหว่างกันในคดีอาญาไว้ด้วย คือ Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters,

¹⁶⁶ Treaty Between the Government of the United States of America and the Government of the Kingdom of Thailand on Mutual Assistance in Criminal Matters, Retrived 25 February 2017. From: www.thailawforum.com/database1/Treaty-Criminal.html

¹⁶⁷ Ibid. article 1 Obligation to Assistance

“1. The Contracting States agree, in accordance with the provisions of this Treaty, to provide mutual assistance in connection with investigations, prosecutions, and other proceedings relating to criminal matters.

2. Assistance shall include but not be limited to :

- (a) taking the testimony and statement of persons;
- (b) providing documents, records, and evidence;
- (c) serving documents;
- (d) executing requests for searches and seizures;
- (e) transferring persons in custody for testimonial purposes;
- (f) locating persons;
- (g) initiating proceedings upon request; and
- (h) assisting in forfeiture proceedings.

.....”

Australia-Thailand โดยสนธิสัญญานี้ได้มีการลงนามระหว่างกันที่เมืองกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซียเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 และได้มีการบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2552 โดยสนธิสัญญานี้เป็นความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างประเทศ ออสเตรเลียและประเทศไทยในการสืบสวนพิจารณาคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมร้ายแรง อาชญากรรมข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การฟอกเงิน และการค้ามนุษย์¹⁶⁸ ซึ่งรูปแบบความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาจะเกี่ยวกับการสืบสวน การพิจารณาคดี หรือความช่วยเหลืออื่นใดระหว่างกันทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้พยานหลักฐาน คำให้การ พยานหลักฐานที่เป็นเอกสาร บันทึก คำให้การ หรือการดำเนินการตามคำร้องขอเพื่อขอค้นหาพยานหลักฐาน การจับกุม คำร้องขอให้สืบหาบุคคลที่ยินยอมที่จะให้การและช่วยเหลือในการสืบสวนคดีในรัฐที่ร้องขอ รวมถึงบุคคลที่ถูกคุมขัง โดยจัดให้มีการโยกย้ายบุคคลมายังรัฐที่ร้องขอชั่วคราว ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดี โดยได้รับอนุญาตจากรัฐที่รับคำร้องขอ การสืบหาบุคคลหรือสิ่งของ มาตรการในการเคลื่อนย้าย อาศัย หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิด หรือความช่วยเหลือทางอาญาอื่นใดที่สอดคล้องกับสนธิสัญญานี้¹⁶⁹

¹⁶⁸ Alexander Downer. Signing of the Treaty between Australia and Thailand on Mutual Assistance in Criminal Matter, Retrived 25 February 2017,

From: https://foreignminister.gov.au/releases/2006/joint_ellison_treaty_270706.html retrived 25 February 2017.

¹⁶⁹ Mutual Assistance in Criminal Matters (Thailand) Regulations 2008 article 1

“Obligation to Grant Mutual Assistance

1. The Contracting States shall, in accordance with the provisions of this Treaty, grant to each other the widest measure of mutual assistance in connection with investigations, prosecutions and other proceedings relating to criminal matters, irrespective of whether the assistance is sought or to be provided by a court or some other authority.

2. Criminal matters shall include, but not be limited to, matters connected with offences against a law relating to taxation, customs and excise duties, foreign exchange control and other revenue matters.

3. Assistance shall include, but not be limited to:

- (a) taking of evidence and obtaining of statements of persons;
- (b) providing information, documents, records and evidence;
- (c) serving documents;
- (d) executing requests for searches and seizures;

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากกรณีใดที่ประเทศไทยไม่มีสนธิสัญญาความร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาจะต้องนำหลักทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ (General Principle of International Laws) ซึ่งหลักการนี้ให้นำหลักไมตรีจิต และหลักการถ้อยทีถ้อยอาศัย หรือหลักต่างตอบแทนมาใช้ โดยเมื่อมีการร้องขอจากรัฐที่ต้องการร้องขอความช่วยเหลือ คำร้องขอนี้ก็จะถูกส่งผ่านโดยวิธีทางการทูตไปยังกระทรวงต่างประเทศเพื่อขอความเห็น จะให้เห็นได้ว่ากระบวนการดังกล่าวใช้เวลานาน ไม่รวดเร็วเหมือนกับการทำสนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างกันเพื่อช่วยเหลือทางอาญา ดังนั้น ในเรื่องหลักความร่วมมือกันระหว่างประเทศนี้ก็ต้องอาศัยกฎหมายภายในแต่ละประเทศมาเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้นด้วย ในทางตรงข้ามหากไม่สนธิสัญญาที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีแต่เพียงกฎหมายภายใน ก็จะไม่สามารถเกิดพันธกรณีให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ กล่าวคือ รัฐนั้นก็จะไม่มีพันธกรณีที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่รัฐต่างประเทศที่ร้องขอความช่วยเหลือ ในทางเดียวกันรัฐต่างประเทศนั้นก็ไม่มีพันธกรณีที่จะต้องให้ความช่วยเหลือกับประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเช่นกัน ซึ่งมีส่งผลต่อรัฐที่รับคำร้องขอ หากไม่มีสนธิสัญญาต่อกันก็ต้องอาศัยหลักต่างตอบแทนที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีสนธิสัญญาเกี่ยวกับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างรัฐที่ถูกร้องขอก็มีพันธกรณีที่ต้องให้ความช่วยเหลือแก่รัฐที่ร้องขอตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยสนธิสัญญานี้ส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยข้อบทกฎหมายที่เกี่ยวกับขั้นตอนการให้ความร่วมมือระหว่างกัน¹⁷⁰ อย่างไรก็ตาม

(e) seeking the consent of persons to be available to give evidence or to assist in investigations in the Requesting State, and where such persons are in custody, arranging for their temporary transfer to that State for testimonial purposes or, where permitted by the law of the Requested State, to assist in investigations;

(f) locating and identifying persons or objects;

(g) measures to locate, restrain and forfeit the instruments or proceeds of crime; and

(h) other assistance consistent with the objects of this Treaty which is not inconsistent with the law of the Requested State.

.....”

Australian Government. Federal Register of Legislation: Mutual Assistance in Criminal Matters (Thailand) Regulations 2008 <https://www.legislation.gov.au/Details/F2008L03492>. retrived 25 February 2017.

¹⁷⁰ Asian Development Bank Organization for Economic Co-operation and Development Anti-Corruption Initiative for Asia and the Pacific. (2007) Mutual Legal Assistance, Extradition and

การที่รัฐหนึ่งได้ให้สัตยาบันกับสนธิสัญญา สนธิสัญญานั้นก็ไม่สามารถบังคับใช้ภายในรัฐนั้นได้เลยโดยอัตโนมัติ แต่จะต้องผ่านกระบวนการรับเอามาเป็นกฎหมายภายในเสียก่อน กล่าวคือ รัฐนั้นจะต้องออกเป็นกฎหมายภายใน และร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับอนุสัญญานั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน ซึ่งประเทศไทยเองก็ใช้ระบบนี้ โดยถือว่ากฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในมีความอิสระแยกจากกันตามทฤษฎีทวินิยม (Dualism)¹⁷¹ ดังนั้น กล่าวได้ว่าประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องเพิ่มเติมบทบัญญัติตามกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานระหว่างรัฐซึ่งจะนำเสนอการวิเคราะห์และแนวทางในการแก้ไขปัญหาในบทต่อไป

Recovery of Proceeds of Corruption in Asia and the Pacific, Framework and Practices in 27 Asian and Pacific Jurisdictions. P.27, Retrived 25 February 2017,

From: <http://www.oec.org/site/adboecdanti-corruptioninitiative/37900503.pdf>.

¹⁷¹ Sarah Joseph, *Federal Constitutional Law* (Thomsons Reuters, 3rd ed), 2010, p.122.

บทที่ 5

วิเคราะห์การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐ

1. การนำมาตรการคุ้มครองพยานแบบชั่วคราวมาใช้ในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ

ตามกระบวนการในการขอลูกค้าคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษซึ่งได้มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 8 ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า ผู้มีอำนาจในการพิจารณาสั่งการให้ใช้มาตรการพิเศษเพื่อคุ้มครองพยาน คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้รับคำร้องจากสำนักงานคุ้มครองพยานแล้วให้พิจารณาเป็นการด่วนแต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่รับคำร้อง ถ้าเห็นว่าไม่ควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานให้สั่งไม่รับคำร้องแล้วแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไปให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้องโดยเร็ว ถ้าเห็นว่าควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานก็จะสั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามความเหมาะสมต่อไป หากรัฐมนตรีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไม่พิจารณาให้เสร็จภายในกำหนด 30 วัน ให้ถือว่าสั่งไม่รับคำร้อง ซึ่งถือว่าระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่ล่าช้า เมื่อพิจารณากับคดีที่พยานอาจร้องขอให้มีการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษได้ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งคดีทั้งหมดเป็นคดีที่มีความร้ายแรง มีความเกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือเป็นกรณีที่มีอัตราโทษจำคุกที่สูงคือ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าใช้เวลาในการกระบวนการพิจารณาอนุมัติการคุ้มครองพยานถึง 30 วัน ซึ่งในบางกรณีหากเป็นกรณีที่พยานได้รับการคุกคามอย่างร้ายแรงเพราะอาชญากรเป็นผู้มีอำนาจและมีอิทธิพล หากใช้กระบวนการพิจารณาการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษแบบปกติอาจไม่ทันการทำให้พยานได้รับอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรืออาจได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการให้การคุ้มครองพยานในคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของพยานและเป็นกรณีฉุกเฉินที่พยานต้องได้รับการคุ้มครองโดยด่วน จึงสมควรนำมาตรการคุ้มครองแก่พยานชั่วคราวมาใช้ในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษทุกคดี ซึ่งเป็นการทำให้พยานได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยอย่างทันท่วงทีในกรณีที่ถูกคุกคามอย่างร้ายแรง โดยมาตรการการคุ้มครองแก่พยานชั่วคราวถือว่าเป็นมาตรการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งในประเทศต่างๆที่มีโครงการคุ้มครองพยานที่มีประสิทธิภาพก็ได้มีการนำมาตรการคุ้มครองพยานชั่วคราวมาใช้ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาตาม USC. Title part 2 chapter 224 Section 3521 ได้กำหนดไว้ว่า กรณีหากพยานได้รับอันตรายอย่างแรงถ้วนตามกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีบทบัญญัติเรื่องการให้ความคุ้มครองแก่พยานชั่วคราวได้ โดยมีหลักเกณฑ์ว่า หากอัยการสูงสุดเห็นว่าพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจได้รับอันตรายอย่างแรงถ้วน ซึ่งการจัดให้มีการประเมินด้วยลายลักษณ์อักษร กระบวนการตัดสินใจ และการจัดทำบันทึกข้อตกลงนั้นอาจจะไม่ทันทั่วทั้งที่ อัยการสูงสุดอาจสั่งให้มีมาตรการคุ้มครองพยานนั้นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นการชั่วคราวก่อนได้ ซึ่งภายหลังจากสั่งให้มีการคุ้มครองชั่วคราวแล้ว อัยการสูงสุดจะต้องจัดให้มีการประเมินเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจและจัดทำบันทึกข้อตกลงโดยไม่ชักช้า

ในกรณีของประเทศออสเตรเลียก็ได้กำหนดการให้ความคุ้มครองแก่พยานชั่วคราวไว้เช่นกัน กล่าวคือ ถ้าผู้บัญชาตำรวจแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลนั้นต้องได้รับการคุ้มครองโดยเร่งถ้วนภายใต้โครงการนี้ และผู้บัญชาตำรวจแห่งชาติยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะรับเข้าสู่โครงการหรือไม่ ผู้บัญชาตำรวจแห่งชาติอาจพิจารณาให้ความคุ้มครองแก่บุคคลนั้นเป็นการชั่วคราวก่อนก็ได้ โดยการทำเป็นข้อตกลงคุ้มครองชั่วคราวขึ้นประหนึ่งว่าได้ตัดสินใจที่จะรับบุคคลนั้นเข้าสู่โครงการแล้ว และจะต้องพิจารณาตัดสินใจให้เร็วเท่าที่จะทำได้หลังจากที่ให้ความคุ้มครองชั่วคราวว่าจะรับบุคคลนั้นเข้าร่วมโครงการหรือไม่ หากผู้บัญชาตำรวจแห่งชาติตัดสินใจรับบุคคลนั้นเข้าร่วมโครงการ จะต้องรีบทำบันทึกข้อตกลงในการคุ้มครองบุคคลนั้น เพื่อทดแทนข้อตกลงชั่วคราวนั้น แต่ถ้าหากผู้บัญชาตำรวจแห่งชาติตัดสินใจไม่รับผู้นั้นเข้าสู่โครงการ ผู้บัญชาตำรวจแห่งชาติจะต้องสิ้นสุดการให้ความคุ้มครองภายใต้ข้อตกลงชั่วคราวทันที แล้วแจ้งให้บุคคลนั้นทราบ

ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษมีประสิทธิภาพมากขึ้น สมควรเพิ่มเติมการคุ้มครองพยานชั่วคราวในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 8 ดังต่อไปนี้

“เมื่อรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายได้รับคำร้องตามข้อ 6 หรือข้อ 7 แล้วให้พิจารณาส่งการโดยด่วน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากสำนักงานคุ้มครองพยาน ถ้าเห็นว่าไม่ควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานให้สั่งไม่รับคำร้องแล้วแจ้งคำสั่งพร้อมเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวให้พยานหรือผู้ยื่นคำร้องทราบโดยเร็ว

ถ้าเห็นว่าควรใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานให้สั่งใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามความเหมาะสมต่อไป

หากรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายไม่พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสั่งไม่รับคำร้อง

กรณีที่รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายสั่งไม่รับคำร้องหรือกรณีที่ถือว่าสั่งไม่รับคำร้อง ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

กรณีที่ยานต้องได้รับความคุ้มครองอย่างเร่งด่วน เพราะอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของยานได้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาให้การคุ้มครองแก่ยานผู้นั้นเป็นการชั่วคราวก่อนก็ได้โดยทำเป็นข้อตกลงในการคุ้มครองยานชั่วคราว ภายหลังจากสั่งให้มีการคุ้มครองชั่วคราวแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะต้องจัดทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับเหตุผลการตัดสินใจในการใช้มาตรการดังกล่าวโดยไม่ชักช้า”

2. การคุ้มครองยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐโดยการออกกฎหมายเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับภัยคุกคามจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างร้ายแรง ทำให้พยานที่ได้รับการคุกคาม ข่มขู่ จากองค์กรอาชญากรรมไม่กล้ามาให้การต่อรัฐเพื่อเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมเพราะเกรงว่าตนเองหรือบุคคลผู้ใกล้ชิดตนจะได้รับอันตราย ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองพยานที่มาให้การเพื่อเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 10 จึงได้บัญญัติให้การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษของประเทศไทยเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานเอาไว้ แต่การโยกย้ายถิ่นฐานของพยานนั้นจะจำกัดอยู่เฉพาะการโยกย้ายถิ่นฐานภายในประเทศไทยเท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายมาตราใดที่ให้อำนาจในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังประเทศอื่นดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 กล่าวคือ กฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียที่มีบทบัญญัติที่สามารถโยกย้ายพยานที่ได้รับการคุกคามอย่างร้ายแรงไปยังประเทศอื่นใด อีกทั้งในกรณีที่มีการร้องขอจากประเทศอื่นมายังประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศออสเตรเลีย เพื่อร้องขอความช่วยเหลือให้มีการคุ้มครองพยานในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศออสเตรเลียก็สามารถทำได้ ซึ่งมาตรการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งอาชญากรเป็นผู้มีอิทธิพล และลำพังเพียงการโยกย้ายถิ่นฐานภายในอาณาเขตประเทศไทยอาจไม่เพียงพอที่จะหลีกเลี่ยงจากภัยอันตรายที่คุกคามพยานได้ ทำให้พยานอาจได้รับภัยคุกคามร้ายแรงเป็นอันตรายถึงชีวิต เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาณาเขตไม่กว้างขวาง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศออสเตรเลียที่มีอาณาเขตพื้นที่ยิ่งใหญ่ของประเทศที่กว้างขวางกว่าประเทศไทย แต่ก็ยังเล็งเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งว่าในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่พยานถูกคุกคามอย่างร้ายแรง สมควรจะต้องนำมาตราการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานไปยังรัฐอื่นหรือประเทศอื่นมาใช้ ฉะนั้น ประเทศไทยเองก็สมควรอย่างยิ่งที่จะออกกฎหมายภายในที่สามารถโยกย้ายพยานชาวต่างชาติให้สามารถเข้ามารับการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ เนื่องจากพยานต่างชาติเองอาจได้รับอันตราย

ร้ายแรงจากอิทธิพลของเหล่าอาชญากรข้ามชาติเช่นกัน ปัญหาการที่พยานถูกคุกคาม ช่มชู้จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติบางกรณีเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขหรือการคุ้มครองพยานภายในรัฐได้อีกต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากลำพังเพียงการโยกย้ายพยานภายในประเทศของผู้ร้องขอไม่สามารถให้การประกันความปลอดภัยของพยานได้ อีกทั้งประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 จึงมีพันธกรณีที่จะต้องออกกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาข้อ 24 วรรค 3 ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีต้องมีการจัดทำความตกลงในการโยกย้ายพยานไปคุ้มครองยังรัฐอื่นในกรณีที่พยานถูกคุกคาม ถูกข่มขู่อย่างร้ายแรง ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการออกกฎหมายภายในเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญา

ดังนั้น เมื่อมาพิจารณาถึงกรณีที่ต้องมีการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานเพื่อไปคุ้มครองในอีกรัฐหนึ่งหรืออีกประเทศหนึ่งสามารถแบ่งรูปแบบได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ กรณีแรก กรณีที่ประเทศไทยทำคำร้องขอไปยังรัฐอื่นเพื่อขอความช่วยเหลือในการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานเพื่อไปคุ้มครองในรัฐหรือประเทศอื่นในกรณีที่พยานถูกคุกคามอย่างร้ายแรงทำให้การคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานภายในประเทศไทยไม่เพียงพอที่จะรับประกันถึงความปลอดภัยของพยาน และกรณีที่สอง คือ กรณีที่รัฐภาคีอื่นทำคำร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานในคดีอาญาโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานมาคุ้มครองในประเทศไทย

สำหรับกรณีแรก กรณีที่เกี่ยวกับการที่ประเทศไทยทำคำร้องขอความช่วยเหลือไปยังรัฐอื่นหรือประเทศอื่นเพื่อย้ายบุคคลที่เป็นพยานที่เป็นคนไทยไปคุ้มครองในฐานะพยานยังรัฐอื่นหรือประเทศอื่น หากพิจารณาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 แล้ว กรณีดังกล่าวต้องดำเนินการโดยส่งความประสงค์ที่จะขอความช่วยเหลือเพื่อให้พยานของไทยได้โยกย้ายถิ่นฐานไปคุ้มครองในฐานะพยานในประเทศที่รับคำร้องขอไปยังผู้ประสานงานกลางก่อนซึ่งก็คือ อัยการสูงสุด¹⁷² โดยทำเป็นคำขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และเอกสารทั้งปวงที่จะส่งไปต้องทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อัยการสูงสุดกำหนด¹⁷³ขั้นตอนต่อไปอัยการสูงสุดจะเป็นผู้พิจารณาว่า สมควรจะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือไม่โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ รายละเอียด ข้อเท็จจริง เอกสารประกอบ แล้วแจ้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมทราบ และคำวินิจฉัยดังกล่าวถือเป็นยุติ เว้นแต่นายกรัฐมนตรีจะสั่งเป็นอย่างอื่น¹⁷⁴ กรณีที่อัยการสูงสุดเห็นชอบด้วยกับคำร้องขอดังกล่าวก็จะส่งคำร้องขอนั้นไปยังประเทศที่รับการร้องขอ โดยทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียต่างก็มีสนธิสัญญา

¹⁷² พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 36.

¹⁷³ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 37.

¹⁷⁴ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 38.

ความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับประเทศไทยอันได้แก่ Treaty between the government of the United States of America and the Government of the Kingdom of Thailand on Mutual Assistance in Criminal matters และ Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters, Australia-Thailand ตามลำดับ

ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะทำคำร้องขอความช่วยเหลือในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานเพื่อนำพยานคนไทยไปคุ้มครองในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ประเทศไทยสามารถทำคำขอตามมาตรา 7 (6) พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาผ่านทางสนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁷⁵ ทั้งนี้ คำร้องขอช่วยเหลือประเทศไทยต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและระบุถึงชื่อหน่วยงานราชการของประเทศที่ยื่นคำขอ ระบุถึงรายละเอียดเรื่องที่จะขอความร่วมมือทางอาญาในการสืบสวนสอบสวน และต้องมีการสรุปถึงข้อเท็จจริงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของคำร้องขอ¹⁷⁶ จากนั้นคำร้องขอของประเทศไทยจะถูกส่งไปยังหน่วยงานอัยการสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการพิจารณาว่าจะให้บุคคลต่างชาติหรือบุคคลใดที่ได้รับการคุ้มครองพยานในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือไม่ หากพยานคนไทยได้รับการอนุมัติให้ได้รับการคุ้มครองพยานในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาตามระบบการคุ้มครองในระยะยาว (ระบบการคุ้มครองในระยะยาวเมื่อเทียบกับการคุ้มครองพยานในประเทศไทยก็คือ การคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษ) อัยการสูงสุดก็จะมีคำสั่งในการโยกย้ายที่อยู่พยานไปยังเมืองอื่นหรือรัฐอื่น หากพบว่ามีความเสี่ยงสูงต่อความปลอดภัยของพยานจึงจำเป็นต้องมีการนำมาตราการพิเศษในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานมาใช้โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้คดีอาชญากรรมข้ามชาติเป็นคดีร้ายแรงที่พยานจะต้องได้รับการคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานแบบระยะยาว รวมถึงในกรณีบุคคลที่ใกล้ชิดกับพยานที่ได้รับอันตรายก็จะได้รับการคุ้มครองด้วย โดยรูปแบบการคุ้มครองพยานจะทำการย้ายที่อยู่พยานไปยังเมืองใหม่หรือรัฐใหม่ พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อที่อยู่ใหม่ เอกสารระบุตัวใหม่ อาชีพใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้พยานสามารถเริ่มชีวิต

¹⁷⁵ Treaty between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the United States of America on Mutual Assistance in Criminal Matters (entered into force 25 August 2010).

¹⁷⁶ Treaty between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the United States of America on Mutual Assistance in Criminal Matters article 4(2).

ใหม่และต้องแน่ใจว่าพยานจะต้องพ้นจากการคุกคามจริงๆ¹⁷⁷ ซึ่งได้แก่ การย้ายที่อยู่ถาวร เป็นการโยกย้ายให้พยานไปอยู่ในที่ใหม่โดยจัดเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆให้พยานเหมือนจัดให้พยานอยู่ในบ้านหลังใหม่ ซึ่งจะดำเนินการโดยหน่วยงาน U.S. Marshals ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการคุ้มครองพยาน จะมีการดำเนินการในการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุลและหลักฐานทางทะเบียน โดยพยานต้องให้สัญญาว่าจะไม่ติดต่อกับเพื่อนหรือครอบครัวในอดีตและจะไม่กลับไปยังภูมิลำเนาเดิมอีก¹⁷⁸ สำหรับการโยกย้ายพยานไปคุ้มครองยังต่างประเทศหรือรัฐอื่น ปกติ U.S. Marshals จะไม่ทำการคุ้มครองพยานในรัฐต่างประเทศ แต่หากมีความจำเป็นต้องดำเนินการในเรื่องนี้ก็จะมีความพร้อมในการดำเนินการโดยการเก็บไว้เป็นความลับซึ่งอาจจะดำเนินการในประเทศที่มีอาณาเขตอยู่ในความปกครอง เช่น เกาหลี เป็นต้น แต่หากจะต้องดำเนินการให้พยานไปอยู่ในรัฐอื่นก็ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ”¹⁷⁹ ตัวอย่างการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานระหว่างรัฐนั้น ได้แก่ การให้การคุ้มครองแก่พยานชาวอเมริกันที่ถูกคุกคามและข่มขู่อย่างร้ายแรงจากองค์กรอาชญากรรมไปยังประเทศเม็กซิโก¹⁸⁰ การดำเนินการคุ้มครองพยานข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศสหรัฐอเมริกาตาม¹ USC. Title18 part II chapter 224 section 3521 Witness Relocation and Protection (a) (1) ที่สามารถยอมรับการนำพยานต่างชาติเข้าไปคุ้มครองในประเทศสหรัฐอเมริกาในฐานะพยานได้

กรณีต่อมา คือ กรณีที่ประเทศไทยในฐานะผู้ร้องขอความช่วยเหลืออาจทำคำร้องขอไปยังประเทศออสเตรเลียเพื่อให้พยานซึ่งเป็นคนไทยที่ถูกคุกคามเป็นอันตรายร้ายแรงจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยประเทศไทยสามารถทำคำขอตามมาตรา 7 (6) พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ไปยังประเทศออสเตรเลีย เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ประเทศไทยและประเทศออสเตรียมีสนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญาระหว่างกัน ดังนั้นประเทศไทยในฐานะผู้ร้องขอความช่วยเหลือจึงสามารถทำคำร้องขอผ่านทางสนธิสัญญาความร่วมมือ

¹⁷⁷ สุทธิพล ทวีชัยการ และอารยะ ธีระภัทรานันท์, “รายงานวิจัยเรื่องการคุ้มครองพยานและการให้การช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้อ 24, 25”, กรุงเทพมหานคร, สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, หน้า 104

¹⁷⁸ USC. Title18 part II chapter 224 section 3521 Witness Relocation and Protection (a) (1).

¹⁷⁹ วีระพงษ์ บุญโญภาส. รายงานผลการศึกษาดับสมบุรณ์เรื่อง แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในคดีอาญาและแนวทางการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, 2551, หน้า 58

¹⁸⁰ วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

ระหว่างประเทศไทยกับประเทศออสเตรเลีย¹⁸¹ ซึ่งคำร้องขอความช่วยเหลือดังกล่าวของประเทศไทย จะถูกส่งไปยังอัยการสูงสุดของประเทศออสเตรเลีย หรือหากในกรณีที่รัฐผู้ร้องขอได้ทำคำร้องขอ โดยตรงส่งไปยังศาลของประเทศออสเตรเลียหรือหน่วยงานใดของประเทศออสเตรเลีย หน่วยงาน นั้นๆก็ต้องส่งคำร้องขอความช่วยเหลือไปยังอัยการสูงสุดของประเทศออสเตรเลียเพื่อพิจารณา ก่อน¹⁸² ทั้งนี้ คำร้องขอนั้นต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและระบุถึงชื่อหน่วยงานราชการของประเทศที่ ยื่นคำขอ ระบุถึงรายละเอียดเรื่องที่จะขอความร่วมมือทางอาญา และต้องมีการสรุปถึงข้อเท็จจริง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของคำร้องขอ และสรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีผลบังคับใช้อยู่ขณะ ยื่นคำร้องขอความช่วยเหลือ (รวมถึงบทลงโทษและฐานความผิดที่ใช้ในการสืบสวนสอบสวน)¹⁸³ จากนั้นคำร้องขอความช่วยเหลือของประเทศไทยจะถูกส่งไปยังผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (The Commissioner of the Australian Federal Police) ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและเป็นผู้ พิจารณาว่าจะรับบุคคลต่างชาติดังกล่าวเข้ามาในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลีย ซึ่ง การดำเนินการจะเป็นการย้ายที่อยู่แก่พยานโดยการจัดหาที่พักให้กับพยานใหม่ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกให้แก่พยาน จัดหาเรื่องการเดินทางทรัพย์สินของพยานไปอยู่ในที่อยู่ใหม่ จัดการเรื่องค่าใช้จ่าย ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในชุมชนใหม่ของพยานอย่างเหมาะสมรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับ การดำรงชีวิตของครอบครัวพยาน และช่วยเหลือด้านการเงินอย่างเหมาะสมไม่ว่าโดยตรงหรือโดย อ้อมกับพยาน จัดการชำระหนี้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายอื่นของการย้ายที่อยู่ใหม่ให้พยานโดยจะประเมิน วิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากพยานได้เข้าสู่โครงการแล้ว รวมถึงให้พยานพบกับนักจิตวิทยาเป็นการ ส่วนตัว พยานจะได้รับคำแนะนำเพื่อที่จะสามารถรับมือกับความกดดันที่อาจเกิดขึ้นกับพยาน ในกรณีที่ ที่พยานอาจได้รับความเสี่ยงสูงในการถูกคุกคามความปลอดภัยพยาน จะได้รับการคุ้มครองจาก การถูกข่มขู่ทำร้ายและได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ตำรวจตลอด 24 ชั่วโมง และพยานจะได้รับ การคุ้มครองโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐ โดยให้พยานพักอาศัยใน Motel, Apartment หรือ Safe House และหลังจากที่พยานได้ให้ข้อเท็จจริงแก่ศาลแล้วพยานจะได้รับการย้ายถิ่นฐาน อย่างถาวรภายใต้เอกสารระบุตัวใหม่พยาน และได้รับความช่วยเหลือในการเริ่มการดำรงชีวิตใหม่¹⁸⁴ ดังนั้น หากรัฐมนตรีของประเทศออสเตรเลียเห็นชอบ พยานที่เป็นคนไทยก็สามารถได้รับการคุ้มครอง จากโครงการคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียได้ ซึ่งการดำเนินการคุ้มครองพยานข้างต้นที่ กล่าวมาแล้วนั้น เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศออสเตรเลียตาม Section 10 of the

¹⁸¹ Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters, Australia-Thailand. sign 27 July 2006 (entered into force 18 June 2009).

¹⁸² Mutual Assistance in Criminal Matters Act 1987(Cth) section 11(4).

¹⁸³ Mutual Assistance in Criminal Matters Act 1987(Cth) section 11(2).

¹⁸⁴ Section 13 of Witness Protection Act 1994.

Witness Protection Act 1994 ที่ยอมรับการนำพยานต่างชาติเข้าไปคุ้มครองในประเทศออสเตรเลียในฐานะพยานด้วย

ในทางตรงกันข้ามหากประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลียหรือประเทศอื่นใดต้องการร้องขอมายังประเทศไทยเพื่อนำพยานชาวต่างชาติเข้ามาคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศไทย เช่น กรณีที่มีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นแล้ว กล่าวคือ ประเทศอังกฤษได้ทำคำร้องขอ นำคนของชาติตนให้โยกย้ายถิ่นฐานและมาคุ้มครองภายใต้โครงการคุ้มครองพยานของประเทศไทย ซึ่งคดีนี้ กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบในการให้การคุ้มครองพยาน แต่ประเทศไทยไม่สามารถรับคนอังกฤษเข้ามาคุ้มครองในฐานะพยานในประเทศไทยได้เพราะไม่มีกฎหมายภายในของประเทศไทยในปัจจุบันเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานซึ่งสามารถอนุญาตให้รับพยานที่โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาคุ้มครองในประเทศไทยได้ ดังนั้น เมื่อมาพิจารณาถึงกรณีหากประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียทำคำร้องขอต่อประเทศไทยเพื่อขอ นำคนในชาติตน กล่าวคือ ชาวอเมริกัน หรือชาวออสเตรเลีย ตามลำดับเพื่อมาคุ้มครองในประเทศไทยในฐานะพยาน ประเทศไทยก็ไม่สามารถรับพยานทั้งชาวอเมริกันหรือชาวออสเตรเลียมารับการคุ้มครองในฐานะพยานในประเทศไทยได้ กล่าวคือ ในกรณีที่รัฐอื่น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศออสเตรเลียมีความประสงค์ที่จะยื่นคำร้องขอต่อประเทศไทยเพื่อขอความช่วยเหลือให้คนชาติของตนสามารถขอรับการคุ้มครองในฐานะพยานในประเทศไทยตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 นั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตามกฎหมายไทยที่มีบังคับใช้อยู่ในขณะนี้คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ประเทศไทยก็ไม่สามารถรับคนต่างชาติ นั้นเข้ามาคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศไทยได้ กล่าวคือ แม้อัยการสูงสุดในฐานะผู้ประสานงานกลางจะสามารถรับพิจารณาคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศตามมาตรา 7 (6) ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินการอย่างอื่นเพื่อให้การขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญาบรรลุผลได้ตามพระราชบัญญัตินี้ก็ตาม หรือสามารถพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามสนธิสัญญาความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาที่ทำไว้กับทั้ง 2 ประเทศ กล่าวคือ Treaty Between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the United States of America on Mutual Assistance in Criminal Matters และ Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters, Australia-Thailand ตามลำดับ แต่อัยการสูงสุดก็ต้องพิจารณาการอนุมัติการขอความช่วยเหลือภายใต้กฎหมายภายในที่บังคับใช้อยู่ขณะนั้นอย่างเคร่งครัดซึ่งเมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศไทยแล้ว ปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติกฎหมายภายในที่สามารถเปิดช่องให้มีการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถให้การช่วยเหลือในการโยกย้ายถิ่นฐานพยานเข้ามาคุ้มครองในฐานะพยานได้ กล่าวคือ

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจไว้¹⁸⁵ โดยตามมาตรา 10(1) ของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ที่ให้มีการย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสมให้แก่พยาน แต่เป็นเพียงการย้ายถิ่นที่อยู่ของพยานในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งนับว่ากฎหมายคุ้มครองพยานของไทยยังมีช่องโหว่ที่ไม่สามารถรับพยานต่างชาติที่ได้รับการคุกคามอย่างร้ายแรงมารับการคุ้มครองพยานภายใต้โครงการคุ้มครองพยานของประเทศไทย เพราะเมื่อล้าพ้นเพียงการโยกย้ายพยานเฉพาะภายในประเทศของรัฐที่ร้องขอไม่เพียงพออีกต่อไปที่จะคุ้มครองความปลอดภัยของพยานในคดีอาชญากรรมข้ามชาติเพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาณาเขตไม่กว้างขวางนัก อีกทั้งองค์การอาชญากรรมก็มีอิทธิพลคุกคาม พยานทำให้ไม่มีความปลอดภัย ดังนั้นกรณีดังกล่าวก็จำเป็นต้องโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปคุ้มครองในรัฐอื่นหรือประเทศอื่น ประกอบกับประเทศไทยในฐานะที่เป็นภาคีสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 และได้ออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เพื่อบูชาการกฎหมายภายในเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญา แต่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ดังนั้น เพื่อให้เป็นตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ข้อ 24 ซึ่งเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานจึงต้องนำกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาปรับใช้ในการคุ้มครองพยาน และเป็นการให้การคุ้มครองแก่พยานต่างชาติ เช่น พยานที่เป็นชาวอเมริกัน หรือพยานที่เป็นชาวออสเตรเลียในลักษณะต่างตอบแทนที่ทั้ง 2 ประเทศต่างก็มีบทบัญญัติตามกฎหมายคุ้มครองพยานภายในประเทศที่สามารถให้การคุ้มครองพยานที่เป็นชาวต่างชาติให้สามารถได้รับการคุ้มครองใน 2 ประเทศนี้ได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการคุ้มครองพยาน ผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 โดยเพิ่มเติมมาตรา 10 (1) ดังนี้

“ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสมทั้งภายในราชอาณาจักรไทยหรือกรณีที่จำเป็นอย่างอื่นอาจจัดให้มีการโยกย้ายพยานไปคุ้มครองในรัฐอื่น”

อีกทั้งให้มีการเพิ่มเติมมาตรา 10 ทวิ ดังนี้

“มาตรการคุ้มครองพยานตามมาตราพิเศษสามารถคุ้มครองพยานชาวต่างชาติได้ โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

¹⁸⁵ น้ำแท้ มีบุญสร้าง. *อัยการประจำจังหวัดอุดรธานี*, สำนักงานอัยการ จังหวัดอุดรธานี, 20 สิงหาคม พ.ศ. 2560

- (1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐต่างประเทศ ให้รับพยานชาวต่างชาติเข้าสู่อำนาจคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษในประเทศไทย
- (2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นชอบตามเอกสารที่รัฐที่ส่งคำขอส่งมาอีกทั้งเห็นว่ามี ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคุ้มครองพยานผู้นั้นตามมาตรการพิเศษในประเทศไทย”

3. การทำความตกลงแบบรัฐต่อรัฐ (แบบทวิภาคี) หรือ การทำความตกลงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตามบทบัญญัติข้อ 24 วรรค 3 ได้กำหนดไว้ว่า ให้รัฐภาคีต้องพิจารณาการจัดทำข้อตกลงหรือแนวทางปฏิบัติกับประเทศอื่นๆ ในเรื่องการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ให้แก่พยาน ซึ่งการใช้มาตรการการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังรัฐอื่นได้นั้นถือว่าเป็นมาตรการขั้นสูงสุดที่โครงการคุ้มครองพยานในประเทศผู้รับจะให้ความคุ้มครองแก่พยานที่ถูกคุกคามอย่างร้ายแรงจนกระทบต่อสวัสดิภาพความปลอดภัยของพยาน กล่าวคือ มีระดับการคุกคามพยานที่สูงมาก ในกรณีดังกล่าวพยานจะได้รับการคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานของรัฐที่รับพยานไปคุ้มครอง รวมถึงได้รับอัตลักษณ์ใหม่และได้รับการเปลี่ยนแปลงเอกสารข้อมูลส่วนตัวใหม่

สำหรับต้นแบบของความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในระดับภูมิภาค คือ ความร่วมมือกันในการให้ความคุ้มครองพยานและสิทธิของพยานของคณะกรรมการรัฐมนตรีแห่งยุโรป (The Committee of Ministers of the Council of Europe) เป็นตัวอย่างที่มีความเข้มแข็งและเป็นกลุ่มประเทศแรกของประชาคมที่มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐต่างๆในการให้การคุ้มครองแก่พยาน โดยคณะกรรมการรัฐมนตรีแห่งยุโรป ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองพยานร่วมกันระหว่างรัฐภาคีโดยมีหน่วยงาน คือ Europol (European Police Office) เป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ ตามข้อตกลงของสหภาพยุโรปได้เน้นให้ความสำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่พยานอันเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการต่อต้านกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพราะพยานมักจะถูกข่มขู่และถูกคุกคามจนเกรงกลัวไม่กล้ามาให้การต่อเจ้าหน้าที่รัฐ โดยได้แบ่งประเภทของพยานที่ให้การคุ้มครองออกเป็น 2 ประเภท คือ พยานผู้บริสุทธิ์ (Innocent Witness) และพยานที่เป็นผู้กระทำผิดหรืออาชญากรในองค์กรอาชญากรรมแต่หันมาให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ (Collaborators of Justice or Pentiti)

การดำเนินการในการริเริ่มในการให้การคุ้มครองพยานระหว่างรัฐในประเทศต่างๆในยุโรป เริ่มขึ้นในการประชุมที่เรียกว่า Salzburg Forum ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนระดับรัฐมนตรีจากประเทศต่างๆ อันได้แก่ ออสเตรีย บัลแกเรีย โครเอเชีย เช็ก ฮังการี โปแลนด์ โรมาเนีย สโลวัก และสโลวีเนีย ได้ทำข้อตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือในการคุ้มครองพยานขึ้นมา 1 ฉบับ คือ Agreement on the Cooperation in the Area of Witness Protection โดยมีหน่วยงาน Europol เป็นหน่วยงานที่

ดำเนินการร่างข้อตกลงให้รัฐภาคีสามารถนำบทบัญญัติตามข้อตกลงนี้ไปเป็นต้นแบบในการทำสนธิสัญญาพหุภาคีระหว่างกันได้ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของข้อตกลงดังกล่าวให้มีการนำบทบัญญัติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000 ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองพยานมาเป็นกรอบในการร่างเนื้อหาของข้อตกลง โดยข้อตกลงนี้มีบทบัญญัติทั้งหมด 17 ข้อ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่รัฐภาคีในการเพิ่มความเข้าใจในการให้การคุ้มครองพยาน อีกทั้งยังเป็นแนวทางเพื่อให้รัฐภาคีนำไปปฏิบัติเพื่อให้มีความสอดคล้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีบทบัญญัติของข้อตกลงที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐมีดังต่อไปนี้

ข้อ 1 วัตถุประสงค์ของข้อตกลงนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐภาคี

ข้อ 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ให้มีการจัดตั้งหน่วยประสานงานแห่งชาติในแต่ละรัฐเพื่อให้ความร่วมมือในการรับคำร้องขอจากรัฐที่ส่งคำร้องขอคุ้มครองพยานโดยตรงซึ่งหน่วยงานนี้จะเป็นผู้ประสานงานเพื่อดำเนินการตามกฎหมายในแต่ละรัฐนั้นต่อไป

(2) กำหนดให้มีความร่วมมือกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐานของพยาน การคุ้มครองพยาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน การบริหารจัดการ เทคนิคและการฝึกฝนเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานคุ้มครองพยาน

(3) บุคคลผู้ได้รับการคุ้มครองโดยถูกโยกย้ายถิ่นฐานจะอยู่ภายใต้โครงการคุ้มครองพยานของรัฐที่ร้องขอ หากเป็นกรณีเร่งด่วนรัฐที่ร้องขอจะต้องแจ้งล่วงหน้าไปยังรัฐที่ถูกร้องขอและหากต้องใช้มาตรการในการคุ้มครองพยานเพิ่มเติมให้ใช้กฎหมายคุ้มครองพยานของรัฐที่รับคำร้องขอ อนึ่ง บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองนั้นก็ยังคงอยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองพยานของรัฐที่ร้องขอด้วย

(4) รัฐที่ร้องขอจะต้องให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดเกี่ยวกับพยานกับรัฐที่ถูกร้องขอเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินใจในการรับบุคคลดังกล่าวเข้าสู่การคุ้มครอง

(5) การยอมรับบุคคลผู้ตกอยู่ในอันตรายเข้าสู่การคุ้มครองพยานก็ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายของรัฐที่ร้องขอทุกประการมาแล้ว ดังนั้นรัฐที่ถูกร้องขออาจจะใช้เป็นเหตุผลในการไม่ต้องประเมินบุคคลนั้นซ้ำอีกก็ได้

(6) กรณีมีเหตุผลร้ายแรงประการใดและได้หลังจากได้มีการแจ้งไปยังรัฐที่ร้องขอแล้ว รัฐที่รับคำร้องขออาจหยุดให้การคุ้มครองบุคคลนั้น ในกรณีรัฐที่ร้องขอจะต้องนำบุคคลนั้นกลับคืน

ข้อ 3 ข้อกำหนดที่ตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐาน การช่วยเหลือ และการคุ้มครองบุคคลในแต่ละกรณี สามารถทำเป็นเอกสารแยกแต่ละกรณีได้โดยผ่านความเห็นชอบจากหน่วยประสานงานแห่งชาติ หากกรณีมีสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อบุคคลที่ถูกคุ้มครองก็อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเอกสารนั้น หรืออาจแยกเป็นเอกสารใหม่ก็ได้

จากบทบัญญัติตามข้อตกลงข้างต้นสามารถสรุปถึงสาระสำคัญโดยสังเขปของข้อตกลงการคุ้มครองพยานนี้ได้ว่า ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดให้มีการตั้งศูนย์ประสานงานแห่งชาติในการรับคำร้องขอจากรัฐภาคีอื่นเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยตรง อีกทั้งกำหนดว่าในการทำข้อตกลงพหุภาคีระหว่างรัฐภาคีในเรื่องความร่วมมือในการให้ความคุ้มครองแก่พยานในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐาน ระหว่างการดำเนินการในการโยกย้ายถิ่นฐานเบื้องต้นพยานต้องได้รับการคุ้มครองในรัฐที่ร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานเสียก่อนโดยจะต้องส่งข้อมูลที่ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับตัวพยานให้แก่รัฐที่รับการร้องขอด้วย ซึ่งถือเป็นการร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพยาน กระบวนการในการคุ้มครองพยานดังกล่าวต้องเป็นความลับ อีกทั้งต้องมีการสนับสนุนให้มีการฝึกฝนเกี่ยวกับเทคนิคที่ใช้ในการคุ้มครองพยานแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองพยาน สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการคุ้มครองพยานให้รัฐที่ร้องขอให้มีการคุ้มครองพยานเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย¹⁸⁶

เมื่อมาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการทำข้อตกลงกันในการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นก็มีความเป็นไปได้สูงโดยกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองก็มีความพยายามเช่นกันที่จะทำให้เกิดข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการโยกย้ายพยานและการคุ้มครองพยานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม แต่มีงานวิจัยหนึ่งได้กล่าวถึงเหตุผลที่ความร่วมมือในการคุ้มครองพยานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่องจากเหตุผลเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสภาพบังคับของการบังคับใช้กฎหมายในบางประเทศที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ¹⁸⁷ แต่ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีการพยายามผลักดันกันอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความตกลงในการร่วมมือกันในการคุ้มครองพยานและการนำมาตราการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมาใช้ในภูมิภาคนี้ให้เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรมโดยได้มีการหารือกันในระดับนี้ระหว่างการประชุมที่จัดขึ้นในประเทศไทยซึ่งมีตัวแทนมาจากประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วมในการประชุมครั้งนั้น ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศบรูไน และประเทศไทย¹⁸⁸ ซึ่งกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างเห็นว่าการร่วมมือในการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐในสหภาพยุโรปสามารถนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการร่างการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐในกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

¹⁸⁶ Agreement on the Cooperation in the Area of Witness Protection article 1, 2, 3, 10.

¹⁸⁷ Oh Jung-han. Clash of Jurisdictions in Transnational Organized Crime. Asian Criminological Society 4th Annual Conference. p. 257.

¹⁸⁸ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2558). การประชุมระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรื่องการเข้าถึงความยุติธรรม (Southeast Asia Regional Conference on Access to Justice) ประเด็นการคุ้มครองพยาน (Witness Protection) เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2558.

แผนผังเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ

กฎหมายภายในเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

- 1) บทบัญญัติเกี่ยวกับการโยกย้ายพยานที่ถูกคุกคามอย่างร้ายแรงที่เป็นคนชาติตนให้สามารถโยกย้ายถิ่นฐานไปรับการคุ้มครองในฐานะพยานในรัฐที่ถูกร้องขอ หรือ
- 2) บทบัญญัติที่สามารถรับพยานต่างชาติเข้ามาคุ้มครองในรัฐตนกรณีที่ได้รับการร้องขอจากรัฐอื่น

ข้อตกลงแบบทวิภาคีหรือแบบพหุภาคีระหว่างรัฐในภูมิภาคนั้นเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐภาคี

ประเทศไทยควรทำข้อตกลงการคุ้มครองพยานกับรัฐต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยทำเป็นข้อตกลงแบบทวิภาคีหรือข้อตกลงแบบพหุภาคีโดยให้มีสาระสำคัญในการคุ้มครองพยานในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) จัดตั้งศูนย์ประสานงานกลาง (Central Authority) ภายในแต่ละรัฐของตน เพื่อเป็นตัวกลางในการรับคำร้องขอหรือส่งคำร้องเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่เป็นผู้ประสานงานกลาง คือ อัยการสูงสุด
- 2) การร่วมมือระหว่างรัฐภาคีในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการคุ้มครองพยาน
- 3) การนำเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาอำนวยความสะดวกในการคุ้มครองพยาน เช่น การสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conferencing) เป็นต้น
- 4) การที่สามารถโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังรัฐภาคีอื่นเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานในรัฐผู้รับ

1) แก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

1.1) มาตรา 10 (1) ให้สามารถโยกย้ายพยานที่ถูกคุกคามอย่างร้ายแรงในคดีเกี่ยวกับบงกชกรอาชญากรรมข้ามชาติไปยังรัฐอื่นได้ ดังนี้ “ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสมทั้งภายในราชอาณาจักรไทยหรือกรณีที่พยานได้รับอันตรายอย่างร้ายแรงอาจจัดให้พยานได้รับการโยกย้ายไปคุ้มครองในรัฐอื่น”

1.2) มาตรา 10 ทวิ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้อนุมัติการรับพยานชาวต่างชาติที่ถูกโยกย้ายถิ่นฐานมารับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายคุ้มครองพยานของประเทศไทย ดังนี้

“(1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐต่างประเทศ ให้รับพยานชาวต่างชาตินั้นเข้าสู่การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษในราชอาณาจักรไทย และ

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นชอบตามเอกสารที่รัฐที่ส่งคำขอส่งมาอีกทั้งเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคุ้มครองพยานผู้นั้นตามมาตรการพิเศษในราชอาณาจักรไทย”

2) เพิ่มเติมมาตรา 8 ในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 8 ให้มีการนำมาตรการการคุ้มครองพยานชั่วคราวในกรณีที่พยานต้องได้รับการคุ้มครองอย่างฉุกเฉินเร่งด่วน มิเช่นนั้นพยานอาจได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ดังนี้ “กรณีที่พยานต้องได้รับความคุ้มครองอย่างเร่งด่วน เพราะอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของพยานได้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาให้การคุ้มครองแก่พยานผู้นั้นเป็นการชั่วคราว

ภายหลังจากมีคำสั่งแล้วรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะต้องจัดทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับเหตุผลการตัดสินใจในการใช้มาตรการดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

บทที่ 6

บทสรุป ข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานผู้ถูกข่มขู่ ถูกคุกคาม จากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจะเห็นได้ว่า ในคดีที่พยานมีความเสี่ยงอย่างร้ายแรงจากการถูก คุกคามจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของพยานถึงอาจเป็นอันตราย ต่อชีวิตนั้น จะพบว่าเพียงแต่มาตรการในการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานภายใน รัฐหรือภายในประเทศนั้นอาจไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองความปลอดภัยของพยานอีกต่อไป ดังนั้น การ ให้คุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังอีกรัฐหนึ่งหรืออีกประเทศหนึ่งมีความจำเป็น อย่างยิ่งในการนำมาบังคับใช้ในทางปฏิบัติอีกทั้งมาตรการนี้เป็นมาตรการบังคับตามอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้อ 24 วรรค 3 นอกจากนี้ ตามอนุสัญญายังได้กำหนดรูปแบบการโยกย้ายที่อยู่พยานซึ่งมีรูปแบบการคุ้มครองโดย การทำเป็นข้อตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคี ดังเช่น กรณีความร่วมมือกันที่เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม นั้นคือ การคุ้มครองพยานในสหภาพยุโรป

ในส่วนการศึกษามาตรการคุ้มครองพยานตามกฎหมายคุ้มครองพยานทั้งของประเทศ สหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียที่มีบทบัญญัติตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่ให้ อำนาจแก่อัยการสูงสุดและผู้บัญชาตำรวจแห่งชาติตามลำดับสามารถอนุญาตให้มีการคุ้มครองพยาน โดยการย้ายถิ่นฐานของพยานไปยังต่างประเทศได้ในกรณีพยานถูกคุกคามอย่างร้ายแรง อีกทั้งตาม กฎหมายคุ้มครองพยานทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรียยังอนุญาตให้ ชาวต่างชาติสามารถได้รับการคุ้มครองในฐานะพยานในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศ สหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลียได้ หากพยานผู้ร้องขอนั้นได้ดำเนินการร้องขอตามเงื่อนไข และ รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศหรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งอนุมัติ จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้ง ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรียถือว่าเป็นประเทศที่มีมาตรการการคุ้มครองพยานที่มี ประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะนำมาตรการการคุ้มครองพยานตาม มาตรการพิเศษโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมาเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทย ต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานของไทยยังไม่มีมาตรการการคุ้มครองพยาน โดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานไปยังรัฐอื่น อีกทั้งการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานภายในรัฐไม่ เพียงพอต่อการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของพยาน ตลอดจนสามีภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานและบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานอีกต่อไป โดยเฉพาะในคดีที่ เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มักมีเครือข่ายในการกระทำความผิดหลาย ๆ รัฐ มีการคุกคาม

ข่มขู่ บีบบังคับทำร้าย หรือกักขังขังขัง กัดฟันไม่ให้พยานไปให้การต่อเจ้าหน้าที่ หรือศาลในชั้นพิจารณาซึ่งในชั้นสืบสวนเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้น จำเป็นต้องใช้บุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลจึงมักมีการกันผู้ร่วมกระทำความผิดมาเป็นพยานในศาลเพื่อจะสามารถสืบสาวไปถึงผู้บงการหรือตัวการสำคัญ พยานที่ถูกกันมาเป็นพยานมักมีความเสี่ยงสูงในการได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ดังนั้น มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานจึงมีความจำเป็นในการช่วยต่อต้านองค์กรอาชญากรรม โดยเริ่มจากการคัดเลือกพยานเข้าสู่โครงการคุ้มครองของรัฐ โดยเน้นไปที่พยานที่มีความเสี่ยงสูงและพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่นๆ นอกจากนั้นกรณีที่เป็นคดีที่มีความร้ายแรงฉุกเฉินที่พยานอาจได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ก็สมควรพิจารณานำมาตรการคุ้มครองพยานชั่วคราวมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองพยานได้อย่างทันท่วงที

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรนำมาตรการคุ้มครองพยานแบบชั่วคราวมาใช้ในการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษซึ่งทำให้พยานได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยอย่างทันท่วงทีในกรณีที่ถูกคุกคามอย่างร้ายแรง โดยเพิ่มเติมการคุ้มครองพยานชั่วคราวในกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548 ข้อ 8 ดังนี้ “กรณีที่พยานต้องได้รับความคุ้มครองอย่างเร่งด่วน เพราะอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของพยานได้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาให้การคุ้มครองแก่พยานผู้นั้นเป็นการชั่วคราวก่อนก็ได้โดยทำเป็นข้อตกลงในการคุ้มครองพยานชั่วคราว ภายหลังจากสั่งให้มีการคุ้มครองชั่วคราวแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะต้องจัดทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับเหตุผลการตัดสินใจในการใช้มาตรการดังกล่าวโดยไม่ชักช้า”

2.2 ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานพยานระหว่างรัฐโดยการออกกฎหมายเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 โดยเพิ่มเติมมาตรา 10 (1) ดังนี้ “ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

2.2.1 ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสมทั้งภายในราชอาณาจักรไทยหรือกรณีที่จำเป็นต้องย้ายอาจจัดให้มีการโยกย้ายพยานไปคุ้มครองในรัฐอื่น”

รวมถึงให้เพิ่มเติมมาตรา 10 ทวิ ดังนี้ “มาตรการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษสามารถคุ้มครองพยานชาวต่างชาติได้ โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐต่างประเทศ ให้รับพยานชาวต่างชาตินั้นเข้าสู่การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษในประเทศไทย

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นชอบตามเอกสารที่รัฐที่ส่งคำขอส่งมาอีกทั้ง เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคุ้มครองพยานผู้นั้นตามมาตราการพิเศษในประเทศไทย”

2.3 ควรทำความเข้าใจแบบรัฐต่อรัฐ (แบบทวิภาคี) หรือ การทำความเข้าใจในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ในการร่วมมือในการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐโดยดูรูปแบบจากความร่วมมือกันในการคุ้มครองพยานของสหภาพยุโรปที่ให้มีการร่วมมือในการคุ้มครองพยานในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดความแตกต่างของการบังคับใช้กฎหมายในแต่ละประเทศ และเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการคุ้มครองแก่พยาน กล่าวคือ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานกลางแห่งชาติในประเทศไทยเพื่อเป็นตัวกลางในการประสานงานในการคุ้มครองพยานโดยอาจกำหนดให้เป็นหน้าที่ของอัยการสูงสุดในฐานะที่เป็นผู้ประสานงานกลางในการรับคำร้องและส่งคำร้องในความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศอยู่แล้ว การร่วมมือกันระหว่างรัฐในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการคุ้มครองพยาน การใช้เทคโนโลยีต่างๆเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในคุ้มครองพยาน เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ (Video Conference) การแลกเปลี่ยนและคุ้มครองพยานที่เป็นผู้กระทำความผิดแต่หันมาให้การต่อรัฐในฐานะพยาน การนำมาตรการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานของพยานที่ได้รับการคุ้มครองอย่าง ร้ายแรงจากองค์กรอาชญากรรมไปรับการคุ้มครองในโครงการคุ้มครองพยานของประเทศผู้รับการร้องขอ สำหรับค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานนั้นให้ประเทศผู้ร้องขอเป็นผู้จ่าย เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548.
- กฎหมายคุ้มครองพยาน : ความฝันที่ยังอยู่ไกลจากกระบวนการยุติธรรมไทย. (2544, 6-12 กรกฎาคม). สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 48(6), 13-14.
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2550). ร่างคู่มือการประสานการส่งต่อพยานให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือหน่วยงานที่มีภารกิจในการคุ้มครองพยาน [เอกสารอัดสำเนา]. กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.
- กระทรวงยุติธรรม. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานยุติธรรมจังหวัด เรื่อง การร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยพยานในคดีอาญา. กรุงเทพฯ : กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.
- กระทรวงยุติธรรม. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานคุ้มครองพยาน. (2553). คู่มือหลักเกณฑ์การใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กฤษฎา เจือละออง. (2560). ปัญหาการนำมาตราการพิเศษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาใช้ในการคุ้มครองพยานในคดีทุจริต. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กอบเกียรติ กสิวิวัฒน์. (2550). การประเมินโครงการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์. (2547). อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม.
- ขจิต จิตตเสวี. (2557). องค์การระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- เข้มชัย ชุตินวงศ์. (2557). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา.
- คณิต ณ นคร. (2538). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เนติธรรม.
- จิตติ เจริญฉ่ำ (2538). พยานในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร.

- ชุมพล กฤษณสุวรรณ. (2550). ทักษะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 กรณีศึกษากองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค 5. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยชนะ วิบูลย์พันธ์. (2539). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมกระทำโดยผู้มีอิทธิพล.วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพล อนุเมธางกูร. (2548). การคุ้มครองสิทธิของพยานบุคคลในชั้นศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์ ใจหาญ. อุทโยอาทิเวช และปกป้อง ศรีสนิท. (2551) รายงานฉบับสมบูรณ์ของสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “โครงการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรการพิเศษการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา (10)3 ปี 2550.
- ตระการ อาสาศึก. (2547). การคุ้มครองบุคคลในคดีอาญา. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล ไม่ได้ตีพิมพ์. สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการ. กรุงเทพมหานคร.
- จาริต เพ็งดิษฐ์. (2552). การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ในหนังสือโอกาสครบรอบ 72 ปี ศาสตราจารย์คณิต ณ นคร. หน้า 59-77. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- นภวรรณ เจนกลาง. (2548). มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานที่เป็นข้าราชการ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวศิรนาถ เต็มกาญจนดี. (2550). ความรับผิดชอบของรัฐต่อพยานในการให้ความคุ้มครองตามมาตรการพิเศษ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุสณัฐฐา สัทธรรมนวงศ์. (2552). มาตรการไม่เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของพยานในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัญญา สุทธิบดี. (2547). เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ. ไม่ได้ตีพิมพ์. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประธาน วัฒนวานิชย์ และวีรศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2546). การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารแนบท้าย ในรายงานการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2. สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.

- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2520). ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุม
อาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม. วารสารนิติศาสตร์. 9(2). 147.
- ประมุข สุวรรณศรี. (2517). กฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงธน.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาศึอาญา ประมวลกฎหมายอาญา
- ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 8 เรื่องการสอบสวนบทที่ 7 ว่าด้วยการกันผู้ต้องหาไว้
เป็นพยานบางคดี
- ประยุทธ์ แก้วภักดี. (2542). การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์นิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- พินิตา เสวตสุนทร. (2543, มกราคม-เมษายน). การสืบพยานบุคคลในคดีอาญาโดยใช้สื่อภาพและ
เสียงเชิงปฏิสัมพันธ์. ดุลพาท 47(1), 30.
- พรชัย ต่านวิวัฒน์. (2537, พฤศจิกายน). หลักเกณฑ์บางประการในการให้ความช่วยเหลือตาม
พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535. วารสาร
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 2.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546.
- พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
เกรนโกรว.
- พัชรรังส์ เกตุกลัดอยู่, ผู้แปล. (2550). พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งโครงการคุ้มครอง
และความช่วยเหลือพยานและบุคคลบางประเภท (ประเทศออสเตรเลีย). (ออนไลน์)
สืบค้นได้จาก [www. Institute.ago.to.th/text/tran_17.doc](http://www.Institute.ago.to.th/text/tran_17.doc).
- พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก.
- พิศวาท สุนทรพันธุ์ และคณะ. (2546). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มาตรการในการแก้ไขปัญหาการ
ลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น (พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล
และทางอากาศ). สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.
- พีรพงศ์ เกิดมงคล. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทาง
อาญาในอาเซียน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไพรัช โทสวัสดิ์. (2547). การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของปฏิบัติการทางปกครอง.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ไพโรจน์ นิยมเดชา. (2551). พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546: ศึกษากรณีปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล. (2558, กันยายน - ธันวาคม). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 3
- มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล. (2557). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มนสิการ สุระชิต. (2557). พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546: ศึกษากรณีการบังคับใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มณีนภา สุทธิพงศ์เกียรติ. (2552). การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา : ศึกษากรณีบทบาทศาลยุติธรรม. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมทินี ชโลธร. (2543). การปฏิบัติต่อพยานบุคคลในคดีอาญา วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยิ่งศักดิ์ ฤกษ์จินดา. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (2541). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร.
- รุ่งกานต์ วัชรปรีดา. (2547) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดการคุ้มครองตามมาตรการทั่วไปแก่พยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551.
- ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยการแจ้งวิธีการที่เจ้าหน้าที่ให้ความคุ้มครองแก่พยานและการสิ้นสุดซึ่งการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2549.
- ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการให้ความคุ้มครองพยานที่เป็นผู้ถูกคุมขังหรือผู้ถูกกักกันในคดีอาญาในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2549.
- ระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษว่าด้วยการให้ความคุ้มครองพยานในคดีพิเศษ พ.ศ. 2554
- ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2554.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2551.
- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษ พ.ศ. 2548.

- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2550
- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยานสามี ภริยา ผู้บุพการีผู้สืบสันดาน
ของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญาพ.ศ. 2547 และ
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548.
- ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวทางในการปฏิบัติต่อพยาน พ.ศ. 2548.
- ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน
พ.ศ. 2554.
- ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการให้ความคุ้มครองแก่
พยานในคดียาเสพติด พ.ศ. 2547 และพ.ศ. 2550.
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการกำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548.
- ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547.
- ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547.
- รามเมศ พรหมเย็น. (2552). ปัญหาการปฏิบัติต่อพยานในคดีอาญา: ศึกษากรณีการปฏิบัติที่เหมาะสม
ต่อพยานในชั้นพนักงานสืบสวนสอบสวน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณพร สิทธิกรวงศ์. (2552). การคุ้มครองพยาน : ศึกษากรณีการนำมาตรการฉุกเฉินมาปรับใช้.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณวิภา เมืองถ้ำ. (2551). การคุ้มครองพยานและผู้เสียหายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ
ต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000: การปรับปรุง
กฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายของประเทศไทย.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณวิภา เมืองถ้ำ. (2551). การคุ้มครองพยานและผู้เสียหายตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ
ต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000: การปรับปรุง
กฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและผู้เสียหายของประเทศไทย.
วารสารกฎหมายฉบับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 2.
- วรรณวิภา เมืองถ้ำ. (2558, กันยายน). ความจำเป็นในการนำมาตรการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้าย
ถิ่นฐานระหว่างรัฐมาใช้ในการคุ้มครองพยานที่ได้รับการข่มขู่ คุกคามอย่างร้ายแรงในคดี
ที่เกี่ยวกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ. วารสารกฎหมาย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปีที่ 27 ฉบับที่ 1.

- วีระพงษ์ บุญโญภาส, และเกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง โทษทางอาญา ที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สภานายความ.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส, และคณะ. (2547). การบริหารจัดการระบบงานคุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546: เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการศึกษาวิจัย, วันอังคารที่ 24 กุมภาพันธ์ 2547. ห้อง Gezanne Renoir ณ โรงแรมโนโวเทล สยามสแควร์ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส, และคณะ. (2547). โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการระบบงานคุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส, และคณะ. (2551). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดร่างกฎหมายเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยานในชั้นพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล. สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.
- วันชัย รุจนวงศ์. (2548). ผ่าองค์กรอาชญากรรม: มะเร็งร้ายของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- วันชัย รุจนวงศ์. (2537, พฤศจิกายน). มาตรการคุ้มครองพยานบุคคล, วารสารพนักงานอัยการ. 17 (2537): 106.
- วันชัย ศรีนวลนัด. รายงานวิจัยเรื่องการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา. (2540). หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง. วิทยาลัยการยุติธรรม ศาลยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

- ศิริประภา อ๋ารอด. (2557). มาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่: ศึกษาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริระ รัตตานุกุล. (2549). การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 24. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต .
- สุทธิณี ธัมวิสุทธีวรากร. (2550). การเปลี่ยนชื่อและย้ายที่อยู่ของวิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุทธิพล ทวีชัยการ และอารยะ ธีรภัทรานันท์. (2545). การคุ้มครองพยานและการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย ในรายงานการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติระยะที่ 2. สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2555). การค้นหาความจริงโดยกฎหมายลักษณะพยานและการคุ้มครองพยานในคดีอาญา. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพยานชั้นสูง เล่มที่ 2 หน่วยที่ 10. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก <http://www.stou.ac.th/schools/slsw/upload/41717unit-10.pdf>.
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง, นที จิตสว่าง, อุดลย์ ณรงค์ศักดิ์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะ. (2559). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- โสภณ รัตนาร. (2537). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. คู่มือมาตรการคุ้มครองพยานเบื้องต้นตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. ไม่ได้ตีพิมพ์.
- อรรถกร วิเชียรรัตน์. (2550). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546: ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดเป็นผู้ทรงอิทธิพล. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- อุดม รัฐอมฤต. (2557). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน.
- โอสถ โกสิน. (2538). กฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ส่งเสริม
งานตุลาการกระทรวงยุติธรรม.
- อุทัย อาทิวะ. (2546). แปลบทความและกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม.
สถาบันกฎหมายอาญา.
- อนันตัญญ์ แบ่งบุญ. (2557). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้กล่าวหา
หรือให้ถ้อยคำ หรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อ
หน้าที่ตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียและนิวซีแลนด์. วิทยานิพนธ์นิติ
ศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต .
- อเนก อะนั้นทวรรณ. (2544). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย : ศึกษากรณีคุ้มครองพยานใน
คดีอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอกวัฒน์ กมลเทพา. (2550). กระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติใน
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Affolder, Natasha, Tadic. (1998). The Anonymous Witness and the Sources of
International Procedural Law. 19 Michigan Journal of International Law 445.
Agreement on the Cooperation in the Area of Witness Protection.
- Albert J. Nijboer. (1999). Children and Young Persons in the Criminal Justice System:
the Council of Europe Recommendation on Witness Protection and Rights
of the Defense. 10 Criminal Law Forum.
- Amanda J. Schreiber. (2001). Dealing with the devil: an examination of the FBI's
troubled relationship with its confidential informants. 34 Columbia Journal
of Law and Social Problems 4.
- Andreas Schloenhardt. (2003) Migrant Smuggling: Illegal Migration and Organised
Crime in Australia and the Asia Pacific Region. (Leiden: Martinus Nijhoff
Publishers).
- Angle Veng Mei Leong. (2007). The Disruption of International Organized Crime: An
Analysis of Legal and Non-Legal Strategies. (Cornwell: Ashgate Publishing
Limited).

- Arcadio Diaz Tejera (Committee on Legal Affairs and Human Rights), "Witness Protection as an Indispensable Tool in the Fight against Organised Crime and Terrorism in Europe", <http://assembly.coe.int>. retrived 25 February 2017.
- Asian Development Bank Organization for Economic Co-operation and Development Anti-Corruption Initiative for Asia and the Pacific. (2007) Mutual Legal Assistance, Extradition and Recovery of Proceeds of Corruption in Asia and the Pacific, Framework and Practices in 27 Asian and Pacific Jurisdictions. P.27. <http://www.oec.org/site/adboecdanti-corruptioninitiative/37900503.pdf>. retrived 25 February 2017.
- Asian Legal Resource Centre Hong Kong. (2006). Recommendation on Witness Protection in Thailand. <http://www.humanrights.asia/resources/journals-magazines/article2/0503/recommendations-on-witness-protection-in-thailand>. retrived 25 February 2017.
- Australia Federal Police. (2009). Witness Protection Annual Report 2008 -2009. Canberra: Commonwealth of Australia. Australia and the Asia Pacific Region. (Leiden: Martinus Nijhoff Publishers).
- Australia Parliamentary Joint Committee on the National Crime Authority. (1998). Witness Protection: Report by the Parliamentary Joint Committee on the National Crime Authority, Parliamentary paper No. 193/88 (Canberra, Australian Government Publishing Service).
- Australia. Victorian Legislation and Parliamentary Documents. Witness Protection Act 1991. Act. No 15, 1991. (Version 30 October 2009).
- Australian Federal Police. (2011). Witness Protection Annual Report 2010-2011. http://www.afp.gov.au/media-centre/publications/-/media/afp/pdf/a/AFP_Witness_Protection_2010-2011.ashx. retrived 25 February 2017.
- Calderoni F. (2010). Organized Crime Legislation in the European Union: Harmonization and Approximation of Criminal Law, National Legislations and the EU Framework Decision on the Fight against Organized Crime (Springer: New York Publishing, 1st edition).

- CARICOM. (1999). Agreement establishing the Regional Justice Protection Programme. Georgetown, Guyana: Caribbean Community Secretariat. Available at: <http://www.caricom.org/jsp/archives/justiceprotection.htm>. retrived 27 February 2017.
- Chris Taylor. (2001). In the public Interest: Public Interest Immunity and Police Informants. 65 *The Journal of Criminal Law* 5.
- Clark S Roger. (2004). The United Nations Convention against Transnational Organized Crime. 50 *Wayne Law Review* 161.
- Clive Norris and Dunnigham C. (2001). Subterranean Blues: Conflict as an Unintended Consequence of the Police Use of Informers. *Policing and Society* 9.
- Clive Harfield and Karen Harfield. (2008). *Covert Investigation*, (Oxford University Press, 2nd)
- Costigan Ruth and Phillip Thomas. (2000). Anonymous Witness. 51 *Northern Ireland Legal Quarterly* 326.
- Council of Europe. (2006). *Protecting Witnesses of Serious Crime – Training Manual for Law Enforcement and Judiciary*. By Stjepan Gluscic Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Council of Europe. (2005). *Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on the Protection of Witnesses and Collaborators of Justice*, Explanatory. Strasbourg, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe. (2006). *Protecting Witnesses of Serious Crime – Training Manual for Law Enforcement and Judiciary*. By Stjepan Gluscic Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2006.
- Council of Europe. (2006). *Replies to the Questionnaire on Protection of Witness and Pentiti in Relation to Acts of Terrorism (Germany)*. retrived 7 June 2017.
- Council of Europe. (2006). *Replies to the Questionnaire on Protection of Witness and Pentiti in Relation to Acts of Terrorism (Italy)*. retrived 7 June 2017.
- Council of Europe. (1999). *Report on Witness Protection (Best Practice Survey)*. Strasbourg: European Committee on Crime Problems, Committee of Experts on Criminal Law and Criminological Aspects of Organized Crime. March, 24 1999.

- Council of Europe. (2001). Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters. 182 European treaty series (Strasbourg) 19.
- Council of Europe. (2006). Terrorism: Protection of Witnesses and Collaborators of Justice. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2006.
- Criminalization of Participation in an Organized Criminal Group and Conspiracy, Immunity System, and Witness and Victim Protection Programmes. (2002). In Resource Materials Series, No 59. Fuchu, Tokyo, Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, October 2002.
- David Bruce. (2005). Danger, Threats or Just Fear: Witness intimidation in three Gauteng courts. South African Crime Quarterly 13.
- David Luban, Julie R. O'Sullivan and David P. Stewart. (2010) International and Transnational Criminal Law (New York: Aspen Publishers).
- David Lusty. (2002). Anonymous accusers: An historical and comparative analysis of secret witnesses in criminal trials. 24 The Sydney Law Review.
- David Maclean. (2007). Transnational Organized Crime: A Commentary on the UN Convention and Its Protocols. New York: Oxford University Press.
- Demleitner, N. V. (1998). Witness Protection in Criminal Cases: Anonymity, Disguise or Other Options? The American Journal of Comparative Law 46.
- Department of Justice. (1997). What the Witness Protection Program is all about. Washington, D.C.
- Dimitri Vlassis. The Global Situation of Transnational Organized Crime, the Decision of the International Community to Develop an International Convention and the Negotiations Process.
http://Unafei.or.jp/english/pdf/RS_No59_33VE_Vlassis2.pdf. retrieved 25 February 2017.
- Donigan Guymon Carrielyn. (2000). International Legal Mechanisms for Combating Transnational Organized Crime: The Need for a Multilateral Convention. 18 Berkeley Journal of International Law 53.

- Economic and Social Council. (2005). Action against Transnational Organized Crime: Protection of Witnesses. Resolution 2005/16. 22 July 2005. (E/2005/99: Economic and Social Council. Official Records, Supplement No.1).
- Edward M.Wise. (2000). RICO and Its Analogues: A Comparative Perspective written for Symposium. RICO Thirty Years Later: A Comparative Perspective. 27 Syracuse Journal of International Law and Commerce 303.
- Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressey. (1966). Principle of Criminology.(Lippincott company, 7th ed).
- Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice. Bangkok 18-25 April 2005. Report prepared by the Secretariat. (A/CONF.203/18). Sales no. 05.IV.7.
- Emmanouela Mylonki. (2002). The Manipulation of Organised Crime by Terrorists: Legal and Factual Perspectives. 2 International Criminal Law Review 228.
- Federal Bureau of Investigation (FBI). Italian Organized Crime http://www.fbi.gov/about-us/investigate/organizedcrime/italian_mafia. retrived 25 February 2017.
- Felia Allum and Nicholas Fyfe. (2008). Developments in state witness protection programmes: the Italian experience in an international comparative perspective. 2 Policing: A Journal of Policy and Practice 1.
- G.E Brouwer. (2005). Review of the Victoria Police Witness Protection Program. Report of the Director of the Office of Police Integrity. Melbourne: Victorian Government Printer, P.O.P No.145. July 2005. <http://www.ibac.vic.gov.au/docs/default-source/reviews/opi/review-of-the-victoria-police-witness-protection-program---july-2005.pdf?sfvrsn=10.pdf?sfvrsn=8>. 1 retrived March 2018.
- General Assembly. Question of elaboration of an international convention against organized transnational crime A/RES/51/120 [online] Available from: <http://www.un.org/documents/09/res/51/ares51-120htm>. retrived 25 February 2017.
- George C. Harris. (2000). Testimony for Sale: The Law and Ethics of Snitches and Experts. 28 Pepperdine Law Review 1.

- Gregory Lacko. (2004). *The Protection of Witnesses*. Ottawa: The International Cooperation Group – Department of Justice Canada.
<http://justice.gc.ca/en/ps/inter/protectwitness/WitnessProtection-EN.pdf>.
retrived 25 February 2017.
- Herbert L. Packer. (1968). *The Limits of the Criminal Sanction*. (California: Stanford University Press).
- Howard Abadinsky, George W. Kiefer eds. (1987). *Organized Crime* (Taylor Francis Ltd., 2nd)
- Ian Brownlie. (1979). *Principles of Public International Law*. (Oxford: Oxford University Press).
- International Organization for Migration (IOM). (2003). *Protection Schemes for Victims of Trafficking in Selected EU Member Countries, Candidate and Third Countries*. Geneva: International Organization for Migration.
- Institut Supérieur International des Sciences Criminelles, Monitoring Center on Organized Crime and European Police Office (ISIS-OPCO-EUROPOL).
(2005). *Harmonisation of Witness Protection Legislation- Final Proposal of the ISIS-OPCO-Europol Working Group on Minimum Requirements for Potential Legislation at European Union Level, Explanatory Report*. (Italy: Siracusa: International Institute of Higher Studies in Criminal Science).
- Jay S. Albanese, (2011). *Organized Crime in Our Times* (Anderson Publishing).
- John D McClean. (2007). *Transnational Organized Crime: A Commentary on the UN Convention and its Protocols*, (Oxford University Press, Oxford).
- Kelly Dedel. (2006). *Witness Intimidation. Problem-Oriented Guides for Police Series, No. 42*. Washington: United States Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services. July 2006.
- Kerati Kankaew. (2011) *Thailand's Witness Protection Programme*.
www.unafei.or.jp/.../Fourth-GGSeminar_p92-97.pdf. retrived 25 February 2017.
- Kerry Murphy Healey. (1995). *Victim and Witness Intimidation: New Developments and Emerging responses*. Washington: USA, Department of Justice, National Institute of Justice Research, October 1995.

- Kramer Karen. Protection of Witnesses and Whistle-Blowers: How to Encourage People to come Forward to Provide Testimony and Important Information [16]. http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No86_07VE_Kramer.pdf. retrived 25 February 2017.
- Kramer Karen. Witness Protection as a key tool in addressing serious and organized crime. http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_GG4_Seminar/Fourth_GGSeminar_P3. retrived 25 February 2017.
- Kramer Karen. (2011). Witness Protection as a Key Tool in Addressing Serious and Organized Crime. In The Fourth Regional Seminar on Good Governance for Southeast Asian countries held by the United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (UNAFEI).
- Kristin M Flinklea. (2010). Organized Crime in the United States: Trends and Issues for Congress” (CRS Report for Congress, 22 December 2010).
- Lee Jae Sang. (2012). Establishing a Framework of Criminal Justice Cooperation against Transnational Organized Crime. Asian Criminological Society 4th Annual Conference 38.
- Mandy Burton, Roger Evans and Andrew Sanders. (2007). Vulnerable and initimidated witnesses and the adversarial process in England and Wales. 11 International Journal of Evidence and Proof 1.
- Massachusetts Executive Office of Public Safety and Security. (2009). The Commonwealth of Massachusetts Witness Protection Program: An Overview of Cases during Fiscal Year 2008. May 2009.
- Mathilde Turcotte. (2008). Shifts in Police-informants Negotiations. Global Crime, 9, 4.
- Matti Joutse. (2012). International Cooperation against Transnational Organized Crime: Extradition and Mutual Legal Assistance in Criminal Matters. www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No59/No59_29VE_Joutsen3.pdf. retrived 25 February 2017.
- Michael A. Caloyannides. (2002). Desktop Witness. West Sussex: John Wiley & Sons Ltd.
- Michael H. Graham. (1985). Witness Intimidation – The Law’s Response. Westport: Quorum Books.

- Michael Levi. (2002). The organization of Serious Crime in Mike Maguire et al., *The Oxford Handbook of Criminology* (Oxford University Press, Oxford).
- Mutual Assistance in Criminal Matters Act 1987 (Cth).
- Nicholas Fyfe. (2001). *Protecting Intimidated Witnesses*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited.
- Nicholas Fyfe and James Sheptycki (2006). International Trends in the Facilitation of Witness co-operation in Organized crime cases. 3 *European Journal of Criminology* (London) 3.
- Namtae Meeboonsalang (2012). *Witness Protection in Thailand and Mutual Assistance in Criminal Matters between Thailand and Australia: Proposals for Reform*. A thesis for the Degree of Doctor of Juridical Science. School of Law, Faculty of Business, Economics and Law, La Trobe University, Australia.
- Narayanan Ganapathy and Roderic Broadhurst. (2008). *Organized Crime in Asia: A Review of Problems and Progress* 12 *Asian Criminology* 1.
- Nicola Piacente. (2006). Analytical Report, in Council of Europe, *Terrorism: Protection of Witnesses and Collaborators of Justice*. Strasbourg: Council of Europe.
- Nigel South. (2001). *Informers, Agents and Accountability* in Billingsley, Roger, Nemitz, Teresa and Philip Bean eds. *Informers: Policing, Policy, Practice*. Portland: Willan Publishing.
- Paul Reuter. (1989). *Introduction to the Law of Treaties*. London: Printer Publishers.
- Organization of American States (OAS). (2009). *General Secretariat, Department of Legal Cooperation of the Secretariat for Legal Affairs. Study on Cooperation on the Protection of Victims and Witnesses*. San Salvador: March 23, 2009.
- Office of Police Integrity, Victoria. (2005). *Review of the Victoria Police Witness Protection Program*, July 2005.
- Office of the Attorney General. (2008). *Laws and Treaties Relating to International Cooperation in Criminal Matters* (Bangkok Blog 6th edition).
- Peter Finn, Kerry Murphy Healey. (1996). *Preventing Gang- and- Related Witness Intimidation*. Washington: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice.

- Oh Jung-han (2012). Clash of Jurisdictions in Transnational Organized Crime. Asian Criminological Society 4th Annual Conference 257.
- Peter J.P, Tak (1997). Deals with Criminals: Supergrasses, Crown Witnesses and Pentiti, 5 European Journal of Crime, Criminal law and Criminal Justice 1.
- Phil Williams and Ernesto U. Savona. (2012). The United Nations and Transnational Organized Crime. Taylor and Francis Publishing.
- Queensland Crime and Misconduct Commission. (2009). Provide an Effective Witness Protection Service. Crime and Misconduct Commission Annual Report 2008 – 2009, Brisbane.
- Phil William and Savona Ugo Ernesto. (2012). The United Nations and Transnational Organized Crime. (New York: Taylor and Francis).
- Poonpol Ngearndee. Mutual legal Assistance and Extradition in Thailand
http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_GG6_Seminar/05-7_Thailand.pdf.
P. 156. retrived 25 February 2017.
- Queensland Crime and Misconduct Commission. (2009). Provide an Effective Witness Protection Service. Crime and Misconduct Commission Annual Report 2008 – 2009, Brisbane.
- Richard Alexander. (2004). The role of whistleblowers in the fight against economic crime. 12 Journal of Financial Crime 2.
- Richard D. Atkins. (1995). The Alleged Transnational Criminal: The Second Biennial International Criminal Law Seminar. (The Hagues: Martinus Nijhoff Publishers).
- Robert E. Courtney III. (2011). Insider as Cooperating Witness Overcoming Fear and Offering Hope. Securing Protection and Cooperation of Witness and Whistle-blowers.
- Risdon N. Slate. (1997). The Federal Witness Protection Program: Its Evolution and Continuing growing pains. 16 Criminal Justice Ethics 2.
- Robert A. Fein, Bryan Vossekuil and Gwen A. Holden. (1995). Threat Assessment: An Approach to Prevent Targeted Violence .NIJ Research in Action. Washington, National Institute of Justice.

- Robert Bauer, Carrie Hasler, Mark Myrent, Roger Przybylski, Gerard Ramker and Travis Jeff. (1997) An Evaluation of the Illinois State Police Gang Crime Witness Protection Program. Chicago: Research and Analysis Unit, Illinois Criminal Justice Information Authority.
- Robert John Currie. (2010). International and Transnational Criminal Law. (Toronto: Irwin Law Inc).
- Roger Tarling, Dowds, Lizanne and Tracey Budd. (2000). Victim and Witness Intimidation: Findings from the British Crime Survey. London: Home Office Research Development and Statistics Directorate.
- Roy Clark. (2001). Informers and Corruption. In Nemitz, T.R. and P.T. Bean, eds Informers: Policing, Policy, Practice. Portland: Willan Publishing.
- Sam Howe Verhovek. (1996). Gang Intimidation of Witnesses is a Growing Problem. San Diego: Greenhaven Press.
- Sarah Joseph. (2010). Federal Constitutional Law (Thomsons Reuters, 3rd ed)
- Sarah Roadcap. (2004). Obstruction of Justice. 41 American Criminal Law Review 2.
- Secretariat, "Review of the implement of United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto: expert consultation on protection of victims and witness"
http://www.unodc.org/documents/treaties/cop2008/ctoc_cop2008-12E.pdf.html. retrived 25 February 2017.
- Sittipong Tanyapongpruch. (2002). Transnational Organized Crime in Thailand. In Resource materials series No. 59 Fuchu, Tokyo, Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, October 2002.
- Siyuan Chen. (2011). The relationship between international law and domestic law. 23 Singapore Academy of Law Journal 356.
- South Australia. Witness Protection Act 1996.
- Spencer J. and M. Spencer. (2001). Witness Protection and the Integrity of the Criminal Trial. Paper presented at the Conference on Modern Criminal Investigation, Organized Crime and Human Right. Durban: 3 – 7 December 2001.

- Stacy Studnicki and John P. Apol. (2002). Witness detention and intimidation: the history and future of material law. *St John's Law Review* 76.
- Steve Cooley. (2004). *Jailhouse Witness Protection Task Force: Final Report*. Los Angeles: District Attorney's Office. August 2004.
- Sue Moody. (2005). *Vulnerable Witnesses Rights and Responsibilities*. A paper presented at the 18th International Conference of the International Society for the Reform of Criminal Law. Edinburgh: June 2005.
- Sue Titus Reid. (2000). *Crime and Criminology*. (The McGraw- Hill Companies, Inc., 9th ed).
- The Asian Human Rights Commission. (2008). *Thailand: Protecting Witnesses and Victims Absolutely Thailand*.
<http://absolutelythailand.blogspot.com/2008/02/thailand-protecting-witnesses-and.html>. retrived 25 February 2017.
- The Comprehensive Crime Control Act of 1984.
- The Federal Victim and Witness Protection Act 1982
- The Hon. Alexander Downer. *Signing of the Treaty between Australia and Thailand on Mutual Assistance*.
https://foreignminister.gov.au/releases/2006/joint_ellison_treaty_270706.html retrived 25 February 2017.
- The Organized Crime Control Act of 1970.
- The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (2006). *Witness Protection in Kosovo*. The Organization for Security and Co-operation in Europe Mission in Kosovo.
http://www.osce.org/documents/mik/2006/12/22703_en.pdf. retrived 28 February 2016.
- The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (2007). *Presence in Albania Press Release*. OSCE, PAMECA Organize Training on Witness Protection for Albanian Officials.
- The Organization of American States (OAS). (2009). *General Secretariat. Department of Legal Cooperation of the Secretariat for Legal Affairs. Study on Cooperation on the Protection of Victims and Witnesses*. San Salvador: March 23, 2009.

- Tom Obokata (2010). Transnational Organized Crime in International Criminal Law. 17 European Journal on Criminal Policy and Research 347.
- Tom Williamson and Peter Bagshaw. (2001). The Ethics of Informer Handling, in Billingsley, Roger, Nemitz, Teresa and Philip Bean, eds. *Informers: Policing, Policy, Practice*. Portland: WillanPublishing.
- Toon van der Heijden. (2001). Witness Protection Programmes Compared. A paper presented at the Second World Conference on the Investigation of Crime: Modern Criminal Investigation, Organized Crime and Human Rights. Durban: December 3 – 7, 2001.
- Treaty between the government of the United States of America and the Government of the Kingdom of Thailand on Mutual Assistance in Criminal matters [www.thailawforum.com/database1/Treaty- Criminal](http://www.thailawforum.com/database1/Treaty-Criminal). retrived 25 February 2017.
- Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters, Australia – Thailand, signed on 27 July 2006 (Enter into force on 18 June 2009). Australian Government. Federal Register of Legislation: Mutual Assistance in Criminal Matters (Thailand) Regulations 2008 <https://www.legislation.gov.au/Details/F2008L03492>. retrived 25 February 2017.
- The United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000 (Enter into force on 29 September 2003).
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). Good Practices for the Council of the European Union New Transatlantic Agenda. EU-US meeting on Justice and Home Affairs, Dublin 23 February 2004 (Follow-Up to the Brussels Conference on Witness Protection in the Western Balkans Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime.
- United Nations office on drugs and Crime. (2000). Model Witness Protection Bill 2000. Vienna: United Nations Drug Control Programme. United Nations office on drugs and Crime, “General Assembly resolution 55/25 “[online] Available from: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/travaux-preparatoireshtml>. retrived 25 February 2017.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2008). Good Practices for the Protection of Witnesses in Criminal Proceedings Involving Organized Crime (United Nations, New York). [http:// Phil o](http://phil.o) (United Nations, New York). https://www.unodc.org/documents/treaties/Legislative_Guide_2017/Legislative_Guide_E.pdf. retrived 25 February 2017.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2010). The Globalization of Crime: A Transnational Organized Crime Assessment [iii]. http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf. retrived 25 February 2017.

United Nations office on drugs and Crime. (2006). Report of the Conference of the Parties to the United Nations Convention against Transnational Organized Crime on its third session (CTOC/COP/2006/14, para. 1, decisions 3/3 and 3/4), <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/CTOC-COP-session3.html>. retrived 25 February 2017.

United Nations office on drugs and Crime. “Travaux preparatoires of the negotiation for the elaboration of the United Nations Convention against Organized Crime and the Protocols thereto. <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/travaux-preparatoireshtml>. retrived 25 February 2017.

United Nations Office on Drugs and Crime. United Nations Convention against Organized Crime and Protocols. <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%2000>. retrived 2 March 2018.

U.S.C Title 18 Part II Chapter 224.

United States (1973). V. De Stefano, 476 F.2 d324.

United States Department of Justice, Office of the Inspector General (OIG). OIG Audit Report on the United States Marshals Service’s (USMS) Administration of the Witness Security Program (WitSec Program: Executive Summary). Washington: Office of the Inspector General, U.S. Department of Justice, March 2005.

- Van DenWynngaert. (1999). The Transformation of International Criminal Law in response to the challenge of Organized Crime. 70 Official Journal of the European Communities 156.
- Vitit Muntarbhorn. Combating Migrant Smuggling and Trafficking in Persons, especially Women: The Normative Framework Re-appraised. Paper presented at The International Symposium on Migration, Geneva, 23 - 25 May 2002.
- Wanchai Roujanavong. (2006). Organized Crime in Thailand (Rumthai Press Co. Ltd).
- Warwick Maynard. (1994). Witness Intimidation: Strategies for Prevention. Crime Detection and Prevention Series, Paper No.55. London: Home Office, Police Research Group.
- Witness Protection Act 1994 (Cth).
- Witness Protection Act 1996.
- Witness Protection Act 1995.
- Witness Protection Act 1999.
- Witness Protection Act 2000.
- Witness Protection (Northern Territory) Act 2002.
- Witness Protection (Western Australia) Act 1996.
- Yam Tat-wing, Peter. Triads. In Resource Material Series No. 58. Fuchu, Tokyo, Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, December 2001. Report to the 116th International Training Course, on Effective Measures to Combat Transnational Organized Crime in Criminal Justice Processes, Tokyo, 28 August 2000 - 15 November 2000.
- Yvon Dandurand. (2007). Strategies and practical measures to strengthen the capacity of prosecution services in dealing with transnational organized crime, terrorism and corruption. 47 Crime, Law and Social Change.
- Yvon Dandurand, Gherardo Colombo and Passas Nikos. (2007). Measures and mechanisms to strengthen international cooperation among prosecution services. 47 Crime, Law and Social Change.
- Yvon Dandurand and Kristin Farr. (2010). A Review of Selected Witness Protection Programs. Research and National Coordination Organized Crime Division Law Enforcement and Policy Branch Public Safety Canada Report No.001.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

AGREEMENT ON THE COOPERATION THE AREA OF WITNESS PROTECTION

ข้อตกลงความร่วมมือในการคุ้มครองพยาน

A G R E E M E N T

ON THE COOPERATION IN THE AREA OF WITNESS PROTECTION

The Contracting Parties to this Agreement,

- RECALLING the cooperation between the competent Ministries of the Republic of Austria, the Republic of Bulgaria, the Republic of Croatia, the Czech Republic, Hungary, the Republic of Poland, Romania, the Slovak Republic and the Republic of Slovenia in the framework of the Salzburg Forum;
- DESIRING to develop and enhance their cooperation in witness protection;
- HAVING REGARD TO the best practice models developed by Europol in the area of witness protection;
- RECOGNIZING bilateral and multilateral agreements on police cooperation concluded between the Contracting Parties;
- HAVING REGARD TO the national legislation of the Contracting Parties and European Union law, including regulations on personal data protection;
- HAVING REGARD TO the United Nations Convention against Transnational Organized Crime of 2000, UNTOC;
- RECALLING the United Nations Convention against Corruption of 2003, UNCAC;
- HAVING REGARD TO the relevant Council of Europe instruments;
- BEARING IN MIND the free movement of persons in the European Union and the challenges thus related to the area of witness protection;

Have agreed as follows:

Article 1

The purpose of this Agreement is to develop and enhance cooperation related to witness protection between the Contracting Parties.

Article 2

(1) The national contact points of the Contracting Parties referred to in Article 10 shall directly cooperate in the area of witness protection upon written request. The competence of the national contact points shall be governed by the national legislation.

(2) The cooperation shall, in particular, include the relocation and protection of persons, exchange of information, administrative, technical and logistical support and training of the staff of witness protection units.

(3) The protected person to be relocated must have been placed under the national protection programme of the requesting Contracting Party or, in case of urgent need, it must be presumable that this person will be taken into the national protection programme of the requesting Contracting Party, if this is foreseen under the national legislation of the requested Contracting Party. When taking supportive measures in connection with the protection of these persons the national legislation of the requested Contracting Party shall apply accordingly. The person to be protected shall remain under the national protection programme of the requesting Contracting Party.

(4) The requesting Contracting Party shall provide the requested Contracting Party with all necessary information which is relevant to this Contracting Party to come to a decision.

(5) Enrolling an endangered person into the national protection programme of the requesting Contracting Party shall be fully in competence of this Contracting Party. The requested Contracting Party shall not re-evaluate the reasons for the enrolment.

(6) For serious reasons and after having duly notified the requesting Contracting Party, the requested Contracting Party may cease the supportive measures. In this case, the requesting Contracting Party shall retake the person concerned.

Article 3

The mutually agreed conditions for the relocation, assistance and protection of persons in each individual case shall be set forth in a separate document concluded by the national contact points referred to in Article 10 of the Contracting Parties involved in this individual case. Significant changes in the situation of the protected person should be reflected in amendments or in a new separate document.

Article 4

Officers from the national contact point of one Contracting Party acting under this Agreement within the territory of another Contracting Party shall be subject to the instructions given by the national contact point of the host Contracting Party.

Article 5

(1) For the carrying of arms, ammunition and equipment and the use of vehicles by officers from the national contact point of one Contracting Party acting under this Agreement within the territory of another Contracting Party, the provisions of Article 19 of the Council

Decision 2008/615/JHA of 23 June 2008 on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism and cross-border crime shall apply accordingly.

(2) Officers from the national contact point of one Contracting Party acting under this Agreement within the territory of another Contracting Party may use their arms, ammunition and equipment only in legitimate self-defence or in the defence of others.

(3) In order to ensure the confidentiality of the protective measures officers may conceal their original identities and the vehicles used.

(4) If under this Agreement and upon prior approval officers from a requesting Contracting Party intend to act within the territory of another Contracting Party, the national contact point of the requesting Contracting Party shall provide the national contact point of the requested Contracting Party in advance with the following information:

- purpose of the action,
- identification of the officers,
- arms, ammunition and equipment carried by the officers,
- vehicles used by the officers.

Article 6

Regarding protection and assistance, general rules of civil liability, criminal liability, and employment relations, the provisions of Articles 20 to 23 of the Council Decision 2008/615/JHA of 23 June 2008 on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism and cross-border crime shall apply accordingly.

Article 7

Regarding the protection of personal data supplied by the Contracting Parties under this Agreement, the provisions of the Council Framework Decision 2008/977/JHA of 27 November 2008 on the protection of personal data processed in the framework of police and judicial cooperation in criminal matters shall apply. Each Contracting Party shall guarantee a level of protection of personal data in its national legislation at least equal to that resulting from the Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data of 28 January 1981 and its Additional Protocol of 8 November 2001 and in doing so, shall be bound by the principles of Recommendation No R (87) 15 of 17 September 1987 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to the Member States regulating the use of personal data in the police sector, also where data are not processed automatically.

Article 8

The Contracting Parties shall ensure the full confidentiality and physical protection of all information supplied by the Contracting Parties under this Agreement, by all necessary measures in accordance with their national legislation. Classified information shall be exchanged exclusively by the national contact points of the Contracting Parties.

Article 9

In individual cases, where a Contracting Party is of the opinion that the granting of a request under this Agreement may adversely affect its national security, public order, state's interests or national legislation, such Contracting Party may refuse cooperation in whole or in part or make its cooperation conditional upon specified terms while complying with other international cooperation obligations.

Article 10

For the purposes of the cooperation under this Agreement, each Contracting Party shall designate a national contact point when depositing the instrument of ratification, acceptance, approval or accession in accordance with Article 15 or 16. This national contact point shall be the unit running the national protection programme.

Article 11

(1) The requesting Contracting Party shall bear the costs of living or other measures requested by this Contracting Party for the protected persons. The requested Contracting Party shall bear the expenses for personnel and material resources for the protection of these persons.

(2) Each Contracting Party shall bear all other costs incurred by its authorities in implementing this Agreement.

(3) In special cases, the national contact points concerned may agree in a separate document in accordance with Article 3 on different arrangement as regards the bearing of costs.

Article 12

(1) The provisions of this Agreement shall apply between Member States of the European Union only in so far as they are compatible with European Union law. Should the European Union in future introduce arrangements affecting the scope of this Agreement, European Union law shall take precedence in applying the relevant provisions of this Agreement.

(2) This Agreement shall not affect rights and obligations under any existing bilateral or multilateral agreements between the Contracting Parties.

Article 13

Upon request of either Contracting Party, a joint working group made up of representatives of the Contracting Parties shall evaluate the implementation of this Agreement and shall identify any need for supplements or amendments.

Article 14

- (1) The Government of the Republic of Slovenia shall act as Depositary of this Agreement.
- (2) The Depositary shall promptly notify the Contracting Parties of ratifications, acceptances, approvals, accessions and other statements concerning this Agreement.
- (3) The Depositary shall transmit a certified copy of this Agreement to each signatory party and to the Secretariat of the United Nations for registration and publication in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

Article 15

- (1) This Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the deposit of the second instrument of ratification, acceptance or approval between the two ratifying Contracting Parties. Concerning other Contracting Parties this Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the deposit of their instrument of ratification, acceptance or approval.
- (2) The Depositary shall notify all Contracting Parties of the date of entry into force.

Article 16

- (1) This Agreement shall be open for accession to all Member States of the European Union and other States applying the Schengen acquis. The Depositary shall transmit a certified copy of the Agreement to each acceding State.
- (2) Instruments of accession shall be deposited with the Depositary.
- (3) This Agreement shall enter into force for any acceding State on the first day of the second month following the deposit of its instrument of accession.

Article 17

- (1) This Agreement shall be concluded for an indefinite period of time.
- (2) Each Contracting Party may withdraw from this Agreement by diplomatic channels with a written notification to the Depositary.
- (3) The withdrawal shall take effect six months from the date on which the notification was received by the Depositary.
- (4) If the national contact point of the withdrawing Contracting Party has concluded separate documents in accordance with Article 3, these separate documents shall remain effective until the national contact points of the Contracting Parties concerned, have in mutual consent terminated the cooperation under the respective separate document, taking fully into account the safety of the persons to be protected in these particular cases.

Done at Štířín, on 24 May 2012, in a single original in the English language.

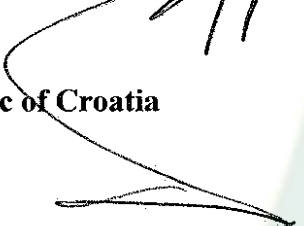
For the Republic of Austria

For the Republic of Bulgaria

For the Republic of Croatia

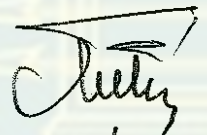
For the Czech Republic

For Hungary

For Romania

For the Slovak Republic

For the Republic of Slovenia

For the Republic of Poland

Mátraháza, 11 October 2012

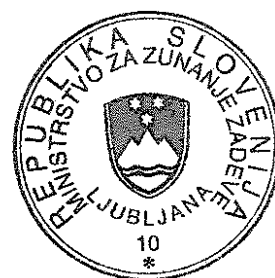
A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. Kucharski'.

I hereby certify that this is a true copy of the Agreement on the Cooperation in the Area of Witness Protection, done at Štirín, on 24 May 2012, the original of which is deposited in the archives of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Slovenia.

Mihael Zupančič

Head of International Law Department
Ministry of Foreign Affairs
of the Republic of Slovenia

Ljubljana, 22. 10. 2013

ภาคผนวก ข.

สนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาระหว่างประเทศ
และประเทศสหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

**TREATY BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF THAILAND
AND
THE GOVERNMENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA
ON MUTUAL ASSISTANCE IN CRIMINAL MATTERS**

The Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the United States of America,

Desiring to maintain and to strengthen the longstanding bonds which unite the two countries, and to undertake effective mutual assistance in criminal matters,

Have agreed as follows:

ARTICLE 1

Obligation to Assist

1. The Contracting States agree, in accordance with the provisions of this Treaty, to provide mutual assistance in connection with investigations, prosecutions, and other proceedings relating to criminal matters.
2. Assistance shall include but not be limited to:
  - (a) taking the testimony and statement of persons;
  - (b) providing documents, records, and evidence;
  - (c) serving documents;
  - (d) executing requests for searches and seizures;
  - (e) transferring persons in custody for testimonial purposes;
  - (f) locating persons;
  - (g) initiating proceedings upon request; and
  - (h) assisting in forfeiture proceedings.
3. Assistance shall be provided without regard to whether the acts which are the subject of the investigation, prosecution, or proceeding in the Requesting State are prohibited under the law in the Requested State, or whether the Requested State would have jurisdiction with respect to such acts in corresponding circumstances.
4. This Treaty is intended solely for mutual assistance between the criminal law enforcement authorities of the Contracting States and is not intended or designed to provide such assistance to private parties.
5. A private party may not rely upon any provision of this Treaty to impede the execution of a request, or to exclude or suppress evidence obtained under the Treaty.
6. This Treaty shall not apply to the execution of arrest warrants or to military offenses. For the purposes of this Treaty, military offenses are violations of military laws and regulations which do not constitute offenses under ordinary criminal law.

ARTICLE 2

Limitations on Compliance

1. The Requested State may refuse to execute a request to the extent that:
  - (a) the request would prejudice the sovereignty, security, or other essential public interests of the Requested State; or
  - (b) the request relates to a political offense.

2. Before refusing the execution of any request pursuant to this Article, the Requested State shall determine whether assistance can be given subject to such conditions as it deems necessary. If the Requesting State accepts the assistance subject to these conditions, it shall comply with the conditions.
3. If the execution of a request would interfere with an ongoing criminal investigation, prosecution or proceeding in the Requested State, execution may be postponed by that State, or made subject to conditions determined to be necessary by the State after consultations with the Requesting State.
4. The Requested State shall promptly inform the Requesting State of the reason for refusing or postponing the execution of a request.

ARTICLE 3

Central Authorities

1. A Central Authority shall be established by each Contracting State.
2. For the United States of America, the Central Authority shall be the Attorney General or a person designated by him.
3. For the Kingdom of Thailand, the Central Authority shall be the Minister of Interior or a person designated by him.
4. Requests under this Treaty shall be made by the Central Authority of the Requesting State to the Central Authority of the Requested State.

ARTICLE 4

Contents of Requests for Mutual Assistance

1. A request for assistance shall be submitted in writing in the language of the requested State. All accompanying documents shall be translated into the language of the Requested State. Such translations shall be certified by a sworn or approved translator in accordance with the laws or practices of the Requesting State.
2. The request shall include the following:
  - (a) the name of the authority conducting the investigation, prosecution, or proceeding to which the request relates;
  - (b) the subject matter and nature of the investigation, prosecution, or proceeding;
  - (c) a description of the evidence or information sought or the acts of assistance to be performed; and
  - (d) the purpose for which the evidence, information, or other assistance is sought.
3. When appropriate, a request shall also include:
  - (a) available information on the identity and whereabouts of a person to be located;
  - (b) the identity and location of a person to be served, that person's relationship to the investigation, prosecution, or proceeding, and the manner in which service is to be effected;
  - (c) the identity and location of persons from whom evidence is sought;
  - (d) a precise description of the place or person to be searched and of the articles to be seized;
  - (e) a description of the manner in which any testimony or statement is to be taken and recorded;
  - (f) a list of questions to be answered;

- (g) a description of any particular procedure to be followed in executing the request;
- (h) information as to the allowances and expenses to which a person appearing in the Requesting State will be entitled; and
- (i) any other information which may be brought to the attention of the requested State to facilitate its execution of the request.

ARTICLE 5

Execution of the Request

1. The Central Authority of the Requested State shall promptly comply with the request or, when appropriate, shall transmit it to the authority having jurisdiction to do so. The competent authorities of the Requested State shall do everything in their power to execute the request, and shall issue subpoenas, search warrants, or other process necessary in the execution of the request.
2. When execution of the request requires judicial or administrative action, the request shall be presented to the appropriate authority by officials of the Requested State at no cost to the Requesting State.
3. Requests shall be executed in accordance with the laws of the Requested State except to the extent that this Treaty provides otherwise. However, the method of execution specified in the request shall be followed except insofar as it would be incompatible with the laws of the Requested State.

ARTICLE 6

Costs

The Requested State shall pay all costs relating to the execution of the request, except for the fees of expert witnesses and the allowances and expenses related to travel of persons pursuant to Articles 12 and 16, which fees, allowances, and expenses shall be borne by the Requesting State.

ARTICLE 7

Limitations on Use

1. Information and evidence obtained under this Treaty, as well as information derived therefrom, shall not be used for purposes other than those stated in the request without the prior consent of the Requested State.
2. The Requesting State may require that the application for assistance, its contents and related documents, and the granting of assistance be kept confidential. If the request cannot be executed without breaching the required confidentiality, the Requested State shall so inform the Requesting State which shall then determine whether the request should nevertheless be executed.
3. The Requested State may require that information or evidence furnished, and information derived therefrom, be kept confidential in accordance with conditions which it shall specify. In that case, the Requesting State shall comply with the conditions, except to the extent that the information or evidence is needed in a public trial resulting from the investigation, prosecution, or proceeding described in the request.

ARTICLE 8

Taking Testimony and Statements and Producing Evidence in the Requested State

1. Upon a request that a person be summoned to give testimony, make a statement, or produce documents, records, or articles in the Requested State, that person shall be compelled to do so in the same manner and to the same extent as in criminal investigations, prosecutions, or proceedings in the Requested State.
2. If the person referred to in paragraph 1 asserts a claim of immunity, incapacity, or privilege under the laws of the Requesting State, the evidence shall nonetheless be taken and the claim made known to the Requesting State for resolution by the authorities of the Requesting State.
3. The Requested State shall furnish information in advance as to the date and place of the taking of the evidence.
4. The Requested State shall authorize the presence of such persons as specified in the request for the taking of testimony or a statement during the execution of the request and allow such persons to question the person whose testimony or statement is sought, insofar as it would not be prohibited by the laws of the Requested State.
5. Business records produced under this Article shall be authenticated by the person in charge of maintaining them through the use of Form A appended to this Treaty. No further certification shall be required. Documents authenticated under this paragraph shall be admitted in evidence as proof of the truth of the matters set forth therein.

ARTICLE 9

Providing Records of Government Offices or Agencies

1. The Requested State shall provide copies of publicly available records of a government office or agency.
2. The Requested State may provide any record or information in the possession of a government office or agency, but not publicly available, to the same extent and under the same conditions as it would be available to its own law enforcement or judicial authorities. The Requested State in its discretion may deny the request entirely or in part.
3. Documents provided under this Article shall be attested by the official in charge of maintaining them through the use of Form B appended to this Treaty. No further certification shall be required. Documents attested under this paragraph shall be admitted in evidence as proof of the truth of the matters set forth therein.

ARTICLE 10

Serving Documents

1. The Requested State shall effect service of any legal document transmitted for this purpose by the Requesting State.
2. Any request for the service of a document requiring the appearance of a person before an authority in the Requesting State shall be transmitted a reasonable time before the scheduled appearance.
3. The Requested State shall return as proof of service a dated receipt signed by the person served or a declaration signed by the officer effecting service, specifying the form and date of service.
4. A person, other than a national of the Requesting State, who has been served pursuant to this Article with a legal document calling for his appearance in the Requesting State, shall not be subjected to any civil or criminal forfeiture, or other legal sanction or measure of restraint, because of his failure to comply therewith, even if the document contains a notice of penalty.

ARTICLE 11**Search and Seizure**

1. A request for search, seizure, and delivery of any article to the Requesting State shall be executed if it includes the information justifying that action under the laws of the Requested States.
2. Every official of the Requested State who has custody of a seized article shall certify, through the use of Form C appended to this Treaty, the continuity of custody, the identity of the article, and the integrity of its condition. No further certification shall be required. Such certificate shall be admitted in evidence as proof of the truth of the matters set forth therein.

ARTICLE 12**Transferring Persons in Custody for Testimonial Purposes**

1. A person in custody in the Requested State who is needed as a witness in the Requesting State shall be transported to that State if the person and the Requested State consent.
2. A person in custody in the Requesting State whose presence in the Requested State is required for the purpose of confrontation may be transported to the Requested State if the person and the Requested State consent.
3. For the purposes of this Article:
  - (a) the receiving State shall have the authority and obligation to keep the person transferred in custody unless otherwise authorized by the sending State;
  - (b) the receiving State shall return the person transferred to the custody of the sending State as soon as circumstances permit or as otherwise agreed;
  - (c) the receiving State shall not require the sending State to initiate extradition proceedings in order to obtain the return of the person transferred; and
  - (d) the person transferred shall receive credit for service of the sentence imposed in the sending State for time served in the custody of the receiving State.

ARTICLE 13**Locating Persons**

1. The Requested State shall take all necessary measures to locate persons who are believed to be in that State and who are needed in connection with a criminal investigation, prosecution, or proceeding in the Requesting State.
2. The requested State shall communicate as soon as possible the results of its inquiries to the Requesting State.

ARTICLE 14**Initiating Proceedings upon Request**

1. When one State is competent to initiate proceedings but wishes the proceedings to be carried out by the other State, the Central Authority of the former shall officially notify the Central Authority of the latter of the facts of the case. If the Requested State has jurisdiction in this regard, it shall submit the case to its competent authorities with a view to initiating criminal proceedings. Those authorities shall issue their decision in accordance with the laws of their country.
2. The Requested State shall report on the action taken regarding the notification and transmit, as appropriate, a copy of the decision issued.

ARTICLE 15**Assisting in Forfeiture Proceedings**

1. If the Central Authority of one State becomes aware of fruits or instrumentalities of crime located in the other State which may be forfeitable or otherwise subject to seizure under the laws of the other State, it may so inform the Central Authority of that other State. If that other State has jurisdiction in this regard it shall present this information to its competent authorities for a determination whether any action is appropriate. Those authorities shall issue their decision in accordance with the laws of their country, and shall, through their Central Authority, report to the other State on the action taken.
2. The Contracting States may assist each other to the extent permitted by their respective laws and this Treaty, in proceedings relating to the forfeiture of the fruits or instrumentalities of crime.

ARTICLE 16**Appearance in the Requesting State**

When the appearance of a person who is in the Requested State is needed in the Requesting State, the Central Authority of the Requested State shall invite the person to appear before the appropriate authority in the Requesting State, and shall indicate the extent to which the expenses will be paid. The response of the person shall be communicated promptly to the Requesting State.

ARTICLE 17**Safe Conduct**

1. No person in the territory of the Requesting State to testify or provide a statement in accordance with the provisions of this Treaty shall be subject to service of process or be detained or subject to any other restriction of personal liberty by reason of any acts which preceded his departure from the Requested State.
2. The safe conduct provided for by this Article shall cease when the person, having had the opportunity to leave the Requesting State within 15 consecutive days after notification that his presence was no longer required by the appropriate authorities, shall have nonetheless stayed in that State or shall have voluntarily returned after having left it.

ARTICLE 18**Returning Documents, Records for Articles**

The Requesting State shall return any documents, records, or articles furnished in execution of requests as soon as possible unless the Requested State waives their return.

ARTICLE 19**Compatibility with Other Treaties and National Laws**

Assistance and procedures provided for by this Treaty shall not prevent either of the Contracting States from granting assistance through the provisions of other international agreements to which it may be a party or through the provisions of its national laws.

ARTICLE 20**Ratification and Entry into Force**

1. This Treaty shall be subject to ratification; the instruments of ratification shall be exchanged at Washington as soon as possible.
2. This Treaty shall enter into force upon the exchange of the instruments of ratification.

ARTICLE 21

Termination

Either Contracting State may terminate this Treaty by means of written notice [25] to the other Contracting State at any time. Termination shall take effect six months following the date of notification.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Treaty.

Done at Bangkok, in duplicate, in the Thai and English languages, each text being equally authentic, this nineteenth day of March in the two thousand five hundred and twenty-ninth year of the Buddhist Era, corresponding to the one thousand nine hundred and eighty-sixth year of the Christian Era.

For the Government of the United States of America:

EDWIN MEESE III,

Attorney General of the United States of America.

For the Government of the Kingdom of Thailand:

SIDDHI SAVETSILA,

Air Chief Marshal, Deputy Prime Minister, and Minister of Foreign Affairs of Thailand.

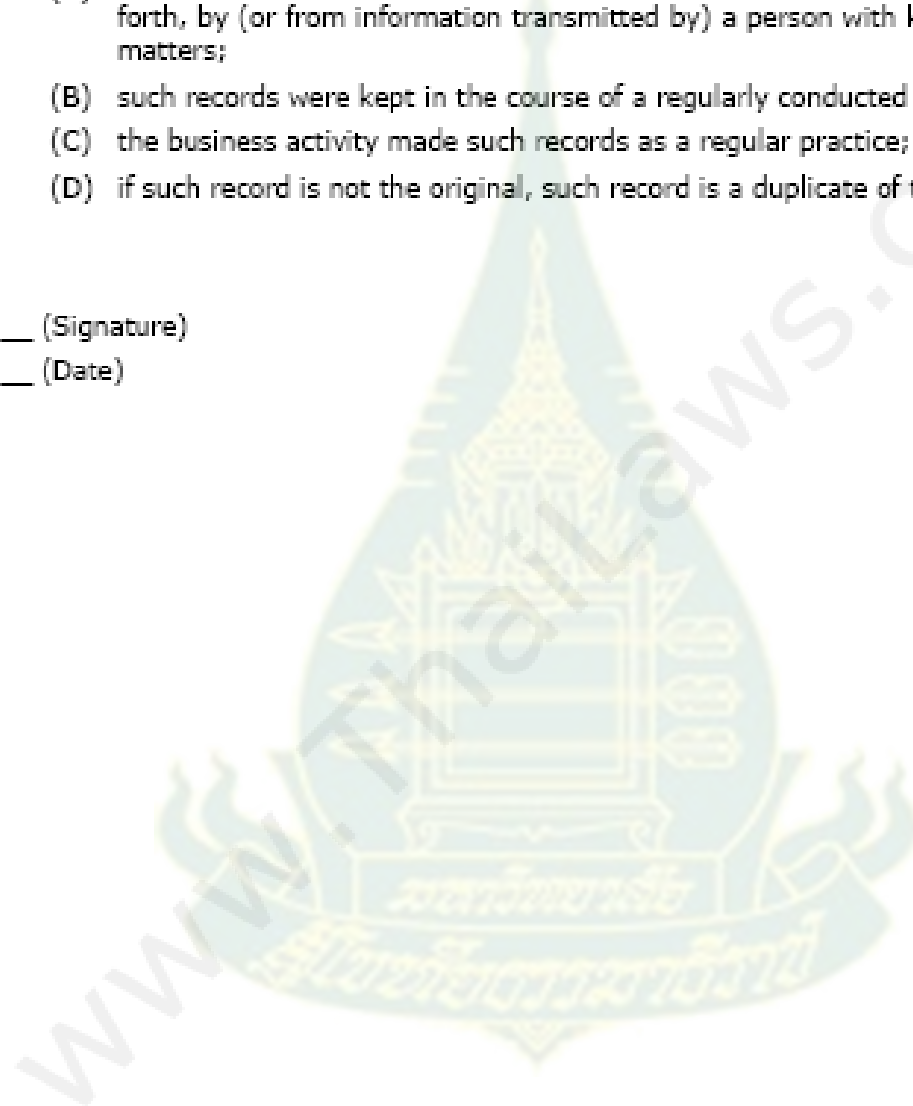
FORM A
CERTIFICATE OF AUTHENTICITY OF BUSINESS RECORDS

I, ___ (Name), attest on penalty of criminal punishment for false statement or attestation that I am employed by ___ (Name of Business from which documents are sought) and that my official title is ___ (Official Title), I further state that each of the records attached hereto is the original or a duplicate of [26] the original of records in the custody of ___ (Name of Business from which Documents are sought)

- (A) such records were made at or near the time of the occurrence of the matters set forth, by (or from information transmitted by) a person with knowledge of those matters;
- (B) such records were kept in the course of a regularly conducted business activity;
- (C) the business activity made such records as a regular practice; and
- (D) if such record is not the original, such record is a duplicate of the original.

___ (Signature)

___ (Date)

FORM B
ATTESTATION OF AUTHENTICITY OF DOCUMENTS

I, ___ (Name), attest on penalty of criminal punishment for false statement or attestation that my position with the Government of ___ (Country) is ___ (Official Title) and that in that position I am authorized by the law of ___ (Country) to attest that the documents attached and described below are true copies of original official records which are recorded or filed in ___ (Name of Government Office or Agency) which is an office or agency of the Government of ___ (Country)

Description of documents:

___ (Signature)

___ (Title)

___ (Date)

FORM C

I, ____ (Name) certify that I am ____ (Title) employed in the ____ (Name of Government Office or Agency). I received custody of the articles listed below from ____ (Name of Person) on ____ (Date), at ____ (Place).

I relinquished custody of those articles to ____ (Name) on ____ (Date), at ____ (Place) in the same condition as when I received them (or if different as noted below).

Description of articles:

Changes in condition while in my custody:

____ (Signature)

____ (Title)

OFFICIAL SEAL ____ (Place)

____ (Date)

Disclaimer

This translation is intended to help Thais or foreigners to understand Thailand laws and regulations only, not to use as references, because it is only the original Thai version of legislation that carries legal effect. www.ThaiLaws.com, therefore, shall not be held responsible in any way for any damage or otherwise the user may incur as a result of or in connection with any use of this publication for any purposes. It's the responsibility of the user to obtain the correct meaning or interpretation of this publication or any part thereof from Thai version or by making a formal request to the appropriate or related authorities.

ภาคผนวก ค.

สนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา
ระหว่างประเทศออสเตรเลียและประเทศไทย

TREATY BETWEEN AUSTRALIA AND THE KINGDOM OF THAILAND ON MUTUAL ASSISTANCE IN CRIMINAL MATTERS

Australia and the Kingdom of Thailand, hereinafter referred to as “the Contracting States”,

Desiring to maintain and to strengthen the longstanding bonds which unite the two countries, and to improve the effectiveness of both countries in the investigation, prosecution and suppression of crime through cooperation and mutual assistance in criminal matters,

Have agreed as follows:

Article 1

Obligation to Grant Mutual Assistance

1. The Contracting States shall, in accordance with the provisions of this Treaty, grant to each other the widest measure of mutual assistance in connection with investigations, prosecutions and other proceedings relating to criminal matters, irrespective of whether the assistance is sought or to be provided by a court or some other authority.
2. Criminal matters shall include, but not be limited to, matters connected with offences against a law relating to taxation, customs and excise duties, foreign exchange control and other revenue matters.
3. Assistance shall include, but not be limited to:
  - (a) taking of evidence and obtaining of statements of persons;
  - (b) providing information, documents, records and evidence;

- (c) serving documents;
- (d) executing requests for searches and seizures;
- (e) seeking the consent of persons to be available to give evidence or to assist in investigations in the Requesting State, and where such persons are in custody, arranging for their temporary transfer to that State for testimonial purposes or, where permitted by the law of the Requested State, to assist in investigations;
- (f) locating and identifying persons or objects;
- (g) measures to locate, restrain and forfeit the instruments or proceeds of crime; and
- (h) other assistance consistent with the objects of this Treaty which is not inconsistent with the law of the Requested State.

4. This Treaty is intended solely for mutual assistance between the criminal law enforcement authorities of the Contracting States and is not intended or designed to provide such assistance to private parties.

5. A private party may not rely upon any provision of this Treaty to impede the execution of a request, or to exclude or suppress evidence obtained under the Treaty.

6. Assistance shall not include:

- (a) the arrest or detention of any person with a view to the extradition of that person or the extradition of any person;
- (b) the execution of criminal judgments, verdicts or decisions rendered in the Requesting State except to the extent permitted by the law of the Requested State and this Treaty;
- (c) the transfer of sentenced persons for serving sentences; or
- (d) the transfer of criminal proceedings.

7. This Treaty shall not apply to an offence regarded by the Requested State to be an offence under the military law of the Requested State which is not also an offence under the ordinary criminal law of the Requested State.

Article 2

Grounds for Refusal or Postponement

1. The Requested State shall refuse to execute a request if it considers that:

(a) the request would prejudice the sovereignty, security, national interest or other essential public interest of the Requested State;

(b) the request relates to a political offence;

(c) there are substantial grounds for the Requested State to believe that the request has been made for the purpose of an investigation, prosecution, punishment or proceeding against a person on account of that person's race, sex, religion, nationality or political opinions, or that that person's position may be prejudiced for any of those reasons; or

(d) the request relates to the prosecution of a person for an offence in respect of which the offender has been finally acquitted or pardoned or has served the sentence imposed.

2. Assistance may be refused if:

(a) the request relates to the prosecution or punishment of a person for an offence where the acts or omissions alleged to constitute that offence would not, if they had taken place within the jurisdiction of the Requested State, have constituted an offence;

(b) the request relates to the prosecution or punishment of a person in respect of conduct committed outside the territory of the Requesting State and the conduct does not constitute an offence under the law of the Requested State where it occurs outside its territory. However, the Requested State shall endeavour, on the basis of reciprocity, to grant assistance in response to such a request;

(c) the request relates to the prosecution or punishment of a person for an offence which, if it had been committed in the Requested State, could no longer be prosecuted by reason of lapse of time;

(d) provision of the assistance sought could prejudice an investigation or proceeding in the Requested State, prejudice the safety of any person or impose an excessive burden on the resources of that State; or

(e) the request is made with regard to an offence punishable by the death penalty under the law of the Requesting State but not under the law of the Requested State. Notwithstanding the foregoing, the request may not be refused if the Requesting State gives such assurances as the Requested State considers sufficient that the death penalty will not be pronounced or, if it is pronounced, will not be executed. Refusal by the Requested State to execute a request on this ground shall entitle the Requesting State to have discretion to refuse, on the basis of reciprocity, to execute a request from the other state relating to an offence of similar nature and gravity.

3. Assistance may be postponed by the Requested State if the execution of the request would interfere with an ongoing investigation, prosecution or proceeding in the Requested State. The Requested State may also postpone the delivery of an article requested if such an article is required for proceedings in respect of criminal or civil matters in that State.

4. Before refusing or postponing the execution of any request pursuant to this article, the Requested State shall determine whether assistance can be given subject to such conditions as it deems necessary. If the Requesting State accepts the assistance subject to these conditions, it shall comply with the conditions.

5. The Requested State shall promptly inform the Requesting State of the reasons for refusing or postponing the execution of a request.

Article 3

Central Authorities

1. The Contracting States shall each appoint a Central Authority to transmit and receive requests for the purpose of this Treaty. Either State shall notify the other of any change of its Central Authority.

2. For the Kingdom of Thailand, the Central Authority shall be the Attorney General or an official designated by the Attorney General.

3. For Australia, the Central Authority shall be the Attorney-General's Department, Canberra.

4. Requests under this Treaty shall be made through the Central Authorities which shall arrange for the prompt carrying out of such requests.

Article 4

Language

Requests and supporting documents and other communications made by the Requesting State pursuant to this Treaty shall be in the language of the Requesting State and accompanied by a translation into the language of the Requested State.

Article 5

Contents of Requests for Mutual Assistance

1. A request for assistance shall be submitted in writing. In urgent circumstances or where otherwise permitted by the Requested State, a request may be made by facsimile or any other modern means of communication but shall be confirmed in writing promptly thereafter.

2. All requests shall include the following:

(a) the name of the competent authority conducting the investigation, prosecution or proceeding to which the request relates;

(b) a description of the nature of the investigation, prosecution or proceeding, including a summary of the relevant facts and laws;

(c) a description of the statement, evidence or information sought or the acts of assistance to be performed; and

(d) the purpose for which the evidence, information, or other assistance is sought.

3. When appropriate, a request shall also include:

(a) where possible, the identity, nationality and location of the person or persons who are the subject of or who may have information relevant to or who are related to the investigation, prosecution or proceeding in the Requesting State;

(b) the need, if any, for confidentiality and the reasons therefore;

(c) a description of the subject matter of the evidence or statement sought including a list of questions to be answered;

(d) details of any particular procedure or requirement that the Requesting State wishes to be followed in executing the request, including a statement as to whether sworn or affirmed evidence or statements are required;

(e) information as to the allowances and expenses to which a person appearing in the Requesting State will be entitled;

- (f) specification of any time limit within which compliance with the request is desired; and
- (g) any other information which may be brought to the attention of the Requested State by the Requesting State to facilitate its execution of the request.

4. If the Requested State considers that the information contained in the request is not sufficient in accordance with this Treaty to enable the request to be dealt with, it may request additional information.

Article 6

Execution of Requests

1. Requests for assistance shall be executed promptly in accordance with the law of the Requested State and, insofar as it is not inconsistent with that law, in the manner requested by the Requesting State.
2. The Requested State shall not decline execution of a request on the ground of bank secrecy.
3. The Requested State shall promptly inform the Requesting State of circumstances, when they become known to the Requested State, which are likely to cause a significant delay in responding to the request.

Article 7

Costs and Representation

1. The Requested State shall pay all costs relating to the execution of the request, except for the fees of expert witnesses and the allowances and expenses related to the travel of persons pursuant to Articles 14 and 17, which fees, allowances and expenses shall be borne by the Requesting State. The Requesting State shall also bear the expenses associated with conveying custodial or escorting officers required by the Requested State in fulfilling the request.
2. If it becomes apparent that the execution of the request requires expenses of an extraordinary nature, the Contracting States shall consult to determine the terms and conditions under which the requested assistance can be provided.

3. Upon request, the Requested State, subject to its domestic law, shall make all necessary arrangements for the representation of the Requesting State in any proceedings arising out of a request for assistance and shall otherwise represent the interests of the Requesting State.

Article 8

Limitations on Use and Confidentiality

1. Information and evidence obtained under this Treaty or anything derived from such information and evidence shall not be disclosed or used for purposes other than those stated in the request without the prior consent of the Requested State.

2. The Requesting State may require that the application for assistance, its contents and related documents, and the granting of assistance be kept confidential. If the request cannot be executed without breaching the required confidentiality, the Requested State shall so inform the Requesting State which shall then determine whether the request should nevertheless be executed.

3. The Requested State may require that information or evidence furnished and the source of such information or evidence be kept confidential in accordance with conditions which it shall specify. In that case, the Requesting State shall comply with the conditions except to the extent that the information or evidence is needed for the investigation, prosecution, or proceeding described in the request.

Article 9

Taking Testimony and Statements and Producing Evidence in the Requested State

1. Upon a request that a person be summoned to give testimony, make a statement, or produce documents, records or articles in the Requested State, that person may be compelled to do so in accordance with the law of the Requested State.

2. A request under this Article shall include, when appropriate, a description of the documents, records or articles of evidence to be produced as well as a description of the appropriate person to be asked to produce them.

3. The Requested State shall, upon request, furnish information to the Requesting State in advance as to the date and place of the taking of the evidence.

4. The Requested State may, subject to its law, authorise the presence of such persons as specified in the request for the taking of testimony or a statement during the execution of the request and allow such persons to question the person whose testimony or statement is sought.

5. A person from whom evidence is to be taken in the Requested State pursuant to a request under this Article may decline to give evidence where the law of the Requested State or that of the Requesting State so provides.

6. If any person in the Requested State claims that there is a right or obligation to decline to give evidence under the law of the Requesting State, the Requesting State shall, upon request, provide a certificate to the Requested State as to the existence or non-existence of that right. In the absence of evidence to the contrary, the certificate shall be sufficient evidence of the matters stated in it.

Article 10

Providing Records of Government Offices or Agencies

1. The Requested State shall provide copies of publicly available records of a government office or agency.

2. The Requested State may provide any record or information in the possession of a government office or agency which is not publicly available, to the same extent and under the same conditions as it would be available to its own law enforcement or judicial authorities. The Requested State in its discretion may deny the request entirely or in part, in which case it shall promptly inform the Requesting State of the reasons for such denial.

Article 11

Transmission of Documents and Objects and Authentication

1. When the request concerns the transmission of records and documents, the Requesting State may request the originals. The Requested State may transmit the originals or certified true copies thereof.

2. The Requesting State shall return any original documents or records or articles furnished in execution of requests when no longer needed for the relevant investigation, prosecution or proceeding.

3. Where not inconsistent with the law of the Requested State, documents, articles and records shall be transmitted in a form or accompanied by such certification as may be requested by the Requesting State in order to make them admissible according to the law of the Requesting State.

4. Evidence or documents transmitted pursuant to this Treaty shall not require any form of authentication, save as specified in paragraph 3 of this Article.

Article 12

Service of Documents

1. The Requested State shall effect service of any document related to an investigation, prosecution or proceeding transmitted to it for this purpose by the Requesting State.

2. Any request for the service of a document requiring the appearance of a person before an authority in the Requesting State shall be transmitted not later than 45 days before the date on which the appearance is required. In urgent cases, the Requested State shall use its best endeavours to waive this requirement.

3. The Requested State shall return proof of service of the documents, specifying the person served, the form and date of service. If service cannot be effected, the Requesting State shall be so informed and advised of the reasons.

4. A person who has been served pursuant to this Article with a legal document calling for an appearance in the Requesting State shall not be liable to any penalty or be subjected to any coercive measure in the Requested State because of failure to comply therewith, notwithstanding any contrary statement in the request or in any document accompanying the request.

5. The Requested State may effect service of any document by mail or, if the Requesting State so requests, in any other manner required by the law of the Requesting State which is not inconsistent with the law of the Requested State.

Article 13

Search and Seizure

1. A request for search, seizure and delivery of any article shall be executed by the Requested State insofar as its law permits if it includes the information justifying that action under the law of the Requested State.

2. A request under this Article shall include a statement indicating the basis for the belief that evidence may be found in the jurisdiction of the Requested State and a precise description of the place to be searched and of the evidence to be searched for.

3. The Requested State shall provide, in accordance with its law, such information as may be required by the Requesting State concerning the result of any search, the place of seizure, the circumstances of seizure and the subsequent custody of the article seized.

4. The Requesting State shall observe any conditions imposed by the Requested State in relation to any seized article which is delivered to the Requesting State.

Article 14

Temporary Transfer of Persons in Custody

1. A person in custody in the Requested State shall, at the request of the Requesting State, be temporarily transferred to the Requesting State for testimonial purposes if the person and the Requested State consent.

2. Where permitted by the law of the Requested State, a person in custody in the Requested State shall, at the request of the Requesting State, be temporarily transferred to the Requesting State to assist in investigations if the person and the Requested State consent.

3. A request under this Article shall include the name of the person or the authority who will have custody during the transfer and the place to which the detained person is to be transferred.

4. Where the person transferred is required to be held in custody under the law of the Requested State, the Requesting State shall hold that person in custody and shall return the person in

custody to the Requested State at the conclusion of the matter in relation to which the transfer was sought or at such earlier time as the person's presence is no longer required.

5. Where the Requested State advises the Requesting State that the transferred person is no longer required to be held in custody, that person shall be set at liberty and be treated as a person referred to in Article 17.

Article 15

Locating and Identifying Persons or Articles

1. The Requested State shall, upon request, take all reasonable measures to locate and identify persons or articles believed to be in that State and needed in connection with a criminal investigation, prosecution or proceeding in the Requesting State.

2. The Requested State shall communicate to the Requesting State as soon as possible the results of the measures taken pursuant to this Article.

Article 16

Instruments and Proceeds of Crime

1. The Requested State shall, upon request, endeavour to ascertain whether any instruments or proceeds of crime are located within its jurisdiction and shall notify the Requesting State of the results of its inquiries. In making the request, the Requesting State shall notify the Requested State of the basis of its belief that such instruments or proceeds may be located in the latter's jurisdiction.

2. A request under this Article shall include, when appropriate, the court order, if any, sought to be enforced and, if it is a final order, a statement to the effect that it is a final order.

3. Where, pursuant to paragraph 1 of this Article, suspected instruments or proceeds of crime are found, the Requested State shall take such measures as are permitted by its law to prevent any dealing in, transfer or disposal of such instruments or proceeds of crime, pending a final determination in respect of those instruments or proceeds by a court of the Requesting State.

4. The Requested State shall, to the extent permitted by its law, give effect to a final order forfeiting or confiscating the instruments or proceeds of crime made by a court of the Requesting State.

5. In the application of this Article, the rights of *bona fide* third parties shall be respected under the law of the Requested State.

6. The Requested State in control of confiscated instruments or proceeds of crime shall deal with those instruments or proceeds in accordance with its law. To the extent permitted by its law and upon such terms as it deems appropriate, the Requested State may transfer confiscated proceeds or instruments of crime or the value of instruments of crime to the Requesting State.

7. In this Article “proceeds of crime” means any property suspected, or found by a court, to be property derived or realised, directly or indirectly, as a result of the commission of an offence or to represent the value of property and other benefits derived from the commission of an offence.

8. In this Article “instruments of crime” means any property used in or intended to be used in, or in connection with, the commission of an offence.

Article 17

Availability of Persons to Give Evidence or Assist in Investigations

1. When a person in the Requested State is needed to appear as a witness or expert in proceedings or to assist in investigations in the Requesting State, the Central Authority of the Requested State shall, upon request, invite the person to appear or assist in investigations in the Requesting State unless that person is the person charged.

2. The Requested State shall indicate to the person the extent to which expenses will be paid. The response of the person shall be communicated promptly by the Requested State to the Requesting State.

3. Where appropriate, the Requested State shall satisfy itself that satisfactory arrangements have been made for the person's safety.

Article 18

Safe Conduct

1. No person in the territory of the Requesting State to testify or provide a statement in accordance with the provisions of this Treaty shall be prosecuted or punished in the Requesting State for any offence, nor be subject to any civil suit, being a civil suit to which the person could not be subjected if the person were not in the Requesting State or subjected to any other restriction of personal liberty by reason of any acts or omissions which preceded that person's departure from the Requested State, nor shall that person, without that person's consent, be obliged to give evidence in any proceeding other than the proceeding to which the request relates.

2. The safe conduct provided for by this Article shall cease when the person, having had the opportunity to leave the Requesting State within 15 consecutive days after official notification that that person's presence is no longer required by the appropriate authorities, shall have nonetheless stayed in that State or shall have voluntarily returned after having left it.

3. A person appearing in the Requesting State pursuant to a request made under Article 14 or 17 shall be subject to the law of that State relating to contempt, perjury and the making of false declarations.

4. A person who does not consent to a request pursuant to Article 14 or 17 shall not, by reason thereof, be liable to any penalty or be subjected to any coercive measure notwithstanding any contrary statement in the request or in any document accompanying the request.

Article 19

Compatibility with Other Treaties

This Treaty shall not alter the rights and obligations of the Contracting States which arise from other international agreements, nor shall this Treaty prevent the Contracting States from providing assistance to each other pursuant to other international agreements binding upon them, or otherwise.

Article 20**Consultation**

The Contracting States shall consult promptly, at the request of either Contracting State, concerning the interpretation and the implementation of this Treaty.

Article 21**Scope of Application**

This Treaty shall apply to any request presented after its entry into force even if the relevant acts or omissions occurred before that date.

Article 22**Entry into force**

This Treaty shall enter into force 30 days after the date on which the Contracting States have notified each other in writing that their respective requirements for the entry into force of this Treaty have been complied with.

Article 23**Termination**

Either Contracting State may terminate this Treaty by means of written notice to the other Contracting State at any time. Termination shall take effect six months following the date of notification.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorised thereto by their respective Governments, have signed the present Treaty.

DONE at Kuala Lumpur, in duplicate, in the English and Thai languages, each text being equally authentic, this twenty-seventh day of July in the year two thousand and six.

ภาคผนวก ง.

รายชื่อบุคลากรที่ได้สัมภาษณ์

รายชื่อบุคลากรที่ได้สัมภาษณ์

1. กลุ่มอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน

1.1 ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโยภาส อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน รองคณะบดีฝ่ายวิชาการ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงศ์จิรา เขิดชู อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1.4 อาจารย์ปณณวิช ทัพภวิมล อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1.5 อาจารย์ดร. สุพัตรา แผนวิชิต นักวิจัยอิสระ

2. บุคลากรหน่วยงานของรัฐ

2.1 ดร. น้ำแท้ มีบุญส้าง อัยการประจำจังหวัดอุดรธานี

2.2 ดร. ณัฐพงศ์ สุวรรณพานิชย์ อัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด

2.3 นายไพฑูรย์ สว่างกมล ที่ปรึกษาด้านการคุ้มครองพยานในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม

2.4 นายชนะชัย วรรณษา นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม

2.5 นางสาวชนิษฐา คล้ายฉำ เจ้าหน้าที่คุ้มครองพยานของสำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานคุ้มครองพยาน กระทรวงยุติธรรม

คำถามสัมภาษณ์

คำถามสัมภาษณ์เชิงลึก โครงการวิจัยเรื่องมาตรการคุ้มครองพยานในประเทศไทย: ศึกษากรณีการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐ โดยมีคำถามจำนวน 3 คำถาม

คำถาม

1. ท่านเห็นว่าการคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษของประเทศไทยสมควรนำมาตรการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมาใช้ในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. ท่านเห็นว่า ปัจจุบันกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานเปิดช่องให้นำมาตรการการคุ้มครองพยานโดยการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างรัฐมาใช้หรือไม่ หากมีสามารถนำมาใช้มาตรการนี้ในกรณีใดบ้าง และมีกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องบ้าง

.....

.....

.....

3. ท่านเห็นว่า มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีการร่วมมือในการคุ้มครองพยานระหว่างรัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเรา ดังเช่นที่มีการร่วมมือในการคุ้มครองพยานระหว่างแต่ละรัฐในสหภาพยุโรปแล้ว

.....

.....

.....

หมายเหตุ ในกรณีที่ท่านผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สะดวกให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้ ขอความอนุเคราะห์ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องตอบกลับมาได้ที่ Email : pinky_attorney@hotmail.com จักขอบพระคุณยิ่ง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาววรรณวิภา เมืองถ้ำ
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤศจิกายน 2525
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิติศาสตรมหาบัณฑิต La Trobe University ประเทศออสเตรเลีย นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต La Trobe University ประเทศออสเตรเลีย
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

